

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

7 травня

Хмельницький

2026

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Уманський національний університет
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка
Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради

**Матеріали доповідей
І Всеукраїнської
науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти
і молодих учених**

**СИНЕРГІЯ ОСВІТИ,
ТЕХНОЛОГІЙ ТА МИСТЕЦТВА
У СУЧАСНОМУ
СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРИ**

**SYNERGY OF EDUCATION,
TECHNOLOGY AND ART
IN THE MODERN
SOCIO-CULTURAL SPACE**

УДК 37.01:7.01:004.9:62

*Рекомендовано до друку науково-технічною радою
Хмельницького національного університету,
протокол № 11 від 24.05.2026*

Подані матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів освіти і молодих учених «Синергія освіти, технологій та мистецтва у сучасному соціокультурному просторі», проведеної 7 травня 2026 року, м. Хмельницький.

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань тощо несуть автори статей.

Редакційна колегія:

Андрощук І.В., д-р. пед. наук, проф.; *Бохонько Є.О.* канд. пед. наук, доц.
Герніченко І.І., канд. пед. наук, доц., *Самборська О.В.* канд. пед. наук, доц.

C32

Синергія освіти, технологій та мистецтва у сучасному соціокультурному просторі : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. здобув. освіти і молод. учених (м. Хмельницький, 7 трав. 2026 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2026. – 353 с. (укр.).
ISBN

Розглянуті актуальні проблеми інноваційного розвитку освітнього процесу та впровадження сучасних педагогічних технологій; теоретичні й практичні аспекти мистецької освіти; традиційні та інноваційні підходи у декоративно-прикладному мистецтві; психолого-педагогічні основи розвитку творчості й технотворчості; соціокультурні аспекти взаємодії освіти, технологій і мистецтва; сучасні технології виробничих процесів та особливості практичного застосування новітніх матеріалів.

Для науково-педагогічних працівників, викладачів закладів освіти, здобувачів вищої та професійної освіти, митців, дизайнерів, фахівців технологічної та виробничої сфер, а також усіх, хто цікавиться проблемами сучасної освіти, творчості та інноваційного розвитку.

УДК 37.01:7.01:004.9:62

ISBN

© Автори статей, 2026
© ХНУ, оригінал-макет, 2026

ЗМІСТ

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Барбенюк Олег Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні дисциплін харчового профілю.....	14
Бардачевський Максим Формування ключових компетентностей учнів на уроках технологій у контексті реалізації концепції НУШ.....	16
Безнощенко Олексій Педагогічні технології у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.....	18
Беспалова Катерина Інноваційні педагогічні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.....	21
Бивалькевич Леонід Інноваційні підходи до навчання основ кібербезпеки засобами мережевого моделювання.....	25
Білоус Владислав Формування творчої компетентності учнів у позаурочній діяльності з технологій: психолого-педагогічний підхід.....	27
Васільєв Віктор Інноваційні педагогічні технології інтеграції змісту технологічної освітньої галузі в базовій середній освіті.....	29
Вітрук Роман Основи формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти.....	31
Вітрук Ольга, Костюк Олександр Інноваційні підходи до організації освітнього процесу в умовах цифровізації.....	34
Воробйов Максим Поняття фінансової грамотності та її структура в учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти.....	36
Гордійко Наталія Інноваційні педагогічні технології формування екологічної компетентності майбутніх фахівців легкої промисловості.....	41

Гуменюк Микола Роль тайм-менеджменту в професійній діяльності фахівців автотранспортної сфери.....	43
Дишкант Діана Організація групових STEAM-проектів з льялькарства в Canva і Google Classroom у підготовці майбутніх учителів технологій.....	45
Доля Артем Неформальна освіта як інтеграційний чинник безперервного професійного розвитку педагога.....	48
Дубій Роман Методика навчання учнів етапам проектування та виготовлення виробів в умовах НУШ.....	50
Заворотинський Артур Використання електронних навчальних ресурсів на уроках технологій.....	53
Катинська Лідія, Мечнік Лариса Сучасні педагогічні технології як інструмент підвищення якості освіти.....	56
Кашуба Володимир Формування технологічних компетентностей учнів засобами STEM-освіти в умовах цифрової трансформації суспільства	57
Кашуба Сергій Робототехніка як інструмент розвитку цифрових навичок учнів у сучасному освітньому процесі	60
Колова Марія Траєкторії професійного зростання молоді в умовах сучасних викликів: соціально-педагогічний аспект.....	63
Колодежний Максим Використання інноваційних цифрових технологій на уроках інформатики як засіб формування ключових компетентностей здобувачів освіти.....	66
Коропатов Сергій Формування реляційного розуміння техніки в майбутніх учителів технологій.....	68
Коцюба Вероніка Дидактична картина як засіб логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку.....	70
Куціян Дмитро Вплив гейміфікованих платформ на внутрішню мотивацію здобувачів освіти на уроках технологій в умовах дистанційного навчання.....	72

Легкий Артем Професійна культура як складова професійної компетентності здобувачів освіти автотранспортного профілю.....	74
Лецишин Павло Еволюція онлайн-редакторів для навчання веб-розробці.....	79
Лига Максим Розвиток креативного мислення учнів на уроках технологій у межах НУШ.....	81
Линивюк Леонід Застосування кейс-технології у формуванні ключових компетентностей учнів на уроках технологій.....	83
Литвин Ірина Особливості використання інтерактивних робочих зошитів на уроках технологій.....	86
Лопошук Володимир Використання хмарних технологій як інструменту інноваційного навчання технологій в закладах загальної середньої освіти.....	89
Максимук Максим Трансформація навчальної мотивації в умовах цифрової освіти: використання штучного інтелекту.....	91
Матвійчук Наталя Підготовка та презентація ландшафтних проєктів.....	95
Мельник Владислав Використання цифрових технологій у вивченні графічного дизайну учнями 7 класу.....	98
Мироненко Володимир Інноваційні підходи у формуванні громадянської ідентичності студентів закладів вищої освіти.....	100
Мищанчук Андрій Інноваційні підходи до викладання декоративно-прикладного мистецтва на уроках технологій.....	102
Науменко Світлана Формування громадянської компетентності здобувачів професійної освіти.....	104
Новосад Василь Методика використання комп'ютерного моделювання у процесі проектування виробів на уроках технологій.....	107

Остапук Сергій Методика застосування ігрових технологій у процесі навчання предмета «Технології».....	110
Півень Вікторія Формування елементарних математичних уявлень дітей дошкільного віку засобами мнемотаблиць.....	111
Поліщук Ірина Візуальна культура та дизайн у сучасному освітньому просторі.....	114
Полякевич Павло Проектне навчання в умовах сучасного освітнього середовища на уроках технологій: можливості та результати.....	116
Рибачук Олег Проектна діяльність як засіб формування технологічної компетентності учнів 6 класу.....	118
Розгон Олександр Гейміфікація навчання як засіб підвищення мотивації здобувачів освіти.....	120
Рудий Валентин Американський досвід формування проектної культури в учнів середньої школи.....	124
Руцький Іван Проектні технології як засіб формування ключових компетентностей учнів старшої школи.....	127
Семеншин Ілля Сучасні браузері як інструмент навчання студентів спеціальності «Професійна освіта (транспорт)».....	129
Семінська Ірина, Шостак Ольга Феномен молодіжного сленгу в сучасній освітній парадигмі: від конфронтація до партнерства.....	132
Сердюк Вікторія Інтерактивні методи навчання у процесі професійної підготовки фахівців харчових технологій.....	134
Скрипка Катерина Система профорієнтації в закладах загальної середньої освіти в сучасному закладі освіти.....	137
Таріков Іван Ігрові технології як засіб формування професійної компетентності майбутніх фахівців автосервісу.....	140

Терентьєва Оксана Інноваційні моделі змішаного навчання як складник сучасного освітнього простору закладу освіти.....	144
Торська Ольга Трансформація сучасної освіти в контексті цифрового суспільства.....	147
Федосенко Алла Організація дистанційного навчання при викладанні програмування.....	149
Федосенко Дмитро Розроблення стабілізатора камери для учнівського творчого проєкту з фотограмметрії.....	151
Ференц Софія Використання онлайн-платформ та інтерактивних сервісів у сучасному освітньому процесі.....	153
Філик Олена Формування підприємницької компетентності учнів 8 класу засобами проєктної діяльності на уроках технологій.....	156
Фільченко Юрій Методика застосування екологічних технологій у процесі викладання предмета «Технології» у старшій школі.....	159
Фурман Єлизавета Використання штучного інтелекту на уроках біології.....	162
Хіньов Владислав Організація та здійснення командної взаємодії у освітньому процесі на засадах толерантності.....	164
Храпач Дмитро Показники та методики діагностування сформованості техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт».....	166
Цаль-Цалько Руслан Інтеграція генеративного штучного інтелекту в освітній процес як засіб персоналізації навчання майбутніх ІТ-фахівців.....	168
Чиж Максим Педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців до вирішення нестандартних логістичних завдань.....	172
Шевчишен Руслан Інтерактивні каруселі як засіб підвищення ефективності проведення лекційних занять з ІКТ.....	175

Шипко Артем

Критичне мислення як інструмент прийняття рішень майбутніми фахівцями з обслуговування та ремонту автомобілів.....177

Шпиця Юлія

Синергія кулінарних технологій і здорового харчування у професійній освіті.....179

Шумік Марія, Надворський Олександр

Цифрова трансформація освіти: від традиційних методик до інноваційних стратегій.....180

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

Виговська Віолета

Графічний дизайн у рекламі та маркетингу в контексті сучасної мистецької освіти.....182

Горобець Ангеліна

Помилка як ресурс у мистецькій освіті.....185

Грищенко Вікторія

Графічний дизайн у створенні мультиплатформеного образу незалежного музичного виконавця.....187

Денещук Яна

Розвиток емоційного інтелекту учнів основної школи на уроках образотворчого мистецтва.....189

Каштелян Олександра

Скетчбук як засіб накопичення та систематизації візуального досвіду майбутніми художниками декоративного мистецтва.....192

Клюд Олена

Вплив мистецтва на емоційний інтелект здобувачів освіти.....194

Колодич Дмитро

Композиція в графічному дизайні як основа візуальної комунікації: теоретичні та практичні аспекти.....196

Кравчук Олександр

Психологія візуальної комунікації у дизайні цукрової продукції.....198

Лісовська Дарина

Теоретико-практичні та технологічні підходи в мистецькій освіті.....200

Любецька Анастасія Особливості дизайну пакування шоколадної продукції.....	202
Оснадчук Катерина Анімація та цифрові технології як інноваційний інструмент у сучасній мистецькій освіті.....	204
Перепечай Дарія Формування візуального образу закладу вищої освіти у процесі мистецької підготовки дизайнерів.....	206
Фурманюк Світлана Етнодизайн у контексті формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів.....	208
Храпчук Станіслав Візуальний сторітелінг у сучасному графічному дизайні: принципи, інструментарій, практична реалізація.....	210
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО: ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ТА СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ	
Атаманенко Марія Візуальна ідентичність товарів для дому та затишку в контексті традиційних і сучасних інноваційних практик дизайну.....	213
Білоус Олена Розвиток культурної компетентності учнів 5-6 класів на заняттях з технологій у процесі вивчення декоративно-ужиткового мистецтва.....	215
Гасилова Анастасія Дизайн упаковки як інструмент просування товару.....	218
Григорчук Анастасія Крос-культурний підхід у навчанні декоративно-ужиткового мистецтва: порівняльний аналіз українського та європейського орнаменту.....	220
Гриценко Меланія Візуальна ідентичність бренду в контексті декоративно-прикладного мистецтва: синтез традиційних технік і графічного дизайну.....	224
Ємельянова Богдана Роль кольору та форми в дизайні персонажа.....	226
Залоговська Каріна Особливості розвитку мистецтва макраме.....	228

Істоміна Поліна

Залежність творчих досягнень художника від використання сучасного мистецького інструментарію..... 230

Кравчук Єлизавета

Регіональні особливості традиційних українських прикрас з бісеру..... 231

Куценко Вікторія

Еволюційна трансформація парадигми керамічного мистецтва від утилітарного ремесла до концептуального медіуму 235

Лазарук Оксана

«Єдність початків» – символічний зміст мови народного декоративного мистецтва..... 237

Марчак Евеліна

Текстильна пластика як синтез традиції, технології та сучасного мистецтва..... 240

Марченя Ліана

Поєднання традиційних та інноваційних матеріалів у сучасному мозаїчному мистецтві..... 243

Міщанчук Вікторія

Інтеграція графічного дизайну в модну індустрію: від традиційних технік до цифрових інновацій..... 246

Наконечна Ніка

Художньо-образне обґрунтування теми декоративної композиції «Одвічна обітниця землі» у змішаній текстильній техніці..... 248

Осадчук Олена

Декоративний розпис в екологічному дизайні еко-упаковки та еко-посуду як поєднання традиційних технік і сучасних інноваційних практик..... 250

Протоцький Віталій

Символіка та художня мова яворівського різьблення по дереву: значення для українського мистецтва та сучасного освітнього простору..... 253

Рибалко Сабрина

Синтез традицій і цифрових технологій у графічному дизайні айдентики..... 257

Романюк Катерина

Традиції та інновації декоративно-прикладного мистецтва у створенні композицій в техніці «мокрого» валяння..... 259

Семенець Вероніка

Мозаїка як засіб художнього вираження
у сучасному творчому проєкті.....261

Спасьонов Антон

Технології 3d-графіки в сучасному графічному дизайні:
прийоми, інтеграція, перспективи розвитку.....264

Токарчук Діана

Естетика природних форм у художньому моделюванні
сучасного одягу.....267

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТВОРЧОСТІ ТА
ТЕХНОТВОРЧОСТІ**

Будикіна Богдана

Техніки формування психологічної та гуманітарної безпеки
учнів 6-х класів на уроках технологій засобами
декоративно-ужиткового мистецтва.....271

Годованюк Богдан

Психолого-педагогічні основи дитинознавства
як соціокультурного феномену.....275

Гончар Вікторія

Багатовимірний символ янгола-охоронця в українській культурі.....277

Давидюк Ілля

Декоративно-прикладне мистецтво як засіб розвитку
креативності учнів у процесі технологічної освіти.....280

Кордон Богдан

Сутність і структура мотивації навчальної діяльності
учнів закладів професійної освіти.....282

Матіюк Станіслав

Тризуб – як історичний аргумент незалежності України.....284

Пасько Микола

Айдентика бренду «Orange safe» як засіб розвитку творчості
та технотворчих компетентностей.....286

**СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ,
ТЕХНОЛОГІЙ ТА МИСТЕЦТВА**

Андріюк Адріана

Українська вишивка як засіб формування національної
ідентичності учнів у сучасній школі 290

Бондар Катерина

Художнє життя періоду відлиги: клуб творчої молоді та
шлях українського авангарду 293

Гарда Ангеліна

Солом'яні вироби як маркер української соціокультурної
ідентичності 296

Козак Анастасія

Технологічні та мистецькі аспекти дизайн-проекування авторської
книги «Втрачені душі» у соціокультурному просторі 300

Марчук Варвара

Роль бібліотек у формуванні медіаграмотності
та критичного мислення молоді 303

Мельник Юлія

Сучасне гончарство як простір збереження традицій, творчої
самореалізації та арттерапії 305

Мужикова Єлизавета

Теоретичні та практичні аспекти розробки фірмового стилю
в мистецькій освіті (на прикладі бренду парфумів «Vespera») 309

Прохорчук Анна

Візуальна комунікація в соціальних мережах як інструмент
формування сучасного туристичного іміджу 311

Редька Ангеліна

Проблемні аспекти використання штучного інтелекту у вебдизайні 314

Силенок Яна

Можливості впливу штучного інтелекту на результати
діяльності художника 316

Фрига Каріна

Еволюційна трансформація прикрас від магічного оберега
до маніфесту самовираження 319

**ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ І ПРАКТИЧНЕ
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МАТЕРІАЛІВ**

Жеребецький Максим

Технології інтерактивного дизайну в сучасному громадському просторі... 322

Журавльов Олександр

Розвиток та перспективи використання сучасних високоміцних сталей в автомобілебудуванні 324

Ліпкін Дмитро

Аналіз впливу адитивних технологій (3D-друку) на виготовлення автомобільних компонентів 327

Лялька Ілля

Технології сезонного обслуговування автомобілів 329

Масон Андрій

Технологічні особливості та сфери застосування мокрого валяння з вовни 332

Метейко Єлизавета

Молекулярна кухня як інструмент розвитку критичного мислення учнів закладів професійно-технічної освіти 335

Михайлик Альона

Технологічні особливості виготовлення виробів у техніці килимової вишивки 338

Острівська Юліана

Технологічні особливості відтворення тональних переходів у техніці художньої гладі 342

Смоляров Владислав

Використання вторинних матеріалів у виробництві автомобільних компонентів в екологічному та технологічному аспектах 344

Соловей Олександра

Апсайклінг як інструмент формування індивідуального стилю та свідомого споживання 346

Стецик Анастасія

Сучасні аспекти підготовки фахівців з ремонту та обслуговування електромобілів в Україні 348

Члек Артур

Використання токарно-гвинторізних верстатів при ремонті автомобілів 350

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

БАРБЕНЮК ОЛЕГ

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник - к-т пед. наук, доц. Вооденко Олена*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ

Цифровізація суспільства, розвиток інноваційного виробництва та підвищення вимог до якості професійної підготовки фахівців зумовлюють необхідність модернізації змісту освіти, удосконалення форм організації навчання та впровадження сучасних методів викладання. Особливої актуальності це набуває у процесі викладання дисциплін харчового профілю, де професійна підготовка передбачає поєднання ґрунтовної теоретичної бази з практичною спрямованістю навчання. У цьому контексті інформаційно-комунікаційні технології виступають ефективним інструментом візуалізації складних технологічних процесів, моделювання виробничих ситуацій, організації інтерактивної взаємодії та розвитку самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Інформаційно-комунікаційні технології є важливим інструментом удосконалення освітнього процесу в закладах професійної освіти, оскільки сприяють підвищенню якості навчання, розширенню доступу до освітніх ресурсів та ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців. Їх упровадження забезпечує підвищення наочності навчального матеріалу, активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти, розвиток самостійності та формування професійних і цифрових компетентностей [1].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні дисциплін харчового профілю спрямоване передусім на забезпечення практикоорієнтованого характеру підготовки майбутніх фахівців та відтворення умов реальної професійної діяльності у навчальному процесі. Специфіка таких дисциплін полягає у необхідності засвоєння послідовних технологічних операцій, дотримання виробничих стандартів і формування навичок роботи з обладнанням, що потребує наочних і інтерактивних засобів навчання.

За допомогою мультимедійних презентацій, навчальних відеоматеріалів та інтерактивних ресурсів викладачі демонструють технологічні етапи приготування продукції, особливості роботи виробничого облад-

нання, правила санітарної обробки, вимоги до зберігання сировини та готової продукції. Це сприяє кращому розумінню складних виробничих процесів і формуванню професійного мислення. Зокрема, під час вивчення теми «Технологія приготування страв» можна використовувати відеоматеріали, які відображають механічну та теплову обробку продуктів, правила оформлення страв, визначення ступеня готовності. Відео процесу приготування бісквітного тіста дозволить простежити вплив режиму збивання та температури випікання на якість готового виробу.

При викладанні дисципліни «Устаткування підприємств харчової промисловості» інформаційно-комунікаційні технології забезпечують візуалізацію будови та принципів роботи виробничого обладнання. За допомогою 3D-моделей і відеодемонстрацій здобувачі освіти можуть вивчати конструкцію холодильного обладнання чи тістомісильних машин, а також правила їх експлуатації та техніки безпеки.

Особливе значення мають віртуальні лабораторії, цифрові симулятори та електронні навчальні середовища, які дозволяють моделювати технологічні процеси, аналізувати виробничі ситуації та відпрацьовувати практичні навички навіть в умовах обмеженого доступу до матеріально-технічної бази. Такий підхід сприяє розвитку професійної мобільності та готовності до майбутньої виробничої діяльності. Наприклад, у межах теми «Технологія хлібобулочних виробів» здобувачі освіти можуть змінювати рецептурні параметри, тривалість бродіння тіста або температурний режим випікання та аналізувати вплив цих факторів на якість продукції. Це формує вміння приймати технологічні рішення та прогнозувати результати виробництва.

Важливим напрямом використання інформаційно-комунікаційних технологій є організація самостійної роботи здобувачів освіти через електронні підручники, навчальні платформи, цифрові посібники та онлайн-ресурси [3]. Це дозволяє студентам працювати у власному темпі, самостійно шукати й опрацьовувати професійну інформацію, виконувати додаткові завдання та здійснювати самоконтроль, що підвищує їхню навчальну активність і відповідальність за результати навчання.

Під час виконання прикладних завдань у межах дисциплін харчового профілю інформаційно-комунікаційні технології виступають ефективним засобом інтеграції та візуалізації різних типів даних - графічних, табличних, аналітичних і текстових. Вони також забезпечують автоматизацію розрахункових операцій, оперативний доступ до електронних інформаційних ресурсів, можливість збереження та подальшого аналізу результатів, а також застосування інструментів комп'ютерного моделювання технологічних процесів [2]. Це значно підвищує ефективність професійної підготовки та сприяє формуванню сучасних фахових компетентностей.

Отже, застосування інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні дисциплін харчового профілю є ефективним засобом підвищення якості освітнього процесу. Використання цифрових платформ, мультимедійних ресурсів і віртуальних інструментів сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку пізнавальної активності та цифрової грамотності здобувачів освіти.

Література

1. Головка, М., & Мельник, Ю. (2023). Посилення прикладної спрямованості шкільної природничої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, (1), 6-14.
2. Морзе, Н., & Буйницька, О. (ред.). (2021). *Модернізація освіти в цифровому вимірі*. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка.
3. Сидоренко, Н. С., Дзюба, І. В., Наумик, А. С., & Косенко, А. В. (2024). Використання інформаційних технологій в сучасній освітньо-педагогічній практиці. *Українські студії в європейському контексті*, (9), 251-257.

БАРДАЧЕВСЬКИЙ МАКСИМ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Реформа загальної середньої освіти «Нова українська школа» переорієнтує освітній процес на розвиток особистості, здатної до критичного мислення, інновацій та навчання впродовж життя. Освітня галузь «Технології» має унікальний потенціал, оскільки дозволяє інтегрувати теоретичні знання з різних дисциплін у практичну площину.

У вітчизняній педагогічній науці проблема формування ключових компетентностей у технологічній освіті перебуває у центрі уваги багатьох дослідників.

Фундаментальні підходи до проектування змісту технологічної освіти в умовах реформування школи закладено у працях Т. Мачачі та В. Юрженка. Автори наголошують на важливості наскрізності змісту та стратегічному розвитку галузі в контексті компетентнісного підходу.

Дослідження О. Коберника та Г. Терещука обґрунтовують метод проектів як домінуючу технологію навчання в НУШ. Науковці доводять, що саме через повний цикл створення інтелектуального або матеріального продукту учень опановує такі компетентності, як підприємливість та інноваційність.

Питання реалізації компетентісно орієнтованого типу занять (структура міні-проектів, формувальне оцінювання) детально розглядаються у посібниках Н. Бібік та методичних рекомендаціях Українського інституту розвитку освіти (УІРО).

Сучасні дослідження (зокрема, публікації в межах ініціатив Кабінету Міністрів України щодо технологічних трендів 2026 року) акцентують увагу на інтеграції штучного інтелекту, персоналізованому навчанні та гейміфікації як засобах підвищення мотивації учнів на уроках технологій.

Водночас, попри наявність ґрунтовних розвідок, потребує додаткового вивчення питання балансу між традиційними ремеслами та високотехнологічними методами обробки матеріалів (3D-моделювання, робототехніка) у структурі формування hard та soft skills майбутнього випускника.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та розкрити методичні особливості формування ключових компетентностей учнів на уроках технологій в умовах реалізації концепції «Нова українська школа», акцентуючи увагу на практичних інструментах діяльності вчителя.

Відповідно до Державного стандарту, на уроках технологій здійснюється наскрізний розвиток 11 ключових компетентностей. Основні з них – інноваційність здатність ініціювати нові ідеї, використовувати сучасні матеріали та цифрові технології (3D-моделювання, лазерне різання); екологічна компетентність усвідомлення важливості вторинної переробки матеріалів (апсай-клінг), раціональне використання ресурсів; інформаційно-комунікаційна компетентність пошук ідей для проектів у мережі Інтернет, створення презентацій та портфоліо виробів; підприємливість та фінансова грамотність розрахунок собівартості виробу, аналіз ринку, вміння презентувати та «продати» результат своєї праці.

Основним методом навчання залишається метод проектів. Він дозволяє учневі пройти повний цикл створення продукту. Організаційно-підготовчий етап – вибір проблеми та обґрунтування теми. Конструкторський етап – розробка ескізів, креслень, вибір матеріалів. Технологічний етап – безпосереднє виготовлення виробу з дотриманням правил ТБ. Заключний етап – оцінювання, самоаналіз та презентація.

Для ефективного формування компетентностей вчитель має використовувати: STEM-технології: поєднання математичних розрахунків, природничих знань та інженерії, критичне оцінювання – відмова від оцінювання лише «кінцевого результату» на користь оцінювання прогресу учня (формувальне оцінювання), командна робота виконання групових проектів для розвитку soft skills (комунікація, лідерство, відповідальність).

Формування ключових компетентностей на уроках технологій в умовах НУШ перетворює учня з пасивного виконавця на активного творця. Технологічна освіта сьогодні – це не просто оволодіння ручними

навичками, а розвиток технологічної грамотності, яка дозволяє людині бути успішною у світі, що швидко змінюється.

Література

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N.M. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
3. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>.
4. Коберник О. М., Терещук Г. В. Методика навчання учнів 5–9 класів технологіям у контексті НУШ. *Педагогічні науки*. 2021. № 94. С. 45–52.
5. Мачача Т. С. Проектно-технологічна діяльність учнів як засіб формування ключових компетентностей. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 132–141.
6. Навчальна програма з технологій для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 р. № 698. URL: <https://mon.gov.ua/>.

БЕЗНОЩЕНКО ОЛЕКСІЙ

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Шолох Олена*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку системи вищої освіти України характеризується активними трансформаційними процесами, що зумовлені євроінтеграційними прагненнями держави, стрімким розвитком цифрових технологій та необхідністю підготовки конкурентоздатних фахівців у галузі управління освітою. Реформування освітньої галузі, розпочате в межах реалізації Закону України «Про вищу освіту» та Концепції «Нова українська школа», висунуло принципово нові вимоги до рівня управлінської підготовки керівних кадрів. В умовах цих перетворень особливої актуальності набуває проблема впровадження ефективних педагогічних технологій у процес професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Аналіз сучасних наукових джерел засвідчує, що поняття «педагогічна технологія» трактується неоднозначно. У широкому розумінні педагогічна технологія – це система методів, прийомів, форм та засобів організації освітнього процесу, що забезпечує досягнення заздалегідь запланованих освітніх результатів (Дичківська І., 2020). У вузькому розумінні – це детально розроблений і відтворюваний алгоритм педагогічної діяльності, спрямований на вирішення конкретного дидактичного завдання.

У науково-педагогічній літературі існують різні підходи до класифікації педагогічних технологій. Залежно від дидактичної мети виокремлюють технології розвивального навчання, технології проблемного навчання, технології кооперативного навчання та особистісно орієнтовані технології. З огляду на специфіку підготовки менеджерів освіти, дослідники В. В. Олійник (Олійник В., 2021) та В. І. Маслов (Маслов В., 2019) наголошують на пріоритетності таких груп технологій: імітаційно-ігрових, проєктних, інформаційно-комунікаційних та технологій рефлексивного управління. Кожна з цих груп реалізує конкретні завдання фахової підготовки і спрямована на формування відповідних компетентностей майбутнього керівника освітнього закладу.

Особливе місце серед педагогічних технологій посідає технологія проєктного навчання, яка передбачає самостійну дослідницьку або практичну діяльність студентів щодо вирішення реальної проблеми та презентацію її результатів. Застосування методу проєктів у підготовці менеджерів освіти дозволяє моделювати управлінські ситуації, відпрацьовувати навички стратегічного планування, розподілу ресурсів і координації діяльності команди. Дослідження О.І. Пометун та Л.В. Пироженко підтверджують, що участь у проєктній діяльності підвищує рівень самостійності студентів, розвиває ініціативність і відповідальність – якості, критично важливі для майбутніх керівників (Пометун О. & Пироженко Л., 2004).

Ефективним інструментом формування управлінської компетентності є кейс-технологія (case study), яка базується на аналізі реальних або змодельованих управлінських ситуацій. Кейс-метод забезпечує зв'язок теорії з практикою, активізує аналітичне й критичне мислення, формує вміння аргументувати власну позицію та приймати рішення в умовах неповної інформації (Олійник В., 2021). У процесі роботи з кейсами студенти опановують алгоритм управлінського аналізу: від ідентифікації проблеми через збір та систематизацію інформації до вироблення й обґрунтування стратегій вирішення. Результати педагогічних досліджень свідчать про те, що систематичне застосування кейс-методу суттєво підвищує готовність майбутніх менеджерів до розв'язання нестандартних управлінських задач у реальній практиці.

Значний потенціал у підготовці майбутніх менеджерів освіти мають імітаційно-ігрові технології, зокрема ділові та рольові ігри. Ділова гра відтворює предметний і соціальний зміст майбутньої управлінської діяльності і дозволяє формувати системне бачення організації, вміння координувати роботу підрозділів, прогнозувати наслідки управлінських рішень. В. І. Маслов (Маслов В., 2019) стверджує, що участь у ділових іграх розвиває у студентів толерантність до невизначеності, гнучкість мислення та емоційний інтелект – компетентності, що набувають вирішального значення в сучасному освітньому менеджменті. Рольові ігри, у свою

чергу, сприяють формуванню комунікативних умінь, розвитку здатності до переговорів і вирішення конфліктів у педагогічному колективі.

Невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу є цифрові педагогічні технології. Їх впровадження у підготовку менеджерів освіти передбачає використання електронних освітніх платформ (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams), засобів відеоконференцв'язку, хмарних сервісів та інструментів для спільної роботи. В. Ю. Биков і М. П. Лещенко (Биков В. & Лещенко П., 2022) наголошують, що цифровізація освітнього процесу уможливіє персоналізацію навчання, забезпечує гнучкість у виборі темпу і траєкторії опанування матеріалу, а також формує у студентів цифрову компетентність, необхідну для управління сучасним закладом освіти. Особливого значення в цьому контексті набуває технологія змішаного навчання (blended learning), яка органічно поєднує переваги аудиторної та дистанційної форм роботи.

Серед педагогічних технологій, специфічних саме для підготовки управлінських кадрів у сфері освіти, важливе місце займають технології рефлексивного управління. Вони передбачають систематичне осмислення власного управлінського досвіду, аналіз допущених помилок і досягнутих результатів, що сприяє розвитку професійної самосвідомості майбутнього менеджера. Застосування рефлексивних технологій, зокрема щоденників управлінської практики, портфоліо та рефлексивних есе, формує у студентів звичку до самоаналізу і постійного фахового самовдосконалення (Сорочан Т., 2018). Це відповідає концепції навчання протягом усього життя (lifelong learning), яка є одним із ключових принципів Болонського процесу.

Ефективність застосування педагогічних технологій у підготовці майбутніх менеджерів освіти залежить від низки педагогічних умов. По-перше, необхідне системне й методично обґрунтоване поєднання різних технологій відповідно до навчальних цілей кожного етапу підготовки. По-друге, важливо забезпечити відповідне матеріально-технічне та інформаційне середовище закладу вищої освіти. По-третє, викладачі мають бути підготовлені до кваліфікованого застосування сучасних педагогічних технологій, що вимагає їхнього систематичного підвищення кваліфікації. Нарешті, необхідна орієнтація навчального процесу на формування інтегрованих компетентностей, а не лише на засвоєння окремих знань і умінь (Ніколаеску І., 2020).

Таким чином, систематичне й методично виражене застосування педагогічних технологій є визначальною умовою якісної професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти. Проектне навчання, кейс-технологія, ділові ігри, цифрові та рефлексивні технології у своїй сукупності забезпечують формування цілісної управлінської компетентності, готовності до інноваційної діяльності та здатності до безперервного фахового розвитку. Перспективою подальших досліджень є розробка та

апробація інтегрованої моделі застосування педагогічних технологій у підготовці менеджерів освіти в умовах цифровізації вищої школи, а також розробка відповідного навчально-методичного забезпечення.

Література

1. Биков, В. Ю., & Лещенко, М. П. (2022). Цифровізація освіти і суспільства: виклики та перспективи. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 89(3), 1–18. <https://doi.org/10.33407/itlt.v89i3.4980>
2. Дичківська, І. М. (2020). *Інноваційні педагогічні технології* (3-тє вид.). Академвидав.
3. Концепція «Нова українська школа». (2016). URL: <https://surl.li/friksad>
4. Маслов, В. І. (2019). Теорія і практика культури управління загальноосвітніми навчальними закладами. *Педагогічна освіта і наука*, 2, 12–21.
5. Ніколаску, І. О. (2020). Педагогічні умови формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 1, 88–97. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2020.204925>
6. Олійник, В. В. (2021). Кейс-метод у підготовці керівників освіти: теорія і практика. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5(109), 45–57. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.05/045-057>
7. Пометун, О. І., & Пироженко, Л. В. (2004). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання*. А.С.К.
8. *Про вищу освіту* (Закон України № 1556-VII). (2014). URL: <https://surl.li/cwbery>
9. Сорочан, Т. М. (2018). Розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*, 4(323), 55–64.

БЕСПАЛОВА КАТЕРИНА

*Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)
Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Волкова Наталія*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасна система освіти дедалі більше орієнтується на створення такого освітнього середовища, у якому кожна дитина, незалежно від особливостей психофізичного розвитку, має можливість брати повноцінну участь у навчальному процесі, досягати успіху та розкривати власний потенціал. У цьому контексті особливої значущості набувають інноваційні педагогічні технології, які забезпечують не лише доступ до навчання, а й індивідуалізацію освітнього маршруту, гнучкість викладання, підвищення мотивації та розвиток самостійності учнів з особливими освітніми потребами. Українське законодавство визначає, що особа

з особливими освітніми потребами потребує додаткової постійної або тимчасової підтримки в освітньому процесі, а організація інклюзивного навчання має здійснюватися з урахуванням рівня підтримки, індивідуальної програми розвитку та командного супроводу (Кабінет Міністрів України, 2026; Міністерство освіти і науки України, 2024). Водночас міжнародні підходи наголошують, що інклюзія є не просто формою організації навчання, а правом дитини на доступну, якісну й недискримінаційну освіту (UNESCO, 2023).

Інноваційні педагогічні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами доцільно розглядати як систему взаємопов'язаних підходів, методів, засобів і форм організації навчання, спрямованих на подолання бар'єрів участі та забезпечення реальної доступності освітнього процесу. Їх інноваційність полягає не лише у використанні цифрових пристроїв або нових інструментів, а передусім у зміні логіки самого навчання, коли варіативність учнів сприймається як норма. Однією з провідних сучасних моделей є Universal Design for Learning, розроблена CAST. Цей підхід передбачає множинні способи залучення до навчання, різні способи подання матеріалу та різні форми вираження результатів навчання, що дає змогу проєктувати урок доступним від самого початку, а не адаптувати його вже після виникнення труднощів (CAST, 2024). Як зазначають McKenzie і Dalton, саме така модель поєднує політику інклюзивної освіти з реальною шкільною практикою (McKenzie & Dalton, 2020).

Важливе місце серед інноваційних педагогічних технологій посідає індивідуалізація навчання. Її сутність полягає у варіюванні змісту, темпу, способів виконання завдань, форм відповіді та критеріїв оцінювання відповідно до потреб конкретної дитини. Індивідуалізація не означає створення окремого уроку для кожного учня, а передбачає гнучке планування спільної діяльності, у межах якої діти можуть досягати єдиної освітньої мети різними шляхами. Практична реалізація цього підходу здійснюється через індивідуальну програму розвитку, де визначаються цілі, види підтримки, адаптації, модифікації та очікувані результати. Саме тому ефективне застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами неможливе без командної взаємодії вчителя, асистента вчителя, психолога, логопеда, дефектолога та батьків (Кабінет Міністрів України, 2026).

До важливих інноваційних технологій належать також проєктні, ігрові та кооперативні мето-дики. Проєктне навчання дає можливість перевести акцент із пасивного засвоєння знань на створення практичного продукту: постера, презентації, макета, цифрової історії, лепбука або спільного творчого завдання. Для дітей з особливими освітніми потребами така технологія є цінною тим, що вона дозволяє розбивати складну діяльність на послідовні, доступні етапи, у яких дитина може бути успішною. Ігрові технології підтримують увагу, мотивацію, емо-

ційне включення та закріплення навичок. За результатами систематичного огляду Tlili та співавторів, game-based learning може позитивно впливати на академічні, соціальні, комунікативні та поведінкові результати учнів з інвалідністю, якщо така діяльність методично продумана і відповідає потребам конкретного учня (Tlili et al., 2022). Кооперативне навчання, своєю чергою, сприяє соціалізації, взаємній підтримці та формуванню відчуття належності до колективу. Воно є ефективним за умови, що дитина з особливими освітніми потребами виконує у групі не формальну, а реальну й посилену роль.

Окрему групу становлять цифрові та асистивні технології. Їх призначення полягає у забезпеченні доступу до навчального матеріалу, комунікації, самовираження та автономної участі в освітньому процесі. До них належать програми синтезу мовлення, screen reader, візуальні розклади, картки вибору, альтернативна і додаткова комунікація, доступні електронні формати текстів, таймери, цифрові чеклисти, сенсорні та моторні пристосування. За даними WHO та UNICEF, асистивні засоби є важливою умовою повноцінної участі людини в освіті та суспільному житті, однак їх ефективність залежить від точного добору під потребу, середовище та навчальне завдання (World Health Organization & UNICEF, 2022). UNICEF у посібнику для вчителів і шкіл наголошує, що застосування асистивних технологій має починатися не з вибору пристрою, а з визначення бар'єру, який перешкоджає участі дитини в навчанні (UNICEF, 2022). Отже, педагог має спочатку з'ясувати, у чому саме полягає труднощі: у сприйнятті тексту, письмі, мовленні, зосередженні уваги, груповій взаємодії чи фізичному доступі до діяльності, і лише потім підбирати інструмент підтримки.

Не менш важливою інноваційною технологією є формувальне оцінювання, яке дозволяє відстежувати не лише кінцевий результат, а передусім індивідуальний прогрес дитини. На відміну від традиційного підсумкового контролю, формувальне оцінювання допомагає вчителю бачити, які саме умови, опори чи адаптації сприяють успішності учня. У дослідженнях Black і Wiliam доведено, що систематичний зворотний зв'язок, залучення учня до самооцінювання та орієнтація на поступ значно підвищують результати навчання. У роботі з дітьми з особливими освітніми потребами це може реалізовуватися через короткі критерії успіху, візуальні рубрики, портфоліо досягнень, усну відповідь, вибір із готових варіантів, виконання частини завдання замість повного обсягу або використання альтернативного способу демонстрації знань (Black & Wiliam, 1998).

Практика показує, що успішне впровадження інноваційних педагогічних технологій у закладі освіти має бути поетапним. Насамперед необхідно провести аудит бар'єрів та освітніх потреб учнів, далі визначити конкретні цілі підтримки, зафіксувати їх в індивідуальній програмі

розвитку, підібрати відповідні технології, підготувати педагогів і батьків до їх використання, а потім здійснювати постійний моніторинг ефективності. При цьому важливо оцінювати не лише академічний результат, а й ступінь участі дитини, рівень її самостійності, стабільність використання засобів підтримки та готовність педагога застосовувати їх системно. Дослідження показують, що одним із найважливіших чинників результативності інноваційних технологій є не стільки наявність обладнання, скільки рівень професійної підготовки вчителя. Саме компетентність педагога визначає, чи стане технологія реальним інструментом інклюзії, чи залишиться формальною опцією (Alsolami, 2022; Montenegro-Rueda & Fernández-Cerero, 2023).

Отже, інноваційні педагогічні технології в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами є важливим інструментом забезпечення доступності, індивідуалізації та результативності освітнього процесу. Найбільш ефективними вони стають тоді, коли використовуються не ізольовано, а як частина цілісної моделі інклюзивного навчання, що поєднує універсальний дизайн, індивідуальну програму розвитку, формувальне оцінювання, асистивні засоби та командний супровід. Їх застосування дає змогу не лише зменшити освітні бар'єри, а й створити умови для активної участі кожної дитини у спільному навчанні, розвитку комунікативних умінь, соціальної взаємодії та самореалізації. Саме тому впровадження таких технологій слід розглядати як одну з ключових умов розвитку сучасної інклюзивної освіти.

Література

1. Alsolami, A. S. (2022). Teachers of special education and assistive technology: Teachers' perceptions of knowledge, competencies and professional development. *SAGE Open*, 12(1). URL: <https://doi.org/10.1177/21582440221079900>
2. Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74.
3. CAST. (2024). *CAST Universal Design for Learning guidelines version 3.0*.
4. Кабінет Міністрів України. (2026). Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти (Постанова № 129 від 05.02.2026).
5. McKenzie, J. A., & Dalton, E. M. (2020). Universal design for learning in inclusive education policy in South Africa. *African Journal of Disability*, 9, Article a776. URL: <https://doi.org/10.4102/ajod.v9i0.776>
6. Міністерство освіти і науки України. (2024). Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами у 2024/2025 навчальному році (Лист № 6/679-24 від 03.09.2024).
7. Montenegro-Rueda, M., & Fernández-Cerero, J. (2023). Digital competence of special education teachers: An analysis from the voices of members of school management teams. *Societies*, 13(4), 84. URL: <https://doi.org/10.3390/soc13040084>

8. Tlili, A., Denden, M., Duan, A., Padilla-Zea, N., Huang, R., Sun, T., & Burgos, D. (2022). Game-based learning for learners with disabilities—What is next? A systematic literature review from the Activity Theory perspective. *Frontiers in Psychology, 12*, Article 814691. URL: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.814691>

9. UNESCO. (2023). *Global education monitoring report 2023: Technology in education: A tool on whose terms?*

10. UNICEF. (2022). *The use of assistive technology in education: A guide for teachers and schools.*

11. World Health Organization, & UNICEF. (2022). *Global report on assistive technology.*

БИВАЛЬКЕВИЧ ЛЕОНІД

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна)*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ОСНОВ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЗАСОБАМИ МЕРЕЖЕВОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Швидкий розвиток цифровізації суспільства, інформаційних технологій і систем супроводжуються постійним зростанням та поширенням кількості та складності кіберзагроз, що потребує протидії і негайного реагування особливо на державному рівні. Тому актуальним питанням є підготовка спеціалістів у сфері кібербезпеки, вивчення курсу, на базовому і високому рівні здобувачами освіти вищих навчальних закладів. Використання традиційних підходів навчання не завжди дають належний рівень освоєння дисципліни, тому треба запропонувати інноваційний і перспективний напрямок із використанням віртуальних лабораторій та онлайн платформ, які імітують будову сучасних мережевих технологій, реальні ситуації кіберзагроз і методи боротьби з ними, та містять усі необхідні матеріали курсу. Одним із таких середовищ є Cisco Packet Tracer на онлайн платформі Cisco Networking Academy[4].

Дослідженням питання кібербезпеки і впровадженням в освітній процес закладів вищої освіти займались багато зарубіжних і українських науковці, такі як:

– В. Ду (Wenliang «Kevin» Du) розробив стратегії підготовки студентів до професійної діяльності в галузі кібербезпеки [5];

– Я. Викопал, П. Сєда (Jan Vykopal, Pavel Seda) та інші [77]), досліджують та розроблюють адаптивні середовища для навчання та тренування в сфері кібербезпеки підлаштовуючи курс під рівень навчальних досягнень здобувача;

– М. Таддео (Mariatrosaria Taddeo), досліджувала етичні, соціальні та політичні аспекти кібербезпеки, принципи відповідального використання цифрових технологій [6];

– Є. Гайович та С. Тополянський, досліджували ризики кіберзагроз та їх наслідки у цифровій інфраструктурі університетів [2];

– В. Биков, О. Буров, Н. Дементівська, також працювали над питанням кібербезпеки освітнього та інформаційного середовища [1].

Впровадження курсу «Основи кібербезпеки» на основі використання віртуальних лабораторій дозволяє реалізувати інноваційний практико-орієнтований підхід. Завдяки онлайн платформі Cisco Networking Academy і віртуальній лабораторії Cisco Packet Tracer здобувачі освіти мають змогу на власний досвід побачити мережеве обладнання, створити власні моделі комп'ютерних мережи і налаштувати їх, досліджувати протоколи та аналізувати поведінку систем, побачити всі робочі процеси, розв'язати ситуації кіберзагроз і їх усунення, до того як приступити до роботи в реальних умовах.

Можна виділити значний ряд переваг, на які слід звернути увагу: безпечне проведення експериментів з моделюванням реальних умов без ризику пошкодження мережевої інфраструктури (дороге обладнання яке використовується); доступність для здобувачів освіти, є адаптований український переклад курсу; багаторазове відтворення сценаріїв кібератак і захисту; інтерактивність та наочність навчання; можливість отримати сертифікат проходження курсу із подальшим його застосуванням в професійній діяльності.

Для здобувачів освіти пропонується практично виконати базове моделювання комп'ютерних мереж, дослідження мережевих протоколів, моделювання та вивчення кібератак, налаштування засобів захисту. Важливим є інтеграція проблемно-орієнтованого навчання (кейси з імітацією реальних ситуацій: аналіз мережевого трафіку, виявлення вторгнень, побудова політик безпеки). Результатом впровадження інноваційного підходу є підвищення мотивації вивчення дисципліни, покращення засвоєння складних концепцій, термінології та формування практичних навичок, необхідних в подальшій професійній діяльності.

Отже, використання інноваційних підходів до навчання основам кібербезпеки засобами мережевого моделювання є ефективним інструментом модернізації освітнього процесу. Застосування віртуальної лабораторії Cisco Packet Tracer сприяє формуванню практичних компетентностей, розвитку аналітичного мислення та підвищення якості освітніх результатів.

Література

1. Биков В. Ю., Буров О. Ю., Дементівська Н. П. Кібербезпека в цифровому навчальному середовищі. Інформаційні технології і засоби навчання, 2019, Том 70, №2. С. 313-331.
2. Гайович Є., Тополянський С. Кібербезпека в системі сучасної вищої освіти: реалії та перспективи подальшого розвитку. Науковий вісник

Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота, 2025. № 1(56). С. 45–50. <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2025.56.45-50>.

3. Cisco Networking Academy. Cisco Systems, Inc., 2025. URL: <https://www.netacad.com>.

4. Cisco Networking Academy. Cybersecurity Essentials: online course. Cisco, 2025. URL: <https://surl.li/bggihf>.

5. Du W. Situation aware security system and method for mobile devices. URL: <https://surl.li/gguuuk>

6. Taddeo M. Defining trust and e-trust: from old theories to new problems. International journal of technology and human interaction (IJTHI). 2009. Vol.5, Is. 2. P. 23-35.

7. Vykopal J., Seda P., et al. Smart adaptive learning environments for cybersecurity skills. URL: <https://arxiv.org/abs/2307.05281>.

БІЛОУС ВЛАДИСЛАВ

Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)

Науковий керівник – д-р.пед.наук.проф. Андрощук Ірина

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПОЗАУРОЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З ТЕХНОЛОГІЙ: ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ ПІДХІД

У сучасному світі, що швидко змінюється, здатність до творчості та інноваційного мислення стає однією з ключових компетентностей. В умовах інформаційного суспільства вона необхідна для особистісного зростання, соціальної адаптації та успішної професійної діяльності. Предмет «Технології» у загальноосвітній школі спрямований не лише на освоєння технічних навичок, а й на розвиток творчого потенціалу учнів. Особливе значення у цьому процесі має позаурочна діяльність, яка створює для учнів сприятливе середовище для експериментування, розв'язання нестандартних задач та самовираження.

Водночас розвиток творчої компетентності потребує цілісного психолого-педагогічного підходу, який враховує індивідуальні особливості учнів, їх мотиваційні чинники та рівень готовності до активної пізнавальної діяльності. З урахуванням цього, тема формування творчої компетентності у позаурочній діяльності з технологій є актуальною та потребує глибокого вивчення.

Одним із основних завдань педагогіки є створення умов для розвитку творчих здібностей школярів. За визначенням В. Андрущенка, творча компетентність – це систематизований комплекс знань, умінь, мотивації та ціннісних ставлень, що забезпечують здатність до творчої діяльності та інновацій [1].

Слід зауважити, що психолого-педагогічний підхід до формування цієї компетентності у позаурочній діяльності передбачає комплексну роботу з різними аспектами особистості дитини.

Перш за все, важливо стимулювати внутрішню мотивацію учнів. Як показують дослідження психологині М. Рубінштейн, мотивація є рушієм формування творчого потенціалу, вона активізує пізнавальну активність та сприяє більш глибокому освоєнню матеріалу [2]. У позаурочній діяльності це можна реалізувати через заохочення індивідуальної ініціативи, підтримку ідей учнів та організацію ситуацій успіху.

Другим важливим аспектом є розвиток креативного мислення, що включає здатність генерувати нові ідеї, критично оцінювати інформацію, комбінувати знання із різних галузей. Застосування методів проєктної діяльності та проблемного навчання в позаурочних заняттях дає можливість учням на практиці розвивати ці навички. Згідно з дослідженнями В. Шияна, поєднання теоретичних знань із практикою є найефективнішою базою для формування технічної творчості [3].

Не менш значущою є індивідуалізація навчання. З огляду на особливості психофізіологічного розвитку кожної дитини, педагогам слід підбирати форми і методи, які відповідають рівню розвитку учня та стимулюють його саморозвиток. Вчена І. Козловська у своїй монографії стверджує, що застосування диференційованих завдань, використання технологій штучного інтелекту для формування персоналізованих навчальних траєкторій сприяють більш якісному розвитку творчої компетентності [4]. Важливо також створити сприятливе соціально-психологічне середовище, яке заохочує співпрацю та обмін ідеями між учнями. Колективна творча діяльність підвищує мотивацію й розвиває комунікативні навички, необхідні для успішної реалізації проєктів у сфері технологій.

Практична реалізація психолого-педагогічних принципів у позаурочній діяльності з технологій найчастіше здійснюється через використання інтерактивних методів, таких як креативні воркшопи, технічні гуртки, хакатони та конкурсні проєкти. Вони дають учням змогу зануритися у процес створення технологічних рішень, експериментувати й втілювати власні ідеї.

Отже, формування творчої компетентності у позаурочній діяльності з технологій вимагає застосування цілісного психолого-педагогічного підходу, що охоплює мотиваційний, когнітивний та соціальний компоненти навчання. Підвищення ефективності цього процесу можливе за умови використання інноваційних методів навчання, індивідуалізації освітнього процесу та створення підтримуючого соціального середовища.

Психолого-педагогічне забезпечення позаурочної діяльності відкриває перспективи для розвитку в учнів не лише технічних умінь, а й творчого та критичного мислення, що є визначальними для їхньої успішної самореалізації в умовах сучасного світу. Впровадження таких підходів створює фундамент для формування покоління інноваторів, здатних відповідати викликам часу і бути активними учасниками технологічного прогресу.

Подальші дослідження мають бути спрямовані на інтеграцію цифрових технологій і штучного інтелекту у процес формування творчої компетентності, а також на розробку методичних рекомендацій щодо оптимізації психолого-педагогічного супроводу позаурочної діяльності з технологій.

Література

1. Андрущенко В. В. (2015). Педагогіка творчості: теоретичні та практичні аспекти / В. В. Андрущенко. – Київ : Видавничий дім "Освіта", 312 с.
2. Рубінштейн М. А. (2015). Психологія творчості / М. А. Рубінштейн. – Київ : Наукова думка, 280 с.
3. Шиян В. В. (2017) Технології навчання в умовах сучасної школи / В. В. Шиян. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 198 с.
4. Козловська І. О. (2021). Персоналізація навчання на засадах ШІ : монографія / І. О. Козловська. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 210 с.

ВАСІЛЬСВ ВІКТОР

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Цина Андрій*

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В БАЗОВІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ

Активні трансформації сучасної вітчизняної освіти супроводжуються глобалізаційними процесами, цифровізацією суспільства та впровадженням Концепції Нової української школи [3]. При цьому актуалізується проблема інтеграції технологічної освітньої галузі з іншими галузями освіти, що сприятиме формування в учнів цілісного світобачення та розвитку предметних, базових та ключових компетентностей.

Згідно Державного стандарту базової середньої освіти [1], технологічна освітня галузь націлена на формування в учнів готовності до творчого розв'язання життєвих та освітніх проблем у ході практичної діяльності, використовуючи для цього сучасні технології. Інтеграція змісту техно-логічної освітньої галузі включає поєднання знань, умінь та навичок різних шкільних предметів шляхом реалізації практичної спрямованості навчання технологій та міжпредметних зв'язків.

Сучасними психолого-педагогічними дослідженнями інтеграція вважається одним із визначальних принципів організації освітнього процесу в ЗЗСО. Завдяки їй ефективно долається фрагментарність набуття учнями знань, умінь та навичок, створюються оптимальні умови для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь. Особливо дієвою тут може бути інтеграція навчання учнів технологій із предметами математичної, природничої та мистецької освітніх галузей, що реалізує концепцію сучасної STEM-освіти [4].

Ефективним засобом впровадження інтеграційного підходу в технологічній освітній галузі є використання інноваційних педагогічних технологій, до яких відносяться проєктна організація навчання, кейс-методика, проблемне навчання, дизайн-мислення, інтерактивні методи навчання та цифрові освітні технології. Так, наприклад, проєктна технологія навчання виступає дієвим засобом формування в учнів наскрізних міжпредметних умінь із планування навчально-трудової діяльності, роботи в команді та використання набутих у різних шкільних предметах знань на практиці. Як зазначають О. Коберник [2], В. Сидоренко [5] та С. Яшук [7], проєктно-технологічна діяльність виступає дієвим засобом інтеграції змісту навчання технологій із навчальними предметами інших освітніх галузей, ефективно розвиває в учнів їхній творчий потенціал.

Важливе значення для інтеграції змісту технологічної галузі освіти мають цифрові технології, які відкривають нові можливості в організації навчання учнів технологій, використовуючи онлайн-платформи, 3D-моделювання, віртуальні лабораторії для поєднання теоретичних знань із практичними навичками трудової діяльності [6, с. 606].

Розвиток технічної та декоративно-ужиткової творчості, креативного мислення, виховання естетичних смаків та інноваційності учнів тісно пов'язані з інтеграцією змісту технологічної освітньої галузі, коли в проєктно-технологічній діяльності учнів використовуються такі мистецькі елементи як художнє конструювання, дизайн, апсайклінг тощо. Така освітня синергія мистецтва і технологій сьогодні є ключовою в сучасному освітньому просторі ЗЗСО.

Важливою складовою реалізації інтеграційного підходу у предметному шкільному навчанні є підготовка вчителів до його практичної реалізації, коли педагог повинен володіти не тільки знаннями свого предмету, а й застосуванням інноваційних технологій для створення освітнього простору, стимулювання активної освітньої діяльності учнів шляхом організації міжпредметної взаємодії. Ефективна інтеграція потребує, за словами В. Сидоренка [5] високого рівня професійно-педагогічної компетентності вчителя технологій.

Отже, важливим засобом інтеграції змісту технологічної освітньої галузі сьогодні виступають інноваційні технології навчання та трудової діяльності, а їхнє використання ефективно сприяє формуванню в учнів ключових компетентностей на наскрізних умінь, розвиває творче ставлення до вирішення проблем сучасного технологічного суспільства. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок вважаємо розробку методик інтегрованого навчання учнів технологій та підготовки майбутніх учителів до його впровадження в освітню практику ЗЗСО.

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://surf.li/ikokad>

2. Коберник О. М. Проектно-технологічна система трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 4. С. 8–12.
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://surl.li/pqtibt>.
4. Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.09 2020 р. № 960-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/960-2020-%D1%80>.
5. Сидоренко В. Технологічна підготовка як інтегральний компонент загальної освіти. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 10. С. 3–7.
6. Теорія і методика навчання технологій : навчальний посібник для здобувачів освіти ступеня молодший бакалавр та бакалавр за спеціальністю А4 Середня освіта (за спеціальностями) / І. П. Андрощук, І. В. Андрощук, В. В. Бербец та ін. / за заг. ред. О. М. Коберника. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2025. 692 с.
7. Яшук С. М. Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 1. С. 13–16.

ВІТРУК РОМАН

*Уманський національний університет (м. Умань)
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Ткачук Станіслав*

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Модернізація системи фахової передвищої освіти в Україні вимагає від випускників педагогічних коледжів не лише глибоких предметних знань, а й високого рівня цифрової грамотності. Здатність вільно володіти цифровими інструментами стає базовою умовою професійної придатності. В умовах дистанційного та змішаного навчання цифрова компетентність виступає фундаментом, на якому будується вся методична система сучасного педагога.

Цифровізація суспільства зумовлює необхідність модернізації системи освіти та підготовки педагогічних кадрів нового покоління. Майбутній педагог має володіти не лише професійними знаннями, а й високим рівнем цифрової компетентності, що забезпечує ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Особливої актуальності набуває формування таких компетентностей у закладах фахової передвищої освіти, які є важливою ланкою підготовки педагогів.

Проблема формування цифрової компетентності висвітлена у працях В. Бикова, О. Спіріна, Н. Морзе. Питання підготовки фахівців саме у ланці передвищої освіти активно досліджуються через призму практичної підготовки та швидкої адаптації до вимог ринку праці. У наукових працях розглядаються питання цифрової грамотності, інтегра-

ції ІКТ у навчальний процес, розвитку інформаційної культури майбутніх педагогів. Значна увага приділяється також європейським рамкам цифрових компетентностей, що визначають основні орієнтири у цій сфері. Однак механізми інтеграції цифрових компонентів у спеціальні дисципліни коледжів потребують детальнішого вивчення.

Метою статті є визначення теоретичних основ та педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти.

Цифрова компетентність є інтегрованою характеристикою особистості, що включає знання, уміння, навички та ставлення, необхідні для ефективного використання цифрових технологій у професійній діяльності. Вона охоплює такі складові: інформаційну, комунікаційну, технологічну, безпекову та етичну.

Формування цифрової компетентності майбутніх педагогів передбачає системний підхід, що включає інтеграцію цифрових технологій у всі компоненти освітнього процесу. Одним із ключових напрямів є використання сучасних педагогічних технологій, таких як змішане навчання, дистанційне навчання, проєктна діяльність, гейміфікація.

Важливу роль відіграє впровадження цифрових освітніх платформ, які забезпечують доступ до навчальних матеріалів, організацію комунікації та контроль знань. Використання таких інструментів сприяє розвитку самостійності здобувачів освіти та формуванню навичок самоосвіти.

Серед педагогічних умов ефективного формування цифрової компетентності можна виділити: створення цифрового освітнього середовища; підвищення цифрової грамотності викладачів; інтеграцію ІКТ у зміст навчальних дисциплін; застосування практико-орієнтованих методів навчання; забезпечення доступу до сучасних технічних засобів.

Особливого значення набуває розвиток критичного мислення та інформаційної культури, що дозволяє майбутнім педагогам ефективно працювати з інформацією, аналізувати її та використовувати у професійній діяльності.

Разом з тим існують певні проблеми, що ускладнюють процес формування цифрової компетентності. До них належать недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення, нерівний доступ до цифрових ресурсів, а також потреба у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників.

Формування цифрової компетентності у ЗФПО має ґрунтуватися на комплексному підході, що включає три основні складові:

1. Теоретична база та нормативні орієнтири. Основою для розробки змісту навчання є Європейська рамка цифрової компетентності для освіти. Згідно з нею, майбутній педагог має оволодіти такими сферами: професійна залученість (використання цифрових ресурсів для комунікації з

колегами та саморозвитку); цифрові ресурси (пошук, створення та поширення контенту); навчання та викладання (керування освітнім процесом за допомогою технологій), оцінювання (використання цифрових стратегій для моніторингу прогресу студентів).

2. Створення цифрового освітнього середовища коледжу. Якість підготовки напряму залежить від інфраструктури закладу. Інноваційний підхід передбачає:

Використання єдиної LMS-платформи (Moodle, Google Classroom) для організації взаємодії. Впровадження інструментів для створення візуального контенту та інструкційних карток (Canva, Genially), оволодіння сервісами для зворотного зв'язку (Mentimeter, Padlet).

3. Методичні особливості підготовки у ЗФПО. Специфіка коледжів полягає у великій частці практичної підготовки. Важливо, щоб цифрова компетентність формувалася не лише на заняттях з інформатики, а й через: наскрізну цифровізацію: використання хмарних технологій під час проходження педагогічної практики; проектну діяльність: створення цифрових портфоліо майбутніми вихователями та вчителями. Використання ІІІ: навчання етичному використанню неймереж для розробки планів-конспектів занять.

Таблиця 1.

Рівні сформованості цифрової компетентності студентів

Рівень	Характеристика	Інструментарій
Базовий	Використання готових цифрових ресурсів	Пошукові системи, Office 365
Середній	Адаптація та часткове створення контенту	Створення тестів (Google Forms), інтерактивних вправ (LearningApps)
Високий	Розробка власних цифрових освітніх траєкторій	Створення відеоуроків, мобільних додатків, робота з ІІІ

Формування цифрової компетентності майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої освіти є важливою умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців. Ефективність цього процесу залежить від комплексного впровадження інноваційних педагогічних технологій, створення відповідного освітнього середовища та підвищення рівня цифрової культури всіх учасників освітнього процесу.

Література

1. Буйницька О. П. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 256 с.
2. Морзе Н. В., Співаковський О. В. Цифрова трансформація освіти: виклики та перспективи. *Інформаційні технології в освіті*. 2024. № 1 (54). С. 7–19.

3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://surli.cc/iechsj>.

4. Цифрова компетентність педагога: технології, методи, інструменти : монографія / за заг. ред. С. Г. Литвиної. Київ : Вид-во ІЦТО НАПН України, 2024. 312 с.

5. DigCompEdu: Європейська рамка цифрової компетентності для освітян / пер. з англ. за ред. Н. В. Морзе. Київ : НУБіП України, 2022. 64 с.

6. Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 52 p.

ВИТРУК ОЛЬГА, КОСТЮК ОЛЕКСАНДР

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активною цифровізацією всіх сфер життя, включаючи освіту. Інформаційні технології змінюють традиційні підходи до організації навчального процесу, відкриваючи нові можливості для підвищення його ефективності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження інноваційних підходів, що забезпечують адаптацію освіти до нових умов.

Проблеми цифровізації освіти та впровадження інноваційних педагогічних технологій висвітлюються у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Дослідники акцентують увагу на важливості інтеграції цифрових інструментів, розвитку цифрової компетентності викладачів і здобувачів освіти, а також модернізації змісту навчання. Питання цифрової трансформації освіти досліджували такі вчені, як В. Биков (хмарні технології), Р. Гуревич (інноваційні методики) та закордонні експерти у сфері EdTech. Проте, з появою генеративного ШІ та метавесесвітів, виникає потреба в оновленні методичного інструментарію.

Метою статті є аналіз інноваційних підходів до організації освітнього процесу в умовах цифровізації та визначення їх впливу на якість освіти.

Цифровізація освіти передбачає широке використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Одним із ключових інноваційних підходів є змішане навчання, яке поєднує традиційні аудиторні заняття з онлайн-форматами. Такий підхід забезпечує гнучкість навчання, дозволяє індивідуалізувати освітню траєкторію та підвищує доступність освіти.

Не менш важливим є дистанційне навчання, яке стало особливо актуальним у період глобальних криз. Воно забезпечує безперервність освітнього процесу та дозволяє використовувати широкий спектр цифрових ресурсів, таких як відеолекції, інтерактивні завдання, онлайн-тести.

Серед інноваційних педагогічних технологій слід виділити гейміфікацію, що передбачає використання ігрових елементів у навчанні. Вона сприяє підвищенню мотивації здобувачів освіти, активізації їх пізнавальної діяльності та розвитку креативного мислення.

Також важливим напрямом є персоналізація навчання, яка базується на врахуванні індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Використання цифрових платформ дозволяє адаптувати навчальний матеріал відповідно до рівня знань, темпу навчання та інтересів кожного студента.

Інноваційні підходи передбачають також використання штучного інтелекту, який може застосовуватися для аналізу навчальних досягнень, автоматизації оцінювання та формування рекомендацій щодо подальшого навчання. Використання алгоритмів машинного навчання дозволяє створювати персоналізовані освітні траєкторії. Система аналізує швидкість засвоєння матеріалу студентом і пропонує відповідний рівень складності, що сприяє ліквідації прогалин у знаннях у реальному часі. Рекомендується використовувати платформи типу Knewton, Khan Academy, інтегровані системи керування навчанням.

Віртуальна та доповнена реальність дозволяють візуалізувати складні процеси, які неможливо відтворити в аудиторії (хімічні реакції, мікросвіт, хірургічні операції). Згідно з дослідженнями, використання VR підвищує рівень залученості студентів на 70-80% порівняно з традиційними лекціями.

Впровадження ігрових механік (бали, лідерборди, квести) стимулює внутрішню мотивацію. Мікронавчання передбачає подачу матеріалу короткими блоками по 5-10 хвилин, що відповідає кліповому характеру сприйняття інформації сучасним поколінням. Модель HyFlex дозволяє студентам самостійно обирати формат участі: очно в аудиторії, онлайн синхронно або перегляд запису асинхронно. Це забезпечує максимальну інклюзивність та безперервність навчання.

В умовах доступності будь-якої інформації викладач перестає бути «джерелом знань». Його нова роль включає супровід індивідуального розвитку, відбір якісних цифрових ресурсів та організацію дискусій та групової роботи в цифровому просторі. Разом з тим цифровізація освіти супроводжується низкою викликів. Серед них – недостатній рівень цифрової компетентності учасників освітнього процесу, технічні обмеження, проблема інформаційної безпеки та збереження академічної доброчесності.

Інноваційні підходи до організації освітнього процесу в умовах цифровізації спрямовані на перехід від пасивного споживання інформації до активного створення знань. Впровадження III та VR-технологій не

заміною педагога, а звільняє його від рутинних завдань, дозволяючи зосередитися на творчому та критичному розвитку особистості студента.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика підходів

Підхід	Основна мета	Ключова технологія
Синхронне навчання	Соціальна взаємодія	Відеозв'язок (Zoom, Teams)
Адаптивне навчання	Персоналізація	Штучний інтелект (AI)
Проектне навчання	Практичні навички	Хмарні сервіси (Trello, Miro)
Імерсивне навчання	Досвід та візуалізація	VR/AR шоломи та додатки

Отже, інноваційні підходи до організації освітнього процесу в умовах цифровізації є важливим чинником підвищення якості освіти. Вони сприяють розвитку гнучких, адаптивних і ефективних моделей навчання. Водночас їх впровадження потребує комплексного підходу, що включає підготовку педагогічних кадрів, удосконалення матеріально-технічної бази та розроблення сучасних освітніх стратегій.

Література

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної бази освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 81, № 1. С. 1–26.
2. Гуржій А. М., Овчарук О. В. Цифрова компетентність викладача: сучасні виклики та стратегії розвитку в умовах цифровізації освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2022. № 1 (29). С. 15–22.
3. Кононець Н. В. Технологія ресурсно-орієнтованого навчання в умовах цифровізації вищої освіти. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2023. Вип. 17. С. 44–59.
4. Лященко О. І. Трансформація шкільної освіти в умовах цифрового середовища. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2024. № 6 (1). URL: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/312>.

ВОРОБІЙОВ МАКСИМ

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Близнюк Микола*

**ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА
ЇЇ СТРУКТУРА В УЧНІВ 5–9 КЛАСІВ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Формування фінансової грамотності учнів 5–9 класів є актуальною проблемою сучасної педагогічної практики. У підлітковому віці школярі активно стикаються з реальними фінансовими ситуаціями: розпоряджаються кишеньковими грошима, здійснюють особисті покупки, користуються цифровими платіжними сервісами, підлягають впливу реклами та

формують споживчі звички. За таких умов надзвичайно важливо, щоб молоде покоління опанувало не лише елементарні економічні знання, а й набуло практичних навичок відповідальної фінансової поведінки [5].

Необхідність цілеспрямованого формування фінансової грамотності зумовлена тим, що сучасне суспільство висуває до випускників шкіл вимогу бути не лише освіченими, а й фінансово компетентними особистостями, спроможними ухвалювати обґрунтовані рішення щодо власного бюджету, заощаджень, інвестицій та споживчого вибору [5]. Саме тому проблема визначення сутності та структури фінансової грамотності учнів базової середньої школи набуває особливої значущості для розроблення ефективних освітніх стратегій.

Проблематика фінансової грамотності школярів перебуває в полі зору українських дослідників. Н. Бахмат розглядає фінансову грамотність як систему знань про гроші, доходи, витрати та базові фінансові операції, що формується на уроках математики в початковій школі [1, с. 107–108]. С. Кирилюк, Н. Бендерезь та О. Грабець акцентують увагу на ролі фінансової грамотності у формуванні соціальної активності учнів та їхньої здатності до свідомої участі в економічному житті суспільства [2, с. 89–90].

К. Лехкобит досліджує можливості використання інформаційних технологій для підвищення ефективності навчання фінансової грамотності, підкреслюючи важливість інтерактивних методів та цифрових інструментів [3, с. 231–232]. Д. Логачов, Л. Колгатіна та Л. Остапенко обґрунтовують доцільність формування фінансової грамотності на уроках інформатики, де учні опановують навички роботи з електронними таблицями, онлайн-калькуляторами та іншими засобами фінансового планування [4, с. 56–58].

Н. Терентьева наголошує на необхідності набуття компетентності «Підприємливість та фінансова грамотність» на рівні загальної середньої освіти як відповіді на вимоги сучасного суспільства [5, с. 141–144]. Д. Хіманич [6] систематизує методичні підходи до формування фінансової грамотності учнів у закладах освіти, а І. Шевчук обґрунтовує ефективність методу проєктів при вивченні фінансової грамотності [7, с. 204–205]; [6, с. 7–9].

Попри наявність численних публікацій, питання чіткого визначення структури фінансової грамотності саме для учнів 5–9 класів потребує додаткового теоретичного осмислення з урахуванням вікових особливостей цієї категорії школярів.

Мета тез полягає у визначенні сутності поняття «фінансова грамотність» та характеристики її структурних компонентів в учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти.

Сутність поняття фінансової грамотності. Фінансова грамотність є інтегративною якістю особистості, що охоплює систему знань, умінь, навичок, ціннісних установок та здатність ухвалювати обґрунто-

вані фінансові рішення у повсякденному житті [6, с. 7–8]. Це не просто набір теоретичних відомостей про гроші та фінансові інструменти, а динамічна особистісна характеристика, яка виявляється в реальних життєвих ситуаціях, пов'язаних із розпорядженням власними коштами, плануванням витрат, заощадженням та споживчим вибором.

У контексті загальної середньої освіти фінансова грамотність розуміється як здатність школяра розумно керувати власними фінансовими ресурсами, усвідомлювати цінність грошей, розрізняти потреби й бажання, критично оцінювати рекламні пропозиції та приймати відповідальні рішення щодо витрат і заощаджень [1]. Ця дефініція підкреслює практико-орієнтований характер поняття та його тісний зв'язок із повсякденною діяльністю учнів.

Вікові особливості учнів 5–9 класів у контексті формування фінансової грамотності. Підлітковий вік (10–15 років) характеризується активним розвитком самостійності, зростанням інтересу до практичних життєвих ситуацій, формуванням відповідальності та здатності до планування власних дій [2]. Саме в цей період учні вперше отримують можливість керувати невеликими сумами грошей, здійснювати самостійні покупки, оцінювати співвідношення ціни та якості товару.

Водночас для цього вікового періоду характерний ще недостатній життєвий досвід, схильність до імпульсивних рішень, вразливість перед рекламними маніпуляціями та споживчими стереотипами [3]. Тому формування фінансової грамотності має відбуватися на доступному, прикладному й життєво пов'язаному матеріалі, через моделювання реальних фінансових ситуацій, проектну діяльність та рефлексію власного досвіду [7].

Структура фінансової грамотності учнів 5–9 класів. Ґрунтуючись на аналізі наукових джерел та специфіці підліткового віку, доцільно виокремити чотири структурні компоненти фінансової грамотності учнів базової середньої школи: когнітивний, діяльнісно-практичний, ціннісно-мотиваційний та рефлексивно-поведінковий [6, с. 7–8]. Детальну характеристику цих компонентів подано в табл. 1.

Когнітивний компонент утворює фундамент фінансової грамотності, оскільки без базових знань про гроші, бюджет, доходи, витрати неможливо приймати раціональні фінансові рішення [1, с. 107]. Для учнів 5–9 класів важливо розуміти сутність таких понять, як «потреби», «бажання», «заощадження», «кредит», «процент», а також усвідомлювати існування фінансових ризиків.

Діяльнісно-практичний компонент передбачає формування вмінь застосовувати знання на практиці: планувати власні витрати, складати простий бюджет, порівнювати ціни, оцінювати доцільність покупки, користуватися базовими фінансовими інструментами (банківською картою, електронним гаманцем) [4]. Ці навички формуються через вправи, ситуаційні задачі, ігрові симуляції та проектну діяльність [7].

Таблиця 1

Структура фінансової грамотності учнів 5–9 класів

Компонент	Характеристика
Когнітивний	Знання про гроші, доходи, витрати, бюджет, заощадження, потреби й бажання, фінансові ризики, базові фінансові інструменти
Діяльнісно-практичний	Уміння планувати витрати, складати простий бюджет, порівнювати ціни, оцінювати доцільність покупки, користуватися базовими фінансовими інструментами
Ціннісно-мотиваційний	Ставлення до грошей, ощадливість, відповідальність за власний вибір, готовність до раціональної фінансової поведінки, стійкість до рекламних маніпуляцій
Рефлексивно-поведінковий	Здатність аналізувати власні фінансові рішення, контролювати імпульсивні витрати, прогнозувати наслідки власного вибору, коригувати фінансову поведінку

Джерело: складено автором на основі [1; 4; 6]

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає ставлення учня до грошей, ощадливість, відповідальність за власний вибір, готовність до раціональної фінансової поведінки [2]. Саме цей компонент визначає, чи стане фінансова грамотність стійкою поведінковою стратегією, чи залишиться лише формальним набором знань.

Рефлексивно-поведінковий компонент характеризує здатність учня аналізувати власні фінансові рішення, контролювати імпульсивні витрати, прогнозувати наслідки свого вибору та коригувати фінансову поведінку [6]. Розвиток рефлексії дозволяє підлітку усвідомити власні помилки у фінансових питаннях і сформувані стратегії їх уникнення в майбутньому.

Освітній потенціал формування фінансової грамотності в закладах загальної середньої освіти. Формування всіх зазначених компонентів фінансової грамотності може здійснюватися як через інтеграцію відповідного змісту в традиційні навчальні предмети (математика, інформатика, географія, основи правознавства), так і через спеціалізовані курси, виховні заходи та проектну діяльність [3, 4].

Особливу ефективність демонструють інтерактивні методи навчання: ділові ігри, фінансові симуляції, кейс-методи, проектна робота, що дозволяють учням моделювати реальні життєві ситуації та приймати фінансові рішення в безпечному освітньому середовищі [7, с. 204–205]. Використання інформаційних технологій, онлайн-калькуляторів, мобільних додатків для обліку витрат підвищує мотивацію учнів та сприяє формуванню практичних навичок [3].

Фінансова грамотність учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти є багатокомпонентним особистісним утворенням, що поєднує

знання про базові фінансові поняття та процеси (когнітивний компонент), практичні вміння раціонального розпорядження коштами (діяльнісно-практичний компонент), ціннісні орієнтації та відповідальне ставлення до грошей (ціннісно-мотиваційний компонент), а також здатність до рефлексії власних фінансових рішень (рефлексивно-поведінковий компонент).

Саме така структурна модель дає підстави розглядати фінансову грамотність як одну з ключових прикладних компетентностей сучасного школяра, що забезпечує його успішну соціалізацію та адаптацію до економічних реалій суспільства. Перспективою подальших досліджень є розроблення діагностичного інструментарію для визначення рівня сформованості окремих компонентів фінансової грамотності учнів базової середньої школи.

Література

1. Бахмат Н. В. Формування основ фінансової грамотності молодших школярів на уроках математики в новій українській школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 31. С. 107–122.
2. Кирилук С. Роль фінансової грамотності у формуванні соціальної активності учнів закладів загальної середньої освіти. *Молодь і ринок*. 2020. № 6–7 (185–186). С. 89–94.
3. Лехкобит К. А. Використання інформаційних технологій на уроках фінансової грамотності у закладах загальної середньої освіти: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014.07 «Середня освіта (Географія)» / К. А. Лехкобит ; наук. кер. О.В. Новосад ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 77 с.
4. Логачов Д. Формування фінансової грамотності учнів базової середньої школи на уроках інформатики. *Науково-дослідна робота студентів як чинник удосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя* : зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; редкол.: Н. О. Пономарьова, Н. В. Олефіренко, В. М. Андрієвська та ін. Харків, 2024. Вип. 23. С. 56–69.
5. Терентьева Н. О. Необхідність набуття компетентності «Підприємливість та фінансова грамотність» на рівні загальної середньої освіти як вимога сучасного суспільства. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. 2018. Вип. 155. С. 141–144.
6. Хіманич, Д. А. Методичні підходи до формування фінансової грамотності учнів у закладах освіти : кваліфікаційна робота; наук. кер. С. В. Мантуленко. Кривий Ріг, 2025. 84 с.
7. Шевчук І. І. Метод проєктів при вивченні фінансової грамотності у закладах загальної середньої освіти : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014.07 «Середня освіта (Географія)» / І. І. Шевчук ; наук. кер. О. В. Новосад ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 65 с.

ГОРДІЙКО НАТАЛІЯ

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Мазуренко Світлана

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У сучасних умовах глобальних екологічних викликів та трансформації суспільства на засадах сталого розвитку особливого значення набуває модернізація освітнього процесу шляхом упровадження інноваційних педагогічних технологій. Освіта розглядається як ключовий чинник формування екологічної культури, відповідального ставлення до довкілля та готовності до професійної діяльності з урахуванням екологічних вимог.

Легка промисловість є однією з галузей, що характеризується значним використанням природних ресурсів та впливом на навколишнє середовище, що актуалізує потребу підготовки фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність на засадах екологічної доцільності та ресурсоефективності. У зв'язку з цим формування екологічної компетентності майбутніх фахівців набуває особливої ваги як складова їхньої професійної підготовки.

Сучасна професійна освіта орієнтується на компетентнісний підхід, який передбачає не лише засвоєння знань, а й розвиток умінь застосовувати їх у практичній діяльності, формування ціннісних орієнтацій та готовності до прийняття відповідальних рішень. У цьому контексті інноваційні педагогічні технології виступають ефективним засобом інтеграції екологічної складової у зміст навчання, забезпечуючи поєднання теоретичної та практичної підготовки здобувачів освіти.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних шляхів формування екологічної компетентності майбутніх фахівців легкої промисловості на основі впровадження інноваційних освітніх технологій, що відповідають сучасним вимогам сталого розвитку та ринку праці [1].

Формування екологічної компетентності у здобувачів фахової передвищої та вищої освіти технологічного напрямку є складною міждисциплінарною проблемою, що охоплює освітній, науковий і практичний аспекти. Вона передбачає інтеграцію екологічного компоненту у професійну підготовку через вивчення сучасних технологій виробництва в легкій промисловості, зокрема у процесах виготовлення одягу, текстильних матеріалів та впровадженні екологічно безпечних технологій обробки сировини.

Сучасні освітні стандарти орієнтують не лише на формування професійних компетентностей, а й на розвиток екологічного мислення,

що забезпечує усвідомлення відповідальності за прийняття екологічно орієнтованих рішень у професійній діяльності. Актуальність проблеми зумовлена потребою підготовки фахівців, здатних діяти відповідно до принципів екологічної безпеки, ресурсозбереження та циркулярної економіки.

Сучасне виробництво потребує знань щодо екологічної сертифікації продукції, оцінки впливу технологічних процесів на довкілля, управління відходами та впровадження енергозберігаючих технологій. Тому важливим завданням освіти є формування в здобувачів основ екологічного менеджменту та екодизайну, навичок аналізу життєвого циклу продукції та прийняття екологічно безпечних рішень [3].

Науковий інтерес до проблеми перебуває на перетині педагогіки, екології та інженерії. Дослідження ґрунтуються на концепції сталого розвитку та передбачають використання інноваційних методів навчання – проблемного, проектного та кейс-методу, які поєднують теорію з практикою.

Зв'язок із сучасними викликами пов'язаний із цифровізацією та автоматизацією виробництва, розвитком штучного інтелекту, 3D-друку та біоматеріалів, що вимагає поєднання технічної й екологічної компетентності фахівців [3].

Ефективне формування екологічної компетентності забезпечується використанням сучасних педагогічних технологій. Зокрема, проектне навчання дозволяє розробляти вироби з урахуванням екодизайну, добирати екологічні матеріали та аналізувати вплив виробництва на довкілля.

Кейс-метод сприяє моделюванню реальних виробничих ситуацій і формує вміння приймати обґрунтовані рішення з урахуванням екологічних наслідків. Інтерактивні методи (дискусії, мозкові штурми, ділові ігри) розвивають критичне мислення та екологічну свідомість.

Важливу роль відіграють цифрові технології, що дозволяють здійснювати віртуальне проектування та моделювання виробів, зменшуючи витрати ресурсів і підсилюючи цифрову та екологічну компетентності.

Інтеграція принципів сталого розвитку у зміст освіти передбачає вивчення раціонального використання ресурсів, мінімізації відходів, апсайклінгу, ресайклінгу та екологічно безпечних технологій. Використання інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці сприяє підвищенню якості освіти та формуванню екологічної компетентності майбутніх фахівців відповідно до вимог сталого розвитку [2].

Отже, впровадження інноваційних педагогічних технологій у освітній процес є важливою умовою формування екологічної компетентності майбутніх фахівців легкої промисловості. Використання проектного навчання, кейс-методу, інтерактивних та цифрових технологій забезпечує поєднання теоретичної та практичної підготовки, сприяє розвитку екологічного мислення та відповідальної професійної позиції.

Інтеграція принципів сталого розвитку у зміст професійної освіти дозволяє підготувати конкурентоспроможних фахівців, здатних здійснювати професійну діяльність із урахуванням екологічних вимог та сучасних викликів. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення педагогічних умов і методів формування екологічної компетентності в системі професійної освіти.

Література

1. Дрозіч І. (2024). Екологічна освіта у закладі професійної освіти: формування цінностей сталого розвитку. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання*. 277–282.

2. Мазуренко С.Г. (2026). Підготовка фахівців легкої промисловості (технологія швейних виробів) в Україні в умовах сталого розвитку: впровадження ідей розумного споживання у навчальний процес та виробничу практику. *Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр.* Харків: СГ НТМ «Новий курс» (63). 32–34. DOI: 10.61718/sgv63.02. URL: <https://surl.li/bszuol>

3. Титаренко В., Титаренко О. (2025). Формування екологічної компетентності у майбутніх фахівців професійної освіти при вивченні технологій сучасного виробництва. Витоки педагогічної майстерності. *Витоки педагогічної майстерності*. (35). 232–231. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.35.331181>. URL: <https://sources.pnpu.edu.ua/article/view/331181/320556>

ГУМЕНЮК МИКОЛА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Красильникова Ганна*

РОЛЬ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ СФЕРИ

Сучасні реалії роботи станцій технічного обслуговування (СТО) автотранспортних засобів вимагають усвідомленого підходу до ефективного використання часу як ключового ресурсу [1]. Тайм-менеджмент трансформується з особистої навички (soft skill) фахівців у стратегічний інструмент забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Специфіка часового ресурсу в автосервісах накладає особливі вимоги до управління часом через низку дестабілізуючих факторів, ключовим з яких є нерівномірність попиту на послугу впродовж року: весняний та осінній період характеризуються піковими навантаженнями у зв'язку з сезонною заміною гуми, що чергуються з періодами затишшя, наприклад, під час новорічних свят. Також при проведенні планового технічного обслуговування автомобіля (ТО 1, ТО 2) можуть бути виявлені несправності [2], які потребують термінового усунення, що призводить до пошуку запчастин, додаткових ремонтних робіт, а відтак збивається графік роботи автомеханіка, можливі затрати часу фахівців в неро-

бочий час тощо. Крім цього, сучасні автосервіси (особливо мультибрендові) критично залежать від оперативності експрес-доставки деталей дистриб'юторами. Затримки у роботі суміжників ламають графіки обслуговування автомобілів, що призводить до збільшення часу на виконання ремонтних робіт, порушення термінів обслуговування, і, як наслідок, конфліктних ситуацій з клієнтами. Відтак, в умовах клієнтоорієнтованого автосервісу особливого значення набуває тайм-менеджмент як один із найважливіших *soft skills* фахівців. Фактично, тайм-менеджмент для автомеханіка – це інструмент, який впливає на якість послуг, прибутковість бізнесу та репутацію підприємства.

Тайм-менеджмент (від англ. *time management* – управління часом) – це технологія раціональної організації та підвищення ефективності використання часу [3]. Сьогодні тайм-менеджмент є складною міждисциплінарною галуззю на стику психології, менеджменту, фізіології праці та ІТ-технологій. Управління часом або тайм-менеджмент фахівця – це вміння ефективно використовувати і управляти робочим часом, виявляти нераціональне використання часу і усувати причини його втрат.

Система управління часом складається з таких елементів: розвиток відчуття часу, постановка цілей, планування, ухвалення рішень, реалізація і організація, контроль. Відчуття часу – це здатність суб'єктивно оцінювати тривалість процесів без використання годинника. Її можна розвинути шляхом використання методу хронометражу при виконанні рутинних та нестандартних операцій.

Уміння чіткого формулювання кінцевих результатів діяльності, постановки цілей, що особливо потрібно при роботі з клієнтами та трансформації абстрактних побажань замовника в конкретні завдання та терміни його виконання.

Планування діяльності передбачає створення переліку робіт, графіку виконання дій, розрахунок бюджету часу на окремі види робіт, розподіл завдань між фахівцями СТО. На допомогу реалізації цього компонента тайм-менеджменту можна використовувати різноманітні графіки, інтерактивні інтегровані календарі тощо.

Ухвалення рішень (встановлення пріоритетів) полягає у жорсткому виборі першорядних важливих робіт, відкладання малозначних або делегування їх виконання іншим працівникам. Реалізація і організація передбачає створення оптимальних умов для виконання запланованого, ергономіка, організація робочого простору, захист робочого часу від зволікань тощо. Контроль є заключним елементом циклу, під час якого зіставляються заплановані показники із фактично досягнутими, аналізуються витрати часу, виявляють їх причини. На цьому етапі використовують автоматизовані звіти в CRM/ERP-системах автосервісу, ведення особистих карток ефективності та ін.

Отже, в умовах сучасного автосервісу час є безпосереднім еквівалентом фінансової ефективності підприємства. Впровадження навчання з тайм-менеджменту та самоорганізації як обов'язкового складника підготовки майбутніх фахівців автомобільної галузі є об'єктивною вимогою ринку. Оволодіння цим інструментарієм дозволяє успішно інтегрувати високу техніко-технологічну компетентність майбутніх фахівців у динамічне, цифровізоване та орієнтоване на клієнта бізнес-середовище автосервісу.

Література:

1. Криворучко, О. М. (Ред.). (2024). *Інноваційні підходи до розвитку управління на транспортних підприємствах: монографія*. ФОП Панов А. М.
2. Мигаль, В., Аргун, Щ., Гнатов, А., Гнатова, Г., & Сохін, П. (2022). Інтелектуальне діагностування транспортних засобів. *Автомобіль і електроніка. Сучасні технології*, (22), 72–80. URL: <https://doi.org/10.30977/VEIT.2022.22.0.5>
3. Скібіцька, Л. І. (2009). *Тайм-менеджмент: навчальний посібник*. Кондор.

ДИШКАНТ ДІАНА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Цвілик Світлана*

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВИХ STEAM-ПРОЄКТІВ З ЛЯЛЬКАРСТВА В CANVA І GOOGLE CLASSROOM У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Проектні технології широко застосовуються в різноманітних галузях знань, у навчанні різних дисциплін, підвищуючи навчальну мотивацію, розвиваючи пізнавальний інтерес, творчі здібності. Проектна діяльність спрямовується не лише на реалізацію проекту, але й на особистісні зміни в суб'єктах цієї діяльності, коли формується проектна культура здобувача освіти – складна, багаторівнева, динамічна система технологічних якостей.

Сучасні можливості доступу до використання значних обсягів інформації про авторські ляльки через сервіси Google та онлайн платформи створюють передумови формування проектно-технологічної культури майбутніх учителів технологій та становлення їхнього світогляду.

Під час виконання групових проєктів з виготовлення авторських ляльок застосовуються методологічні засади STEAM-навчання (science – наука, technology – технологія, enineering – інженерія, art – мистецтво, math – математика) [4] як ефективний засіб залучення до процесу проектно-технологічної діяльності, коли відбувається ефективне формування фахових компетентностей та розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти. Груповий STEAM-проект з розробки авторської ляльки складається

ся з наступно пов'язаних етапів: створення команд STEAM-проекту, генерування ідей, проектування й виготовлення виробів, конференція із захисту STEAM-проектів, про що йдеться в наших попередніх дослідженнях [2].

Інтерактивні заняття з виконання STEAM-проектів із залученням ресурсів сервісів Google та онлайн-платформи Canva [3] відбуваються шляхом імпортування класу з Google Classroom в онлайн платформу Canva через зазначення певного курсу та створення запрошення у Canva (рис. 1). Запрошення до класу «Практикум з лялькарства» надсилалося також через email або за посиланням. Результатом такої інтеграції Google Classroom та Canva є створення класу з практикуму з лялькарства.

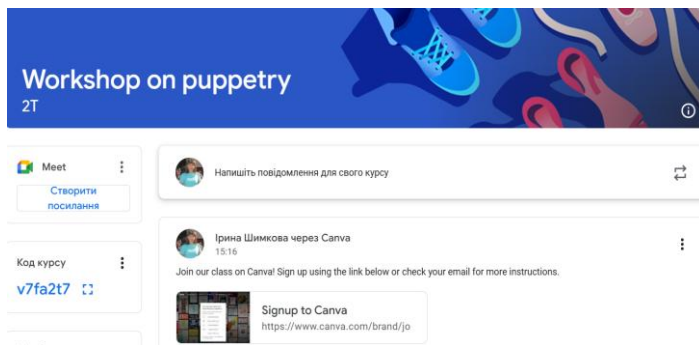

Рис. 1. Імпортування класу з Google Classroom в онлайн платформу Canva

У Canva створюється колективна дошка для знайомства та розподілу ролей. Команда 4-5 осіб обирає індивідуальні функції: дизайнер, технолог, художник, менеджер проекту. Учасники презентують власні здібності та внутрішню мотивацію. Так зокрема створення дизайну за вибором починається зі створення дошки «Творча майстерня» (рис. 2).

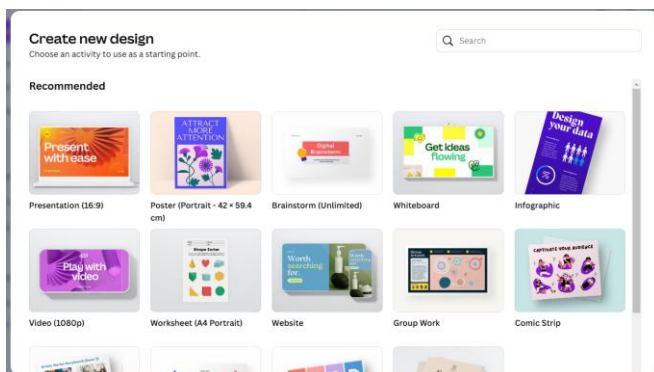

Рис. 2. Створення дошки «Творча майстерня»

На спеціальній дошці в Canva створюється шаблон для представлення учасників, визначаються критерії розподілу ролей. У проєктній діяльності здобувачів вищої освіти як інструменти комунікації використовується Canva Whiteboard для спільної роботи; коментарі та позначки; голосування за ідеями.

Результатом етапу є сформована команда, розподілені ролі, створена колективна дошка проєкту «Авторська лялька» (рис. 3), що поширюється у клас «Практикум з лялькарства».

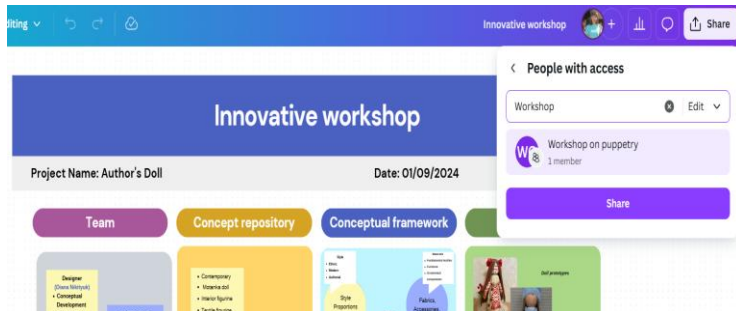

Рис. 3. Поширення дизайну дошки проєкту «Авторська лялька» у клас «Практикум з лялькарства»

Контекстний пошук інформації засобами сервісів Google дозволяє проєктантам виокремити особливі риси майбутніх виробів – авторських іграшок, а саме: оригінальність, декоративність, застосування для розваг та оформлення інтер'єрного середовища. Дослідниками вивчаються ознаки окремих типів авторських ляльок за жанрами (реалістична, фантазійна лялька, етнічна), за техніками виконання (пластик, фарфор, текстиль), за призначенням (колекційні, інтер'єрні) тощо [1]. У проєктуванні особливої уваги варто надавати стилю, виокремленню характерних рис. Це здійснюється через ретельне опрацювання ескізів і допомагає створювати різнобічний образ ляльки (ескізи ляльки у різних просторових ракурсах) та уникати проєктних недоліків під час технологічного процесу виготовлення виробу.

Особливим аспектом ефективного проєктування й виготовлення виробу є поєднання хмарних технологій (сервіси Google, онлайн-платформа Canva) та технологій хендмейду, що дозволяє здобувачам освіти у виготовленні складових частин виробу використати й продемонструвати сформовані компетентності STEAM-проєктування.

Застосування інтегративного контенту, колективної хмарної комунікації, використання креативних технологій та інтерактивних методів навчання творчій практичній діяльності є характерними особливостями організації групових STEAM-проєктів з лялькарства в Canva і Google Classroom у підготовці майбутніх учителів технологій.

Література

1. Шимкова І., Цвілик С., Гаркушевський В., Соловей В. (2024). Застосування STEAM-проектів з виготовлення авторських ляльок у професійній підготовці майбутніх учителів технологій у закладах вищої освіти. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання*, 4, 67-77. URL: <https://surl.li/pcytzi>
2. Шимкова І.В., Цвілик С.Д. (2023). Дослідження можливостей застосування онлайн-платформи CANVA за умов електронного дистанційного навчання майбутніх учителів трудового навчання та технологій. *Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* / за ред. М.С. Курача, І.В. Цісарук. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 158-163.
3. Edwards, L. (2022). What is Canva And How Does It Work? Tips & Tricks. *TECH & Learning*. URL: <https://surl.li/yystwj>
4. Vitaliy M.Hlukhaniuk, Viktor V. Solovej, Svitlana D.Tsvilyk, Iryna V.Shymkova (2020). STEAM education as a benchmark for innovative training of future teachers of labour training and technology. *Society. Integration. Education. SIE*, 5, 211-221. URL: <https://surl.li/wsswat>

ДОЛЯ АРТЕМ

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Пригодій Алла

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ЧИННИК БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

Сучасні соціально-економічні трансформації, стрімкий розвиток цифрових технологій і динамічні зміни на ринку праці зумовлюють посилення значення безперервного професійного розвитку педагогів. У сучасних умовах педагогічна діяльність не може обмежуватися лише формальною освітою, оскільки вимоги освітнього середовища змінюються значно швидше, ніж оновлюються державні стандарти та освітні програми. Це актуалізує необхідність інтеграції неформальної освіти в систему професійної підготовки як засобу забезпечення гнучкої адаптації фахівця до сучасних умов професійної діяльності (законодавчі та аналітичні джерела з освіти).

У наукових дослідженнях професійний розвиток педагога розглядається як безперервний, динамічний процес, що передбачає якісні зміни у професійній діяльності та особистісному зростанні протягом усього життя. Відповідно до нормативно-правових документів у сфері освіти, безперервний професійний розвиток визначається як процес постійного навчання та вдосконалення компетентностей фахівця, що починається після здобуття базової або післядипломної освіти і не має завершення ((Закон України, 2017).

Фундамент професійного становлення закладається ще на етапі первинної підготовки майбутнього фахівця і триває протягом усієї його професійної діяльності. При цьому акцент зміщується з вузького розуміння педагогічної майстерності на більш широке бачення розвитку освітніх організацій і професійного середовища загалом (Яремко, 2017).

В основі професійного розвитку лежить активна позиція особистості, яка базується на внутрішній мотивації до самовдосконалення та безперервного саморозвитку. У цьому контексті професійний розвиток педагога розглядається як багатовимірна система, що забезпечує постійне оновлення компетентностей відповідно до сучасних викликів та потреб освітнього середовища.

В умовах цифровізації особливого значення набуває розвиток інформаційно-цифрової компетентності. Водночас структура професійного розвитку визначається як цілісна система взаємопов'язаних компонентів, що охоплюють мотиваційний, дидактичний, особистісний, дослідницький та рефлексивний аспекти професійної діяльності педагога (Шмиголь, 2011).

Сучасний підхід до професійного становлення передбачає інтеграцію трьох видів освіти: формальної, неформальної та інформальної. Формальна освіта формує базу теоретичну підготовку в закладах вищої освіти, інформальна забезпечує стихійне навчання у повсякденному досвіді, тоді як неформальна освіта виступає гнучким інструментом оперативного оновлення знань і розвитку практичних навичок через цифрові платформи, курси та тренінгові програми.

Неформальна освіта трактується як гнучкий процес навчання у сприятливому освітньому середовищі, який компенсує прогалини традиційної освітньої системи, що не завжди встигає оперативно реагувати на сучасні запити суспільства (Терьохіна, 2014). Такий підхід забезпечує можливість самостійного вибору темпу та траєкторії навчання, сприяючи трансформації теоретичних знань у практичні професійні компетентності, необхідні в умовах цифрового середовища.

У порівняльних дослідженнях зазначається, що формальна освіта поступово втрачає монопольне становище як єдиний шлях професійної підготовки, оскільки не завжди гарантує успішну професійну реалізацію. Натомість неформальна освіта виступає більш гнучкою альтернативою, яка сприяє швидкій адаптації фахівців до змін ринку праці. Її ключовою характеристикою є принцип навчання через практичну діяльність та активне залучення здобувачів освіти до формування змісту навчання (Савельєв, 2021).

Неформальна освіта розглядається як вільний і гнучкий процес здобуття знань поза межами формалізованих освітніх стандартів, що характеризується варіативністю змісту, темпу та індивідуальної

освітньої траєкторії. Вона не замінює формальну освіту, а доповнює її, забезпечуючи безперервне оновлення професійних компетентностей педагога відповідно до сучасних вимог.

Отже, неформальна освіта є ключовим інтеграційним чинником безперервного професійного розвитку педагога, оскільки забезпечує ефективне поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти в єдину цілісну систему професійного становлення. Такий підхід дозволяє поєднати теоретичну підготовку з практичним досвідом, а також забезпечує постійне оновлення професійних компетентностей відповідно до сучасних викликів освітнього середовища.

Література

1. Про освіту (Закон України). № 2145-VIII (2017). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Савельєв, Є. В. (2021). Неформальна освіта як інструмент розвитку додаткових можливостей молоді. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 1 (61), 228–232.
3. Терьохіна, Н. (2014). Неформальна освіта як важлива складова системи освіти дорослих. *Порівняльно-педагогічні студії*, 2-3 (20-21), 109–114.
4. Шмиголь, І. (2011). Сутність та структура професійної компетентності педагога. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 4 (1), 197–204.
5. Яремко, Г. (2017). Ефективний професійний розвиток педагогів: принципи та компоненти. *Молодь і ринок*, 2, 164–168.

ДУБІЙ РОМАН

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Азатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ЕТАПАМ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ В УМОВАХ НУШ

Упровадження концепції Нової української школи (НУШ) орієнтує освітній процес на формування компетентностей, необхідних для життя в сучасному технологічно насиченому середовищі. Особливе місце у цьому контексті посідає трудове навчання та технології, де учні оволодівають уміннями проєктування, конструювання, організації власної діяльності та виготовлення виробів із різних матеріалів.

Важливим завданням учителя є створення таких умов, за яких учні не лише відтворюватимуть зразки, а й зможуть проєктувати власні вироби, аргументувати рішення та діяти творчо й відповідально. Тому розробка методики навчання етапам проєктування та виготовлення виробів в умовах НУШ є актуальним педагогічним завданням.

Проблеми проектно-технологічної діяльності учнів досліджували В. Сидоренко, О. Коберник, Н. Мачуська, Г. Терещук, І. Гусак, а також зарубіжні науковці – П. Торранс, Дж. Річардсон, Г. Хуторський. У межах реформування технологічної освіти НУШ особлива увага приділяється компетентнісному підходу (І. Єрмаков, О. Пометун), розвитку інженерного мислення (S. Papert), STEM- та STEAM-орієнтації (J. Sanders, M. Yakman). Однак питання практичної методики саме поетапного навчання проєктуванню та виготовленню виробів з урахуванням інновацій НУШ залишаються недостатньо розробленими, що й зумовлює необхідність цього дослідження.

Мета статті – обґрунтувати методику навчання учнів етапам проєктування та виготовлення виробів в умовах НУШ та окреслити систему педагогічних прийомів, які забезпечують ефективну організацію проектно-технологічної діяльності.

Педагогічні засади організації проектно-технологічної діяльності в НУШ Навчання технологій у НУШ базується на таких засадах:

- компетентнісний підхід – формування предметної, інженерної, проєктної та підприємницької компетентностей;
- діяльнісний підхід – навчання через активну практичну діяльність;
- особистісно орієнтоване навчання – урахування індивідуальних темпів розвитку, інтересів;
- психологізація освітнього процесу – розвиток уваги, самоконтролю, саморегуляції, творчої уяви;
- інтеграція інноваційних технологій – цифрові інструменти (3D-моделювання, онлайн-шаблони), STEAM-підходи.

У контексті цих засад учитель виступає фасилітатором, консультантом, організатором пізнавальної та практичної діяльності учнів.

Етапи проєктування та виготовлення виробів, їх зміст та методика навчання:

Етап 1. Виявлення потреби та постановка проблеми. Зміст: визначення теми, потреби або ситуації, що потребує вирішення. Методи: проблемне запитання; педагогічний кейс; обговорення у групах. Важливо навчити учнів формулювати проблему та описувати призначення виробу, що розвиває критичне мислення та увагу.

Етап 2. Генерування ідей та пошук інформації. Зміст: аналіз аналогів, пошук конструктивних рішень, створення ідей. Методи: мозковий штурм; метод фокальних об'єктів; робота з ІКТ: Pinterest, Canva, Tinkercad. Цей етап сприяє розвитку творчого мислення, уяви, ініціативності.

Етап 3. Розробка конструкції виробу. Зміст: ескізування, побудова креслення, добір матеріалів і технологій. Методи: поетапне моделювання; візуалізація (скетчинг, 2D/3D-моделі); робота з інструкційною

картою. Особлива увага – формуванню в учнів навичок планування та інженерної логіки.

Етап 4. Технологічне планування діяльності. Зміст: складання технологічної карти, послідовності операцій, розрахунок витрат. Методи: проєктна майстерня; метод «технологічного маршруту»; використання цифрових шаблонів (Google Таблиці, онлайн-таблиці). Учні опановують навички самоорганізації та відповідального планування.

Етап 5. Виготовлення виробу. Зміст: практична діяльність із використанням інструментів, пристроїв, технік обробки матеріалів. Методи: практична робота з поетапним інструктуванням; мікрогрупові форми; взаємонавчання та взаємодопомога. Психологічно важливо розвивати стійкість уваги, акуратність, технічну впевненість.

Етап 6. Оцінювання результату та презентація. Зміст: аналіз виробу, перевірка відповідності задуму, самооцінювання. Методи: рефлексивна бесіда; цифрове портфоліо; мініпрезентація або пітчінг проєкту. Рефлексія формує відповідальність, здатність оцінювати власну діяльність.

В умовах НУШ доцільно використовувати: додатки для моделювання: Tinkercad, SketchUp, Figma; платформи для колективної роботи: Miro, Padlet; цифрові інструкційні карти та чек-листи; відеоінструкції та QR-коди на кожному етапі; STEAM-лабораторії (за наявності). Цифрові технології підсилюють мотивацію, підвищують точність та наочність.

У процесі роботи над виробами відбувається: розвиток довільної та стійкої уваги; формування навичок саморегуляції; подолання імпульсивності; розвиток емоційної стійкості в умовах проблемного завдання; формування внутрішньої мотивації через творчі успіхи та пізнавальну радість. Учитель НУШ має виконувати функції: фасилітатора проєктної діяльності; консультанта з технічних рішень; наставника з розвитку творчості; організатора безпечної практики; мотиватора й підтримувача індивідуального стилю учня.

Таким чином методика навчання учнів етапам проєктування та виготовлення виробів в умовах НУШ має спиратися на діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтований підходи. Чітка поетапна організація проєктної діяльності та застосування інноваційних методів створюють умови для формування технологічної, інженерної, підприємницької та творчої компетентностей.

Ефективне поєднання традиційних технік з цифровими інструментами сприяє розвитку в учнів самостійності, технічної грамотності, відповідальності та здатності ухвалювати обґрунтовані рішення.

Література

1. Концепція Нової української школи. МОН України, 2016.
2. Сидоренко В. В. Проектно-технологічна діяльність у трудовому навчанні. – Київ: Педагогічна думка, 2018.
3. Коберник О. М. Методика навчання технологій у закладах загальної середньої освіти. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2019.
4. Pomettun O., Pirozhenko L. Competency-based education: Ukrainian experience. Kyiv, 2018.
5. Papert S. Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas. Basic Books, 1993.
6. Yakman G. STEAM Education: An Overview of Creating a Model of Integrative Education.
7. Sanders J. Engineering in the Classroom: A New Approach to Student Engagement.
8. Терещук Г. В. Технологічна освіта школярів: сучасні підходи. – Львів, 2020.

ЗАВОРОТИНСЬКИЙ АРТУР

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. Особливо актуальним є використання електронних навчальних ресурсів (ЕНР) на уроках технологій, де важливе місце посідає практична діяльність, проектування та творчість. Традиційні методи навчання поступово доповнюються цифровими інструментами, що сприяє підвищенню якості освіти. Сучасна технологічна освіта вимагає відходу від репродуктивного навчання до інноваційної проєктної діяльності. В умовах цифровізації суспільства традиційних засобів навчання (підручників, плакатів) стає недостатньо для формування цілісного уявлення про сучасні виробничі процеси. Електронні навчальні ресурси стають містком між теоретичними знаннями та практичним втіленням ідей у форматі 3D-моделювання, програмування та дизайну.

Питання використання електронних ресурсів у навчанні досліджували багато науковців, які підкреслюють їхню роль у формуванні інформаційної компетентності учнів. Зокрема, увага приділяється інтерактивності, доступності та адаптивності навчальних матеріалів. Питання впровадження ІКТ у навчання досліджували В. Биков, О. Спірін та ін. Проте специфіка використання ЕНР саме на уроках технологій,

де переважає практична діяльність, потребує додаткового уточнення, особливо в контексті дистанційного та змішаного навчання.

Електронні навчальні ресурси – це цифрові засоби навчання, які включають мультимедійні презентації, відеоуроки, онлайн-платформи, віртуальні лабораторії, інтерактивні модулі тощо.

На уроках технологій електронні навчальні ресурси можуть використовуватися для: демонстрації технологічних процесів (відеоінструкції, анімації); організації проектної діяльності; моделювання виробів у спеціалізованих програмах; контролю знань за допомогою онлайн-тестів; розвитку творчих здібностей учнів. Технологічні процеси наприклад, робота внутрішніх вузлів верста-та або структура текстильних волокон під мікроскопом) важко продемонструвати без спеціального обладнання. Дані ресурси дозволяють використовувати 3D-анімації складних механізмів, віртуальні екскурсії на сучасні підприємства, відеоінструкції з технік обробки матеріалів.

Інтеграція електронних навчальних ресурсів (ЕНР) у процес викладання технологій відкриває нові можливості для формування предметних і ключових компетентностей учнів. Особливість освітньої галузі «Технології» полягає у поєднанні теоретичних знань із практичною діяльністю, що робить використання цифрових ресурсів особливо доцільним.

Одним із найпоширеніших видів ЕНР є мультимедійні презентації та навчальні відео. Наприклад, під час вивчення теми «Технологія виготовлення виробів із деревини» вчитель може використати відеоінструкцію, яка демонструє послідовність операцій: розмітку, пиляння, шліфування та оздоблення виробу, що дозволяє учням краще зрозуміти технологічний процес ще до початку практичної роботи. На уроці учні переглядають коротке відео про виготовлення підставки для смартфона з фанери. Після перегляду вони аналізують етапи роботи та складають власний план виконання виробу.

Використання освітніх платформ сприяє організації змішаного навчання. Вчитель може розміщувати інструкційні картки, презентації, тести та додаткові матеріали. Під час вивчення теми «Проектування виробу» учні отримують завдання створити ескіз кухонної дощечки. На платформі розміщуються: приклади дизайну; критерії оцінювання; інструкція щодо створення ескізу. Учні завантажують свої роботи, отримують коментарі від учителя та однокласників, що сприяє розвитку навичок самооцінювання.

Сучасні цифрові інструменти дозволяють створювати 2D- і 3D-моделі виробів. Це особливо актуально у процесі навчання проектуванню. Під час вивчення теми «Основи конструювання» учні використовують програму для 3D-моделювання наприклад, безкоштовні онлайн-сервіси для створення моделі брелока. Учень: створює ескіз; переносить його в цифрове середовище; моделює форму виробу; демонструє резуль-

тат класу, що дозволяє уникнути помилок ще до початку виготовлення виробу з матеріалу.

Віртуальні середовища дають змогу відпрацювати навички без ризику пошкодження матеріалів або інструментів. Перед виконанням роботи з електричними схемами учні проходять тренування у віртуальній лабораторії, де вони збирають електричне коло, підключають елементи та перевіряють його роботу. Це особливо важливо з точки зору безпеки.

Електронні ресурси дозволяють швидко оцінити рівень засвоєння матеріалу. Після завершення теми «Технологічні професії» учні проходять онлайн-тест, який містить: завдання на встановлення відповідності; інтерактивні схеми; ситуаційні задачі. Результати тестування автоматично аналізуються, що дозволяє вчителю визначити типові помилки та скоригувати навчальний процес. Інноваційним підходом є використання QR-кодів, які ведуть до додаткових матеріалів. На робочих місцях учнів розміщено QR-коди, що містять: відеоінструкції; правила техніки безпеки; приклади готових виробів. Учень може швидко отримати необхідну інформацію під час виконання практичної роботи.

Практика показує, що систематичне використання електронних ресурсів підвищує зацікавленість учнів до предмета; сприяє розвитку критичного мислення; формує навички самостійної роботи; забезпечує індивідуалізацію навчання; покращує якість виконання практичних робіт. Водночас ефективність залежить від методично грамотного підбору ресурсів та їх відповідності навчальним цілям.

Таким чином, електронні навчальні ресурси є ефективним інструментом модернізації уроків технологій. Їх використання забезпечує інтеграцію теорії і практики, сприяє розвитку творчого потенціалу учнів та формує сучасні компетентності, необхідні для життя в інформаційному суспільстві. Важливим є не лише впровадження ЕНР, а й їх педагогічно обґрунтоване використання.

Література

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти: монографія. Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2023. 312 с.
2. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч. посіб. Київ : Видавнича група «ВНУ», 2021. 384 с.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. 40 с.
5. Гуржій А. М., Кузьмінська О. Г. Використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. Т. 90, № 4. С. 15–27.

КАТИНСЬКА ЛІДІЯ, МЄЧНИК ЛАРИСА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)*

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

В умовах глобальних викликів та стрімкого технологічного прогресу якість освіти стає головним чинником конкурентоспроможності особистості та держави. Традиційна репродуктивна модель навчання «послухав – запам'ятав – відтворив» вичерпала свій ресурс. На зміну їй приходять сучасні педагогічні технології, що орієнтовані на розвиток навичок ХХІ століття: креативності, критичного мислення, комунікації та колаборації.

Проблематику педагогічних технологій досліджували такі науковці, як О. Пехота (освітні технології), І. Зязюн (педагогічна майстерність), В. Кремень (філософія людиноцентризму). Проте динаміка появи нових інструментів вимагає постійного переосмислення їхнього впливу на результативність навчання.

Педагогічна технологія – це не просто набір методів, а науково обґрунтована модель навчання, що гарантує досягнення конкретного результату. Розглянемо ключові технології, що суттєво впливають на якість освіти: технологія розвитку критичного мислення – технологія дозволяє студентам не просто отримувати інформацію, а ставити її під сумнів, аналізувати джерела та робити обґрунтовані висновки, методи: «Фішбоун», «Діаграма Венна», «Знаю – Хочу дізнатися – Вивчив», що сприяє формуванню стійкості до маніпуляцій та здатності вирішувати складні проблеми.

Технологія змішаного навчання полягає у поєднанні аудиторної роботи з онлайн-навчанням дозволяє персоналізувати темп опанування матеріалу. Найбільш ефективною моделлю є «Перевернутий клас», де теоретичний матеріал опрацьовується вдома самостійно через відеолекції, а час у класі присвячується практичним проектам та дискусіям.

Інтеграція ігрових елементів (балів, статусів, змагань) у неігровий контекст навчання підвищує дофамінову залученість використовуючи *Quizizz, Kahoot!, ClassDojo*. Вплив на якість – зростання внутрішньої мотивації та подолання страху перед помилками.

Навчання через виконання реальних завдань, де студенти працюють над проектом протягом тривалого часу, що завершується створенням конкретного продукту (презентації, макета, дослідження).

Попри очевидні переваги, впровадження новітніх технологій стикається з низкою перешкод: нерівний доступ до технічних засобів, неготовність частини педагогів змінювати звичні методики, використання гаджетів без зміни методичного підходу.

Таблиця 1.

Ефективність технологій за пірамідою навчання		
Метод навчання	Середній рівень засвоєння матеріалу	Характер технології
Лекція	5%	Пасивна
Читання	10%	Пасивна
Групова дискусія	50%	Активна
Практика через дію	75%	Інноваційна
Навчання інших	90%	Інноваційна (Peer-to-peer)

Сучасні педагогічні технології є потужним важелем підвищення якості освіти лише за умови їх системного та цілеспрямованого використання. Вони перетворюють студента на активного суб'єкта освітнього процесу, а педагога – на архітектора освітнього середовища. Майбутнє освіти полягає у гармонійному поєднанні високих технологій та людського контакту та емоційного інтелекту.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Академвидав, 2022. 352 с.
2. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : Центр навчальної літератури, 2023. 194 с.
3. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. Київ : Видавництво А.С.К., 2021. 256 с.
4. Сучасні педагогічні технології у вищій школі : монографія / за ред. А. А. Сбрусової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 310 с.

КАШУБА ВОЛОДИМИР

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)
Науковий керівник – канд. пед. наук., доц. Срібна Юлія*

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАСОБАМИ STEM-ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою цифровою трансформацією всіх сфер життєдіяльності, що зумовлює необхідність переосмислення підходів до підготовки здобувачів освіти та формування в них технологічних компетентностей [1; 4]. У цьому контексті STEM-освіта розглядається як ефективний інструмент інтеграції природничо-математичних і технологічних знань, що забезпечує розвиток практико-орієнтованих умінь і компетентностей учнів, необхідних для функціонування в умовах цифрової економіки [2; 5]. Дослідження доводять, що впровадження STEM-підходів у навчальний процес

суттєво підвищує рівень цифрової грамотності, критичного мислення та здатності учнів до розв'язання комплексних практичних завдань [1]. Особливої актуальності набуває проблема формування технологічних компетентностей учнів, оскільки вони виступають ключовим компонентом цифрової компетентності особистості та умовою її успішної соціальної і професійної реалізації [3; 6]. Умови цифрової трансформації освіти актуалізують необхідність упровадження інноваційних педагогічних технологій, зокрема робототехніки, віртуальних лабораторій та цифрових освітніх середовищ, що є складовими STEM-освіти [2; 4]. Водночас результати сучасних досліджень підкреслюють, що ефективність STEM-навчання значною мірою залежить від готовності педагогів до використання цифрових технологій та інтеграції міждисциплінарного підходу в освітній процес [3]. У працях вітчизняних науковців наголошується на необхідності системного розвитку цифрових і технологічних компетентностей у майбутніх педагогів як умови якісної реалізації STEM-освіти [6].

Таким чином, актуальність теми зумовлена потребою сучасної освіти у формуванні технологічних компетентностей учнів засобами STEM-освіти як відповіді на виклики цифрової трансформації суспільства та необхідністю підготовки конкурентоспроможної особистості XXI століття [1; 2; 5].

У сучасній українській педагогічній науці формування технологічних компетентностей учнів розглядається як ключовий результат упровадження STEM-освіти, що забезпечує інтеграцію знань із природничо-математичних і технологічних дисциплін у практико-орієнтовану діяльність здобувачів освіти. Дослідники підкреслюють, що розвиток технологічних компетентностей безпосередньо пов'язаний із цифровою трансформацією освіти, використанням інноваційних освітніх середовищ, робототехніки та цифрових лабораторій у навчальному процесі. У цьому напрямі активно працюють українські науковці, зокрема О. Барна, О. Кузьмінська, С. Семеріков, М. Ростока, Ю. Кравченко, Г. Ткачук, І. Войтович, О. Топузov, Л. Морзе, Н. Морзе, Л. Калініна, а також у контексті цифровізації та STEM-освіти – дослідники Національної академії педагогічних наук України та провідних педагогічних університетів [7].

Технологічні компетентності визначаються як інтегративна характеристика особистості, що включає здатність учнів ефективно використовувати цифрові інструменти, здійснювати моделювання та застосовувати знання для розв'язання практико-орієнтованих завдань, що узгоджується з сучасними підходами STEM-інтегрованого навчання [1].

STEM-освіта виступає методологічною основою формування технологічних компетентностей, забезпечуючи міждисциплінарну інтеграцію знань і створення умов для розвитку науково-технологічного мислення учнів [2]. Реалізація STEM-підходу передбачає активне використа-

ння проєктної та дослідницької діяльності, що сприяє формуванню практичних умінь і навичок конструювання, моделювання та роботи з цифровими технологіями [3].

У контексті цифрової трансформації освіти особливого значення набуває використання цифрових освітніх середовищ, хмарних сервісів і інтерактивних платформ, які забезпечують персоналізацію навчання та розширюють можливості доступу до освітніх ресурсів [5; 6]. Дослідження також підтверджують, що інтеграція STEM-орієнтованих технологій у навчальний процес сприяє розвитку цифрової грамотності, критичного мислення та готовності учнів до інноваційної діяльності [1; 3].

Водночас ефективність формування технологічних компетентностей значною мірою залежить від професійної готовності педагогів до впровадження цифрових технологій та STEM-підходів у освітній процес [7]. У цьому контексті цифрова трансформація освіти розглядається як системний процес оновлення змісту, методів і засобів навчання, що спрямований на підвищення якості освітніх результатів і конкурентоспроможності випускників [4].

Отже, формування технологічних компетентностей учнів засобами STEM-освіти в умовах цифрової трансформації суспільства є стратегічним завданням сучасної педагогіки, спрямованим на підготовку інноваційно мислячої, технологічно грамотної та конкурентоспроможної особистості [5; 1].

Література

1. Barna, O. V., Kuzminska, O. H., & Semerikov, S. O. (2025). *Enhancing digital competence through STEM-integrated learning in Ukrainian education*. URL: <https://surl.li/bxkpfm>
2. Rostoka, M. L., & Kravchenko, Yu. A. (2025). *STEM concepts in digital transformation of education*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744800/>
3. Tkachuk, H., & Voitovych, I. (2025). *STEM approaches in teacher training*. *Innovative Technologies in Education*, 12(1). URL: <https://surl.li/fgewte>
4. Allouche, E. (2024). *Digital transformation of education systems*. arXiv. URL: <https://arxiv.org/abs/2406.11861>
5. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *Digital Education Outlook 2024*. OECD Publishing. URL: <https://surl.li/ctrmjs>
6. Гриньова М. В., Хоменко Л. Г. Стратегії та перспективи цифровізації вищої освіти в умовах воєнного періоду: аналіз на прикладі ПНПУ імені В. Г. Короленка. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 215. С. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-32-38>.
7. Author not specified. (2025). *Item in institutional repository (HNPU DSpace): Educational publication* [Electronic resource]. DSpace Repository of HNPU. URL: <https://surl.li/vpszwc>

КАШУБА СЕРГІЙ

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)*

Науковий керівник - кан. фіз.-мат. наук, доц. Хоменко Любов

РОБОТОТЕХНІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК УЧНІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний розвиток освіти характеризується переходом до цифрової орієнтованої моделі освіти, у якій цифрова компетентність визначається як ключовий результат освітнього процесу та необхідна умова успішної соціалізації учнів у цифровому суспільстві. Міжнародні організації підкреслюють, що цифрові навички охоплюють здатність до критичного використання технологій, обробки інформації, програмування та створення цифрових продуктів в освітній діяльності [1].

Дослідження останніх років підтверджують, що використання робототехнічних систем сприяє розвитку алгоритмічного мислення, цифрової грамотності та навичок розв'язання комплексних задач [2].

Важливою складовою ефективності робототехніки є її діяльнісний характер, що передбачає освіту через конструювання, програмування та моделювання реальних процесів. Це забезпечує формування обчислювального мислення, яке в сучасних педагогічних дослідженнях визначається як базова складова цифрових навичок учнів [3]. Окремі українські дослідження у сфері цифровізації освіти та STEM-підходів (зокрема у працях українських науковців у галузі педагогіки та цифрових технологій) підкреслюють, що впровадження EdTech-рішень, включаючи робототехніку, сприяє формуванню проектної, цифрової та дослідницької компетентностей учнів, а також підвищує ефективність навчального процесу через інтерактивність і міждисциплінарну інтеграцію [4]. Згідно з концепцією навичок XXI століття, освітня робототехніка також сприяє розвитку критичного мислення, креативності, комунікації та командної взаємодії, що є необхідними компонентами цифрової компетентності сучасного учня [5].

Проаналізувавши та опрацювавши сучасні науково-педагогічні джерела з проблем цифровізації освіти, STEM-підходів і впровадження освітньої робототехніки, а також узагальнивши теоретичні положення й практичний досвід її використання в освітньому процесі, нами запропоновано модель використання робототехніки як інструменту розвитку цифрових навичок учнів.

Рис. 1. Структурно-функціональна схема розвитку цифрових навичок учнів засобами робототехніки

Подана схема репрезентує цілісну педагогічну модель використання робототехніки як інструменту розвитку цифрових навичок учнів у сучасному освітньому процесі та відображає логіку взаємозв'язку між змістом, процесом і результатами навчальної діяльності.

У першому блоці схеми окреслено місце робототехніки в освітньому процесі, де вона розглядається як інтегративний компонент STEM/STEAM-освіти. Робототехніка поєднує знання з природничих, математичних і технологічних дисциплін, забезпечуючи міжпредметні зв'язки та реалізацію практико-орієнтованого навчання. Її використання сприяє організації проектної діяльності учнів і виступає засобом формування цифрових компетентностей через активну взаємодію з технологічними об'єктами. Другий блок розкриває сутність робототехніки як інструменту розвитку цифрових навичок. Зокрема, акцентується увага на формуванні алгоритмічного та обчислювального мислення, оволодінні основами програмування, розвитку вмінь моделювання та конструювання, а також роботі з даними і сенсорними системами. Важливим є також розвиток здатності до розв'язання проблем, цифрової комунікації та співпраці, що відповідає сучасним вимогам до ключових компетентностей учнів. У третьому блоці представлено компоненти цифрової компетентності, які формуються засобами робототехніки. До них віднесено інформаційну грамотність, цифрову комунікацію, створення цифрового

контенту та безпечну поведінку в цифровому середовищі. Зазначені компоненти відображають комплексний характер цифрової компетентності та її міждисциплінарну природу. Четвертий блок схеми ілюструє етапи впровадження робототехніки в освітній процес. Послідовність включає мотиваційний етап (формування інтересу та визначення цілей), теоретичний (засвоєння базових знань), практичний (конструювання та програмування), проєктний (реалізація власних розробок) і рефлексивний (оцінювання результатів та узагальнення досвіду). Така поетапність забезпечує системність і педагогічну доцільність організації навчальної діяльності. П'ятий блок відображає очікувані результати впровадження робототехніки, серед яких визначено сформованість цифрових навичок і компетентностей, підвищення мотивації до навчання, розвиток критичного мислення та креативності, а також готовність учнів до діяльності в умовах цифрового суспільства. Важливим результатом також є підвищення якості освітніх досягнень.

Шостий блок презентує узагальнену модель використання робототехніки, яка поєднує робототехнічні засоби (апаратні платформи та програмні інструменти), методичне забезпечення (навчальні програми, інструкції, кейси), навчальну діяльність учнів (проєкти, дослідження, експерименти) та організацію співпраці і комунікації. Синергія зазначених компонентів забезпечує ефективний розвиток цифрових навичок і підвищення успішності учнів.

Таким чином, схема відображає логічно структуровану педагогічну систему, у якій робототехніка виступає ключовим засобом інтеграції змісту освіти, активізації навчальної діяльності та формування цифрових компетентностей учнів відповідно до сучасних освітніх вимог.

Література

1. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *Digital Education Outlook 2024*. URL: <https://surl.li/rsgtli>
2. Scherer, R., et al. (2024). Educational robotics and STEM learning outcomes. *npj Science of Learning*. URL: <https://doi.org/10.1186/s40594-024-00469-4>
3. Bers, M. U., et al. (2024). Computational thinking and robotics in education. *Computers & Education*. URL: <https://surl.li/jredtl>
4. Хоменко, Л. Г., Дебре, О. С., & Ліненко, Н. І. (2026). Формування цифрової компетентності учасників освітнього процесу в умовах STEM-орієнтованого освітнього середовища. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (27). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18750504>
5. UNESCO. (2024). *Global Education Monitoring Report 2024*. URL: <https://surl.li/usgcfk>

КОЛОВА МАРІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Піддубна Оксана*

ТРАЕКТОРІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасний світ характеризується високим рівнем турбулентності, що науковці описують абрєвіатурами VUCA (volatility, uncertainty, complexity, ambiguity – нестабільність, невизначеність, складність, неоднозначність) або BANI (brittle, anxious, nonlinear, incomprehensible – крихкий, тривожний, нелінійний, незбагненний). У таких умовах традиційні уявлення про професійне зростання як поступовий рух вгору ієрархічними сходами однієї організації зазнають краху.

Для молоді, яка перебуває на етапі входження в самостійне життя, ці виклики є особливо гострими. Проблема полягає не лише у здобутті фахових знань, але й у вмінні орієнтуватися в мінливому ландшафті професій, здатності до перенавчання (reskilling) та психологічній стійкості до невдач. Соціальна робота як професійна діяльність, спрямована на сприяння соціальним змінам і розвиток людського потенціалу, має відповісти на запит щодо супроводу професійного становлення молоді, особливо вразливих груп.

Метою даної роботи є аналіз сучасних траєкторій професійного зростання молоді, ідентифікація бар'єрів на шляху до працевлаштування та обґрунтування ролі соціальних інституцій у процесі професійної інтеграції молодих людей.

Питання професійного становлення молоді розглядаються у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Класична теорія Д. Сьюпера про стадії кар'єрного розвитку доповнюється сучасними концепціями «конструювання кар'єри» М. Савікаса, який наголошує на важливості адаптивності особистості. Українські дослідники, зокрема Е. Лібанова, акцентують увагу на дисбалансах ринку праці та впливі міграційних процесів на професійні долі молоді. В. Семигіна та інші фахівці із соціальної роботи досліджують специфіку соціальної підтримки молоді в умовах криз.

Якщо для попередніх поколінь нормою була лінійна траєкторія («освіта – працевлаштування за фахом – кар'єрне зростання – пенсія»), то сучасна молодь (покоління Z) все частіше обирає або вимушена обирати альтернативні шляхи.

Можна виділити такі типи актуальних траєкторій:

– нелінійна (спіральна) траєкторія: зміна професій або сфер діяльності кожні 5–7 років. Це вимагає концепції Life Long Learning (навчання впродовж життя);

– портфельна кар'єра: одночасна зайнятість у кількох проєктах, часто у різних ролях (наприклад, соціальний працівник вдень і графічний дизайнер увечері). Це дозволяє диверсифікувати ризики втрати доходу;

– підприємницька траєкторія: створення власного бізнесу або стартапу одразу після (чи під час) навчання. За даними звітів Global Entrepreneurship Monitor, інтерес молоді до підприємництва зростає, проте відсоток успішних проєктів залишається низьким через брак досвіду;

– дауншифтинг та «повільна кар'єра»: свідома відмова від швидкого кар'єрного зростання на користь психологічного комфорту та work-life balance.

Процес професійного зростання не є безхмарним. Молодь стикається з низкою бар'єрів, подолання яких потребує зовнішньої підтримки:

1. Структурне безробіття та невідповідність навичок (Skills Mismatch). Система освіти часто не встигає за змінами технологій. Як наслідок, випускники мають ґрунтовну теоретичну базу, але не володіють прикладними інструментами.

2. Соціальна нерівність. Молодь із сільської місцевості, мало-забезпечених сімей або молодь з інвалідністю має обмежений доступ до якісної освіти та стажувань. Тут діє ефект «скляної стелі» ще на етапі входу в професію.

3. Психологічні чинники. Страх помилки, перфекціонізм та високий рівень тривожності призводять до прокрастинації у пошуку роботи.

4. Міграційні настрої. Відтік талановитої молоді за кордон (Brain Drain) створює дефіцит кадрів всередині країни, але водночас ставить перед мігрантами виклики професійної деградації (робота не за фахом)

Соціальна робота у сфері зайнятості виходить за межі простої реєстрації безробітних. Вона трансформується у комплексний кар'єрний коучинг та кейс-менеджмент;

– Кар'єрне консультування та профорієнтація. Соціальні працівники допомагають молоді ідентифікувати сильні сторони, використовуючи сучасні діагностичні методики, та побудувати індивідуальний план розвитку (ІПР).

– Підтримка вразливих груп. Для молоді з числа дітей-сиріт або ВПО критично важливим є супровід на першому робочому місці (підтримуване працевлаштування). Соціальний працівник виступає посередником між роботодавцем та працівником, допомагаючи адаптуватися в колективі.

– Розвиток «м'яких навичок». Тренінгові програми соціальних центрів дедалі частіше фокусуються на комунікації, емоційному інте-

лекції, критичному мисленні – навичках, які роботодавці цінують більше, ніж диплом.

На основі проведеного аналізу пропонуємо наступні кроки для закладів освіти, громад та соціальних служб:

1. Створення центрів кар'єри нового типу. Трансформація формальних відділів працевлаштування при ЗВО у хаби кар'єрного розвитку, де студенти можуть отримати менторську підтримку від випускників та роботодавців.

2. Впровадження програм дуальної освіти. Поєднання навчання з роботою за фахом дозволяє мінімізувати розрив між теорією та практикою.

3. Розвиток молодіжного соціального підприємництва. Надання грантової підтримки та консультацій молодим людям, які хочуть вирішувати соціальні проблеми через бізнес-інструменти.

4. Цифровізація послуг. Створення єдиних цифрових платформ для молоді, де агрегуються можливості стажувань, волонтерства та першого працевлаштування.

5. Психологічна підтримка. Включення до пакету соціальних послуг консультацій щодо профілактики професійного вигорання та подолання синдрому самозванця.

6. Міжсекторальне партнерство. Створення локальних альянсів «Влада – Освіта – Бізнес – Громадський сектор» для прогнозування регіональних потреб у кадрах.

Література

1. Savickas M. L. Career construction theory and practice / M. L. Savickas. – sensePublishers, 2013. – 147 p.

2. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2018. – № 2 (33). – С. 11–26.

3. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота: навчальний посібник / Т. В. Семигіна. – Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. – 275 с.

4. Global Entrepreneurship Monitor 2023/2024 Global Report: 25 Years and Growing / GEM Consortium. – London, 2024. – 186 p.

5. Молодь України – 2023: рівень освіченості, зайнятості та задоволеності життям / Державна служба статистики України. – Київ, 2023. – URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Столярик О. Ю. Соціально-педагогічна підтримка професійного самовизначення студентської молоді : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / О. Ю. Столярик. – Тернопіль, 2019. – 245 с.

7. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27.04.2021 № 1414-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20>.

8. World Employment and Social Outlook: Trends 2024. International Labour Office. – Geneva: ILO, 2024. – 98 p.

9. Карамушка Л. М. Психологія професійної кар'єри : навч. посіб. / Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова. – Київ : Геопринт, 2021. — 215 с.

10. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на 2024–2030 роки : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.02.2024. – Урядовий кур'єр. – 2024.

КОЛОДЕЖНИЙ МАКСИМ

Середня загальноосвітня школа №12 (м. Київ)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Сучасна освіта перебуває в умовах активної цифрової трансформації, що зумовлює необхідність оновлення підходів до навчання інформатики. Традиційні методи вже не повною мірою відповідають потребам учнів, які зростають у цифровому середовищі. У зв'язку з цим особливого значення набуває використання інноваційних цифрових технологій як засобу формування ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в інформаційному суспільстві.

Трансформація сучасної освіти в Україні зумовлена необхідністю підготовки випускника, здатного до навчання впродовж життя та швидкої адаптації в умовах глобальної цифровізації. Урок інформатики перестає бути лише місцем вивчення алгоритмів; він стає платформою для формування міжпредметних зв'язків та м'яких навичок (soft skills).

Мета статті – розкрити потенціал інноваційних цифрових технологій у контексті розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти на уроках інформатики.

Проблема впровадження цифрових технологій в освіті висвітлена у працях українських і зарубіжних науковців, які підкреслюють важливість розвитку цифрової грамотності, критичного мислення та навичок співпраці. Дослідники наголошують, що ефективне використання цифрових ресурсів сприяє індивідуалізації навчання та підвищенню мотивації здобувачів освіти

Інноваційні цифрові технології в освітньому процесі охоплюють широкий спектр інструментів: хмарні сервіси, інтерактивні платформи, системи візуального програмування, засоби онлайн-комунікації, штучний інтелект та ін.

Використання хмарних сервісів дозволяє організувати колективну діяльність учнів. Учні працюють над спільним проектом «Створення вебсайту класу», використовуючи онлайн-редактори документів і презентацій. Це сприяє розвитку: комунікативної компетентності; уміння працювати в команді; цифрової грамотності.

Гейміфікація передбачає використання ігрових елементів у навчальному процесі. Під час вивчення теми «Алгоритми» учні виконують завдання у формі квесту, отримуючи бали та досягнення за правильні відповіді. Це підвищує мотивацію та залученість учнів.

Використання середовищ візуального програмування дозволяє ефективно формувати алгоритмічне мислення. Учні створюють анімації або ігри, використовуючи блочне програмування. У процесі вони: освоюють базові алгоритмічні структури; розвивають логічне мислення; реалізують творчі ідеї.

Змішане навчання поєднує традиційні та онлайн-формати. Учитель надає теоретичний матеріал у вигляді відео для самостійного опрацювання, а на уроці учні виконують практичні завдання. Такий підхід сприяє: індивідуалізації навчання; розвитку самостійності; ефективнішому використанню часу.

Сучасні інструменти на основі штучного інтелекту можуть застосовуватися для навчання та оцінювання. Учні використовують інтелектуальні системи для перевірки коду або отримання підказок під час програмування, що сприяє розвитку навичок самонавчання.

Застосування цифрових технологій на уроках інформатики сприяє формуванню таких компетентностей: інформаційно-цифрової (робота з даними, цифровими інструментами); комунікативної (взаємодія в онлайн-середовищі); умінь вчитися впродовж життя; ініціативності та підприємливості; критичного мислення.

Отже, використання інноваційних цифрових технологій на уроках інформатики є ефективним засобом формування ключових компетентностей учнів. Воно забезпечує активізацію пізнавальної діяльності, підвищення мотивації до навчання та розвиток навичок, необхідних у сучасному цифровому суспільстві. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методик інтеграції новітніх технологій у навчальні програми.

Література

1. Буйницька О. П. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2023. 256 с.
2. Морзе Н. В., Співаковський О. В. Цифрова трансформація освіти: виклики та перспективи. *Інформаційні технології в освіті*. 2024. № 1 (54). С. 7–19.
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://surl.li/lchmac>
4. Цифрова компетентність педагога: технології, методи, інструменти : монографія / за заг. ред. С. Г. Литвинової. Київ : Вид-во ІЦТО НАПН України, 2024. 312 с.
5. DigCompEdu: Європейська рамка цифрової компетентності

6.Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023. 52 p.

КОРОПАТОВ СЕРГІЙ

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Іванчук А.В.

ФОРМУВАННЯ РЕЛЯЦІЙНОГО РОЗУМІННЯ ТЕХНІКИ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Технічні знання, наприклад, з машинознавства, не знаходять належного застосування у фаховій діяльності майбутніх учителів технологій. Іншими словами, вони є нерелевантними. О. Тафдруп і Л. Хассе вбачали вихід із цієї ситуації у формуванні в студентів здатності поєднувати технічні знання із соціальним та культурним контекстами [5]. Такий підхід Р. Скемп схарактеризував як процес розвитку в здобувачів вищої освіти реляційного мислення [4]. Реляційний тип мислення (від лат. *relatio* – відношення, зв'язок) розглядається як когнітивна здатність здобувачів вищої освіти розпізнавати, аналізувати та використовувати зв'язки в навколишньому середовищі. Важливість машинознавства у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій розкриває така цитата: «Будь-яка технологія не реалізується практично, якщо відсутні машини для її втілення. Ось чому потрібні знання про технологічні машини, створення яких є складним та трудомістким процесом» [1, с. 6].

Машинознавчу грамотність майбутнім учителям технологій необхідно реалізовувати під час організації профільного навчання та в позашкільній освіті. Профільне навчання старшокласників базується переважно на методі проєктів. Водночас позашкільна освіта, крім проєктної діяльності, охоплює моделювання, конструювання та розв'язування навчальних винахідницьких задач. Традиційний зміст машинознавчих знань включає призначення, будову й принцип дії технологічних машин, а також проєктні та перевірені розрахунки деталей загальномашинобудівного призначення (валів, осей, підшипників тощо) на міцність і довговічність.

Метою дослідження є розробка методики формування реляційного розуміння техніки у здобувачів вищої освіти. При розгляді технічних систем як об'єктів вивчення виокремлюються такі типи зв'язків: родо-видові (внутрісистемні), ергатичні (наприклад, «людина – велосипед») та екологічні (наприклад, «електровелосипед – напруженість електромагнітного поля»). Зокрема, родо-видові реляції можуть вивчатися на прикладі взаємозв'язку «технічні явища [2; 3] – реалізація у

різних видах механічних передач»; реляції ергатичної системи – через аналіз схеми «силова передача велосипеда – втомлюваність велосипедиста»; а екологічні реляції – через дослідження залежності «режими руху електровелосипеда – параметри напруженості електромагнітного поля».

Освітня мета процесу формування реляційного розуміння техніки полягає у формуванні знань здобувачів про технічні явища в механічних передачах; виховна – у переконанні щодо універсального характеру цих явищ, а розвивальна – у здатності застосовувати здобуті знання на практиці. Змістом навчання є взаємозв'язки технічних пристроїв у різних системах.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності передбачено такі методи: створення проблемних ситуацій, кейс-стаді, наративний метод та метод проєктів. Засобами навчання виступають посібники, відеоматеріали, моделі механізмів, агрегати реальних машин і лабораторне обладнання.

Форми організації навчання включають роботу в малих групах над розв'язанням кейсів та виконання проєктів. Оцінювання здійснюватиметься через поточне, тематичне й підсумкове тестування, а також публічний захист проєктів.

Для прикладу розглянемо кейс-стаді «Діаметр колеса дитячого велосипеда». Діаметр колеса велосипеда, а також величина передаточного числа ланцюгової трансмісії дитячого велосипеда мають яскраво вираженні реляції в ергатичній системі «Дитина – велосипед»). У таблиці 1 наведено характеристики реляційних впливів, важливі для розробки даного кейсу.

Таблиця 1

Характеристика реляційного впливу в кейсі

№	Параметр зміни	Реляційний вплив	Показник
1	Збільшення діаметра колеса	Важче рушати	Силовий (виграли в шляху за оберт колеса, але програли в моменті опору)
2	Зменшення діаметра колеса	Збільшення стійкості велосипеда	Безпеки (зменшився ризик падіння велосипедиста через зниження центра ваги)
3	З'їзд із асфальтованого покриття на пересічену місцевість	Важче рухатися	Середовища (мікрорельєф збільшує кут подолання перешкод колесом)

Таким чином, майбутні вчителі технологій зможуть зрозуміти як використати сформовану під час їхньої професійної підготовки машинознавчу грамотність та організувати вивчення основ машинознавства в закладах загальної середньої освіти.

Література

1. Гнітько, С. М., Бучинський, М. Я., Попов, С. В., & Чернявський, Ю. А. (2020). *Технологічні машини*. НТМТ.
2. Іванчук А. В., Марущак О. В., Красильникова І. В. Зміст навчального матеріалу з машинознавства у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технології. (2025). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, 1(1), 269–277. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.34>
3. Ivanchuk, A., Podolyanchuk, S., & Marushchak, O. (2025). Feature of engineering training for future technology teachers. *Environment. Technology. Resources. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, 3, 145–150. <https://doi.org/10.17770/etr2025vol3.8519>
4. Skemp, R. R. (1976). Relational understanding and instrumental understanding. *Mathematics teaching*, 77(1), 20–26.
5. Tafdrup, O., & Hasse, C. (2012). Praksislæring af teknologiske artefakter. In C. Hasse, & K. D. Søndergaard (Eds.), *Teknologiforståelse: på skoler og hospitaler* (pp. 205–237). Aarhus Universitetsforlag.

КОЦЮБА ВЕРОНІКА

Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Люсаярук-Літвін Світлана

ДИДАКТИЧНА КАРТИНА ЯК ЗАСІБ ЛОГІКО- МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасних умовах стрімкого розвитку науки й техніки українське суспільство зазнає суттєвих змін практично в усіх сферах життя. У зв'язку з цим особливої уваги потребує підростаюче покоління, яке має оволодіти новими компетентностями. За таких умов актуалізується потреба в оновленні змісту освіти, починаючи вже з дошкільного рівня (Рябошапка, 2025, с. 2903).

Сучасна дошкільна освіта орієнтується на всебічний розвиток дитини, формування її пізнавальної активності та базових уявлень про навколишній світ. Особливе місце у цьому процесі займає розвиток елементарних математичних уявлень.

Значний внесок у розроблення теоретичних засад формування елементарних математичних понять зробила Л. Зайцева. Дослідниця запропонувала систему концептуальних підходів відповідно до вимог державного стандарту дошкільної освіти. Зокрема, вона обґрунтовує доцільність застосування діяльнісного підходу як основи засвоєння математичних понять, компетентнісного – для набуття дитиною практичного досвіду, інтегрованого – для забезпечення цілісності знань, а також індивідуально-диференційованого підходу, що враховує особливості розвитку кожної дитини (Зайцева, 2021, с. 11).

Теоретичні засади використання наочності в навчанні були закладені ще класиками педагогіки. Так, Ян Амос Коменський першим науково обґрунтував принцип наочності та визначив його як основу освітнього процесу. Учений наголошував, що пізнання починається із чуттєвого досвіду, а використання зображень і картин значно полегшує розуміння предметів і явищ навколишнього світу (Антонюк, 2020).

На думку Л. Білоусько елементарні математичні уявлення виступають одними з найперших і найпростіших знань, які формуються у дітей дошкільного віку. До них відносяться базові математичні категорії, зокрема «множина», «відношення», «число» та «величина». Дослідниця зазначає, що в різних видах дитячої діяльності поступово формується цілісне уявлення про навколишній світ, його властивості та характерні ознаки предметного середовища (Білоусько, 2013, с. 7).

Ефективними для формування елементарних математичних уявлень є засоби наочності, зокрема дидактичні картини. Аналіз наукових джерел засвідчив, що ці засоби частіше використовують для розвитку мовлення дошкільників. На думку авторів І. Глодовської та Н. Маліновської, дидактична картина виступає джерелом конкретно-чуттєвого матеріалу, який слугує основою для побудови висловлювань, активізує уяву та емоційну сферу дитини, сприяє розвитку мислення. Крім того, використання таких зображень стимулює прояв самостійності, ініціативності й творчого підходу (Глодовська & Маліновська, 2020, с. 40).

Доповнюючи ці положення, К. Дементьєва наголошує, що дидактичні картини є важливим засобом опосередкованого ознайомлення дітей із навколишнім світом. Використання предметних і сюжетних зображень із новим або малознайомим змістом дозволяє формувати уявлення про об'єкти та явища, які недоступні для безпосереднього спостереження (Дементьєва, 2022).

Отже, дидактичні картини виступають ефективним засобом формування елементарних математичних уявлень, оскільки забезпечують перехід від конкретного досвіду до абстрактного мислення. Їх цілеспрямоване використання сприяє розвитку пізнавальної активності дітей, формуванню логічного мислення та підготовці до подальшого навчання у школі.

Література

1. Антонюк, Г. (2020). Ідеї Яна Амоса Коменського у вітчизняному освітньому просторі кінця XVI – початку XVII ст. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. URL: <https://surl.li/vyijcee>
2. Білоусько, Л. В. (2013). Сучасні підходи до логіко-математичної компетентності у дітей старшого дошкільного віку. *Обдарована дитина*, 10, 2–8.
3. Глодовська, І. В., & Маліновська, Н. В. (2020). Дидактична картина як засіб розвитку зв'язного мовлення дітей передшкільного віку. *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і моло-*

дих науковців «Наука, освіта, суспільство очима молодих» (с. 40–41). Рівненський державний гуманітарний університет. URL: <https://surl.li/wmezdm>

4. Дементьєва, К. Ю. (2022). Дидактичні картини, їх місце в ознайомленні дітей з навколишнім світом та у словниковій роботі. У *Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації: Збірник наукових і навчально-методичних праць, 10*, с. 894–896. Кривий Ріг: КДПУ. URL: <https://surl.lt/fckzvo>

5. Зайцева, Л. І. (2021). *Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: Парціальна програма (4–6 роки життя)*. Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні. URL: <https://surl.li/pomgbc>

6. Рябошапка, О. В. (2025). Теоретичні засади формування елементарних математичних уявлень у дошкільників. *Вісник науки та освіти, 11(41)*, 2900–2910. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11\(41\)-2900-2910](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-11(41)-2900-2910)

КУЦІЯН ДМИТРО

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

ВПЛИВ ГЕЙМІФІКОВАНИХ ПЛАТФОРМ НА ВНУТРІШНЮ МОТИВАЦІЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Перехід на дистанційну та змішану форми навчання створив серйозний виклик для предметів практичного циклу, зокрема «Технологій». Традиційні методи демонстрації навичок у майстерні стали недоступними, що призвело до зниження залученості учнів. Гейміфікація використання ігрових елементів у неігровому контексті виступає як інноваційний механізм стимулювання інтересу до творчої та проектної діяльності.

Гейміфікація розглядається як сучасний освітній тренд, що базується на використанні ігрових механік у неігровому середовищі з метою підвищення мотивації та залученості здобувачів освіти. Дослідження показують, що впровадження гейміфікованих платформ у навчальний процес сприяє: підвищенню інтересу до навчання; активізації пізнавальної діяльності; покращенню результатів навчання.

У роботах сучасних науковців доведено, що гейміфікація в умовах дистанційного навчання позитивно впливає на мотивацію, академічну успішність і соціальну взаємодію здобувачів освіти. Проблеми мотивації в цифровій освіті розглядали такі вчені, як К. Вербах, Д. Хантер (теорія гейміфікації) та Е. Десі, Р. Раян (теорія самодетермінації). Проте специфіка гейміфікації саме на уроках технологій, де результатом є фізичний продукт, залишається недостатньо вивченою.

Мета статті є дослідження впливу гейміфікованих платформ на формування внутрішньої мотивації здобувачів освіти на уроках технологій в умовах дистанційного навчання.

Уроки технологій базуються на проєктній діяльності. В умовах Zoom-навчання вчитель стикається з проблемою «моніторного бар'єру». Гейміфікація допомагає подолати цей бар'єр через три основні компоненти: динаміка – створення відчуття прогресу в роботі над виробом; механіка – використання квестів, рівнів, балів та лідербордів; естетика – візуально привабливий інтерфейс навчальних платформ.

Внутрішня мотивація визначається як прагнення до навчальної діяльності, що зумовлене власними інтересами, потребами у саморозвитку та задоволенням від процесу навчання.

У дистанційному середовищі її формування ускладнюється через: відсутність безпосередньої взаємодії з учителем; зниження контролю; одноманітність навчального контенту.

Внутрішня мотивація (бажання вчитися заради самого процесу) на уроках технологій посилюється через задоволення трьох базових потреб:

1. Автономія гейміфіковані платформи (наприклад, *Genially* або *Canva*) дозволяють учню обирати власний шлях виконання творчого проєкту.

2. Компетентність миттєвий фідбек у додатках (*Quizizz*, *Learning-Apps*) дає учню змогу відразу побачити прогрес у засвоєнні технічних знань (наприклад, видів швів чи властивостей матеріалів).

3. Пов'язаність спільні цифрові дошки (*Padlet*, *Miro*) для презентації готових виробів створюють відчуття спільноти, навіть на відстані.

Гейміфікація передбачає використання таких елементів – бали та рейтинги; рівні та досягнення; змагання; винагороди; інтерактивні завдання. Застосування цих елементів дозволяє створити ситуацію успіху та підвищити зацікавленість учнів навчальним процесом. Як свідчать дослідження, гейміфікація робить освітній процес більш захопливим, сприяє формуванню позитивного емоційного фону та стимулює навчальну активність.

Уроки технологій мають значний потенціал для застосування гейміфікації, оскільки передбачають практичну діяльність, творчість та проєктну роботу. Серед ефективних напрямів використання: інтерактивні онлайн-квести; симуляції технологічних процесів; цифрові тренажери; платформи з елементами змагання. Гейміфіковані платформи дозволяють: індивідуалізувати навчання; забезпечити миттєвий зворотний зв'язок; підвищити самостійність здобувачів освіти.

Гейміфікація на уроках технологій не є заміною ручної праці, а слугує потужним «двигуном», що спонукає учня відійти від комп'ютера та почати створювати виріб власноруч. Внутрішня мотивація зростає, коли учень сприймає навчання не як примус, а як захопливий процес досягнення нових «рівнів» майстерності.

Таблиця 1

Ефективні платформи для гейміфікації трудового навчання	
<i>Платформа</i>	<i>Можливість застосування на уроках технологій</i>
Minecraft EE	Моделювання архітектурних споруд, ландшафтний дизайн.
Wordwall	Інтерактивні вправи на знання інструментів та техніки безпеки.
Classcraft	Перетворення всього курсу на рольову гру, де за виконаний виріб учень отримує «досвід».
Tinkercad	Гейміфіковане 3D-моделювання перед фізичним створенням об'єкта.

Отже, гейміфіковані платформи є ефективним інструментом підвищення внутрішньої мотивації здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання. Їх використання на уроках технологій сприяє активізації навчальної діяльності, розвитку творчих здібностей та формуванню позитивного ставлення до навчання. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методик інтеграції гейміфікації у викладання технологій та оцінюванні її довготривалого впливу на результати навчання.

Література

1. Доценко С. О., Золотухіна С. Т. Гейміфікація освітнього процесу як засіб підвищення мотивації учнів. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2026. № 1. С. 45–52.
2. Побризаєва В. В., Наливайко О. О. Гейміфікація навчання як інноваційна педагогічна технологія. *Наукові записки педагогічного університету*. 2024. № 3. С. 112–118.
3. Харченко І. М. Використання цифрових технологій для підвищення мотивації учнів у дистанційному навчанні. *Інформаційні технології в освіті*. 2025. № 2. С. 67–73.
4. Козуб Г. М., Іваненко О. В., Сидоренко Л. П. Використання елементів гейміфікації у навчальному процесі закладів освіти. *Педагогічний альманах*. 2024. Вип. 52. С. 89–95.
5. Саган О. В. Гейміфікація як сучасний освітній тренд: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 4 (39). С. 134–142.

ЛЕГКИЙ АРТЕМ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Герніченко Іван*

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВИТИ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ

Сучасний етап розвитку транспортної галузі характеризується підвищеними вимогами до рівня професійної підготовки фахівців. Особливого значення набуває не лише сформованість знань і практичних умінь, але й рівень професійної культури, яка визначає якість вико-

нання професійних функцій, дотримання норм безпеки та ефективність взаємодії у професійному середовищі.

У закладах професійної освіти часто переважає орієнтація на технічну підготовку, що зумовлює недостатній рівень сформованості культурно-ціннісних компонентів професійної діяльності. Це актуалізує необхідність дослідження професійної культури як складової професійної компетентності.

Проблема формування професійної культури є предметом численних наукових досліджень. Так, Л. Романишина, Б. Кришук, А. Гура визначають професійну (зокрема педагогічну) культуру як важливий компонент підготовки майбутнього фахівця, що забезпечує ефективність його професійної діяльності [1].

О. Філоненко розглядає професійно-педагогічну культуру як інтегративну якість особистості, яка поєднує знання, уміння, цінності та професійні якості [2]. Подібну позицію займає Н. Казакова, яка підкреслює роль професійної культури як умови успішної підготовки фахівця [3].

Є. Огуй обґрунтовує психолого-педагогічні умови формування професійної культури, акцентуючи увагу на необхідності системного підходу до цього процесу [4].

У дослідженні Ж. Даюк, Н. Цюлюпи, О. Заходякіна професійна культура розглядається як складова загальної професійної підготовки, що визначає рівень готовності до діяльності [5].

Таким чином, науковці сходяться на думці, що професійна культура є важливою складовою професійної компетентності, однак її роль у підготовці фахівців автотранспортного профілю потребує конкретизації.

Професійна компетентність майбутнього фахівця автомобільного транспорту визначається як інтегрована характеристика особистості, що охоплює систему професійних знань, практичних умінь, навичок, досвіду діяльності, особистісних якостей і ціннісних орієнтацій, необхідних для успішного виконання професійних функцій. Вона відображає готовність здобувача освіти до ефективної професійної діяльності в умовах сучасного виробництва, здатність оперативно реагувати на виробничі ситуації, приймати відповідальні рішення та забезпечувати якісне виконання професійних завдань.

У сфері автомобільного транспорту професійна компетентність має особливе значення, оскільки діяльність фахівця пов'язана з експлуатацією, діагностуванням і технічним обслуговуванням транспортних засобів, що вимагає високого рівня відповідальності, технічної грамотності та дотримання норм безпеки. Тому професійна підготовка майбутніх фахівців повинна бути спрямована не лише на засвоєння спеціальних знань і формування практичних умінь, але й на розвиток професійної культури як важливого компонента професійної компетентності.

На основі аналізу наукових джерел професійну культуру доцільно розглядати як структурний компонент професійної компетентності, що характеризує рівень професійної зрілості особистості та її готовність до відповідальної професійної діяльності. Професійна культура визначає не лише те, що знає і вміє майбутній фахівець, але й те, яким чином він реалізує свої знання і навички у професійній діяльності, наскільки дотримується професійних норм, правил та етичних принципів.

Професійна культура відображає рівень засвоєння професійних норм і стандартів діяльності; сформованості професійних цінностей та професійного світогляду; розвитку відповідальності, дисциплінованості та організованості; здатності до професійної комунікації та взаємодії; готовності до саморозвитку і професійного вдосконалення.

Як зазначають дослідники, професійна культура інтегрує когнітивні, діяльнісні та ціннісні аспекти професійної підготовки майбутнього фахівця [2; 4]. Вона виступає важливим механізмом гармонійного поєднання професійних знань, практичних умінь та особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності.

З урахуванням сучасних наукових підходів структуру професійної культури майбутнього фахівця автомобільного транспорту можна представити через взаємопов'язані компоненти (рис. 1).

Рисунок 1 – Структура професійної культури майбутнього фахівця автомобільного транспорту

Когнітивний компонент передбачає наявність системи професійних знань про зміст майбутньої діяльності, сучасні технології обслуговування та ремонту транспортних засобів, технічні стандарти, правила експлуатації автомобільної техніки, норми охорони праці та безпеки дорожнього руху. Цей компонент забезпечує теоретичну основу професійної діяльності та формує професійне мислення майбутнього фахівця.

Операційно-діяльнісний компонент охоплює сформованість практичних умінь і навичок, необхідних для виконання професійних завдань – уміння здійснювати технічне обслуговування, діагностування несправностей, ремонт транспортних засобів, користуватися сучасним обладнанням та інструментами, дотримуватись технологічних процесів. Цей компонент характеризує здатність здобувача освіти застосовувати знання у практичній діяльності.

Ціннісно-мотиваційний компонент відображає ставлення особистості до майбутньої професії, рівень професійної мотивації, професійні інтереси, усвідомлення соціальної значущості професійної діяльності. Важливими показниками цього компонента є прагнення до професійного саморозвитку, відповідальне ставлення до роботи, орієнтація на якісне виконання професійних обов'язків.

Поведінковий компонент характеризує дотримання майбутнім фахівцем норм професійної етики, культури праці, правил професійної поведінки та техніки безпеки. Він проявляється у дисциплінованості, організованості, відповідальності, культурі спілкування з колегами і клієнтами, здатності працювати у колективі.

Така структура відображає цілісний характер професійної культури як інтегративної якості особистості, що формується у процесі професійної підготовки та професійної діяльності.

Професійна культура у сфері автомобільного транспорту має специфічні характеристики, обумовлені особливостями галузі. Насамперед вона пов'язана з високим рівнем відповідальності за безпечну експлуатацію транспортних засобів, оскільки помилки у професійній діяльності можуть призвести до серйозних технічних несправностей або аварійних ситуацій.

Особливостями професійної культури фахівців автомобільного транспорту є орієнтація на безпеку професійної діяльності та дотримання правил охорони праці; відповідальність за технічний стан транспортних засобів; дотримання технологічних регламентів і виробничих стандартів; здатність працювати в умовах високої технічної відповідальності; культура професійного спілкування та взаємодії з клієнтами, колегами, керівництвом.

У цьому контексті професійна культура виступає важливим чинником запобігання виробничим помилкам, підвищення якості виконання професійних робіт та забезпечення ефективності професійної діяльності.

Професійна культура забезпечує:

- ефективне застосування професійних знань і практичних умінь;
- дотримання стандартів і норм професійної діяльності;
- формування відповідального ставлення до праці;
- розвиток професійної дисципліни;
- здатність до професійної комунікації та роботи у колективі;
- формування професійної поведінки та професійної етики.

Як підкреслюють науковці, без сформованої професійної культури професійна компетентність не може бути повноцінно реалізована [3; 5]. Саме професійна культура забезпечує усвідомлене, відповідальне та етичне застосування професійних знань і навичок у практичній діяльності. Тому формування професійної культури має розглядатися як один із пріоритетних напрямів професійної підготовки майбутніх фахівців автомобільного транспорту.

Отже, професійна культура є невід’ємною складовою професійної компетентності здобувачів освіти автотранспортного профілю. Вона визначає якість професійної діяльності, рівень відповідальності та дотримання норм безпеки і має інтегративний характер. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку методик формування професійної культури у процесі професійної підготовки.

Література

1. Романишина, Л., Кришук, Б., & Гура, А. (2023). Формування педагогічної культури майбутніх фахівців як актуальна педагогічна проблема. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, (1), 154–161. URL: <https://surl.li/mlmvrs>
2. Філоненко, О. В. (2022). Формування професійно-педагогічної культури майбутніх викладачів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (206), 81–86. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-81-86>
3. Казакова, Н. (2022). Професійно-педагогічна культура педагога як умова успішної підготовки майбутнього фахівця. *Проблеми хімії та сталого розвитку*, (3), 43–48. URL: <https://doi.org/10.32782/pcsd-2022-3-6>
4. Огуй, Є. В. (2020). Психолого-педагогічні умови формування професійної культури студентів. *Молодь і ринок*. URL: <https://surl.li/tpgrzk>
5. Даюк, Ж. Ю., Цюлопа, Н. Л., & Заходякін, О. В. (2023). Професійно-педагогічна культура в контексті підготовки майбутнього фахівця музичного мистецтва. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (1), 16–21. URL: <https://surl.li/wwuadt>

ЛЄЩИШИН ПАВЛО

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Красильников Сергій*

ЕВОЛЮЦІЯ ОНЛАЙН-РЕДАКТОРІВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ВЕБ-РОЗРОБЦІ

Веб-розробка пройшла довгий шлях від простих статичних сторінок у форматі HTML, які домінували у 1990-х роках, до сучасних складних застосунків, створених за допомогою таких технологій, як React, Next.js, Vue або Svelte. Поряд з її розвитком змінювалися й інструменти для навчання веб-розробці. З'явилися онлайн-редактори коду (так звані code playgrounds або браузерні IDE), які значно спростили процес старту для новачків. Вони дозволяють писати код, проводити його тестування і одразу ж бачити результати роботи без потреби у встановленні таких сервісів, як Node.js, Git чи локального серверу. Ці інструменти реалізують підхід «навчання через практику» та дозволяють легко ділитися створеним кодом.

У статті розглянуті зміни онлайн-редакторів та їх вплив на навчання веб-розробці у наш час.

На ранніх етапах розвитку веб-розробки освітній процес здебільшого здійснювався локально. Початківці користувалися стандартними текстовими редакторами, такими як Notepad у середовищі Windows, TextEdit на Mac або аналогічними програмами для Linux. Для забезпечення візуального редагування набули популярності WYSIWYG-редактори, зокрема Microsoft FrontPage і Macromedia Dreamweaver (пізніше перейменованій в Adobe Dreamweaver). Ці інструменти дозволяли відразу бачити результат розробки завдяки функції відображення безпосереднього вигляду документа. Однак вони часто генерували невпорядкований код, що ускладнювало засвоєння основ програмування.

Перші онлайн-інструменти відзначалися доволі обмеженим функціоналом. Їх основою були стандартні компоненти `<textarea>`, доповнені базовим підсвічуванням синтаксису. Водночас, серед розробників існувала потреба у швидкому тестуванні технологій фронтенда, таких як HTML, CSS та JavaScript, без використання локального серверного середовища. У відповідь на ці запити виникла концепція браузерних «пісочниць» (sandboxes), які забезпечували виконання коду безпосередньо у браузері користувача, полегшуючи процес експериментів та навчання.

На початку 2010-х років сфера веб-розробки пережив справжню революцію завдяки появі онлайн-редакторів для фронтенду. Ці інструменти докорінно змінили підхід до навчання програмуванню та взаємодії з кодом. JSFiddle, що з'явився приблизно у 2009–2010 роках, став одним із перших широко відомих редакторів. Його мінімалістичний інтерфейс пропонував користувачам вкладки для HTML, CSS і Java-

Script, а також функцію live-прев'ю. Крім того, була можливість легко підключати зовнішні бібліотеки, такі як jQuery. Цей інструмент бездоганно підходив для швидких експериментів та тестування ідей.

JSBin, створений Ремі Шарпом, орієнтувався на максимальну простоту та високу швидкість роботи. Він став ідеальним помічником для дебагінгу та вирішення дрібних технічних завдань.

CodePen, запущений у 2012 році, значно розширив межі можливостей онлайн-редакторів. Він привернув увагу не лише розробників, але й дизайнерів та розробників творчих проєктів. Серед функцій онлайн редактора були колекції (Pens), підтримка препроцесорів (Sass, Less, CoffeeScript), можливість створення складних анімацій та доступ до добре організованої спільноти користувачів. CodePen став не просто редактором коду, а й платформою для створення вражаючих портфоліо й доступного навчання. Достатньо було лише відкрити браузер, написати кілька рядків коду і миттєво побачити результат. Такі платформи сприяли утвердженню культури навчання через практику та обмін знаннями [1].

Курси на платформах на кшталт Codecademy, freeCodeCamp чи навчальні відео на YouTube активно використовували ці редактори як інструменти для домашніх завдань і практики.

З появою складних фреймворків, таких як React, Angular чи Vue, необхідність у простих playground-середовищах зникла і поступилася місцем більш потужним рішенням. Сьогодні розробники потребують інструментів, які підтримують прп-пакети, модульну систему, інтеграцію з Webpack чи Vite, а також можливість виконання коду в середовищі Node.js [2].

Replit (раніше відомий як repl.it) помітно розвинувся від простого онлайн-інтерпретатора до комплексної хмарної IDE. Цей інструмент забезпечує підтримку десятків мов програмування, доступ до реального бекенду, функціонал спільної роботи в реальному часі та навіть можливість розгортання проєктів. Такі переваги роблять платформу ідеальним вибором для осіб, які опановують full-stack розробку.

У наш час онлайн-редактори перетворилися на універсальні освітні платформи з інтегрованими технологіями штучного інтелекту, що робить їх важливим інструментом для навчання та професійної діяльності. Інструменти, такі як GitHub Copilot, Cursor (відгалуження на основі VS Code), Replit Ghostwriter і Playcode, пропонують широкий спектр функцій, зокрема автоматизовану генерацію програмного коду, пояснення створених фрагментів, виправлення помилок і навіть проєктування повноцінних компонентів на основі текстових описів. У навчальному процесі такі можливості забезпечують подвійну перевагу, вони прискорюють процес прототипування та поглиблення розуміння матеріалу через аналіз рішень, запропонованих штучним інтелектом [3].

Онлайн-версії популярних редакторів, таких як VS Code (vscode.dev, GitHub Codespaces), Monaco Editor (як основа багатьох онлайн-IDE) і CodeMirror, створюють умови для роботи на професійному рівні. Вони підтримують новітні технології, у т.ч. TypeScript, Tailwind та сучасні фреймворки, а також забезпечують можливість одномоментного розгортання проєктів без необхідності локальної установки.

Платформи на зразок Replit активно впроваджуються в навчальних закладах та на онлайн-курсах завдяки функціям спільної роботи, доступним шаблонам і впровадженню AI-асистентів. Вони пропонують інтегровані туторіали, автоматичне тестування знань і моніторинг прогресу, що підвищує ефективність процесу навчання.

У найближчому майбутньому очікується розвиток нових підходів до програмування, таких як vibe coding – коли розробник описує завдання природною мовою, а штучний інтелект самостійно реалізує код. Крім цього, пріоритет буде надано «безшовній» роботі в браузері та підвищенню продуктивності завдяки усуненню потреби у локальній установці програмного забезпечення.

Отже, онлайн-редактори стали не просто інструментами – вони зробили веб-розробку доступною широкому колу людей. Проте їхній розвиток лише розпочався, і попереду нас чекає багато цікавого. Напрямами подальшого навчання є ознайомлення з історіями створення JSFiddle та CodePen, документацією до StackBlitz WebContainers, а також оглядами AI-інструментів майбутнього. Однак, найкращим способом навчитися веб-розробці залишається підхід самостійного експериментування.

Література

1. UAspectr. (2020). 10+ кращих онлайн-редакторів коду. URL: <https://surl.li/mzddct>
2. Пономарьова, А. (2023). 12 вебсайтів, які сподобаються розробникам та дизайнерам. Highload.tech. URL: <https://surl.lu/gtmwgs>
3. HyperHost. (2022). 22 популярних редактори коду в 2022. HyperHost Blog. URL: <https://surl.lt/lttloe>

ЛИГА МАКСИМ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж імені Азатангела
Кримського Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ У МЕЖАХ НУШ

У сучасному світі, де автоматизація та штучний інтелект перебирають на себе рутинні завдання, креативність стає однією з найцінніших навичок. Концепція Нової української школи (НУШ) визначає креативність як здатність продукувати нові ідеї, шукати нестандартні рішення

та критично їх оцінювати. Предмет «Технології» є унікальним майданчиком для реалізації цього потенціалу, оскільки поєднує абстрактне проектування з матеріальним втіленням.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити (або методично описати) систему педагогічних умов і методів, що сприяють ефективному розвитку креативного мислення учнів під час проектно-технологічної діяльності в контексті вимог Нової української школи.

Розвиток креативного мислення на уроках технологій не обмежується лише декоративним оздобленням виробів. Він охоплює дивергентне мислення тобто здатність бачити багато варіантів вирішення однієї технічної чи естетичної проблеми. Гнучкість – швидка зміна стратегії, якщо обраний матеріал чи метод обробки не дає бажаного результату. Оригінальність полягає у створенні інтелектуальних продуктів, що мають новизну та особистісну значущість.

Для переходу від простого копіювання зразків до справжньої творчості доцільно використовувати такі методи. Метод фокальних об'єктів, де учні обирають випадкові об'єкти та переносять їхні властивості на предмет, який проектують (наприклад, поєднання властивостей «парасольки» та «рюкзака») для створення інноваційного аксесуара).

Мозковий штурм – колективне обговорення ідей без їхньої критики на першому етапі, що дозволяє учням позбутися страху «неправильної відповіді» та генерувати найсміливіші концепції.

Дизайн-мислення емпатія до кінцевого користувача виробу. Учень створює не просто «підставку для олівців», а вирішує проблему конкретної людини, враховуючи її потреби, що стимулює пошук функціональної креативності.

У 2026 році розвиток креативності неможливий без ІТ-інструментів. Використання 3D-моделювання (Tinkercad, SketchUp) та 3D-генераторів для створення ескізів дозволяє учням експериментувати з формами та кольорами без витрат матеріалів, що значно пришвидшує творчий цикл.

Вчитель у НУШ виступає як фасилітатор. Основними умовами розвитку креативності є: право на помилку (учень повинен знати, що невдалий експеримент – це частина дослідження), варіативність матеріалів, доступ до різних текстур, видів деревини, металу, пластику та вторинної сировини (апсайклінг), схвалення нестандартних підходів, навіть якщо вони складніші в реалізації.

Розвиток креативного мислення учнів на уроках технологій – це тривалий процес, що вимагає відходу від традиційних «рецептурних» методик. Впровадження інноваційних методів проектування, підтримка дитячої ініціативи та інтеграція сучасних технологій дозволяють сформувати особистість, готову до викликів майбутнього, здатну не лише споживати, а й створювати нове.

Література

1. Концепція Нової української школи. МОН України, 2016.
2. Сидоренко В. В. Проектно-технологічна діяльність у трудовому навчанні. – Київ: Педагогічна думка, 2018.
3. Коберник О. М. Методика навчання технологій у закладах загальної середньої освіти. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2019.
4. Терещук Г. В. Технологічна освіта школярів: сучасні підходи. – Львів, 2020.

ЛИНИВЮК ЛЕОНІД

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка (м. Кременець)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Цісарук Ірина*

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна українська школа переживає масштабну трансформацію, зумовлену вимогами Нової української школи та потребою суспільства у вихованні особистості, здатної самостійно мислити, творчо вирішувати проблеми та ефективно діяти в умовах невизначеності. Концепція «Нова українська школа» визначає формування ключових компетентностей як пріоритетне завдання загальної середньої освіти, акцентуючи увагу на розвитку не стільки предметних знань, скільки здатності застосовувати їх у реальному житті.

Кейс-технологія (метод кейс-стаді, або ситуаційний аналіз) є одним із найефективніших інтерактивних методів навчання, що дозволяє моделювати реальні виробничі та життєві ситуації, спонукаючи учнів до аналізу, дискусії та вироблення власних рішень [3]. Її впровадження у практику уроків технологій відкриває нові можливості для формування компетентного фахівця XXI століття.

Дослідники [1;3;5] виокремлюють кілька видів кейсів за характером навчальної задачі: практичні кейси (відображають реальні ситуації), навчальні кейси (спрямовані на засвоєння певного алгоритму дій) та дослідницькі кейси (орієнтовані на аналіз і пошук нових рішень). На уроках технологій доцільно застосовувати усі три типи залежно від теми та мети заняття.

Ефективний навчальний кейс для уроків технологій має містити такі структурні елементи: реалістичний опис ситуації (виробничої, побутової, проектної); необхідний обсяг фактичної інформації (технічні характеристики, схеми, розрахунки, фото); чітко сформульоване проблемне питання або завдання; критерії оцінювання запропонованих рішень [1].

Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017) [2] та Державного стандарту базової середньої освіти (2020) [4], ключовими компетентностями є: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; підприємливість і фінансова грамотність.

Використання кейс-технологій на уроках технологій дає можливість здійснювати формування певних ключових компетентностей:

1) Технологічна та інноваційна компетентність. Вирішуючи кейс, пов'язаний із конкретним технологічним процесом (наприклад, «Обери оптимальну технологію виготовлення меблевої деталі за умов малосерійного виробництва»), учні застосовують знання про властивості матеріалів, особливості технологічних операцій, характеристики обладнання. Вони вчаться оцінювати технологічні рішення з позицій ефективності, безпечності та економічності, що є серцевиною технологічної компетентності.

2) Математична компетентність. Кейси, що передбачають розрахунок собівартості виробу, визначення оптимального розкрою матеріалу чи складання кошторису на ремонт, актуалізують математичні знання та формують здатність застосовувати їх у практичних ситуаціях.

3) Комунікативна та соціальна компетентність. Групова робота над кейсом вимагає від учнів умінь слухати, аргументувати, відстоювати позицію та досягати консенсусу. Публічний захист рішення розвиває навички переконливої комунікації. Учні опановують норми ведення дискусії, вчаться поважати чужу думку та конструктивно критикувати. Усе це формує соціальну зрілість, яка є однією з провідних цілей сучасної освіти.

4) Підприємливість і фінансова грамотність. Кейси підприємницького змісту («Відкрий невеликий столярний цех», «Розроби бізнес-план для шкільного кооперативу») формують елементарне економічне мислення, вміння аналізувати ринок, прораховувати ризики та планувати ресурси. Учні набувають практичного досвіду підприємницького мислення у безпечному освітньому середовищі.

Наведемо конкретні приклади кейсів, які можна застосовувати на уроках технологій у різних класах.

Кейс 1. «Ремонт у квартирі» (6–7 клас)

Ситуація: Родина планує зробити косметичний ремонт у кімнаті площею 18 м². Бюджет – 15 000 грн. Необхідно обрати матеріали для підлоги, стін і стелі, скласти перелік інструментів та орієнтовний план робіт. Завдання: проаналізуйте ринок будівельних матеріалів, оберіть оптимальний варіант у межах бюджету та обґрунтуйте своє рішення.

Кейс 2. «Виготовлення сувенірної продукції» (8–9 клас)

Ситуація: Шкільний гурток отримав замовлення на виготовлення 50 дерев'яних сувенірів до шкільного ярмарку. Є обмежений запас матеріалів та 4 навчальні заняття. Завдання: розробіть тех-нологічну карту, розподіліть обов'язки між учасниками групи, прорахуйте собівартість та запро-поновану ціну реалізації.

Аналіз наукової літератури дозволяють виокремити низку умов, дотримання яких забезпечує ефективність кейс-технології на уроках технологій:

1) реалістичність і значущість ситуації (кейс має відображати реальні виробничі або побутові проблеми, з якими учні можуть зіткнутися в житті);

2) відповідність змісту навчальній програмі (ситуація кейсу повинна органічно вписуватися у тематику уроку й служити засобом закріплення або поглиблення знань з конкретної теми);

3) достатнє інформаційне забезпечення (учні мають отримати весь необхідний обсяг інформації для прийняття рішення);

4) фасилітаторська роль учителя (педагог не дає готових відповідей, а скеровує процес обговорення, ставить уточнювальні запитання, допомагає групам долати комунікативні труднощі);

5) чіткі критерії оцінювання (учні повинні заздалегідь знати, за якими параметрами оцінюватиметься їхнє рішення: обґрунтованість, практичність, оригінальність, якість презентації);

6) рефлексія за результатами роботи (учні повинні вміти аналізувати власний мисленнєвий процес, оцінювати якість командної роботи та формулювати висновки).

Отже, застосування кейс-стаді на уроках технологій забезпечує комплексний розвиток тех-нологічної, математичної, комунікативної, підприємницької та інших ключових компетентностей. А, також, формує критичне мислення та здатність приймати обґрунтовані рішення в нестандарт-них ситуаціях, підвищує навчальну мотивацію через занурення учнів у реалістичні та значущі проблемні ситуації та сприяє розвитку командної роботи і лідерських якостей.

Література

1. Бенера, В. Є., & Цісарук, І. В. (2020). *Самостійна робота: теорія і практика у професійній підготовці майбутнього вчителя трудового навчання та технологій*. ФОП Цюпак А. А.
2. Закон України «Про освіту». № 2145-VIII (2017). URL: <https://surl.li/ptakel>
3. Сисосва, С. О. (2011). *Інтерактивні технології навчання дорослих*. ЕКМО.
4. Державний стандарт базової середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України № 898 (2020). URL: <https://surl.li/lipkrl>
5. Пометун, О. І., & Пироженко, Л. В. (2004). *Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання*. Видавництво А.С.К.

ЛИТВИН ІРИНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Самборська Олена*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ РОБОЧИХ ЗОШИТІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна технологічна освіта спрямована на діяльнісний підхід, розвиток практичних умінь і формування в учнів здатності самостійно планувати та виконувати технологічні операції. У цих умовах зростає потреба в таких дидактичних засобах, які поєднують інформативність, наочність і можливість активної взаємодії з навчальним матеріалом. Одним із ефективних інструментів стають інтерактивні робочі зошити, що дозволяють осучаснити уроки технологій, підвищити інтерес учнів до предмета та забезпечити якісний супровід практичної діяльності.

З огляду на це виникає потреба в теоретичному обґрунтуванні особливостей використання інтерактивних робочих зошитів на уроках технологій та визначенні їхніх дидактичних можливостей для підвищення ефективності освітнього процесу, активізації пізнавальної діяльності учнів і покращення організації практичної роботи.

Вчителі у старших класах мають здійснити суттєвий перехід від інформаційно-пояснювальної моделі навчання, за якої педагог переважно транслює готові знання, до діяльнісного підходу. Такий підхід орієнтує освітній процес не лише на опанування змісту навчального матеріалу, а й на формування способів його самостійного здобуття, розвиток пізнавальної мотивації, критичного мислення та творчого потенціалу старшокласників. Реалізація діяльнісного підходу можлива за умови активного включення кожного учня в систему цілеспрямованих навчально-пізнавальних дій.

Найбільш ефективним інструментом впровадження діяльнісного підходу в повсякденну практику вчителя є інтерактивний зошит. Він сприяє підвищенню зацікавленості учнів у навчанні та активізує процес осмисленого засвоєння матеріалу. Робота з інтерактивними зошитами ґрунтується на сучасних педагогічних ідеях, що набули поширення в освітній практиці США, і передбачає залучення учнів до різних видів пізнавальної діяльності. Такі зошити дають змогу організувати вивчення навчальних предметів у динамічній, інтерактивній та мотивувальній формі.

Інтерактивний робочий зошит є цифровою адаптацією згаданої методики. Він виступає електронним навчальним ресурсом, у якому поєднуються теоретичні відомості та система інтерактивних завдань для активної роботи учнів. Текстові пояснення поєднуються з малюнками, схемами або короткими відео. Гіперпосилання ведуть до допоміжних матеріалів, тоді як вправи потребують прямої взаємодії: заповнювати

пропуски, обирати правильну відповідь чи переміщувати елемент мишкою. Після виконання системи відразу показує результат, тож помилки видно відразу. Можна повторювати завдання скільки завгодно, не боячись зіпсувати назавжди. Кожен рухається своїм темпом, оскільки час обмежений лише внутрішньою готовністю. Найголовніше – зворотній зв'язок справді працює, а не просто імітує підтримку.

Інтерактивні зошити можуть відрізнятися за своїм призначенням і дидактичною метою. Тренувальні зошити спрямовані на формування та закріплення практичних умінь, контрольні – на перевірку рівня засвоєння знань, творчі – на виконання проєктних, дослідницьких і конструкторських завдань. Окремо можна виділити комбіновані зошити, які поєднують різні типи діяльності та використовуються протягом усього вивчення теми або розділу.

Створення інтерактивних робочих зошитів можливе завдяки сучасним цифровим платформам, таким як Wizer.me, Classkick, Google Slides, LearningApps та Canva. Ці інструменти дозволяють конструювати різні типи інтерактивних вправ, додавати мультимедійні матеріали, організувати автоматичну перевірку результатів і забезпечувати зручну взаємодію учнів із контентом. Перевагою є також можливість швидкого редагування матеріалів та їх повторного використання.

На уроках технологій інтерактивні робочі зошити доцільно застосовувати на різних етапах освітнього процесу. На етапі мотивації та актуалізації знань інтерактивний зошит може містити короткі вступні відео, ілюстрації готових виробів, проблемні запитання, міні-тести для пригадування попереднього матеріалу. Це налаштовує учнів на роботу, допомагає усвідомити значущість майбутньої діяльності та встановити зв'язок із раніше вивченим.

Під час пояснення нового матеріалу зошит доцільно використовувати як наочний інструмент подачі алгоритму виготовлення виробу. У ньому можуть бути розміщені покрокові інструкції, схеми, креслення, фото кожного етапу роботи, правила техніки безпеки, поради щодо вибору матеріалів та інструментів. Учень має можливість у будь-який момент повернутися до потрібного етапу, що особливо важливо під час виконання практичної роботи.

У процесі практичної діяльності інтерактивний зошит стає індивідуальним помічником. Учні можуть відмічати виконані етапи, відповідати на запитання для самоконтролю, виконувати невеликі інтерактивні завдання для перевірки розуміння технологічних операцій. Такий підхід допомагає уникнути типових помилок, сприяє формуванню самостійності та вмінню працювати за алгоритмом.

Особливо ефективним є використання інтерактивних зошитів під час проєктної діяльності. Учні можуть планувати виготовлення виробу,

обирати матеріали, створювати ескізи, фіксувати хід роботи, додавати фото результатів. Це формує в них навички планування, аналізу та оцінювання власної діяльності.

На завершальному етапі уроку зошит допомагає організувати рефлексію та оцінювання. Учні можуть пройти тестування, відповісти на запитання, здійснити самооцінювання своєї роботи, визначити труднощі, з якими вони зіткнулися, та шляхи їх подолання. Учитель, у свою чергу, отримує можливість швидко перевірити результати та проаналізувати рівень засвоєння матеріалу.

Під час виконання практичних завдань інтерактивний зошит виконує роль індивідуального помічника: учень може звернутися до алгоритму дій, перевірити правильність виконання етапів роботи, зафіксувати результати, додати фото готового виробу, відповісти на запитання для самоконтролю. На етапі рефлексії та оцінювання зошит дозволяє організувати самооцінювання, тестування, аналіз допущених помилок, що сприяє розвитку відповідальності, самостійності та творчого мислення.

Ведення інтерактивного зошита сприяє розвитку творчого потенціалу і робить освітній процес більш захопливим та змістовним. Такий зошит надає учням можливість самостійно структурувати матеріал, креативно його оформлювати, доповнювати схемами, ілюстраціями, інфографікою та візуальними елементами. У процесі роботи розвиваються навички візуалізації інформації, образне та критичне мислення, увага, а також уміння систематизувати й узагальнювати навчальний матеріал.

Отже, інтерактивні робочі зошити є сучасним та ефективним дидактичним засобом на уроках технологій. Вони поєднують наочність, практичність і цифрові можливості, забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі, сприяють кращому засвоєнню матеріалу, розвитку практичних умінь, творчості та самостійності. Використання таких зошитів підвищує якість технологічної освіти та відповідає вимогам сучасного освітнього середовища.

Література

1. Діяльнісний підхід. Вікіпедія. URL: <https://cutt.ly/ewQEAh0C>.
2. Основи нових інформаційних технологій навчання : Посібник для вчителів / Машбиць Ю. І., Гокунь О. О., Жалдак М. І. [та ін.] ; Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Інститут змісту і методів навчання. – К. : [б.в.], 1997. – 260 с.

ЛОПОШУК ВОЛОДИМИР

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)*

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Трансформація сучасної освіти вимагає відходу від репродуктивних методів навчання на користь інноваційних підходів, що базуються на цифровізації. У контексті викладання технологій це стає критично важливим, оскільки предметна галузь безпосередньо пов'язана з технічним прогресом. Хмарні технології виступають не просто як сховище даних, а як потужне середовище для проєктної діяльності та технічної творчості.

Питання впровадження хмарних сервісів досліджували такі науковці, як В. Биков, О. Спірін, Ю. Триус. Проте аспект застосування цих інструментів саме на уроках технологій (трудового навчання) в умовах змішаного навчання потребує додаткового уточнення.

Хмарні технології (Cloud Computing) дозволяють учням та вчителям отримувати доступ до програмних ресурсів без необхідності встановлення потужного ПЗ на локальні комп'ютери.

Мета статті – теоретично обґрунтувати методику використання хмарних технологій як засобу інтенсифікації навчання на уроках технологій у закладах загальної середньої освіти, а також проаналізувати їхній вплив на формування проєктно-технологічної компетентності учнів.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: 1) систематизувати види хмарних сервісів... 2) розробити алгоритм їх застосування на різних етапах проєктування... 3) проаналізувати результати впровадження...»

Систематизація хмарних сервісів у контексті навчання технологій дозволяє вчителю чітко розуміти, який інструмент обрати для конкретного етапу уроку чи творчого проєкту. Виходячи з потреб освітньої галузі «Технології», види хмарних сервісів доцільно класифікувати за їхнім функціональним призначенням:

Сервіси для спільної роботи та комунікації – фундамент для групових проєктів, що дозволяє учням працювати над одним документом одночасно. Інструменти: Google Workspace for Education (Docs, Sheets, Slides), Microsoft Office 365, Canva (командна робота). Застосування на уроках складання опису виробу, розробка технологічних карт, спільне створення презентації проєкту, розрахунок собівартості матеріалів у таблицях.

Сервіси для графічного дизайну та візуалізації. Інструменти для створення ескізів, мудбордів та художнього оформлення виробів – Canva, Figma, Pixlr, Pinterest. Застосування на уроках пошук моделей-аналогів (Pinterest), розробка ескізу виробу, створення рекламного плаката або етикетки для власного виробу (Canva).

Хмарні системи автоматизованого проектування (Cloud CAD) Професійно-орієнтовані сервіси для створення креслень та 3D-моделей, які не потребують встановлення на комп'ютер. Інструменти: Tinkercad (найпростіший рівень), Onshape, SketchUp Free. Застосування на уроках моделювання деталей для 3D-друку, створення об'ємних моделей майбутніх виробів з дерева, пластику чи металу, вивчення основ інженерної графіки.

Платформи для управління проектами та рефлексії допомагають структурувати діяльність учня та візуалізувати прогрес. Інструменти – Padlet, Trello, Jamboard (або аналоги). Застосування на уроках створення «цифрового портфоліо» проекту, де учень викладає фото виробу на кожному етапі виготовлення; використання віртуальних дошок для колективного обговорення ідей («мозковий штурм»).

Для миттєвої перевірки знань щодо технік безпеки, властивостей матеріалів чи будови інструментів. Інструменти Google Forms, Quizizz, Kahoot!, LearningApps. Застосування на уроках тестування з техніки безпеки перед роботою в майстерні, інтерактивні вправи на знання видів швів, деревини чи конструкційних матеріалів.

Така систематизація дозволяє вчителю технологій побудувати цілісне цифрове освітнє середовище, де кожен етап проектної діяльності (від ідеї до презентації) підкріплений відповідним хмарним інструментом

Для реалізації завдань навчальної програми «Технології» доцільно використовувати наступні хмарні сервіси.

Таблиця 1

Аналіз хмарних сервісів

<i>Категорія сервісів</i>	<i>Приклади інструментів</i>	<i>Функціональне призначення</i>
Офісні пакети	Google Документи, MS Office 365	Створення пояснювальних записок до проектів, розрахунків собівартості виробів.
Графічний дизайн та 3D	Canva, Tinkercad, Onshape	Створення ескізів, 3D-моделювання об'єктів для друку на 3D-принтері.
Управління проектами	Trello, Padlet	Візуалізація етапів виконання творчого проекту, створення цифрового портфоліо.

Використання «хмар» змінює структуру творчого проєкту учня. Організаційний етап – учитель створює спільну дошку в Padlet, де учні публікують ідеї (бенчмаркінг) та здійснюють пошук аналогів.

Конструкторський етап – використання хмарних середовищ для розробки технічної документації. Наприклад, у Tinkercad учень створює модель виробу, а вчитель у режимі реального часу може надати коментар щодо помилок у конструкції.

Технологічний етап – фото- та відеофіксація процесу виготовлення виробу з негайним завантаженням у хмарне сховище (Google Drive), що дозволяє формувати динамічне портфоліо.

Використання хмарних технологій у навчанні технологій перетворює кабінет майстерні на сучасну лабораторію. Це не лише підвищує мотивацію здобувачів освіти, а й готує їх до життя в цифровому суспільстві, де навички хмарної взаємодії є базовими.

Література

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти: монографія. Київ : Інститут цифровізації освіти НАПН України, 2023. 312 с.
2. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч. посіб. Київ : Видавнича група «ВНУ», 2021. 384 с.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами станом на 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
4. Концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2016. 40 с.
5. Гуржій А. М., Кузьмінська О. Г. Використання електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі закладів загальної середньої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. Т. 90, № 4. С. 15–27.

МАКСИМУК МАКСІМ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Марія Шумік*

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ: ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Сучасна освіта перебуває під впливом стрімкої цифрової трансформації, що суттєво змінює не лише зміст навчання, а й підходи до організації освітнього процесу. Зростання ролі цифрових технологій, поява інтелектуальних освітніх сервісів та інтеграція штучного інтелекту в навчання формують нове освітнє середовище, де учень стає активним учасником власного навчання, а не пасивним отримувачем знань.

Однією з ключових проблем сучасної педагогіки залишається недостатній рівень навчальної мотивації учнів, що безпосередньо впливає на якість засвоєння знань та формування практичних умінь. У традиційній системі навчання мотивація часто підтримується переважно зовнішніми чинниками, тоді як у сучасних умовах дедалі більшого значення набуває розвиток внутрішньої мотивації, пов'язаної з інтересом, саморозвитком та усвідомленням практичної цінності знань.

У цьому контексті використання штучного інтелекту відкриває нові можливості для індивідуалізації навчання, адаптації навчального матеріалу до потреб кожного учня та забезпечення оперативного зворотного зв'язку. Такі технології дозволяють створювати більш інтерактивне та персоналізоване освітнє середовище, що сприяє підвищенню інтересу до навчання та активізації пізнавальної діяльності.

Крім того, цифрові інструменти на основі штучного інтелекту здатні моделювати навчальні ситуації, наближені до реальних умов, що особливо важливо для формування практичних умінь. Це робить процес навчання більш мотивуючим, змістовним і орієнтованим на практичний результат. Отже, дослідження трансформації навчальної мотивації в умовах цифрової освіти та використання штучного інтелекту є своєчасним і має важливе значення для підвищення ефективності сучасного освітнього процесу.

Мета дослідження – проаналізувати особливості трансформації навчальної мотивації учнів в умовах цифрової освіти та визначити можливості використання технологій штучного інтелекту як засобу підвищення мотивації й ефективного формування практичних умінь у сучасному освітньому процесі.

У сучасних умовах навчальна мотивація учнів безпосередньо залежить від того, наскільки освітній процес є наближеним до їхнього повсякденного цифрового середовища. Як зазначають сучасні українські дослідники (В. Биков, О. Спирін, Н. Морзе), цифровізація освіти змінює не лише інструменти навчання, а й саму логіку взаємодії між учнем і знанням, роблячи її більш гнучкою, інтерактивною та особистісно орієнтованою. Учні краще включаються в діяльність, коли навчання має елементи інтерактивності, швидкого результату, візуалізації та особистісної значущості. Саме тому традиційні пояснювальні методи потребують доповнення цифровими інструментами, які активізують інтерес і підтримують постійну навчальну залученість [1; 2].

Одним із дієвих мотиваційних підходів є створення ситуації успіху через швидкий зворотний зв'язок. На думку Н. Морзе та О. Барни, оперативний фідбек є ключовим фактором підтримки пізнавального інтересу учнів у цифровому середовищі. Наприклад, під час вивчення нового матеріалу учням можна запропонувати короткі інтерактивні перевірки знань із миттєвим результатом або самооцінюванням (наприклад,

Kahoot, Quizizz, Google Forms). Це дозволяє знизити страх помилки та формує позитивне ставлення до навчання. Практика показує, що навіть прості цифрові форми перевірки знань значно підвищують активність учнів порівняно з традиційним опитуванням [4].

Важливим мотиваційним чинником є персоналізація навчання. Як підкреслює В. Биков, індивідуалізація освітнього процесу є однією з провідних тенденцій розвитку сучасної освіти. Використання інструментів штучного інтелекту дозволяє враховувати індивідуальний темп і рівень підготовки учня. Наприклад, AI-асистенти можуть пояснювати одну й ту саму тему різними способами: через приклад, схему або спрощене формулювання (наприклад, *ChatGPT, Khan Academy AI, Duolingo AI*). Це створює відчуття «навчання без тиску», коли учень не боїться запитувати й повторювати матеріал стільки разів, скільки потрібно.

Практично доцільно рекомендувати використання штучного інтелекту як «позаурочного помічника», який забезпечує підтримку навчальної діяльності учнів поза межами уроку та сприяє підвищенню їхньої самостійності й мотивації до навчання. У цьому контексті доцільно виокремити такі напрями його використання:

- пояснення незрозумілих термінів і понять, коли учень може отримати доступне, адаптоване до свого рівня пояснення складних теоретичних положень (наприклад, *ChatGPT, Gemini, Perplexity*), повторювати матеріал у різних формулюваннях та уточнювати незрозумілі моменти без страху помилки, що значно підвищує впевненість у власних знаннях;

- підготовка до практичних робіт, під час якої штучний інтелект допомагає структурувати послідовність дій, нагадує про необхідні матеріали та інструменти, а також моделює можливі етапи виконання завдання (наприклад, *Notion AI, Microsoft Copilot*), що сприяє кращій організації навчальної діяльності та зменшує рівень тривожності перед виконанням практичних завдань;

- генерація ідей для навчальних проєктів, де AI виступає як інструмент творчої підтримки, пропонуючи різні варіанти тем, підходів до виконання завдання або способів реалізації виробу (наприклад, *ChatGPT, Canva Magic Write*), що стимулює креативність учнів і розширює їхнє бачення можливих рішень;

- тренування за зразками завдань, що дозволяє учням відпрацьовувати практичні навички у зручному темпі, виконувати подібні вправи з поступовим ускладненням та отримувати пояснення помилок (наприклад, *Khan Academy, Quizlet, Duolingo*), що сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу та формуванню стійких умінь.

Таким чином, використання штучного інтелекту як позаурочного освітнього інструмента створює умови для індивідуалізації навчання, підвищення мотивації та розвитку самостійності учнів.

Ще одним ефективним мотиваційним механізмом є зв'язок навчання з реальними життєвими ситуаціями. Як зазначає О. Спірін, практикоорієнтований підхід сприяє формуванню стійкої внутрішньої мотивації учнів. Наприклад, під час виконання проектних завдань учням можна запропонувати створити цифровий продукт (інструкцію, презентацію, макет виробу) (наприклад, *Canva, PowerPoint, Tinkercad*), який має практичне застосування. У такому випадку навчальна діяльність набуває сенсу, а результат стає видимим і значущим для самого учня [3].

Рекомендовано також поєднувати індивідуальну та групову роботу, оскільки взаємодія між учнями підсилює мотивацію через елемент соціальної активності. За дослідженнями Н. Морзе, колаборативне навчання підвищує залученість і відповідальність учнів за результат. Учні більш залучені, коли можуть обговорювати ідеї, порівнювати результати та працювати над спільним продуктом (наприклад, *Google Docs, Miro, Padlet*) [2].

Таким чином, підвищення навчальної мотивації в умовах цифрової освіти можливе за рахунок поєднання персоналізації навчання, використання штучного інтелекту, створення ситуації успіху та практикоорієнтованих завдань. Як підтверджують сучасні українські науковці, саме така інтеграція забезпечує стійкий інтерес до навчання та сприяє ефективному формуванню практичних умінь учнів.

Отже, використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освіті суттєво впливає на трансформацію навчальної мотивації учнів. Навчальний процес стає більш інтерактивним, гнучким і наближеним до реального цифрового середовища, у якому перебувають сучасні здобувачі освіти.

Застосування інструментів штучного інтелекту дає можливість індивідуалізувати навчання, забезпечити швидкий зворотний зв'язок та підтримувати інтерес учнів до навчальної діяльності. Це сприяє формуванню внутрішньої мотивації, підвищенню самостійності та активності у процесі навчання.

Таким чином, інтеграція цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній процес робить навчання більш змістовним, практикоорієнтованим і результативним, що позитивно впливає на якість засвоєння знань і розвиток практичних умінь учнів.

Література

1. Биков В. Ю. (2021). Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика. Київ: Інститут цифровізації освіти НАПН України.
2. Морзе Н. В. (2019). Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: методологія та практика використання. Київ: Видавництво.
3. Спірін О. М. (2020). Цифрова компетентність педагога: сутність і структура. Інформаційні технології і засоби навчання, 77(3), 1–16. URL: <https://surl.li/ijnysc>
4. Морзе Н. В., Спірін О. М., Гладун М. А. (2020). Штучний інтелект в

освіті: можливості та перспективи використання. Інформаційні технології і засоби навчання, 79(5), 1–15. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3520>

5. Жалдак М. І. (2018). Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.

6. OpenAI (2024). ChatGPT and applications in education. URL: <https://openai.com>

7. Google for Education (2024). Digital tools for teaching and learning. URL: <https://edu.google.com>

МАТВІЙЧУК НАТАЛІЯ

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)*

Науковий керівник: д.-р пед. наук, проф. Близнюк Микола

ПІДГОТОВКА ТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЛАНДШАФТНИХ ПРОЄКТІВ

Ландшафтне проектування є багатоетапним творчим процесом, що поєднує мистецтвознавчі, екологічні та інженерно-технічні знання. Якість підготовки проектної документації та ефективність її представлення замовнику безпосередньо впливають на успішність реалізації ландшафтних рішень [1]. В умовах зростання конкуренції на ринку ландшафтних послуг в Україні питання фахового оформлення та презентації проєктів набуває особливої актуальності.

Сучасна практика ландшафтного проектування зазнала суттєвих змін під впливом цифрових технологій. Впровадження спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє значно підвищити точність проектування та якість візуалізації [2]. Водночас в Україні бракує комплексних наукових досліджень, присвячених методології підготовки презентаційних матеріалів ландшафтних проєктів, що зумовлює необхідність систематизації наявного досвіду.

Дослідження проводилося на основі аналізу вітчизняного досвіду ландшафтного проектування, нормативно-правової бази у сфері містобудування та озеленення, а також власних спостережень авторки під час проходження виробничої практики. Методологічну основу роботи склали системний аналіз, порівняльний метод та узагальнення практичного досвіду фахівців галузі [3].

У процесі дослідження застосовувалися такі методи: аналіз нормативних документів у сфері ландшафтного проектування; спостереження за практикою підготовки проектної документації у провідних ландшафтних майстернях; анкетування фахівців щодо ефективності різних форм презентацій; узагальнення передового вітчизняного досвіду.

Процес підготовки ландшафтного проєкту включає кілька послідовних етапів. На першому, передпроектному етапі, здійснюється ландшафтний аналіз ділянки: збір вихідних даних, натурне обстеження, фотофіксація та складання інвентаризаційного плану існуючих насаджень

[1]. Від ретельності виконання цього етапу залежить якість усього наступного проектування.

Другий етап – розроблення концепції – передбачає формування ідеї об’єкта, вибір стилістичного рішення та функціонального зонування. На цьому етапі виконуються ескізи та схематичні рішення, які обговорюються із замовником. Концептуальний ескіз є основою для подальшого детального проектування та має відповідати потребам і побажанням замовника [2].

Третій етап включає розроблення робочого проекту, до складу якого входять: генеральний план, дендрологічний план, розбивочний та посадковий креслення, а також специфікації рослинного матеріалу та кошторисна документація [4]. Склад проектної документації визначається нормативними вимогами і функціональним призначенням об’єкта озеленення.

Четвертий етап – підготовка презентаційних матеріалів – є одним із найважливіших з погляду взаємодії проектувальника із замовником. Сучасна презентація ландшафтного проекту, як правило, охоплює: концептуальний колаж (мудборд), 3D-візуалізації, відеоролик або анімаційний тур ділянкою, а також роздатковий матеріал у вигляді буклетів або альбомів [4].

Аналіз практики провідних ландшафтних студій України свідчить про зростання ролі комп’ютерних технологій у підготовці презентацій. Програмне забезпечення AutoCAD, SketchUp, Lumion, а також Adobe Photoshop стали стандартними інструментами сучасного ландшафтного проектувальника. Тривимірні візуалізації дозволяють замовнику отримати реалістичне уявлення про майбутній об’єкт ще до початку будівельних робіт [5].

Таблиця 1.

Склад презентаційних матеріалів ландшафтного проекту

Елемент презентації	Призначення	Програмні засоби
Концепт-борд (мудборд)	Передача стилістичної ідеї	Canva, Pinterest, Photoshop
Генеральний план	Функціональне зонування	AutoCAD, SketchUp
3D-візуалізація	Реалістичне відображення	Lumion, Enscape, 3ds Max
Анімаційний тур	Динамічне сприйняття простору	Lumion, Twinmotion
Презентаційний альбом	Підсумковий документ	Adobe InDesign, Canva

У процесі роботи було проаналізовано основні помилки, яких припускаються під час підготовки та представлення ландшафтних проектів. До найпоширеніших належать: перевантаженість презентації технічними деталями на шкоду образності; недостатня опрацьованість кон-

цепції; відсутність поетапного плану реалізації та бюджетного прогнозу; ігнорування специфіки цільової аудиторії [6].

Аналіз результатів анкетування фахівців галузі показав, що переважна більшість опитаних вважають 3D-візуалізацію найбільш ефективним інструментом переконання замовника, тоді як значна частина зазначають важливість живого спілкування та здатності проєктувальника пояснити концепцію зрозумілою мовою. Це підтверджує необхідність комплексного підходу до підготовки та проведення презентацій [4].

Підготовка та презентація ландшафтних проєктів є складним багатокomпонентним процесом, що вимагає від фахівця не лише глибоких професійних знань, але й комунікативних навичок та вміння застосовувати сучасні цифрові інструменти. Якісна проєктна документація разом із переконливою візуальною презентацією є запорукою успішного співробітництва із замовником та реалізації проєктних задумів [5]. Використання сучасного програмного забезпечення значно підвищує конкурентоспроможність ландшафтного проєктувальника, проте не замінює фахових знань та творчого підходу. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення уніфікованих методичних рекомендацій щодо стандартів оформлення та презентації ландшафтних проєктів в Україні.

Література

1. Кадуріна, А. О., & Назарчук, Ю. С. (2021). Ландшафтне проєктування та дизайн: методичні вказівки для студентів 3-го курсу спеціальності 206 «Садово-паркове господарство». Частина 2. Одеса: Видавець С. Л. Назарчук. URL: <https://surl.li/alkong>
2. Косик, О. І., & Білоног, М. І. (2022). Особливості планування та озеленення терапевтичних ландшафтів дитячих лікарень. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове господарство*, 25, 228–235. URL: <https://surl.li/ivftob>
3. Косик, О. І., & Летік, К. В. (2021). Формування комфортного міського середовища засобами озеленення. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове господарство*, 23, 134–140. URL: <https://surl.li/ybjsbl>
4. Кучерявий, В. П., & Кучерявий, В. С. (2020). Озеленення населених місць: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Новий Світ-2000. URL: <https://surl.li/uycazd>
5. Шевченко, Л. С., & Янко, А. Ю. (2022). Практичний досвід формування архітектурно-ландшафтного середовища біля води. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове господарство*, 26, 282–289. URL: <https://surl.li/pgigph>
6. Lytvyn, V. B., & Kosyk, O. I. (2023). Using vertical gardening to improve thermal insulation in urban conditions. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. Садово-паркове господарство*, 29–30, 243–248. URL: <https://surl.li/mcfxsc>

МЕЛЬНИК ВЛАДИСЛАВ

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Шимкова І.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ УЧНЯМИ 7 КЛАСУ

Сучасний розвиток суспільства та стрімка цифровізація всіх сфер людської діяльності ставлять перед системою загальної середньої освіти нові вимоги: формування в учнів цифрової компетентності, творчого мислення та здатності до проєктної діяльності. Реформа Нової української школи визначила ці напрями як пріоритетні, що безпосередньо відображено в оновлених модельних навчальних програмах з технологій для 7–9 класів (Мачача, 2023; Туташинський, 2023; Ходзицька та ін., 2023).

Модуль «Графічний дизайн» є одним із найактуальніших варіативних модулів предмета «Технології» для 7 класу, оскільки поєднує творчу, технологічну та цифрову складові в єдиній проєктно-технологічній діяльності. Водночас методика його викладання із застосуванням цифрових технологій залишається недостатньо розробленою, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз психолого-педагогічних особливостей учнів 7 класу свідчить про те, що підлітковий вік є сприятливим для формування саме тих компетентностей, які передбачає графічний дизайн. Розвинене абстрактне мислення, підвищена чутливість до естетики, орієнтація на творче самовираження та «цифрова» ідентичність сучасних підлітків створюють сприятливі психологічні передумови для успішного опанування цього модуля (Савчин & Василенко, 2011).

Порівняльний аналіз трьох чинних модельних програм з технологій Мачачі (2023), Туташинського (2023) та Ходзицької та ін. (2023) показав, що, попри різні концептуальні підходи (класична графічна підготовка, практично-прикладна та культурологічна спрямованість відповідно), усі три програми реалізують проєктний підхід як провідний метод навчання та залишають учителю варіативність у виборі цифрових інструментів.

У ході дослідження було систематизовано цифрові інструменти, доцільні для використання у вивченні графічного дизайну в 7 класі. За критеріями доступності, зручності інтерфейсу та відповідності навчальним цілям виокремлено три основні категорії: хмарні сервіси (Canva for Education, Figma), редактори растрової графіки (GIMP) та векторної графіки (Inkscape). Для початкового рівня вивчення найбільш доцільною є платформа Canva, яка поєднує низький поріг входу з широкими дизайнерськими можливостями та безкоштовним освітнім доступом (Canva for Education, 2026; Шимкова та ін., 2025).

Розроблена методика передбачає органічну інтеграцію цифрових технологій на всіх чотирьох етапах проектно-технологічної діяльності: дослідницькому (аналіз аналогів через Behance, Pinterest), концептуальному (мудборди, колірні палітри через Coolors.co), технологічному (реалізація дизайну в редакторі) та презентаційному (цифрове портфоліо, Padlet). Наскрізним методичним принципом є забезпечення усвідомленості дій учня, а не лише технічного відтворення зразка (Mishra & Koehler, 2006).

Для практичного втілення методики розроблено чотири плани-конспекти уроків, що утворюють логічно завершений навчальний блок: «Основи графічного дизайну. Знайомство з графічними редакторами»; «Створення макету плакату/листівки в графічному редакторі»; «Робота з кольором та типографікою у графічному дизайні»; «Презентація дизайнерських проєктів. Створення цифрового портфоліо». Кожен урок побудований на поєднанні методів демонстрації, синхронного виконання за вчителем, проектної діяльності, колективного аналізу та оцінювання робіт.

Практичний інструментарій дослідження включає також картки-завдання до кожного уроку та рубрику оцінювання дизайнерських проєктів за сімома критеріями (відповідність темі, композиція, колір, типографіка, технічна якість, творчість, презентація), що охоплює чотири рівні досягнень відповідно до вимог НУШ.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки. По-перше, цифрові технології є не лише засобом виконання практичних завдань, а й повноцінним педагогічним інструментом, що підвищує мотивацію учнів, забезпечує індивідуалізацію навчання та сприяє формуванню ключових компетентностей. По-друге, ефективність використання цифрових технологій у вивченні графічного дизайну визначається не вибором конкретного програмного забезпечення, а методично грамотною інтеграцією цифрових інструментів у всі етапи проектно-технологічної діяльності учнів. По-третє, розроблені методичні матеріали можуть бути безпосередньо використані вчителями технологій у практиці роботи з учнями 7 класу в умовах будь-якої з трьох чинних модельних програм.

Література

1. *Canva for Education*. (2026). Canva. URL: <https://www.canva.com/education/>
2. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
3. Мачача, Т. С. (2023). *Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.
4. Савчин, М. В., & Василенко, Л. П. (2011). *Вікова психологія*. Академвидав.

5. Тугашинський, В. І. (2023). *Модельна навчальна програма «Техно-логії. 7-9 клас» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.

6. Ходзицька, І. Ю., Горобець, О. В., Медвідь, О. Ю., Пасічна, Т. С., & Приходько, Ю. М. (2023). *Модельна навчальна програма «Технології. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.

7. Шимкова, І. В., Бортник, О. Б., & Табачук, М. С. (2025). Інноваційні методики формування художньо-графічної компетентності учнів ЗЗСО. У С. Д. Цвілик (Ред.), *Проектування змісту і технологій художньо-графічної підготовки та художньо-творчої діяльності здобувачів вищої освіти (студентів) і молодих учених: збірник наукових праць* (Вип. 4, с. 109–111). ТОВ «Меркьюрі-Поділля».

МИРОНЕНКО ВОЛОДИМИР

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Янченко Тамара

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Формування громадянської ідентичності студентської молоді є важливим завданням сучасних українських закладів вищої освіти, що значно актуалізувалося в умовах війни. Сучасна освіта має не лише передавати знання, а й формувати активного, відповідального громадянина, здатного до участі в демократичному житті суспільства. У Законі України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» зазначається, що українська громадянська ідентичність – це стійке усвідомлення громадянином України, закордонним українцем свого політико-правового зв'язку з Україною, українським народом та громадянським суспільством (Закон України, 2023).

Громадянська ідентичність – це усвідомлення особистістю своєї належності до держави, прийняття її цінностей, прав і обов'язків, а також готовність до активної участі у громадському житті. Вона включає правову обізнаність, патріотизм і соціальну відповідальність, критичне мислення, активну громадянську позицію.

Водночас такі чинники, як цифровізація, глобалізація, а також війна в Україні мають значний вплив на організацію освітнього процесу у вищій школі та вимагають застосування інноваційних підходів не тільки у формуванні загальних і фахових компетентностей студентів, а й у створенні умов для формування їх громадянської ідентичності.

Наголосимо, що важливим у розвитку громадянської ідентичності студентів є формування їх громадянських компетентностей. Гро-

мадянська компетентність – це здатність особи реалізувати і захищати права та свободи людини і громадянина, відповідально ставитися до обов'язків громадянина, брати активну участь у суспільному житті, підтримувати розвиток демократичного суспільства та утверджувати верховенство права, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, пов'язаних з ідеями демократії та верховенства права, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей (Закон України, 2023).

Провідною умовою розвитку громадянської ідентичності здобувачів вищої освіти є формування їх громадянської відповідальності. Сучасна українська дослідниця І. Андрощук зазначає, що формування громадянської відповідальності студентів у закладах вищої освіти передбачає володіння знаннями про: сучасне суспільно-політичне життя нашої держави, процедури й механізми участі у різних громадських та політичних інститутах, органах місцевого самоврядування; виборчу систему й особливості взаємодії органів влади на різних рівнях та їх відповідальність перед громадянами, суспільством; морально-етичні, загальнолюдські, демократичні й національні цінності, культурну спадщину свого народу; свої права, обов'язки та технології й процедури захисту як своїх інтересів, прав, свобод так і своїх учнів; нормативну базу, що регламентує правочинну поведінку відповідно до суспільних норм і механізми захисту прав громадян тощо (Андрощук І., 2022).

Застосування інноваційних підходів у формуванні громадянської ідентичності студентської молоді забезпечує інтерактивність цього процесу та сприяє посиленню мотивації студентів. Так, використання онлайн-ресурсів дозволяє не лише отримувати теоретичні знання, а й розвивати навички аналізу суспільних процесів, критичного мислення та громадянської відповідальності. З метою формування громадянської ідентичності студентів можна використовувати засоби неформальної освіти. На платформах Edera, Prometheus студенти можуть проходити курси з прав людини, демократії, громадянської освіти тощо.

Формуванню громадянської ідентичності студентів сприяє гейміфікація освітнього процесу. Використання кейс-методу, рольових ігор і симуляцій (наприклад, моделювання роботи парламенту чи суду) сприяють розвитку критичного мислення та розуміння демократичних процесів. Використання ігрових елементів (бейджі, рейтинги, місії) підвищує мотивацію та залученість студентів до громадянської тематики. Організація дискусій, круглих столів забезпечують формування навичок конструктивного діалогу та поваги до різних точок зору. Застосування технологій медіаосвіти дозволяє аналізувати новини, виявляти фейки та маніпуляції.

До інноваційних підходів у формуванні громадянської ідентичності студентів відносимо й проєктне навчання. Проєктна діяльність сприяє розвитку громадянської активності, ініціативності, відповідальності та здатності до колективної дії, оскільки студенти не просто отримують знання, а й застосовують їх у практичній площині. Наприклад, вони можуть створювати волонтерські ініціативи та соціальні акції, а також розробляти дослідницькі проєкти про права людини, становлення української державності, розвиток демократичного суспільства тощо.

У європейській освіті поширеним є сервіс-льорнінг (навчання через служіння). Поєднання навчання з волонтерською діяльністю дозволяє студентам застосовувати знання на практиці, формуючи відповідальність і соціальну активність.

Отже, інноваційні підходи до формування громадянської ідентичності студентів сприяють розвитку не лише професійних компетентностей, а й активної громадянської позиції. Вони забезпечують підготовку молоді до відповідального життя в демократичному суспільстві та зміцнення громадянського суспільства загалом.

Література

1. Андрощук, І. В. (2022). Формування громадянської відповідальності у майбутніх учителів як важлива складова професійної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (115), 3–12. DOI <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.01/003-012>

2. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності (Закон України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

МІЩАНЧУК АНДРІЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасна освіта перебуває в умовах активної цифровізації та переходу до компетентнісної моделі навчання. У цьому контексті викладання декоративно-прикладного мистецтва на уроках технологій потребує оновлення змісту та методів навчання.

Традиційне декоративно-прикладне мистецтво (ДПМ) тривалий час сприймалося у шкільній програмі як консервативна галузь, спрямована на збереження спадщини. Проте в умовах четвертої промислової революції виникає потреба в ревіталізації ДПМ. Сучасний урок техно-

логій має стати майданчиком, де народна естетика інтегрується з інженерією, створюючи інноваційний продукт.

Дослідники відзначають, що інноваційні методи навчання сприяють розвитку творчого мислення, самостійності та пізнавальної активності учнів. Проблема інноваційних підходів у мистецько-технологічній освіті розглядається у працях вітчизняних науковців, які наголошують на важливості інтеграції цифрових технологій, проєктного навчання та міждисциплінарних зв'язків.

Метою статті є обґрунтування та аналіз інноваційних підходів до викладання декоративно-прикладного мистецтва на уроках технологій.

Інноваційні підходи в освіті передбачають використання сучасних педагогічних технологій, спрямованих на активізацію навчальної діяльності учнів, розвиток їх творчого потенціалу та формування ключових компетентностей. До основних інноваційних підходів належать проєктне навчання; інтерактивні технології; цифрове навчальне середовище; гейміфікація; STEM-освіта.

Проєктна діяльність є одним із найефективніших методів викладання декоративно-прикладного мистецтва. Учні виконують творчі проєкти, які включають розробку ідеї виробу; вибір матеріалів і технік; виготовлення виробу; презентацію результату. Такий підхід сприяє розвитку самостійності, відповідальності та креативності.

Цифрові інструменти значно розширюють можливості навчання декоративно-прикладного мистецтва. Серед них графічні редактори для створення ескізів; 3D-модельовання виробів; онлайн-платформи для навчання; віртуальні майстер-класи, що дозволяють учням поєднувати традиційні техніки з сучасними технологіями.

Гейміфікація навчального процесу сприяє підвищенню мотивації та залученості учнів. Використання ігрових елементів (бали, рівні, змагання, нагороди) робить навчання більш цікавим і результативним.

Інтерактивні методи (квести, симуляції, групові завдання) сприяють активній взаємодії учнів та розвитку комунікативних навичок.

Інтеграція STEM-освіти дозволяє поєднати мистецтво, технології, інженерію та математику, що сприяє формуванню міждисциплінарного мислення та практичному застосуванню знань у реальних проєктах.

Інноваційні підходи до викладання декоративно-прикладного мистецтва на уроках технологій є ефективним засобом модернізації освітнього процесу. Їх використання сприяє розвитку креативності учнів; підвищенню мотивації до навчання; формуванню практичних навичок; інтеграції традиційного та цифрового мистецтва.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці комплексних методик інтеграції цифрових технологій у художньо-технологічну освіту.

Література

1. Саган О. В. Гейміфікація як сучасний освітній тренд: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 4 (39). С. 134–142.
2. Харченко І. М. Використання цифрових технологій для підвищення мотивації учнів у дистанційному навчанні. *Інформаційні технології в освіті*. 2025. № 2. С. 67–73.
3. Козуб Г. М., Іваненко О. В., Сидоренко Л. П. Інноваційні підходи до організації навчального процесу. *Педагогічний альманах*. 2024. Вип. 52. С. 89–95.
4. Побризаєва В. В., Наливайко О. О. Інтерактивні технології навчання як засіб розвитку творчості учнів. *Наукові записки педагогічного університету*. 2024. № 3. С. 112–118.
5. Доценко С. О., Золотухіна С. Т. Формування творчої компетентності здобувачів освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2026. № 1. С. 45

НАУМЕНКО СВІТЛАНА

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Тимошко Ганна

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах модернізації освіти, демократизації суспільних відносин та європейської інтеграції України розвиток громадянської компетентності молоді є одним із ключових завдань освітнього процесу. Для закладів професійної освіти ця проблема має особливе значення, оскільки підготовка майбутнього фахівця передбачає не лише опанування професійної кваліфікації, а й становлення соціально відповідальної особистості, здатної діяти правомірно, брати участь у житті громади та конструктивно взаємодіяти в демократичному суспільстві (Кабінет Міністрів України, 2018; Закон України «Про професійну освіту», 2025).

Актуальність порушеної проблеми посилюється суспільно-політичними трансформаціями, інформаційними викликами, цифровізацією соціальної взаємодії та потребою зміцнення національної ідентичності в умовах воєнного стану. За таких обставин громадянське виховання має бути спрямоване на розвиток критичного мислення, відповідального прийняття рішень, поваги до прав людини, готовності до волонтерської, соціальної та професійної взаємодії.

Нормативне підґрунтя досліджуваної проблеми становлять положення Закону України «Про освіту», у якому громадянські та соціальні компетентності визначено серед ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості й активної участі в суспільному житті (Закон України «Про освіту», 2017). Закон України «Про професійну освіту» також акцентує увагу на створенні умов для професійної само-

реалізації особистості та підготовці кваліфікованих кадрів, здатних діяти відповідально в соціальному й професійному середовищі (Закон України «Про професійну освіту», 2025). Отже, громадянська компетентність є не додатковим, а інтегрованим результатом професійної підготовки.

Важливу роль у цьому процесі відіграє навчальний курс «Громадянська освіта». Його зміст орієнтований на засвоєння демократичних цінностей, розвиток правової культури, політичної грамотності, медіа-грамотності, навичок соціальної взаємодії та відповідальної поведінки. Навчальна програма інтегрованого курсу передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, а й формування здатності аналізувати суспільні процеси, оцінювати інформацію, аргументовано висловлювати позицію та діяти відповідально (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Аналіз педагогічної практики дає підстави стверджувати, що розвиток громадянської компетентності є результативним за умови переходу від інформаційно-репродуктивної моделі навчання до діяльнісного й компетентнісно орієнтованого підходу. У такій моделі здобувач професійної освіти не лише відтворює навчальний матеріал, а й застосовує знання для аналізу життєвих ситуацій, ухвалення рішень і взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу. Компетентнісний підхід поєднує знання, уміння, ціннісні орієнтації та практичний досвід, що відповідає завданням громадянської освіти (Антонюк, 2023).

Одним із результативних засобів громадянської підготовки є моделювання реальних суспільно-політичних процесів через рольові та ситуаційні методики. Під час опрацювання теми «Громадянська участь» доцільно організувати імітацію громадських слухань, засідання молодіжної ради або обговорення локальної проблеми громади. У межах такої роботи здобувачі професійної освіти аналізують ситуацію, визначають зацікавлені сторони, формулюють власну позицію, добирають аргументи та досягають узгодженого рішення шляхом демократичного діалогу. Це сприяє становленню громадянської активності, відповідальності й готовності до суспільно корисної діяльності.

Ефективним інструментом розвитку правової свідомості та критичного мислення є кейс-метод. Він передбачає аналіз практичних ситуацій соціально-правового характеру, у яких здобувачі освіти мають не лише визначити проблему, а й запропонувати алгоритм її розв'язання. Наприклад, під час вивчення теми «Механізми захисту прав людини і прав дитини» доцільно використовувати кейси, пов'язані з порушенням прав неповнолітніх, булінгом, дискримінацією або недотриманням трудових прав. Визначення правового алгоритму дій та органів, до яких варто звертатися, формує навички правового аналізу, аргументації й практичного застосування законодавства.

Важливим педагогічним ресурсом є проєктна діяльність, орієнтована на залучення молоді до вирішення реальних соціальних проблем. Реалізація мініпроєктів громадянського спрямування, зокрема екологічних ініціатив, благодійних кампаній, волонтерських акцій або просвітницьких заходів, створює умови для набуття досвіду самоорганізації, командної взаємодії та відповідального ставлення до потреб громади. У цьому контексті освітній процес виходить за межі аудиторного навчання й набуває практикоорієнтованого характеру.

Окремого значення набуває інтеграція цифрових технологій у викладання громадянської освіти. Цифрове освітнє середовище сприяє розвитку цифрової громадянськості як складової сучасної громадянської компетентності. Під час опрацювання тем, пов'язаних із медіаграмотністю, здобувачі професійної освіти можуть аналізувати повідомлення, перевіряти джерела, виявляти маніпуляції та фейки за допомогою онлайн-сервісів фактчекінгу, інтерактивних вправ і цифрових симуляторів. Такий підхід формує інформаційну культуру та відповідальне споживання медіаконтенту.

Отже, розвиток громадянської компетентності здобувачів професійної освіти доцільно розглядати як цілеспрямований і багатокомпонентний педагогічний процес, що поєднує нормативно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і поведінковий складники. Його ефективність забезпечується інтерактивними методиками, практикоорієнтованими кейсами, проєктною діяльністю та цифровими інструментами, які перетворюють теоретичні знання на досвід громадянської участі. Такий підхід сприяє підготовці не лише кваліфікованого фахівця, а й відповідального громадянина.

Література

1. Антонюк, Л. А. (2023). Формування громадянської компетентності у здобувачів освіти закладів професійної освіти. Центральний інститут післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти». URL: <https://surl.li/yxxknb>
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>
3. Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX. (2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4574-20>
4. Кабінет Міністрів України. (2018). Концепція розвитку громадянської освіти в Україні (Розпорядження № 710-р від 03 жовтня 2018 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/710-2018-%D1%80>
5. Міністерство освіти і науки України. (2022). Громадянська освіта (інтегрований курс). 10 клас. Рівень стандарту: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://surl.li/odruhс>

НОВОСАД ВАСИЛЬ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ ВИРОБІВ
НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Сучасний розвиток технологій вимагає оновлення змісту технологічної освіти, зокрема впровадження цифрових інструментів у процес навчання. Одним із ефективних засобів є комп'ютерне моделювання, яке дозволяє учням створювати віртуальні моделі виробів, аналізувати їх властивості та вдосконалювати конструкції без значних матеріальних витрат. Проте методика його використання у шкільній практиці потребує систематизації та наукового обґрунтування. Сучасна технологічна освіта вимагає переходу від традиційних методів виготовлення виробів до інноваційних, що базуються на цифровізації. Комп'ютерне моделювання стає ключовим інструментом, який дозволяє учням не лише візуалізувати майбутній об'єкт, а й проводити віртуальні випробування, оптимізувати витрати матеріалів та готувати моделі до виробництва на верстаках із ЧПК або 3D-принтерах.

Питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у технологічній освіті розглядали багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Особливу увагу приділено впровадженню CAD-систем, розвитку STEM-підходу та формуванню проєктного мислення учнів. Водночас проблема методично виваженого застосування комп'ютерного моделювання на уроках технологій залишається актуальною.

Мета статті – обґрунтувати методику інтеграції засобів комп'ютерного моделювання у проєктну діяльність учнів на уроках технологій.

Проблеми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес досліджували такі науковці, як Биков В. Ю., Морзе Н. В., Жалдак М. І. та інші. У їхніх працях висвітлено питання цифровізації освіти, розвитку STEM-підходу та використання програмних засобів у навчанні. Водночас методика застосування комп'ютерного моделювання саме на уроках технологій залишається недостатньо розробленою.

Науковці розглядають комп'ютерне моделювання як засіб інтенсифікації розумової діяльності учнів. Автори В. Сидоренко, М. Махмутова, О. Коберник наголошують, що використання ІКТ у проєктній діяльності сприяє розвитку проєктного мислення. Моделювання дозволяє перейти від репродуктивного копіювання до творчого конструюва-

ння. Особлива увага приділяється формуванню технологічної культури особистості.

Технічні аспекти CAD/CAM систем у навчанні – напрям присвячений вибору програмного забезпечення для школи. Дослідження В. Вишневецького, П. Стешенка, а також закордонних авторів (напр., праці про STEM-освіту) аналізують переваги різних систем автоматизованого проектування (САПР).

Tinkercad розглядається як інструмент для початкового рівня (пропедевтика). SketchUp – як засіб для архітектурного та інтер'єрного моделювання. Fusion 360 – як професійний інструмент для реалізації повного циклу «ідея – модель – готовий виріб».

Науковці наприклад, Т. Мачача, В. Кільдеров виділяють специфіку віртуального прототипування. Головна теза комп'ютерна модель не повинна замінювати роботу з матеріалом, а має виступати як етап перевірки гіпотез.

Тема широко представлена в контексті загальної цифровізації освіти, проте відчувається брак конкретних поурочних планів для оновленої програми «Технології». Більшість сучасних джерел пропонують відійти від простого креслення на папері до параметричного моделювання, що є вимогою часу. Поєднання моделювання з елементами AR (доповненої реальності) є найменш дослідженим напрямом.

Пропонуємо розглянути етапи проектування виробу. Організаційно-мотиваційний етап від «Навіщо це мені?» до «Хочу так само!». На старті ми не просто кажемо: «Сьогодні ми робимо підставку», а створюємо проблемну ситуацію. Потрібно продемонструвати учням на екрані 3D-модель органайзера, який розпадається на частини через неправильне кріплення. Запитайте: «Чому це не працює в реальності?». Використання яскравих рендерів, коли учень бачить фотореалістичну модель майбутнього виробу, рівень дофаміну та мотивації зростає миттєво.

Дослідницько-аналітичний етап: детективна робота в мережі тут ми навчаємо учнів не «гуглити», а аналізувати. Використовуємо сервіси на кшталт Thingiverse чи Pinterest. Завдання знайти три аналози виробу, проаналізувати їхні слабкі місця та за допомогою скріншотів створити цифрову «дошку ідей» (Padlet). Використовуючи дослідницький метод не даємо готове, ми вчимо вибирати найкраще з існуючого.

Конструкторський етап – магія створення для цього використовуємо метод Learning by doing. В середовищі Tinkercad (для молодших) чи Fusion 360 (для старших) школяр збирає виріб як конструктор Lego. Методична фішка – «Метод помилок без наслідків». Якщо учень неправильно розрахував шипове з'єднання, він бачить це на екрані деталі «входять» одна в одну або не стикуються, що економить купу матеріалу в майстерні та вчить критично мислити.

Технологічний етап місток між пікселем та деревиною ми переходимо від віртуального до реального. Тут працює алгоритмічний метод учень генерує з 3D-моделі плоске креслення. Розрахунок матеріалу. Програма показує, що для виготовлення полиці потрібно 0.5 кв.м фанери. Учень має скласти «карту розкрою» прямо в редакторі. Це привчає до ощадливого виробництва. Практичний етап коли ідея стає відчутною. Комп'ютерне моделювання тут – це наш цифровий еталон. Учень працює за верстатом, маючи перед очима планшет із 3D-моделлю, яку можна покрутити, роздивитися зсередини, виміряти будь-яку відстань. Результат – мінімізація браку модель стає інтерактивною інструкцією, яка завжди під рукою.

Презентаційно-оцінювальний етап – Шоу талантів. Замість нудного звіту – цифрове портфоліо. Учень готує коротку анімацію («вибух-схему»), де деталі виробу злітаються в одне ціле, що викликає «вау-ефект» у всього класу. Обговорення: «Що було легше – змоделювати чи випилити? Чому реальність відрізняється від моделі?».

Переваги впровадження методики. Розвиток просторового мислення учні вчаться маніпулювати об'єктами у тривимірному просторі. Прямі інтеграції з математикою (геометричні тіла, координати), фізикою (міцність матеріалів) та інформатикою. Можливість виправити дефект у моделі до того, як буде зіпсовано реальний матеріал (деревиною, метал, тканину).

Попри значні переваги, існують певні бар'єри: необхідність наявності сучасних комп'ютерів та швидкого інтернету (для хмарних сервісів). Опанування інтерфейсу програм потребує додаткових годин, що часто виходить за межі стандартної навчальної програми. Необхідність постійного самонавчання педагога у сфері цифрових технологій.

Методика використання комп'ютерного моделювання на уроках технологій перетворює предмет із ремісничого навчання на сучасну інженерно-технологічну дисципліну. Вона сприяє формуванню у здобувачів освіти «цифрового сліду» проекту та готує їх до життя в умовах індустрії. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку уніфікованих навчальних модулів, що поєднують 3D-моделювання з екологічними аспектами виробництва.

Література

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і науки // Освіта і суспільство. 2018. № 1. С. 23–29.
2. Морзе Н. В., Співаковський О. В. Інформаційні технології в освіті : навч. посіб. Київ : Видавнична група ВНУ, 2019. 384 с.
3. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційних технологій. Київ : НПУ, 2017. 320 с.
4. STEM-освіта: теорія і практика : монографія / за ред. С. О. Семерікова. Кривий Ріг : Вид. центр, 2020. 300 с.

ОСТАПУК СЕРГІЙ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ»

Трансформація сучасної освіти вимагає пошуку нових форм взаємодії вчителя та учня. У межах реалізації концепції «Нова українська школа», ігрові технології перестають бути лише елементом розваги, перетворюючись на потужний інструмент активізації пізнавальної діяльності. На уроках технологій гра дозволяє зняти психологічну напругу під час опанування складних технічних операцій та стимулює творчий пошук.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та розкрити методичні особливості впровадження ігрових технологій у процес навчання технологій, а також визначити їхній вплив на рівень засвоєння практичних навичок та активізацію пізнавальної діяльності учнів.

Для предмета «Технології» доцільно виділити такі групи ігор.

Дидактичні ігри спрямовані на засвоєння термінології, класифікацію матеріалів та інструментів (наприклад, лото «Види конструкційних матеріалів», кросворди, ігри-класифікації).

Рольові ігри (імітаційні) – моделювання реальних виробничих ситуацій. Учні беруть на себе ролі «дизайнера», «технолога», «менеджера з продажу» або «контролера якості».

Ділові ігри розв'язання конкретних виробничих завдань (наприклад, «Відкриття власного ательє» або «Тендер на розробку дизайну паркової зони»).

Цифрові ігри – використання симуляторів (наприклад, симуляторів зварювання, обробки деревини або віртуальних конструкторів).

Застосування гри на уроках технологій має проходити через три основні етапи: підготовчий – визначення мети гри, підготовка матеріально-технічної бази (інструментів, заготовок, карток) та інструктаж з техніки безпеки; ігровий процес – вчитель виступає як модератор (фасилітатор), спостерігаючи за дотриманням правил та стимулюючи активність кожного учасника; етап рефлексії – аналіз ігрових дій, обговорення допущених технічних помилок та їхній зв'язок із реальними технологічними процесами.

Сучасна методика (станом на 2026 рік) передбачає використання елементів гейміфікації в довгострокових проєктах:

– система «балів та рівнів». Замість традиційних оцінок за окремі етапи проєкту учень отримує «досвід» за якість швів, точність розмітки або креативність дизайну;

- квести – побудова навчального модуля у формі подорожі, де кожен новий етап обробки виробу – це «ключ» до наступного рівня;
- AR-технології – застосування доповненої реальності для візуалізації майбутнього виробу, що перетворює процес конструювання на захопливу інтерактивну гру;
- підвищення внутрішньої мотивації (гра як природна потреба);
- розвиток м'яких навичок (soft skills): комунікації, лідерства, здатності працювати в команді;
- ефективне запам'ятовування правил безпечної праці через ігрові ситуації «пасток»;
- ризики – можлива втрата контролю над дисципліною. Надмірне захоплення формою гри на шкоду змісту (технологічній якості виробу).

Методика застосування ігрових технологій на уроках технологій дозволяє гуманізувати процес навчання та зробити його максимально наближеним до реальних життєвих викликів. Гра не замінює практичну працю, а доповнює її, створюючи умови для безперервного розвитку особистості. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці комплексних ігрових сценаріїв для інтегрованих STEM-проектів.

Література

1. Концепція Нової української школи. МОН України, 2016.
2. Сидоренко В. В. Проектно-технологічна діяльність у трудовому навчанні. – Київ: Педагогічна думка, 2018.
3. Коберник О. М. Методика навчання технологій у закладах загальної освіти на засадах компетентнісного підходу. Трудова підготовка в рідній школі. 2022. № 1. С. 2–8.
4. Виготський Л. С. Гра та її роль у психологічному розвитку дитини. Питання психології. 2006. № 6. С. 62–76.
5. Селевко Г. П. Сучасні освітні технології : навчальний посібник. Київ : Народна освіта, 1998. 256 с.

ПІВЕНЬ ВІКТОРІЯ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Слюсарук-Літвін Світлана*

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МНЕМОТАБЛИЦЬ

Трансформація сучасної дошкільної освіти зумовлює активний пошук інноваційного інструментарію, що сприяє інтенсифікації взаємодії між педагогом та вихованцями. У межах компетентнісної та особистісно-зорієнтованої парадигм пріоритетними стають ігрові, проєктні,

розвивальні та ІКТ-технології. Їх впровадження забезпечує розвиток елементарних математичних уявлень, критичного мислення, здатності до логічного обґрунтування, експериментування та практичного застосування знань. Особливе місце в цьому процесі посідають мнемотаблиці, які виступають ефективним засобом візуального моделювання навчального матеріалу. (Березовська, 2022, с. 31).

У сучасній педагогіці поняття «елементарні математичні уявлення» трактується як засадничі чинники когнітивного зростання дитини, що сприяють побудові інтелектуального фундаменту та якісному засвоєнню знань. Дослідниці І. Камінська та О. Сорочинська наголошують на тому, що результативне формування елементарних математичних уявлень дошкільників неможливе без інтеграції інноваційних підходів. (Камінська & Сорочинська, 2024, с. 135).

Як зазначають Ю. Побідинська та Л. Дрожик, елементарні математичні уявлення є фундаментальними знаннями та вміннями, що засвоюються у дошкільному віці. Вони виступають інструментарієм для пізнання навколишньої дійсності через призму кількісних показників, геометричних форм, просторової орієнтації та сприйняття часу (Побідинська & Дрожик, 2025, с. 287).

Згідно з визначенням Т. Марчій-Дмитраш та Н. Захарасевич, елементарні математичні уявлення розглядаються як трансформація пізнавальної сфери дитини. Цей процес зумовлений засвоєнням базових математичних категорій (чисел, величин, простору, часу та форм) у поєднанні з опануванням відповідних логічних операцій (Кузенко, *O et al.*, 2025, с. 37).

Мнемотаблиці розглядаються як структуровані візуально-графічні моделі, розроблені на засадах мнемотехніки для інтенсифікації процесів когнітивної обробки інформації: її кодування, декодування та подальшої репродукції. Зокрема, Ю. Літвін та Н. Сінопальнікова визначають мнемотаблиці як сукупність графічних маркерів, що прискорюють мнемічні процеси. Використання цієї технології оптимізує засвоєння знань та стимулює мовленнєвий розвиток дитини через детальне опрацювання візуальних схем (Літвін, & Сінопальнікова, 2023, с. 430).

Згідно з визначенням Н. Коломійченко, мнемотаблиця є цілісною графічною схемою, що складається з логічно структурованих мнемоквадратів. Кожен окремий елемент такої таблиці містить конкретний інформаційний блок, а їх сукупність відображає послідовний зміст навчального матеріалу (Коломійченко, 2023, с. 101).

За визначенням А. Танька, мнемотаблиці є спеціалізованим навчальним інструментарієм, спрямованим на розвиток когнітивних навичок та інтенсифікацію процесів запам'ятовування. Автор зазначає, що цей матеріал може реалізовуватися у різних форматах – від окремих карток до демонстраційних дощок чи таблиць, де структуровано представлено елементи, що підлягають засвоєнню (Танько, 2025, с. 102).

Отже, взаємозв'язок зазначених понять полягає в тому, що мнемотаблиці виступають ефективним дидактичним засобом формування елементарних математичних уявлень. Вони забезпечують наочне моделювання математичних відношень, сприяють усвідомленню абстрактних понять через їх символічне відображення та активізують пізнавальну діяльність дітей. Таким чином, інтеграція змістового (елементарні математичні уявлення) та інструментального (мнемотаблиці) компонентів навчання створює умови для цілісного інтелектуального розвитку дитини та підвищення ефективності освітнього процесу.

Література

1. Березовська, Л. І. (2022). Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: Навчальний посібник. URL: <https://surli.cc/cmujm>
2. Камінська, І. О., & Сорочинська, О. В. (2024). Інноваційні технології формування елементарних математичних уявлень дошкільників. У Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи (Ч. 1, с. 132–135). URL: <https://surli.li/avyvfo>
3. Коломієнко, Н. В. (2023). Мнемотехніка як технологія запам'ятовування та відтворення інформації. Мнемотаблиці для вивчення віршів з дітьми дошкільного віку. У Сучасне дошкільля: актуальні проблеми, педагогічні пошуки, здобутки (с. 99–105). Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. URL: <https://surli.li/xsfslj>
4. Кузенко, О., Марчій-Дмитраш, Т., & Захарасевич, Н. (2025). Формування елементарних математичних уявлень вихованців ЗДО засобами народознавства в умовах інклюзивного освітнього простору. Освітні обрії, 60(1), 36–39. URL: <https://surli.li/vdulm>
5. Літвін, Ю. Ю., & Сінопальнікова, Н. М. (2023). Мнемотаблиці як засіб формування складової структури слова у дітей старшого дошкільного віку із ФФНМ. У Система освіти і виховання дітей з особливими освітніми потребами: досвід минулого – погляд у майбутнє (с. 429–431). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL: <https://surli.cc/byhfle>
6. Побідинська, Ю. М., & Дрожик, Л. В. (2025). Значення формування математичних уявлень у дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. У Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти (с. 286–288). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL: <https://surl.lu/ccazeg>
7. Танько, А. (2025). Роль ігрових педагогічних технологій у розвитку дітей старшого дошкільного віку. У Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: актуальні проблеми, досвід, інновації (с. 100–103). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL: <https://surl.li/emumjk>

ПОЛЩУК ІРИНА

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка (м. Житомир)*

Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія

ВІЗУАЛЬНА КУЛЬТУРА ТА ДИЗАЙН У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сучасний освітній простір стрімко трансформується під впливом цифровізації, глобалізації та розвитку візуальних технологій. У цих умовах зростає значення візуальної культури як важливого компонента навчального процесу. Візуальні образи, графічні елементи, цифрові медіа та дизайн стають не лише допоміжними засобами навчання, а й повноцінними інструментами формування знань, навичок і творчого мислення.

Питання розвитку візуальної культури в освіті розглядаються у працях сучасних дослідників у контексті медіаграмотності, дизайну навчального середовища та креативної педагогіки. Зокрема, наголошується, що візуальні комунікації значно підвищують рівень засвоєння інформації та сприяють розвитку асоціативного мислення здобувачів освіти.

Метою дослідження є аналіз ролі візуальної культури та дизайну у формуванні сучасного освітнього простору та визначення їх впливу на розвиток творчих здібностей здобувачів освіти.

Візуальна культура в освітньому контексті охоплює систему образів, символів, графічних рішень і візуальних повідомлень, які використовуються для передачі навчальної інформації. Вона включає як традиційні форми (ілюстрації, плакати, схеми), так і цифрові засоби (інфографіка, мультимедійні презентації, інтерактивні платформи).

У сучасній мистецькій освіті формування візуальної культури розглядається як комплексний і багаторівневий процес, що охоплює розвиток естетичного сприйняття, образного мислення та здатності до інтерпретації візуальних повідомлень. Особливу увагу дослідники Балан Н. В., Гладкий Ю. С., Маркович М. Й., Мацишина З. А., Петлюк О. В. приділяють інтеграції цифрових технологій і засобів графічного дизайну в освітній процес, що дозволяє підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу та активізувати творчу діяльність здобувачів освіти. Важливим аспектом є також формування у студентів уміння працювати з візуальними образами як засобом комунікації, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства [1].

На думку Ходунової В. Л. у сучасній культурі візуалізація розглядається як один із ключових механізмів передавання та сприйняття інформації, що забезпечує швидке розуміння складних змістів через образні форми. Вона стає важливим інструментом комунікації, який трансформує способи взаємодії людини з інформаційним середовищем та підсилює роль візуальних образів у формуванні культурного простору [3, с. 414].

Колесник Н.Є. вважає, що інноваційні методи викладання комп'ютерної графіки та дизайну візуальних комунікацій у сучасних умовах освітніх трансформацій спрямовані на поєднання теоретичної підготовки з практико-орієнтованим навчанням, що забезпечує розвиток у здобувачів освіти креативного мислення та професійних цифрових компетентностей. Особлива увага приділяється використанню інтерактивних технологій, проєктного навчання та сучасних програмних засобів, які сприяють формуванню здатності ефективно створювати та інтерпретувати візуальні комунікації [2, с. 34].

Графічний дизайн відіграє ключову роль у створенні освітнього середовища. Завдяки йому складна інформація подається у структурованій, наочній та естетично привабливій формі. Це сприяє кращому розумінню матеріалу, підвищує мотивацію до навчання та активізує пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Особливої актуальності набуває використання візуальних засобів у формуванні творчих компетентностей. Через роботу з образами, кольором, композицією та шрифтом студенти не лише засвоюють навчальний матеріал, а й розвивають власне креативне мислення, здатність до інтерпретації та візуального аналізу.

Сучасний освітній простір дедалі більше набуває ознак візуально орієнтованого середовища, де дизайн стає інструментом не лише оформлення, а й активного навчання. Використання інфографіки, візуальних карт знань, цифрових ілюстрацій та інтерактивних ресурсів дозволяє зробити навчання більш динамічним та ефективним.

Отже, візуальна культура та дизайн є важливими складовими сучасного освітнього простору, які суттєво впливають на якість навчання. Вони сприяють підвищенню ефективності засвоєння інформації, розвитку творчих здібностей та формуванню естетичного сприйняття світу. Інтеграція візуальних практик у освітній процес є необхідною умовою розвитку сучасної освіти, орієнтованої на креативність, інноваційність і цифрову компетентність.

Література

1. Балан, Н. В., Гладкий, Ю. С., Маркович, М. Й., Мацшина, З. А., & Петлюк, О. В. (2025). *Сучасні стратегії формування візуальної культури у мистецькій освіті* URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18055755>
2. Колесник, Н. Є. (2026). *Інноваційні методи викладання комп'ютерної графіки та дизайну візуальних комунікацій в умовах освітніх трансформацій. У Modernization of Teaching Arts Disciplines in the Context of Educational Transformations: Scientific and Pedagogical Internship*. 33–38. Рига. URL: <https://surl.li/vddqgo>
3. Ходунова, В. (2022). *Візуалізація: новий поворот у сучасній культурі. Актуальні питання у сучасній науці*, (3(3)), 411–423. URL: <https://surl.li/wjipqf>

ПОЛЯКЕВИЧ ПАВЛО

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: д-р пед.наук, проф. Андрощук Ірина*

ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ: МОЖЛИВОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ

Проектне навчання в сучасному освітньому просторі посідає важливе місце серед педагогічних технологій, орієнтованих на формування компетентностей, розвиток самостійності та практичної готовності учнів до реальної діяльності. Особливої актуальності цей підхід набуває на уроках технологій, оскільки зміст освітньої галузі передбачає поєднання теоретичних знань із виконанням практичних завдань, створенням виробів, розробленням проєктів і застосуванням сучасних технологій. Умови цифровізації освіти, розвиток STEM-орієнтованого навчання та зміна вимог до підготовки здобувачів освіти зумовлюють необхідність використання методів, що забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі та формування в них здатності до творчого вирішення практичних завдань.

У сучасних педагогічних дослідженнях проєктне навчання розглядається як спосіб організації діяльності, за якого учні набувають знань і вмінь у процесі виконання практично значущих завдань. Такий підхід сприяє не лише засвоєнню навчального матеріалу, а й розвитку навичок пошуку інформації, аналізу, планування та презентації результатів роботи [1]. Для уроків технологій це має особливе значення, так як проєктна діяльність дозволяє поєднати технічну, творчу та дослідницьку складові навчання.

Сучасний освітній процес на уроках технологій дедалі більше орієнтується на інтеграцію міжпредметних зв'язків, цифрових ресурсів та практико-орієнтованих методів роботи. Проєктна діяльність створює умови для застосування знань із технологій, інформатики, математики, дизайну та інших освітніх галузей у процесі створення конкретного продукту або розв'язання практичної проблеми. Важливо, що така форма роботи сприяє формуванню ключових компетентностей, серед яких уміння працювати в команді, критично мислити, приймати рішення та використовувати цифрові технології [2].

Практична спрямованість є однією з ключових переваг проєктного навчання, оскільки забезпечує безпосередній зв'язок між теоретичними знаннями та їх реальним застосуванням у діяльності учнів. У процесі виконання проєктів здобувачі освіти не лише засвоюють нову інформацію, а й використовують її для розв'язання конкретних практичних завдань: виготовлення виробів, створення технічних моделей і

макетів, розроблення дизайнерських рішень, цифрових продуктів, презентацій, 3D-моделей або інтегрованих STEM-проектів. Така організація навчання сприяє активному залученню учнів до освітнього процесу, формує відповідальність за результати власної діяльності та розвиває здатність працювати самостійно й у команді.

Особливу цінність проектна діяльність має на уроках технологій, де учні отримують можливість проходити всі етапи створення продукту – від виникнення ідеї та планування роботи до реалізації й оцінювання результату. Це дозволяє формувати технологічне мислення, уміння планувати послідовність дій, добирати матеріали та інструменти, дотримуватися технологічних операцій і правил безпечної праці. У процесі роботи над проектами учні навчаються аналізувати проблему, шукати оптимальні способи її вирішення, оцінювати ефективність власних рішень і презентувати результати діяльності. Практико-орієнтований характер проектного навчання позитивно впливає на навчальну мотивацію, оскільки учні бачать реальний результат своєї праці та усвідомлюють значущість отриманих знань для повсякденного життя й майбутньої професійної діяльності. Крім того, така діяльність сприяє розвитку творчості, ініціативності, підприємливості, навичок комунікації та співпраці, що відповідає сучасним вимогам компетентнісного підходу та потребам ринку праці.

Суттєві можливості проектного навчання пов'язані з використанням цифрових технологій. На уроках технологій учні можуть застосовувати програми для графічного дизайну, 3D-моделювання, створення презентацій, віртуального проектування та візуалізації результатів роботи. Використання таких інструментів забезпечує розвиток цифрової компетентності та підготовку учнів до діяльності в сучасному технологічному середовищі [3]. Крім того, цифрові ресурси розширюють можливості для індивідуалізації навчання та самостійної роботи учнів.

Виконання проектів сприяє розвитку дослідницьких умінь і творчого мислення. У процесі роботи учні навчаються визначати проблему, планувати послідовність дій, аналізувати інформацію, обирати оптимальні рішення та оцінювати результати власної діяльності. Важливим результатом є також формування навичок комунікації та співпраці, оскільки значна частина проектів реалізується у груповій формі [1]. Саме це дозволяє наблизити навчання до реальних умов професійної та соціальної взаємодії.

Ефективність проектного навчання значною мірою залежить від професійної підготовки вчителя, наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення та методично грамотної організації освітнього процесу. Важливими умовами є чітке визначення мети й етапів роботи, забезпечення міжпредметної інтеграції, використання сучасних засобів

навчання та створення мотиваційного освітнього середовища [4]. Значну роль також відіграє рефлексія результатів діяльності, що дозволяє учням оцінити власний досвід і визначити напрями подальшого розвитку.

Практика використання проектного навчання на уроках технологій свідчить про його позитивний вплив на якість освітнього процесу. Учні виявляють вищий рівень зацікавленості, активності та самостійності, краще засвоюють навчальний матеріал і демонструють готовність до застосування знань у практичних ситуаціях. Крім того, проектна діяльність сприяє розвитку технологічної культури, інженерного мислення та здатності адаптуватися до сучасних технологічних змін [5].

Отже, проектне навчання в умовах сучасного освітнього середовища є ефективним інструментом оновлення уроків технологій і реалізації компетентнісного підходу. Воно забезпечує поєднання теоретичної та практичної підготовки, сприяє розвитку творчості, цифрової грамотності, дослідницьких умінь і готовності учнів до діяльності в сучасному технологічному суспільстві. Саме тому подальше впровадження проектних технологій у систему технологічної освіти є важливою умовою підвищення її якості та відповідності сучасним освітнім потребам.

Література

- 1.Коберник О. М. Проектна технологія навчання в сучасній школі. URL: <https://surl.li/aslzqi>
- 2.Мирончук Н. М. Компетентнісний підхід у технологічній освіті. URL: <https://mir.dspu.edu.ua/article/view/340422>
- 3.Digital Tools in Project-Based Learning. URL: <https://surl.li/xfzsqj>
- 4.Методичні засади організації проектного навчання. URL: <https://surl.li/tuxbdf>
- 5.STEM-підхід та проектна діяльність у сучасній освіті. URL: <https://surl.li/vmiemk>

РИБАЧУК ОЛЕГ

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Шимкова І.В.*

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 6 КЛАСУ

Реформування системи базової середньої освіти в Україні в рамках концепції Нової української школи (НУШ) актуалізує проблему формування в учнів ключових і предметних компетентностей засобами практично орієнтованого навчання. Особливу роль у цьому процесі відіграє освітня галузь «Технології», де проектна діяльність є системоутворюючою педагогічною технологією. Правовою основою техноло-

гічної освіти є Державний стандарт базової середньої освіти, який визначає проєктно-технологічну компетентність як ключовий результат освітньої галузі «Технології» (Кабінет Міністрів України, 2020).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити методичні рекомендації щодо організації проєктної діяльності учнів 6 класу як засобу формування проєктно-технологічної компетентності.

Проєктна діяльність як педагогічна технологія сягає своїм корінням прагматичної педагогіки Дж. Дьюї та В. Х. Кілпатрика, які обстоювали принцип «навчання через дію» (Dewey, 1938; Kilpatrick, 1918). У вітчизняній педагогіці її теоретичні та методичні засади розробляли О. М. Коберник, В. П. Тименко, Г. М. Романова, Т. С. Мачача та ін.

Проєктно-технологічну компетентність учнів визначаємо як інтегративну особистісну якість, що виявляється у здатності самостійно й творчо реалізувати повний проєктний цикл – від виявлення потреби до оцінювання результатів. Її структура охоплює п'ять взаємозалежних компонентів: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний, творчо-конструктивний та рефлексивно-оцінювальний (Коберник, 2014).

Аналіз психолого-педагогічних особливостей учнів 6 класу (11–12 років) засвідчив, що цей вік є надзвичайно сприятливим для проєктної діяльності: активно розвивається абстрактне мислення (перехід до стадії формальних операцій за Ж. Піаже), зростає потреба у самостійності та соціальному визнанні, формується здатність до рефлексії. Мотивація шестикласників одночасно включає пізнавальний, мотив самоствердження, соціальний та практичний мотиви, що природно задовольняються в проєктній діяльності.

Порівняльний аналіз трьох модельних навчальних програм з технологій для 5–6 класів Кільдерова та ін. (2021), Туташинського (2021), Ходзицької та ін. (2021) виявив спільний інваріантний алгоритм проєктно-технологічної діяльності: вибір об'єкта проєктування → художнє конструювання → технічне конструювання → виготовлення виробу → оцінювання і презентація (. При цьому програма авторського колективу під керівництвом Д. Е. Кільдерова є найбільш деталізованою щодо методики кожного етапу.

На основі проведеного аналізу розроблено методику організації проєктної діяльності учнів 6 класу, що включає: (1) детальний алгоритм кожного з п'яти етапів проєктного циклу з конкретними методичними прийомами; (2) систему творчих методів проєктування (біоніка, комбінування, фантазування, фокальні об'єкти); (3) модель трансформації ролі вчителя (організатор → фасилітатор → експерт); (4) комплексну систему оцінювання за сімома критеріями зі 100-бальною шкалою; (5) чотири план-конспекти уроків, що охоплюють ключові етапи проєктного циклу.

Практичну цінність становлять розроблені шаблони проектної документації (технічне завдання, технологічна карта, бланки самооцінювання), що можуть безпосередньо використовуватися вчителями технологій у роботі з учнями 6 класу незалежно від обраної модельної програми.

Проектна діяльність є найефективнішим засобом формування технологічної компетентності учнів 6 класу, оскільки органічно відповідає психолого-педагогічним особливостям молодшого підліткового віку, реалізує компетентнісний підхід через практично-дослідницьку діяльність, одночасно формує предметну та ключові компетентності НУШ, забезпечує соціальне значення навчального результату через публічний захист проєкту.

Література

1. Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
2. Kilpatrick, W. H. (1918). The project method. *Teachers College Record*, 19(4), 319–335.
3. Кабінет Міністрів України. (2020). *Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти* (Постанова № 898). URL: <https://surl.li/jhbrzy>
4. Кільдеров, Д. Е., Мачача, Т. С., Юрженко, В. В., & Луп'як, Д. М. (2021). *Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.
5. Коберник, О. М. (2014). Формування проектно-технологічної компетентності учнів у процесі трудового навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, (22), 21–27.
6. Тугашинський, В. І. (2021). *Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.
7. Ходзицька, І. Ю., Горобець, О. В., Медвідь, О. Ю., Пасічна, Т. С., & Приходько, Ю. М. (2021). *Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти*. Міністерство освіти і науки України.

РОЗГОН ОЛЕКСАНДР

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: д-р пед. наук, проф. Андрущук Ірина*

ГЕЙМІФІКАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Гейміфікація навчання в сучасному освітньому середовищі розглядається як один із ефективних засобів підвищення мотивації здобувачів освіти, активізації їх пізнавальної діяльності та формування стійкого інтересу до навчання. Стрімкий розвиток цифрових технологій, зміна освітніх потреб і трансформація підходів до організації освітнього процесу зумовлюють необхідність пошуку інноваційних методів навчання,

здатних забезпечити активну взаємодію учасників освітнього процесу та підвищити результативність навчання. У цьому контексті гейміфікація набуває особливого значення, оскільки дозволяє поєднати освітню діяльність із елементами гри, що відповідає психологічним особливостям сучасних здобувачів освіти та сприяє їх більшій залученості до навчального процесу.

У наукових дослідженнях гейміфікація визначається як цілеспрямоване використання ігрових технік, технологій, підходів і принципів у неігровому середовищі з метою підвищення мотивації, активності, залученості та ефективності діяльності учасників освітнього процесу [1]. Сутність гейміфікації полягає не у перетворенні навчання на гру в традиційному розумінні, а у використанні окремих елементів ігрового дизайну для стимулювання пізнавальної діяльності, підтримки інтересу до навчання та створення позитивного емоційного освітнього середовища. Такий підхід дозволяє зробити освітній процес більш динамічним, інтерактивним і орієнтованим на активну участь здобувачів освіти.

На відміну від традиційних технологій навчання, де здобувач освіти часто виступає пасивним споживачем інформації, гейміфікація передбачає його активну взаємодію з навчальним контентом, виконання практичних завдань, проходження певних етапів або рівнів та досягнення конкретних результатів. У такому освітньому середовищі здобувачі освіти отримують можливість проявляти ініціативність, самостійність, креативність і здатність до прийняття рішень. Важливим психологічним аспектом гейміфікації є створення ситуації успіху, що позитивно впливає на самооцінку, впевненість у власних можливостях і внутрішню мотивацію до навчання. Ефективність гейміфікації значною мірою забезпечується використанням різноманітних ігрових механік: балів, рейтингів, рівнів, нагород, бейджів, систем досягнень, квестів, командних змагань і тематичних місій. Кожен із цих елементів виконує певну мотиваційну функцію. Наприклад, система балів і рейтингів забезпечує швидкий зворотний зв'язок щодо результатів діяльності, рівні та досягнення демонструють прогрес здобувача освіти, а квести й проблемні завдання стимулюють інтерес до виконання навчальних дій. Командні форми гейміфікації сприяють розвитку співпраці, комунікативних навичок і відповідальності за спільний результат.

Важливою особливістю гейміфікованого навчання є його емоційна насиченість. Елементи змагання, інтерактивності та досягнення результату створюють позитивний емоційний фон, що сприяє підвищенню концентрації уваги та кращому засвоєнню навчального матеріалу. Дослідження показують, що позитивні емоції, які виникають у процесі гейміфікованої діяльності, активізують пізнавальні процеси, підвищують рівень зацікавленості та сприяють більш тривалому збереженню навчальної мотивації [2].

Особливого значення гейміфікація набуває в умовах цифровізації освіти та широкого використання онлайн-платформ і цифрових ресурсів. Сучасні інтерактивні сервіси дозволяють інтегрувати елементи гри в дистанційне, змішане та очне навчання, забезпечуючи персоналізацію освітнього процесу та підтримку індивідуальної траєкторії розвитку здобувачів освіти. Використання цифрових платформ сприяє також розвитку інформаційно-цифрової компетентності, навичок самостійної роботи та здатності до швидкої адаптації в сучасному інформаційному середовищі. Не менш важливе значення гейміфікація має в умовах компетентнісного підходу, де важливим є не лише засвоєння знань, а й розвиток здатності застосовувати їх у практичних ситуаціях. Використання ігрових елементів дозволяє моделювати проблемні ситуації, стимулювати самостійне прийняття рішень, розвивати критичне мислення та формувати навички співпраці. Дослідники наголошують, що гейміфіковане навчання сприяє підвищенню внутрішньої мотивації здобувачів освіти, оскільки процес навчання стає більш емоційно привабливим і особистісно значущим [2].

Важливою перевагою гейміфікації є можливість створення позитивного психологічного середовища, у якому знижується рівень страху помилки та підвищується впевненість здобувачів освіти у власних можливостях. Ігрові механізми дозволяють забезпечити поступове ускладнення завдань, миттєвий зворотний зв'язок і підтримку індивідуального темпу навчання. Це сприяє формуванню ситуації успіху, розвитку навчальної мотивації та позитивного ставлення до освітньої діяльності. Особливо ефективним використанням гейміфікації є в роботі зі здобувачами освіти, які мають низький рівень навчальної мотивації або труднощі у засвоєнні навчального матеріалу.

Сучасні цифрові технології значно розширюють можливості використання гейміфікації в освітньому процесі. Онлайн-платформи, мобільні додатки, інтерактивні сервіси, віртуальні середовища та цифрові освітні ресурси дозволяють інтегрувати елементи гри у різні форми навчання. Використання таких платформ, як Kahoot!, Quizizz, Classcraft або Duolingo, дозволяє організовувати інтерактивні вікторини, командні змагання, квести та інші види навчальної діяльності, що підвищують активність здобувачів освіти та сприяють розвитку їх цифрової компетентності. Наукові дослідження підтверджують, що використання цифрових інструментів гейміфікації позитивно впливає на рівень залученості здобувачів освіти та якість засвоєння навчального матеріалу [3].

Гейміфікація також створює умови для розвитку комунікативних навичок і соціальної взаємодії. Командні ігри, рольові завдання, колективні квести та інтерактивні проекти сприяють формуванню вмінь співпрацювати, розподіляти ролі, аргументувати власну позицію та досягати

спільної мети. У процесі такої діяльності здобувачі освіти навчаються ефективній взаємодії, відповідальності та прийняттю рішень у змодельованих ситуаціях. Це особливо важливо в умовах сучасної освіти, орієнтованої на формування соціальних і комунікативних компетентностей.

Разом із тим ефективність гейміфікації залежить від педагогічно доцільного використання ігрових елементів. Науковці підкреслюють, що гейміфікація не повинна зводитися лише до розважальної діяльності або механічного використання ігрових атрибутів [4]. Її застосування має бути спрямоване на досягнення конкретних освітніх цілей, відповідати змісту навчального матеріалу, віковим особливостям здобувачів освіти та забезпечувати розвиток пізнавальної активності. Важливо, щоб педагог використовував ігрові механізми як засіб підтримки навчальної мотивації, а не як самоціль.

Практика впровадження гейміфікації свідчить про її позитивний вплив на освітній процес. Здобувачі освіти демонструють вищий рівень зацікавленості, активності та самостійності, краще залучаються до виконання навчальних завдань і виявляють більше прагнення до досягнення результатів. Крім того, гейміфікація сприяє розвитку креативності, критичного мислення, цифрової грамотності та здатності працювати в команді. Дослідження показують, що використання ігрових технологій позитивно впливає на емоційний стан здобувачів освіти та підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу [5].

Отже, гейміфікація навчання є важливим засобом підвищення мотивації здобувачів освіти та вдосконалення сучасного освітнього процесу. Її використання забезпечує активізацію пізнавальної діяльності, створення позитивного психологічного середовища, розвиток комунікативних і цифрових компетентностей, а також підвищення якості навчання. Поєднання педагогічно обґрунтованих ігрових механізмів із сучасними цифровими технологіями створює умови для більш ефективної організації освітнього процесу та формування в здобувачів освіти стійкої мотивації до навчання і саморозвитку.

Література

1. Deterding S., Dixon D., Khaled R., Nacke L. From Game Design Elements to Gamefulness: Defining “Gamification”. URL: <https://surl.li/aigiod>
2. Kapp K. M. The Gamification of Learning and Instruction. San Francisco : Pfeiffer, 2012.
3. Hamari J., Koivisto J., Sarsa H. Does Gamification Work? A Literature Review of Empirical Studies on Gamification. URL: <https://surl.li/dbdqlv>
4. Биков В. Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Сучасні цифрові технології в освіті. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711482>
5. Zainuddin Z., Chu S. K. W., Shujahat M., Perera C. The impact of gamification on learning and instruction: A systematic review. URL: <https://surl.lt/ejqau>

РУДИЙ ВАЛЕНТИН

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка (м. Житомир)*

Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Коберник Олександр

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ КУЛЬТУРИ В УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

На сьогодні проєктування стало всеосяжним та визначальним феноменом сучасної цивілізації: посилюється процес проєктизації знань, культури та виробництва. Воно стає визначальною стильовою рисою сучасного мислення, одним із найважливіших типологічних ознак сучасної культури чи не у всіх її основних аспектах, пов'язаних із творчою діяльністю людини.

У процесі проведення освітніх реформ американської середньої школи значного оновлення зазнала технологічна підготовка та її зміст, який передбачає врахування інноваційної політики в галузі техніки, сучасного виробництва та технологій, доступність інформаційного матеріалу, забезпечення учнів необхідними знаннями та практичними навичками. До того ж, саме в школах США вперше знайшов активне застосування метод проєктів, який сьогодні активно впроваджують у вітчизняну освітню галузь.

Інтерес вітчизняних та зарубіжних педагогів до методу проєктів зумовлений його спрямованістю на безпосереднє залучення учнів до практичних проблем навколишнього життя, можливість створення та впровадження у освітній процес варіативних та авторських навчальних програм.

Проєктна культура найчастіше трактується як: здатність до проєктної діяльності, загальна форма реалізації мистецтва планування, прогнозування, створення, виконання і оформлення проєкту; сукупність досвіду, навичок та розуміння, які втілено в мистецтві планування винаходу, створення та виконання проєкту тощо [2].

Ми суголосні із думкою О. Коберника, який розглядає проєктну культуру особистості як важливу складову частину його загальної культури, її здатність до розроблення і реалізації проєктів у всіх сферах життєдіяльності, сукупність вмінь і навичок творчого перетворення дійсності [2, с.723].

Існують різні думки щодо початку застосування в навчальному процесі методу проєктів. Наприклад, дослідник М. Кнолл виділив такі етапи становлення і розвитку методу проєктів:

1) 1590–1765 – початок проєктної діяльності в архітектурних школах Європи;

2) 1765–1880 – розуміння «проєкту» як звичайного методичого прийому і початок його поширення в США;

3) 1880–1915 – виконання проєктів у трудових школах в США;

4) 1915–1965 – нове трактування «методу проєктів», підвищення інтересу до нього не лише в США, а й в Європі;

5) 1965 – сьогодні – переосмислення проєктної технології і третя хвиля його міжнародного розповсюдження [4, с. 62].

Отже, можна стверджувати, що теоретично обґрунтоване застосування методу проєктів, як системи навчання, відбулося у кінці XIX – на поч. XX ст. у США невідповідно. В цей період виникла необхідність у нових формах знань, оскільки життя потребувало творчої, самостійної особистості, яка могла б швидко та ефективно застосувати свої знання на практиці.

Аналіз досвіду американських шкіл дає можливість виділити вміня, яких набувають учні у процесі проєктної діяльності у освітньому процесі: планувати свою роботу, попередньо прораховуючи можливі результати; використовувати багато джерел інформації; самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, зіставляти факти, аргументувати свою думку; приймати рішення; установлювати соціальні контакти; створювати «кінцевий продукт» – матеріальний результат проєктної діяльності; презентувати створене перед аудиторією, оцінювати себе та інших [1, с. 62].

Проєктна діяльність завжди орієнтована на результат, який можна побачити, осмислити та застосувати у реальній практичній діяльності. Для цього учні повинні навчитись самостійно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати результати і можливі наслідки, вирішувати проблеми, акумулюючи знання із різних галузей [5].

При виконанні проєктів учням пропонуються завдання такого типу: сконструювати; спроектувати; перепроєктувати; знайти альтернативні рішення; визначити ефективність; пояснити бажаний / небажаний, очікуваний / неочікуваний результат; критерії оцінювання проєкту; створити і втілити в життя заданий технологічний пристрій; перетворити інформацію у більш значущу; правильно розрахувати необхідний час та фінансові ресурси у технологічному проєкті тощо, адже цей метод є конструктивним (наприклад, дизайн будинку, виготовлення годівнички для птахів, годинника тощо) [5, с. 106].

Отже, аналіз використання проєктної технології в американській школі переконує нас у тому, що вона включає сукупність методів і прийомів співпраці учнів між собою, учителя та учнів, тобто спільний творчий пошук школярів і педагога, який виступає у ролі консультанта, помічника, організатора різних видів діяльності, в результаті чого досягається певний достатній рівень знань, умінь, навичок, необхідних дітям у житті. До того ж, застосування такої технології передбачає: поетапне виконання, результативність, визначення часу виконання, використання необхідних ресурсів.

Виконання проєктів активно впроваджується у США і у позаурочний час. Наприклад, програма додаткової освіти американських школярів «4–Н» (Head – «голова», Heart – «серце», Hands – «руки», Health – «здоров'я») передбачає такі види проєктної діяльності, які охоплюють усі сфери життя дітей, а основним результатом є проєкти – самостійні практичні завдання, які носять творчий характер. Усі необхідні для життя вміння та знання діти отримують у процесі самостійної практичної роботи, причому розумова і фізична праця вдало поєднуються [3].

Зокрема учнів залучають до розроблення екологічних проєктів та дослідження проблем реального світу в міждисциплінарний спосіб. Виконання екологічних проєктів сприяє формуванню в учнів зацікавленості в проблемах довкілля, розвиває їх інтелектуально й забезпечує опанування практичними навичками у розв'язанні екологічних завдань. Важливе значення має врахування взаємозв'язку краєзнавчого, регіонального, національного та глобального підходів до розв'язання екологічних проблем. Крім глобальних проблем, що стають основою для розроблення екологічних проєктів, вчителі пропонують і більш прості та конкретні, а саме: якість води і її збереження, продукти харчування та їх споживчі властивості, охорона насаджень, тварин і птахів, екологізація фермерських господарств тощо. Крім екологічних проєктів учні залучаються до розроблення соціальних, інформаційних, наукових та інших проєктів.

Таким чином, активне залучення учнів до виконання різних видів проєктів створює реальні можливості для формування в них проєктної культури, розвитку навичок самостійно мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати результати і можливі наслідки, вирішувати проблеми, акумулюючи знання із різних галузей.

Література

1. Капелюшна Т.В., Коберник О.М. (2012) Технологічна освіта в середніх навчальних закладах США. Умань: ПП Жовтий О.О., 207 с.
2. Коберник О.М., Ткачук М.М. (2025) Формування проєктної культури здобувачів вищої освіти у педагогічному університеті. *Перспективи та інновації науки*. 5 (51). 721-732.
3. Пилипчук Г.В. (2019) Програма додаткової освіти американських учнів «4–Н». *Cвіт освіти*. 5. 34–36.
4. Knoll M. (1997) The project Method : Its Vocational Origin and International Development. *Journal of Industrial Teacher Education*. 34. 3. 59–80.
5. Learning Standards for Mathematics, Science, and Technology / The University of the State of New York (1996). *Revised Edition*. Albany, NY : The State Education Department. March. 106.

РУЦЬКИЙ ІВАН

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Глуханюк Віталій

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Сучасний етап розвитку загальної середньої освіти характеризується переорієнтацією на компетентнісну модель навчання, що передбачає формування здатності учнів ефективно діяти в умовах динамічних соціально-технологічних змін. У цьому контексті результат освітнього процесу розглядається не як сукупність засвоєних знань, а як інтегрована система компетентностей, що забезпечують готовність особистості до практичної діяльності, саморозвитку та прийняття відповідальних рішень.

Водночас аналіз практики функціонування закладів загальної середньої освіти засвідчує наявність суперечності між задекларованими цілями компетентнісного навчання та домінуванням традиційних репродуктивних методів, орієнтованих переважно на відтворення навчальної інформації. Такий підхід обмежує можливості формування в учнів здатності до самостійного розв'язання проблем, критичного мислення та перенесення знань у нові ситуації.

Особливої актуальності ця проблема набуває в межах технологічної освіти, зміст якої безпосередньо пов'язаний із проектно-технологічною діяльністю. На відміну від інших освітніх галузей, технологічна освіта передбачає не лише засвоєння теоретичних основ, а й виконання практичних дій, пов'язаних із проектуванням, конструюванням, моделюванням і реалізацією матеріального або інформаційного продукту. Відтак, саме в цій освітній галузі найбільш виразно проявляється необхідність переходу до діяльнісних форм організації навчання.

За цих умов проектні технології набувають статусу не просто одного з методів навчання, а системоутворювального інструмента реалізації компетентнісного підходу. Їх сутність полягає в організації освітнього процесу як послідовності взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення конкретного результату, що має практичну значущість. Така логіка діяльності відповідає структурі реальних виробничих і соціальних процесів, що забезпечує наближення навчання до життєвих ситуацій.

Разом із тим, у педагогічній практиці спостерігається тенденція формального використання проектних технологій, коли проектна діяльність зводиться до виконання окремих завдань без чіткої структурної організації та без усвідомлення її ролі у формуванні компетентностей.

Це призводить до зниження ефективності їх застосування та не дозволяє повною мірою реалізувати потенціал проектного навчання.

Таким чином, виникає об'єктивна необхідність наукового осмислення проектних технологій як засобу формування ключових компетентностей учнів старшої школи саме в контексті технологічної освіти. Актуальність дослідження зумовлена потребою визначення механізмів впливу проектної діяльності на розвиток компетентностей та обґрунтування педагогічних умов її ефективного впровадження в освітній процес.

Теоретичне підґрунтя проектних технологій формується в межах діяльнісного підходу, відповідно до якого засвоєння знань розглядається як результат цілеспрямованої активності суб'єкта навчання. У цьому контексті навчання постає не як процес передачі інформації, а як організація умов для самостійного конструювання знань у процесі розв'язання практичних завдань.

Ключовою ідеєю проектного навчання є моделювання в освітньому процесі логіки реальної діяльності, що передбачає наявність проблемної ситуації, визначення мети, планування дій, реалізацію задуму та оцінювання отриманого результату. Така структура відповідає не лише педагогічним вимогам, а й закономірностям професійної діяльності в технологічній сфері, де будь-який продукт створюється через послідовність взаємопов'язаних операцій.

У межах технологічної освіти проектні технології набувають особливого значення, оскільки саме ця освітня галузь орієнтована на формування здатності до проектно-технологічної діяльності. На відміну від абстрактно-теоретичних дисциплін, тут знання виступають не кінцевою метою, а засобом виконання конкретних практичних дій. Відтак, проектне навчання забезпечує природне поєднання теоретичного і практичного компонентів, що є визначальною умовою формування компетентностей.

Зміст проектної діяльності в технологічній освіті інтегрує різні види активності: аналітичну (визначення проблеми та пошук рішень), конструктивну (розроблення ідеї та її візуалізація), технологічну (реалізація продукту) та рефлексивну (оцінювання результату). Така багатокомпонентна структура дозволяє розглядати проект як цілісну модель діяльності, в межах якої відбувається одночасний розвиток когнітивних, операційних і особистісних характеристик учня.

Важливою теоретичною засадою проектних технологій є принцип інтеграції знань. У процесі виконання проекту учні змушені звертатися до знань з різних освітніх галузей, що сприяє формуванню системного мислення та здатності встановлювати міжпредметні зв'язки. У технологічній освіті це проявляється особливо виразно, оскільки створення будь-якого продукту потребує поєднання технічних, природничих і навіть соціально-економічних знань.

Ще одним важливим теоретичним положенням є орієнтація на результат діяльності. У традиційному навчанні результатом виступає правильність відповіді або рівень засвоєння матеріалу, тоді як у проєктному навчанні – це створений продукт, який має певну функціональність і оцінюється за критеріями доцільності, якості та ефективності. Така зміна акцентів формує в учнів відповідальність за результат і розуміння практичної цінності навчальної діяльності.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що проєктні технології в системі технологічної освіти виступають не окремим методом, а цілісною дидактичною системою, яка забезпечує органічне поєднання діяльнісного, компетентнісного та інтегративного підходів. Саме ця синергія визначає їх потенціал як ефективного засобу формування ключових компетентностей учнів старшої школи.

Література

1. Глуханюк В., Соловей В., Цвілик С. Педагогічне проєктування екологічно-технологічної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. 2020. №2(4), 15-24. DOI: [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(4\).2020.222896](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(4).2020.222896)

2. Харламенко В., Шатова О. Формування у майбутніх учителів технологій прикладних цифрових навичок як основна умова ефективного розвитку цифрових компетентностей учнів/учениць на уроках технологій. Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія: зб. наук. пр. / Нац. авіац. ун-т. Київ, 2024. Том 2, № 25. С. 23-28. URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/47209>

3. Solovei V., Hlukhaniuk V., Tsvilyk S., Shymkova I. STEAM education as a benchmark for innovative training of future teachers of labour training and technology. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 22th-23th, 2020. 211-221. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2020vol1.5000>

СЕМЕНИШИН ІЛІЯ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Красильников Сергій*

СУЧАСНІ БРАУЗЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА (ТРАНСПОРТ)»

Сьогодні браузер – це не просто програма для перегляду сайтів. У підготовці майбутніх учителів він став повноцінним робочим середовищем для навчання, спілкування, створення матеріалів і досліджень. Тому для студентів педагогічних спеціальностей уміння працювати з сучасними браузерами є важливою складовою їх професійної компетентності.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим фактом, що усі освітні платформи, дистанційні курси, інструменти для спільної роботи та оцінювання працюють саме в браузері. Сучасний педагог має не тільки сам користуватися такими інструментами, але й навчати своїх учнів. Відтак, питання підготовки студентів-педагогів до роботи з веб-браузерами, є досить актуальним.

Метою статті є аналіз можливостей використання сучасних браузерів в навчальному процесі та розроблення методичних рекомендацій для педагогів.

Сьогодні провідні позиції серед користувачів займають чотири браузери: Google Chrome, Mozilla Firefox, Microsoft Edge та Apple Safari, кожен з них має свої сильні сторони, які по-різному проявляються в освітній сфері.

Google Chrome досі найпоширеніший у школах і закладах вищої освіти завдяки глибокій інтеграції з Google Workspace for Education. Classroom, Docs, Forms, Meet – усе працює в одному вікні. А в Chrome Web Store можна знайти сотні розширень саме для вчителів, а саме, від читання тексту вголос і перекладачів до інструментів для ментальних карт і спільного анотування. Особливо корисні у цьому контексті Google Read&Write, Screencastify та Kami.

Mozilla Firefox приваблює користувачів відкритим кодом і сильним акцентом на приватність, що критично важливо при роботі з даними учнів. Для студентів, які вивчають основи програмування чи медіаграмотність, Firefox є оптимальним браузером завдяки потужним інструментам розробника. Крім того, він добре підтримує стандарти доступності, що важливо для майбутніх педагогів інклюзивних класів.

Microsoft Edge (на базі Chromium) пропонує вбудований «Імерсивний читач», який допомагає студентам з дислексією, і Math Solver – покрокові пояснення розв'язування задач в браузері. Часто заклад освіти, який активно використовує Microsoft 365 і Teams, віддає перевагу браузеру Edge.

Сучасні браузери забезпечують певні можливості для навчання. По-перше, це головний вхід до відкритих освітніх ресурсів – Coursera, edX, Khan Academy, Prometheus, «Дія.Освіта» та університетських репозиторіїв. Студент може прочитати матеріал, подивитися лекцію, пройти тест і отримати сертифікат, не виходячи з браузера.

По-друге, технологія прогресивних веб-додатків (PWA) дозволяє «встановлювати» освітні платформи на телефон чи планшет без окремого застосунок. Для студентів, які навчаються з мобільних пристроїв, це зручно: вони отримують майже весь функціонал нативного додатка, але без зайвого навантаження на пам'ять, а також із можливістю працювати офлайн та отримувати push-сповіщення [4].

По-третє, браузері надають потужні інструменти для роботи з мультимедіа: записати скринкаст; відредагувати зображення; створити інтерактивну презентацію чи опитування. Canva, Genially, Google Slides, Padlet працюють у браузері на повну силу.

Дуже зручно й те, що дані синхронізуються між пристроями. Якщо студент почав працювати над проектом у комп'ютерному класі, він може продовжити свою роботу удома на ноутбучі чи в бібліотеці на телефоні. Це і є *seamless learning* – безперервне навчання, яке все активніше впроваджують у вишах.

Згідно з стандартами вищої педагогічної освіти, інформаційно-комунікаційна компетентність є наскрізною [1, 3]. Браузер якраз і стає тим середовищем, де ця компетентність формується природно шляхом пошуку і критичної оцінки інформації, співпраці, створенню контенту, цифровій безпеці.

Особливо цінні завдання на розпізнавання дезінформації та перевірку джерел. Вони органічно вбудовуються у курси медіаграмотності, інформаційної культури та педагогіки цифрової доби [2]. Студенти навчаються аналізувати посилання, перевіряти новину через фактчекери, використовувати просунутий пошук інформації для академічної роботи.

Не менш важливо навчати майбутніх педагогів цифрової безпеки та етики. Майбутній учитель має розуміти, як працюють cookies, налаштування приватності, менеджери паролів і VPN, щоб потім пояснювати це своїм учням. Браузер у цьому сенсі стає справжнім «цифровим класом» [2].

Окремий практичний аспект полягає у налаштуванні навчального профілю. Коли в студента є окремий профіль для навчання з потрібними закладками, розширеннями та синхронізацією, це допомагає чітко розмежовувати особисте й академічне, підвищує продуктивність і формує культуру організованої роботи в цифровому просторі.

На основі виконаного аналізу можливостей використання браузерів для навчання педагогів пропонуємо такі підходи:

- запроваджувати лабораторні заняття, на яких студенти порівнюють можливості різних браузерів і налаштовують власні освітні профілі під конкретні завдання;
- регулярно включати в практичні заняття роботу з освітніми розширеннями: анотування, запис екрана, організація джерел;
- використовувати інструменти браузерів для проектної роботи в парах і групах – спільні документи, онлайн-дошки тощо [4];
- організовувати практичні семінари з цифрової безпеки, вивчати реальне налаштування браузера, захист даних тощо;
- інтегрувати інструменти перевірки інформації та медіаграмотності в курси педагогіки, розвивати критичне ставлення до цифрового контенту.

Отже, сучасний браузер – це навчальне середовище для студента-педагога, яке дає доступ до ресурсів, інструментів співпраці, можливості створювати матеріали й проводити дистанційні заняття. Підготувати вчителів, які самі впевнено працюють із цими інструментами і можуть навчити своїх вихованців є важливим завданням сучасної педагогічної освіти. Системна робота з браузерними технологіями допомагає формувати ІКТ-компетентність, критичне мислення, медіаграмотність і культуру цифрової безпеки майбутнього педагога. У перспективі інтерес викликають дослідження використання вбудованого штучного інтелекту браузерів для персоналізованого навчання і створення відповідних методичних матеріалів.

Література

1. Гриценчук, О. О. (2017). Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у країнах Євросоюзу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 62(6), 13–28.
2. Захар, О. Г. (2019). Використання веб-орієнтованих технологій у підготовці майбутніх учителів. *Педагогічний дискурс*, 27, 45–52.
3. Спірін, О. М. (2009). Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 13(5). URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/183>
4. Anderson, T. (Ed.). (2008). *The theory and practice of online learning* (2nd ed.). Athabasca University Press. URL: <https://surl.li/kppvah>

СЕМІНСЬКА ІРИНА, ШОСТАК ОЛЬГА

*Володимирський педагогічний фаховий
коледж імені Агатангела Кримського (м. Володимир)*

ФЕНОМЕН МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ: ВІД КОНФРОНТАЦІЯ ДО ПАРТНЕРСТВА

Мова – це живий організм, який постійно змінюється. Кожне покоління вносить у неї щось нове, і сьогоденні підлітки – не виняток. Молодіжний сленг став яскравим відображенням сучасної культури, технологій і способу життя.

Ця тема досліджує не просто «особливі слова», а те, як мова підлітків відображає їхнє місце в суспільстві та як вчителю на це правильно реагувати.

Педагог опиняється між двох вогнів: з одного боку, він має захищати чистоту державної мови, з іншого – якщо просто заборонятиме сленг, то втратить контакт з учнями.

Дистанція між учителем та учнем має зберігатися, проте розуміння молодіжного сленгу є критично важливим. Це «мова-посередник»,

яка дозволяє педагогу залишатися в контексті сучасних трендів, не втрачаючи авторитету.

Для сучасного вчителя знання сленгу – це можливість побудувати довіру, зняти комунікативний бар'єр. Також доцільно використовувати популярні меми для пояснення правил правопису. На прикладі сленгу можна вчити підлітків критично аналізувати походження слів.

Замість тотальних заборон поясніть учням, що сленг — це нормально для спілкування в TikTok чи вдома, але для навчання та професії потрібна літературна мова.

Вчитель не повинен ставати «своїм» і копіювати сленг, але має розуміти його значення, щоб прищепити учням повагу до літературної норми та культури спілкування.

Актуальність дослідження сленгу полягає в пошуку точок дотику між поколіннями в умовах глобального цифрового простору.

У мові підлітків можна почути безліч слів, які старше покоління не завжди розуміє: криндж, рофл, краш, вайб, флексити, зашквар, треш, шиперити. Багато з них прийшли з англійської мови або з інтернет-середовища – соцмереж, ігор, мемів і TikTok. Наприклад, слово «краш» означає людину, яка подобається; «криндж» – щось ніякове чи соромне; «вайб» – атмосферу або настрої. Дуже часто у стінах нашого навчального закладу можна почути: «Було так кринджово (соромно) слухати ці пісні». «Та це просто рофл (жарт), не сприймай серйозно». «Він флексить (хизується) новими кросівками». «Ваші вчинки – це повний зашквар (щось ганебне)». «Те, що там відбувається, – просто треш (щось шокує)». «Не звертай уваги на хейт (негатив) у коментарях». «У цьому коледжі дуже теплий вайб (атмосфера)». «Мій краш (людина, яка дуже подобається) сидить поруч» та багато інших «дивних» для нас слів.

Молодіжний сленг можна назвати своєрідною «мовою покоління Z», у якій поєднуються українські, англійські та інтернет-вирази. Вона допомагає самовираженню, створює відчуття спільності, але водночас ускладнює порозуміння між поколіннями.

Такі слова допомагають молодим людям швидко спілкуватися, виражати емоції та належність до своєї спільноти. Хоча дехто вважає молодіжний сленг засмічення мови, але я переконана, що він є природним явищем. Завдяки йому українська мова пристосовується до сучасних умов і відображає дух часу.

Головний ризик полягає у лексичному збідненні. Коли молода людина звикає використовувати обмежений набір сленгових штампів, її активний словниковий запас скорочується. Багатство синонімів української мови замінюється примітивними універсальними словами. Як результат – втрачається здатність точно й витончено формулювати думки, описувати складні почуття чи вести дискусію на високому рівні.

Крім того, надмірне захоплення сленгом руйнує орфографічну пильність, що веде до загального зниження грамотності.

Не забуваймо, що сленг будує стіну між поколіннями. Коли мова стає занадто специфічною, втрачається конструктивний зв'язок із батьками та вчителями. Більше того, людина, яка не володіє літературною нормою, опиняється у програтій ситуації в професійному середовищі, де грамотне мовлення є обов'язковою умовою успіху.

Чи є сленг небезпечним? Сам по собі – ні, якщо він залишається лише елементом гри в колі друзів. Але він стає справжньою загрозою, коли перетворюється на єдиний доступний мовцеві інструмент. Справжня мовна культура полягає в умінні бути сучасним і «своїм» серед однолітків, але залишатися бездоганно грамотним і красномовним у професійному та суспільному житті. Таким чином, небезпечний не сам сленг, а нездатність мовця вийти за його межі.

Отже, молодіжний сленг – це своєрідне дзеркало сучасного суспільства. Через нього ми бачимо, як швидко змінюється світ, як нові технології та глобалізація впливають навіть на наше повсякденне мовлення.

Література

1. Ажнюк Б.М. Мовні зміни на тлі деколонізації та глобалізації. Мовознавство. 2001. № 3. 45 с.
2. Маргос С.А. Молодіжний сленг: міф чи реальність? Культура слова. К., 2003. Вип. 62. С. 39-44.
3. Ставицька Л.О. Проблеми вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект. Українська мова. 2001. № 1. С. 55–68.

СЕРДЮК ВІКТОРІЯ

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Катерина Яроуцук

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інноваційна спрямованість сучасного суспільства та пріоритети освітньої політики України визначають необхідність розвитку творчого мислення у висококваліфікованих фахівців, що потребує впровадження новітніх технологій навчання, генерації нових ідей і постійного оновлення знань [1].

Сучасний роботодавець висуває до випускника закладу вищої освіти вимоги не лише як до фахівця з професійними компетентностями, а й як до особистості, яка володіє гнучкими (soft skills) навичками, що

забезпечують ефективну професійну діяльність, кар'єрне зростання та підвищення продуктивності праці [2, с. 141].

У зв'язку з цим актуальним є оновлення підходів до організації освітнього процесу, зокрема впровадження інтерактивних методів навчання, які сприяють розвитку як професійних, так і надпрофесійних компетентностей.

Метою сучасної освіти є підготовка кваліфікованих кадрів, які грамотно володіють професією. В даний час основним завданням є якість освіти, яка характеризується у студента не лише в плані накопичення знань, а й застосування їх у соціальному професійному середовищі. Сучасна освітня система пред'являє студенту жорсткі критерії щодо рівня знань і умінь, великі обсяги інформації. Для повного засвоєння навчального матеріалу, активації творчого потенціалу студента є модернізація навчального процесу та інтеграція інтерактивних методів у освітній процес.

За умов впровадження інтерактивних підходів до навчання стає зрозумілим, цікавим та сучасним. Серед безлічі освітніх форматів пропонуються найактуальніші методи.

Мультимедіа – це комп'ютерна технологія дає можливість гнучко керувати потоками інформації, що подається у вигляді графіків, текстів, відео, анімації [4, с. 424]. Вона дозволяє невеликим групам студентів спільно працювати в інтерактивному режимі з різнотипними даними в одному мультимедійному додатку.

Метод порівняльних діаграм, кластерів та пазлів допомагає створити на занятті умови для формування у студентів умінь структурувати матеріал та знаходити вирішення ключових проблем за завданням викладача [1, с. 90].

Використовуючи перераховані вище методи в освітньому процесі, студенти не лише освоюють професійні та загальні компетенції, а й виявляють свою пізнавальну, дослідницьку активність. Покращується візуальне сприйняття, значно спрощується процес освоєння навчального курсу.

Методи активного навчання – це методи та техніки ефективного педагогічного впливу, що пробуджують у студентів дослідницьку розумову діяльність та творчість, сприяють формуванню компетенцій лише на рівні «знати», «вміти» і «володіти» [3].

Інтерактивні методи вважаються найсучаснішою формою активних методів навчання.

Терміни «активний» та «інтерактивний» методи навчання часто використовуються як синоніми, але основна відмінність полягає у ступені активності. Інтерактивний означає взаємодію один з одним, перебування в розмовному режимі, участь у діалозі. На протиположні активним методам, інтерактивні методи націлені на більш комплексну взаємодію між учнями та як вчителем, так і один з одним.

Серед основних інтерактивних методів навчання, що застосовуються у закладах вищої освіти, можна виділити проведення «круглого столу» для дискусій та дебатів, мозковий штурм, ділові або рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій за методом ситуаційного навчання, а також проведення майстер-класів та інших практичних форм роботи.

У підготовці фахівців використовують також ділові та рольові ігри для моделювання технологічних процесів переробки сільськогосподарської продукції та контролю якості, кейс-метод для аналізу практичних ситуацій на харчових підприємствах, проєктне навчання для розроблення технологічних карт, нових продуктів або оптимізації виробничих процесів, мозковий штурм для пошуку інноваційних рішень, роботу в малих групах при виконанні лабораторних та практичних завдань, а також цифрові симулятори та мультимедійні засоби для візуалізації технологічних процесів і моделювання виробничих ліній [4, с. 430].

Інтерактивні підходи в навчанні загалом мають важливе значення для професійної підготовки майбутніх фахівців в галузі аграрного виробництва та харчових технологій, оскільки комбінують теоретичну підготовку та практичний досвід, розвивають професійні компетентності та формують готовність до роботи на сучасних підприємствах агропромислового комплексу. Інтерактивне навчання ґрунтується на активній співпраці між викладачем і студентами, а також між самими здобувачами, передбачає співпрацю, діалог, спільний пошук рішень і аналіз реальних виробничих ситуацій.

Інтеграція інтерактивних методів стимулює активне навчання, розвиває критичне та технологічне мислення, формує комунікативні та командні навички, забезпечує набуття практичного досвіду ще під час навчального процесу та сприяє ефективнішій адаптації випускників до умов сучасного аграрного виробництва.

Інтерактивні методи навчання у професійній освіті аграрного напрямку сприяють формуванню компетентного, мобільного та конкурентоспроможного фахівця, а їх систематичне використання підвищує якість підготовки кадрів та забезпечує відповідність освіти вимогам сучасної харчової промисловості.

Отже, інтерактивне навчання дозволяє: розвивати пізнавальні навички студентів, орієнтуватися в інформаційному просторі, нести відповідальність за процес навчання, розвивати вміння самостійно конструювати знання, підвищувати здатність до критичного мислення та працювати в команді. Таким чином, інтеграція інтерактивних методів у освітній процес є необхідною умовою відповідності підготовки фахівців вимогам сучасної харчової промисловості та ринку праці.

Література

1. Газука, Т., Плуток, О. (2024). Навчання процесам та апаратам харчових виробництв у сучасних умовах. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 29–30 (185–186), 87–91.
2. Дубова, Н., Філімонова, І. (2025). Інтеграція компетентності «здатність приймати обґрунтовані рішення» в освітньому процесі підготовки майбутніх фахівців професійної освіти у галузі харчових технологій. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи, 1 (13), 141–147.
3. Новікова, В. С., Глушко, О. М. (2025). Ефективність застосування сучасних онлайн-симуляторів в процесі формування професійної компетентності фахівців харчових і переробних виробництв в умовах дистанційного навчання. Педагогічна Академія: наукові записки, 18.
4. Остапко, Л. О., Тройніна, С. О., Коробко, Ю. В. (2023). Роль інноваційних методів навчання в покращенні якості професійної освіти. Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина», 15 (33), 424–435.

СКРИПКА КАТЕРИНА

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» (м. Харків)

СИСТЕМА ПРОФОРІЄНТАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Сучасний світ диктує молодій людині принципово нові вимоги: не лише засвоєння знань, а й уміння орієнтуватися в динамічному професійному середовищі, приймати усвідомлені рішення про своє майбутнє та адаптуватися до постійних змін. В умовах VUCA-світу – нестабільного, невизначеного, складного та неоднозначного – традиційні підходи до профорієнтації потребують докорінного перегляду [2].

Реформа «Нова українська школа» (НУШ) задає новий вектор профорієнтаційної роботи, переосмислюючи її як наскрізний, неперервний процес, а не одноразову подію. Нормативною основою цього підходу є Закон України «Про освіту», відповідно до якого профорієнтація інтегрується у весь освітній процес та ґрунтується на ключових принципах: людиноцентризмі, цілісності й наступності системи освіти, єдності навчання, виховання та розвитку, забезпеченні рівних можливостей для всіх учнів.

Мета дослідження – проаналізувати теоретичні засади та практичні механізми побудови ефективної системи профорієнтації в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) в контексті НУШ, визначити ключові проблеми та можливі шляхи їх вирішення [1].

Профорієнтаційна діяльність ЗЗСО функціонує на перетині кількох рівнів державної політики. На національному рівні її формують Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки, Міністерство економіки

та Державна служба зайнятості. У громадах реалізація відбувається через органи місцевого самоврядування, управління освіти, самі заклади освіти та мережу партнерів – бізнес, громадські організації, заклади вищої та професійної освіти. Така багаторівнева архітектура вимагає злагодженої взаємодії всіх учасників, однак на практиці координація між ними залишається слабкою ланкою системи.

Діагностика стану профорієнтаційної роботи в українських школах засвідчує низку системних проблем: відсутність системності: профорієнтаційні заходи проводяться епізодично, без чіткого плану та наступності між рівнями освіти; брак підготовлених фахівців: функції профорієнтатора виконують класні керівники або шкільні психологи, які не мають спеціальної підготовки в галузі кар'єрного консультування; пасивна участь учнів: школярі сприймають профорієнтаційні заходи як формальну обов'язкову активність; домінуюча роль батьків, які нерідко нав'язують дітям власні уявлення про престижні професії; обмеженість ресурсів і партнерських зв'язків із підприємствами та освітніми закладами.

Дані досліджень підтверджують критичний стан справ: лише 7% підлітків мали індивідуальну кар'єрну консультацію, а лише 3% старшокласників мали досвід стажування або ознайомлення з реальним робочим місцем. Кар'єрні уявлення більшості учнів формуються переважно поза школою – без системної підтримки з боку педагогів [5].

Відповіддю НУШ на ці виклики є компетентнісний підхід, що передбачає розвиток у здобувачів освіти не лише знань, а й практичних навичок, готовності до навчання впродовж життя, підприємливості, цифрової готовності та соціальної компетентності. Профорієнтація при цьому охоплює весь шкільний маршрут: у початковій школі – знайомство з професіями через гру та проекти; у базовій – самопізнання й дослідження інтересів; у старшій – усвідомлений вибір та планування кар'єри.

Ключовою інноваційною складовою реформи є запровадження інституту кар'єрного радника – фахівця, який здійснює індивідуальний супровід учнів у професійному самовизначенні, координує профорієнтаційні заходи в школі, взаємодіє з батьками та партнерами, веде моніторинг ринку праці. Концепція кар'єрного радника перебуває на стадії пілотного впровадження в окремих регіонах України з перспективою поступового масштабування на всі ЗЗСО.

Сучасна профорієнтація використовує три основні формати: наскрізну інтеграцію у всі навчальні предмети та позакласну діяльність; спеціалізований профорієнтаційний курс як варіативну складову навчального плану; практичну участь учнів у реальних трудових ситуаціях – через стажування, job shadowing, волонтерство та виробничу практику. Подання всіх трьох форматів забезпечує оптимальний результат: теоретична база підкріплюється живим досвідом, а обидва компоненти інтегруються у повсякденне шкільне життя.

Важливим інструментом підвищення ефективності профорієнтаційної роботи є коучинговий підхід у діяльності вчителя. Педагог як коуч не передає готові відповіді, а ставить відкриті запитання, розвиває рефлексію учнів, допомагає усвідомити власні сильні сторони та цінності. Такий підхід базується на принципах гуманістичної психології та ідеях Карла Роджерса про важливість довіри й підтримки у розвитку особистості. Базові техніки коучингу – активне слухання, робота з обмежувачими переконаннями, постановка SMART-цілей за моделлю GROW – органічно інтегруються в профорієнтаційні заняття та індивідуальні консультації [4].

Ефективна система профорієнтації неможлива без залучення всіх учасників освітнього процесу: педагогів, учнів, батьків, органів самоврядування закладу, роботодавців та закладів освіти різних рівнів. Модель партнерства «освіта – влада – бізнес» забезпечує синергетичний ефект: школи отримують актуальну інформацію про ринок праці, місцева влада формує кадровий потенціал громади, а бізнес впливає на якість підготовки майбутніх фахівців.

Таким чином, ефективна профорієнтація в ЗЗСО в контексті НУШ передбачає: системність і наступність на всіх рівнях освіти; компетентнісний підхід, орієнтований на розвиток особистості; впровадження інституту кар'єрного радника; активне партнерство з бізнесом і громадою; використання практичних форматів – стажування, волонтерства, професійних проб; застосування коучингових технологій у роботі педагогів. Реалізація цих принципів дозволить перетворити профорієнтацію з формальної процедури на ефективний інструмент підготовки молоді до усвідомленого вибору професійного шляху та успішної самореалізації.

Література

1. Биков, В. Ю., Спирін, О. М. Цифрова трансформація освіти та її вплив на професійну орієнтацію учнів. Інформаційні технології і засоби навчання, 2021, 83 (3), 1–17.
2. Інститут модернізації змісту освіти. (2022). Професійна орієнтація в умовах Нової української школи: практичні аспекти. Київ.
3. Кабінет Міністрів України. Державний стандарт базової середньої освіти. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
4. Ковальчук, В. І. Сучасні технології профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2021, 5 (109), 112–120.
5. Швейцарсько-український проєкт DECIDE. Соціологічне дослідження реформи профільної середньої освіти в Україні, 2024. URL: <https://surl.li/eniepx>

ТАРІКОВ ІВАН

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Герніченко Іван*

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АВТОСЕРВІСУ

Сучасний етап розвитку професійної освіти характеризується посиленням вимог до якості підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно діяти в умовах швидкого розвитку техніки, цифровізації та модернізації виробничих процесів. Особливої актуальності набуває проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців автосервісу, діяльність яких пов'язана з діагностуванням, технічним обслуговуванням та ремонтом сучасних транспортних засобів.

Відповідно до Закону України «Про освіту», професійна освіта має забезпечувати формування компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності, розвитку особистості та адаптації до сучасного ринку праці [1]. У Концепції розвитку професійної освіти України наголошується на необхідності впровадження інноваційних освітніх технологій, орієнтованих на практичну підготовку здобувачів освіти [3].

Одним із перспективних напрямів модернізації професійної підготовки є використання ігрових технологій. Їх застосування забезпечує активізацію пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підвищує мотивацію до навчання, сприяє формуванню професійних умінь і навичок, розвитку критичного мислення та професійної комунікації.

Проблемі використання ігрових та інтерактивних технологій у професійній освіті присвячені праці Т. Чигур [4], С. Жицької [5], Л. Бардіної та В. Шепелюк [6], О. Буги [7], І. Смоліна [8], С. Редько [9], А. Фурмана та С. Шандрук [10] та інших дослідників. Водночас питання використання ділових і рольових ігор та симуляторів виробничих ситуацій у підготовці майбутніх фахівців автосервісу потребує подальшого наукового осмислення.

Ігрові технології є важливим складником сучасного інтерактивного навчання. Їх застосування забезпечує активну участь здобувачів освіти у навчальному процесі, сприяє розвитку професійного мислення та формуванню практичного досвіду.

У науковій літературі ігрові технології розглядаються як система методів і прийомів організації освітнього процесу, що базується на моделюванні професійної діяльності та використанні навчально-ігрових ситуацій. На думку Т. Чигур, ділова гра є ефективною формою організації навчальної діяльності, яка дозволяє наблизити освітній процес до реальних умов професійної діяльності [4].

С. Жицька підкреслює, що ділові та рольові ігри сприяють розвитку професійної комунікації, навичок взаємодії в колективі, уміння приймати рішення в нестандартних ситуаціях [5]. Важливою перевагою ігрових технологій є можливість безпечного відпрацювання професійних дій без ризику матеріальних втрат чи виробничих помилок.

У дослідженнях Л. Бардіної та В. Шепелюк зазначається, що рольові ігри дозволяють формувати професійно-комунікативні вміння, навички ділового спілкування та взаємодії з клієнтами [6]. Для сфери автосервісу це має особливе значення, оскільки професійна діяльність майбутніх фахівців передбачає постійний контакт із замовниками, колегами та керівниками.

О. Буга наголошує, що ділові ігри сприяють активізації пізнавальної діяльності, розвитку самостійності та творчого мислення [7]. У процесі гри здобувачі освіти не лише засвоюють теоретичний матеріал, а й навчаються застосовувати його в практичних ситуаціях.

На думку І. Смоліна, ігрові технології забезпечують інтеграцію теоретичної та практичної підготовки [8]. Саме тому їх використання є особливо ефективним у професійній освіті, де важливим є формування готовності до реальної виробничої діяльності.

А. Фурман та С. Шандрук розглядають організаційно-діяльнісні ігри як засіб формування професійного мислення, розвитку рефлексії та здатності до колективного вирішення професійних завдань [10].

Таким чином, ігрові технології створюють умови для активного професійного навчання, розвитку творчості, комунікації та професійної мобільності здобувачів освіти.

Професійна компетентність є інтегральною характеристикою особистості майбутнього фахівця, яка включає систему знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей та готовність до виконання професійної діяльності.

Для майбутніх фахівців автосервісу професійна компетентність охоплює:

- знання будови та принципів роботи автомобільних систем;
- уміння здійснювати технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів;
- здатність проводити діагностику несправностей;
- навички використання сучасного обладнання;
- професійну комунікацію;
- дотримання вимог безпеки праці;
- здатність працювати в команді та приймати професійні рішення.

Особливістю професійної діяльності фахівців автосервісу є необхідність швидкого реагування на виробничі ситуації, відповідальність за

результати роботи та вміння діяти в умовах обмеженого часу. Саме тому традиційні форми навчання не завжди забезпечують достатній рівень практичної підготовки.

Використання ігрових технологій дозволяє створювати ситуації, максимально наближені до реальної професійної діяльності. Завдяки цьому здобувачі освіти отримують можливість практичного відпрацювання професійних дій, формування навичок прийняття рішень та розвитку професійної відповідальності.

Одним із найбільш ефективних видів ігрових технологій у професійній освіті є ділові та рольові ігри. Ділова гра являє собою моделювання професійної діяльності, під час якого учасники виконують певні професійні ролі та вирішують практичні завдання. Для майбутніх фахівців автосервісу ділові ігри можуть відтворювати типові виробничі ситуації, пов'язані з діагностикою, ремонтом і технічним обслуговуванням автомобілів.

Ефективними є такі приклади ділових ігор:

- «Приймання автомобіля на СТО»;
- «Діагностування несправностей двигуна»;
- «Організація роботи сервісної бригади»;
- «Планування технічного обслуговування автомобіля»;
- «Вирішення конфліктної ситуації з клієнтом».

У процесі таких ігор здобувачі освіти навчаються аналізувати технічну інформацію, приймати рішення, розподіляти професійні обов'язки та взаємодіяти в команді.

Рольові ігри передбачають виконання учасниками певних професійних ролей. У підготовці фахівців автосервісу доцільним є використання таких рольових моделей: «майстер – клієнт»; «діагност – механік»; «майстер-приймальник – власник автомобіля»; «керівник СТО – працівник».

Рольові ігри сприяють розвитку професійної комунікації, формуванню навичок ведення переговорів, розвитку стресостійкості та здатності до вирішення конфліктних ситуацій.

Важливим аспектом є те, що ділові та рольові ігри забезпечують високий рівень мотивації до навчання. Ігрова форма роботи активізує увагу здобувачів освіти, створює позитивний емоційний фон та сприяє більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу.

Сучасна професійна освіта активно використовує цифрові технології та симуляційне навчання. Особливого значення набувають симулятори виробничих ситуацій, які дозволяють моделювати реальні виробничі процеси.

У підготовці майбутніх фахівців автосервісу симулятори можуть використовуватися для:

- комп'ютерної діагностики автомобілів;

- моделювання несправностей транспортних засобів;
- віртуального технічного обслуговування;
- відпрацювання алгоритмів ремонту;
- навчання роботі з електронними системами автомобіля.

Використання симуляторів має низку переваг:

- можливість багаторазового відпрацювання професійних дій;
- безпечне навчальне середовище;
- економія матеріальних ресурсів;
- моделювання складних виробничих ситуацій;
- формування навичок роботи із сучасним обладнанням.

Симуляційне навчання сприяє розвитку професійного мислення, оперативності прийняття рішень та готовності до реальної професійної діяльності.

Особливо актуальним є використання цифрових тренажерів і VR-технологій, які забезпечують високий рівень наочності та інтерактивності. Такі технології дозволяють моделювати складні виробничі процеси та створювати умови, максимально наближені до роботи сучасних станцій технічного обслуговування.

Ефективність використання ігрових технологій у підготовці майбутніх фахівців автосервісу залежить від дотримання певних педагогічних умов. До основних з них належать:

1. Професійна спрямованість змісту ігор – навчально-ігрові ситуації повинні відповідати реальним умовам професійної діяльності.

2. Моделювання реальних виробничих процесів – сценарії ігор мають відображати типові професійні ситуації автосервісу.

3. Активна взаємодія учасників – ігрові технології повинні забезпечувати співпрацю, командну роботу та професійне спілкування.

4. Використання сучасних цифрових засобів – доцільним є застосування мультимедійних матеріалів, симуляторів та цифрових платформ.

5. Рефлексія та оцінювання результатів – після завершення гри важливо проводити обговорення результатів, аналіз помилок та самооцінювання.

Дотримання зазначених умов забезпечує ефективне формування професійної компетентності та підвищення якості професійної підготовки.

Отже, ігрові технології є ефективним засобом формування професійної компетентності майбутніх фахівців автосервісу. Їх використання сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, формуванню професійних знань, умінь і навичок, розвитку професійного мислення та комунікативних умінь. Застосування ігрових технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців автосервісу дозволяє наблизити освітній процес до сучасних вимог ринку праці та забезпечити підготовку конкурентоспроможних фахівців.

Література:

1. Верховна Рада України. (2017). *Закон України «Про освіту» № 2145-VIII*. Відомості Верховної Ради України, (38–39), 380.
2. Верховна Рада України. (2025). *Закон України «Про професійну освіту» № 4574-IX*. URL: <https://rada.gov.ua>
3. Міністерство освіти і науки України. (2023). *Концепція розвитку професійної освіти України до 2027 року*.
4. Чигур, Т. І. (2020). Ділова гра як форма організації навчальної діяльності у системі професійної освіти. У *Сучасні технології виробництва і професійна освіта: тенденції та інновації* (с. 24–27). Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».
5. Жицька, С. А. (2013). Ділові ігри як засіб підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності. *Вісник НТУУ «КПІ». Серія: Філологія. Педагогіка*, (2), 54–60.
6. Бардіна, Л. М., & Шепелюк, В. Л. (2020). Рольові та ділові ігри як форма активізації навичок професійного спілкування. У *Збірник наукових праць* (с. 200–201). Дніпро: Охотнік.
7. Буга, О. І. (2016). Методика проведення ділових ігор у процесі вивчення економічних дисциплін майбутніми вчителями технологій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання*, 45, 150–154.
8. Смолін, І. В. (2016). Ділові ігри в навчальному процесі вищого навчального закладу. У *Інновації в бізнес-освіті* (с. 65–66). Київ: КНЕУ.
9. Редько, С. І. (б. д.). Ділові ігри як інтерактивний метод соціально-психологічного навчання управлінців. URL: <https://surl.li/lkadjg>
10. Фурман, А. В., & Шандрук, С. К. (2014). *Організаційно-діяльнісні ігри у вищій школі*. Тернопіль: ТНЕУ.
11. Захарченко, Н. (2021). Ділові ігри в підготовці майбутніх економістів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання*, 4, 374–379. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/1223>

ТЕРЕНТЬЄВА ОКСАНА

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка (м. Полтава)*

Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Титаренко Валентина

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасний освітній простір України перебуває у стані активної трансформації, яка зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій, суспільними викликами, необхідністю забезпечення безперервності навчання та підвищення якості освітніх послуг [2; 5]. У цих умовах особливого значення набуває змішане навчання як гнучка педагогічна модель, яка поєднує традиційне очне навчання з використанням цифрових ресурсів, дистанційних платформ і сучасних інтерактивних методик [6; 9].

Сьогодні змішане навчання розглядається не як тимчасове рішення, а як стратегічний напрям оновлення освітнього процесу, що відповідає потребам учнів, педагогів і суспільства загалом [10].

Інноваційні моделі змішаного навчання формують нову культуру взаємодії між учителем і здобувачем освіти. Якщо раніше домінувала передача готових знань, то нині в центрі освітнього процесу перебуває особистість учня, його здатність до самостійного пошуку інформації, розвитку критичного мислення, творчості та відповідального прийняття рішень [6; 8]. У цих умовах роль учителя трансформується: він виступає наставником, фасилітатором і координатором індивідуальної освітньої траєкторії, тоді як цифрові інструменти сприяють урізноманітненню змісту й форм навчання.

Практика діяльності закладів освіти засвідчує, що змішане навчання має значний потенціал для забезпечення індивідуалізації освітнього процесу [5; 9]. Учні отримують можливість працювати у власному темпі, повторювати матеріал, використовувати відеоуроки, інтерактивні вправи, електронні тести та симуляції. Це є особливо важливим для дітей із різним рівнем навчальних досягнень, різними освітніми потребами та мотивацією до навчання, що робить змішане навчання ефективним інструментом реалізації принципів інклюзивності та доступності освіти [2].

Однією з найбільш поширених є ротаційна модель змішаного навчання, за якої учні поетапно переходять між різними видами діяльності: роботою з учителем, самостійним виконанням завдань, груповими проектами та онлайн-навчанням [4]. Така організація освітнього процесу сприяє активізації пізнавальної діяльності, підтримує увагу учнів і забезпечує ефективне використання навчального часу. Для початкової та базової середньої школи ця модель є особливо результативною, оскільки створює динамічне освітнє середовище та оптимально поєднує різні види діяльності.

Іншою перспективною моделлю є перевернутий клас, який передбачає ознайомлення з новою темою вдома за допомогою відеоматеріалів, презентацій чи електронних підручників, тоді як аудиторний час використовується для практичного застосування знань, обговорення проблемних питань і виконання творчих завдань [9; 10]. Такий підхід сприяє розвитку самостійності, відповідальності та навичок роботи з інформацією, а також дає змогу педагогові зосередитися на індивідуальній підтримці учнів і наданні зворотного зв'язку.

У старшій школі та закладах професійної освіти ефективним є використання гнучкої моделі змішаного навчання, за якої значна частина освітнього контенту опановується онлайн, а очні зустрічі мають консультативний, практичний або проєктний характер [9]. Такий підхід є

особливо актуальним в умовах мобільності населення, безпекових викликів і необхідності поєднання навчання з іншими видами діяльності, сприяючи формуванню навичок самоорганізації та відповідальності за результати навчання.

Особливе місце інноваційні моделі змішаного навчання посідають у технологічній освіті, яка поєднує теоретичні знання з практичною діяльністю, проектуванням і творчістю [3]. Використання цифрових платформ, засобів 3D-моделювання, віртуальних лабораторій, графічних редакторів і навчальних відео значно розширює можливості освітнього процесу. Учні можуть попередньо опанувати інструкції, ознайомлюватися з технікою безпеки, моделювати вироби, що забезпечує більш усвідомлене й ефективне виконання практичних робіт під час очних занять.

Досвід Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка демонструє активне впровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх педагогів [7; 8]. Використання систем управління навчанням, електронних курсів, хмарних сервісів і платформ для відеозв'язку сприяє формуванню цифрової компетентності здобувачів освіти. Для студентів кафедри теорії і методики технологічної освіти це має особливе значення, оскільки сучасний учитель повинен поєднувати предметні знання з умінням ефективно застосовувати інструменти цифрової педагогіки.

Ефективність змішаного навчання значною мірою залежить від рівня професійної готовності педагогів [1; 8]. Учителю має володіти навичками проектування цифрового освітнього середовища, добору якісного контенту, організації зворотного зв'язку та здійснення формувального оцінювання. У зв'язку з цим система післядипломної педагогічної освіти повинна приділяти особливу увагу розвитку цифрової компетентності, медіаграмотності та методики змішаного навчання.

Важливим чинником є також технічна готовність закладу освіти, що передбачає наявність стабільного інтернет-з'єднання, сучасного обладнання, мультимедійних засобів і безпечних цифрових платформ [5]. Водночас ключовим залишається не лише забезпечення технологіями, а їх педагогічно доцільне використання відповідно до вікових особливостей учнів та освітніх цілей.

Змішане навчання позитивно впливає і на розвиток партнерства між школою та батьками, оскільки використання електронних щоденників, онлайн-консультацій і цифрових платформ комунікації забезпечує прозорість освітнього процесу та сприяє своєчасному інформуванню [2; 10]. Це створює умови для формування єдиного освітнього простору, у межах якого школа, сім'я та громада взаємодіють задля досягнення успіху учня.

Отже, інноваційні моделі змішаного навчання є невід'ємним складником сучасного освітнього простору закладу освіти. Вони забез-

печують гнучкість, доступність і персоналізацію навчання, сприяють розвитку цифрових і ключових компетентностей, підвищують мотивацію учнів та професійну ефективність педагогів [6; 9; 10]. Подальший розвиток змішаного навчання в Україні потребує системної державної підтримки, модернізації матеріально-технічної бази, підготовки педагогічних кадрів і поширення успішних практик. Саме поєднання педагогічної майстерності, сучасних технологій і гуманістичних цінностей створює підґрунтя для формування якісної освіти майбутнього.

Література

1. Биков В. Ю., Спрін О. М. Цифрова компетентність педагога: теорія і практика формування. Житомир, 2022.
2. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. Київ, 2016.
3. Матяш Н. Ю. Використання STEM-підходів у технологічній освіті майбутніх учителів. Полтава, 2022.
4. Horn M., Staker H. Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools. San Francisco, 2018.
5. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти: сучасні виклики та перспективи. Київ, 2021.
6. Морзе Н. В., Василенко С. В. Технології змішаного навчання у сучасній школі. Київ, 2020.
7. Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Наукові записки кафедри теорії і методики технологічної освіти. Полтава, 2023.
8. Сидоренко О. В. Цифрові інструменти в професійній підготовці педагогів. Полтава, 2024.
9. Graham C. R. Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, and Future Directions. New York, 2019.
10. UNESCO. Reimagining Education and Learning for the Future. Paris, 2023.

ТОРСЬКА ОЛЬГА

*Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського
Науковий керівник – канд. пед. наук., доц. Беспарточна Олена*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивною цифровою трансформацією, яка детермінує суттєві зміни в усіх сферах соціального життя, зокрема в освіті. Освітня система поступово переходить від традиційної знанневої парадигми до компетентнісної моделі, що орієнтується на формування здатності особистості ефективно діяти в умовах інформаційного середовища.

Відповідно до положень Закону України «Про освіту» [1], одним із стратегічних пріоритетів державної освітньої політики є впровадження цифрових технологій та забезпечення доступності якісної освіти. У цьому контексті цифровізація розглядається не лише як технічне оновлення, а як системна трансформація змісту, форм і методів навчання.

Концептуальні засади Нової української школи передбачають реалізацію компетентнісного підходу, що спрямований на інтеграцію знань, умінь і ціннісних орієнтацій здобувачів освіти. У цьому процесі цифрові технології виступають інструментом забезпечення індивідуалізації навчання та підвищення його ефективності [2].

Практична реалізація цифрової трансформації освіти здійснюється через використання сучасних освітніх платформ, серед яких Google Classroom, Moodle та Zoom. Зазначені інструменти забезпечують організацію безперервного освітнього процесу, підтримку змішаного та дистанційного навчання, а також оптимізацію взаємодії між учасниками освітнього процесу. Важливим аспектом є також інтеграція інтерактивних цифрових сервісів, таких як Kahoot! та Quizlet. Їх використання сприяє активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, підвищенню рівня залученості до навчального процесу та формуванню стійкої навчальної мотивації. Зокрема, ігрові елементи навчання дозволяють поєднувати освітню та мотиваційну складові, що позитивно впливає на ефективність засвоєння матеріалу.

Окремої уваги заслуговує впровадження змішаного навчання як інноваційної освітньої моделі. Воно поєднує традиційні форми навчання з використанням цифрових технологій, що забезпечує гнучкість освітнього процесу та можливість індивідуалізації навчальних траєкторій. Така модель сприяє розвитку самостійності здобувачів освіти, їхньої відповідальності за результати навчання та здатності до самоорганізації [4].

Інтерактивні цифрові сервіси, такі як Kahoot! та Quizlet, сприяють підвищенню навчальної мотивації, активізації пізнавальної діяльності та розвитку когнітивної залученості здобувачів освіти. Їх використання дозволяє реалізувати принципи активного та інтерактивного навчання.

Особливого значення набуває впровадження змішаного навчання як інноваційної освітньої моделі, що інтегрує традиційні та цифрові формати навчання. Така модель забезпечує гнучкість освітнього процесу, сприяє індивідуалізації навчальних траєкторій та підвищує автономність здобувачів освіти.

Умови цифрової трансформації зумовлюють зміну професійної ролі педагога, який трансформується з транслятора знань у фасилітатора освітнього процесу, тьютора та модератора навчальної діяльності. Його функціонал передбачає створення ефективного цифрового освітнього середовища та розвиток цифрової компетентності здобувачів освіти.

Водночас процес цифровізації супроводжується низкою системних викликів, серед яких нерівномірний доступ до цифрових ресурсів, недостатній рівень цифрової грамотності педагогічних працівників, а також ризики інформаційної безпеки. Це зумовлює необхідність формування цілісної стратегії цифрового розвитку освіти [3].

Перспективними напрямками розвитку освітньої системи визначаються впровадження технологій штучного інтелекту, адаптивних систем навчання, а також використання віртуальної та доповненої реальності. Зазначені інновації сприятимуть створенню персоналізованих освітніх середовищ та підвищенню ефективності навчального процесу [3].

Таким чином, трансформація сучасної освіти в умовах цифрового суспільства є закономірним та незворотним процесом, що передбачає системне оновлення освітньої парадигми. Впровадження цифрових технологій сприяє підвищенню якості освіти, розвитку ключових компетентностей та формуванню готовності особистості до життя і професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Література

1. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII. (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Міністерство освіти і науки України. (2016). *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи*. URL: <https://surl.li/sodlie>
3. UNESCO. (2021). *Стратегія цифрової освіти 2021–2025*. URL: <https://surl.li/cc/zefnlc>
4. European Commission. (2020). *План дій цифрової освіти 2021–2027*. URL: <https://surl.li/yoxefi>

ФЕДОСЕНКО АЛЛА

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Повечера Ірина

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРОГРАМУВАННЯ

Важливим аспектом організації дистанційного навчання при викладанні програмування є алгоритм діяльності здобувача освіти в межах дистанційного курсу. На початку семестру студент ознайомлюється з цілями модуля, очікуваними результатами та інструкціями, далі опрацьовує теоретичний матеріал, виконує завдання для первинного закріплення, бере участь у синхронних формах взаємодії або онлайн-консультаціях, після чого переходить до практичних, творчих чи кейсових завдань. Завершальним етапом стають самоконтроль, подання результатів викладачеві, отримання коментаря та, за потреби, корекція

виконаної роботи. Така послідовність дій формує в студентів навички самоорганізації, відповідального ставлення до навчання, поетапного планування власної діяльності та усвідомленого просування в межах дисципліни [1].

Не менш важливою є й чітка організація діяльності викладача в процесі реалізації дистанційного курсу. На етапі підготовки він здійснює добір змісту, визначає цифрові інструменти, створює навчальні матеріали, формулює завдання та критерії оцінювання. Під час реалізації курсу викладач організовує синхронну та асинхронну взаємодію, консультує студентів, координує виконання завдань, забезпечує проміжний контроль і підтримує сталі канали комунікації. На завершальному етапі він аналізує типові помилки, узагальнює результати, оцінює ефективність окремих елементів курсу та вносить необхідні зміни до його структури й змісту. Отже, методика дистанційного курсу передбачає не епізодичну присутність викладача, а його постійну методичну й організаційну включеність у навчальний процес [2].

Окремої уваги потребує система завдань, що використовується в дистанційному курсі з програмування. Для забезпечення поступового ускладнення навчальної діяльності доцільно поєднувати репродуктивні, аналітичні, проблемно-пошукові та творчі завдання. На початковому рівні студенти можуть виконувати тести, вправи на відтворення основних понять і завдання на співвіднесення теоретичних положень. Наступний рівень має передбачати аналіз професійних ситуацій, роботу з кейсами, складання алгоритмів дій, порівняння підходів, аргументацію вибору рішень. На вищому рівні доцільними є мініпроекти, розробка власних продуктів, моделювання професійних випадків, підготовка презентацій, аналітичних звітів або портфоліо. Такий підхід узгоджується з логікою поетапного розвитку професійного мислення й дозволяє реалізувати не лише контроль знань, а й перевірку здатності застосовувати їх у практичному контексті [1].

Для підвищення ефективності дистанційного курсу важливо також передбачити дорожню карту навчання, у якій стисло й зрозуміло подається послідовність проходження модулів, терміни виконання завдань, форми контролю та способи отримання консультації. Дорожня карта дисципліни виконує організаційну, мотиваційну та навігаційну функції, оскільки допомагає студентам бачити цілісну логіку курсу і планувати власне навчальне навантаження. У поєднанні з прозорими критеріями оцінювання, регулярним зворотним зв'язком і можливістю поетапної корекції результатів така організація курсу сприяє не лише підвищенню успішності, а й формуванню навчальної автономії, відповідальності та готовності до роботи в сучасному цифровому освітньому середовищі [1; 2; 3].

Таким чином, методика проектування й упровадження дистанційного курсу з рограмування є цілісною системою, що охоплює визначення цілей і результатів навчання, добір змісту, побудову структури курсу, розробку сценарію навчальної взаємодії, організацію оцінювання, технічне розгортання курсу та його подальше вдосконалення. Для програмування така методика повинна бути особливо чіткою, оскільки вона має забезпечувати не лише передавання знань, а й формування професійних умінь, практичного мислення, відповідальності, самоорганізації та готовності до майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Spirin O., Oleksiuk V., Vasylenko Y., Sirenko O. A model for the development of digital competence of research and teaching staff. *Information Technologies and Learning Tools*. 2024. Vol. 104, No. 6. P. 156–179.
2. Деякі питання організації дистанційного навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115. URL: <https://surl.li/yatndi>.
3. Тарасенко С. С. Інноваційні технології дистанційного навчання у професійній освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 68, т. 1. С. 180–183.

ФЕДОСЕНКО ДМИТРО

*Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Дужевага Григорій*

РОЗРОБЛЕННЯ СТАБІЛІЗАТОРА КАМЕРИ ДЛЯ УЧНІВСЬКОГО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ З ФОТОГРАМЕТРІЇ

Сучасна інформаційна освітня галузь не може не враховувати під час підготовки здобувачів цифрових технологій, інженерного проектування, обробки великих масивів даних та освітніх інновацій. Для цифрових творчих STEM-проектів з інформатики це ключова потреба. Для вивчення і використання технології фотограмметрії, створення цифрових тривимірних моделей реальних об'єктів, критично важливою є геометрична точність кожного пікселя [2]. Це ставить перед учнями нові інженерні задачі розробки стабілізатора для камери, який буде використовуватися під час зйомки з рук чи з квадрокоптера. Цифрові алгоритми обробки відеопотоку не можуть повністю компенсувати розмиття та нахили під час запису відео, тому розробка власного стабілізатора дозволить мінімізувати вплив вібрацій та динамічних нахилів квадрокоптера на якість кадрів. Механічний стабілізатор буде усувати недоліки оператора під час маневрів на апаратному рівні. З іншого боку, учні будуть відходити від використання готових рішень закритих систем, а під час виконання STEM-проекту будуть працювати на інтегрованою проблемою, що вимагає поєднувати знання та

шукати рішення з програмування мікроконтролера, фізики процесів, радіоелектроніки та інженерного проектування у CAD-системах.

Для отримання якісної цифрової тривимірної моделі як з дрона, так і на землі з рук, головною умовою є надлишковість та чіткість даних. Фотограмметричне програмне забезпечення визначає спільні точки на різних кадрах, тому будь-яка розмитість або незафіксована частина об'єкта спотворює топологію 3D-моделі або створює дірки [2]. Під час зйомки необхідно дотримуватися перекриття кадрів у межах 70-80% спільної поверхні об'єкта від попереднього кадру, а у поперечному вимірі – 60-70%, між сусідніми рядами проходів. Причому дотримуватися одного положення камери відносно горизонтальної та вертикальної осей, а для об'ємних об'єктів, таких як будинки, дерева, – додавати проходи під кутом 45° відносно вертикальної осі. Фокусна відстань не має змінюватися між виконаними кадрами [1].

Враховуючи особливості зйомки об'єктів для фотограметрії, вимогами до гімбали є: можливість стабілізації камери відносно двох осей: по крену (roll) та тангажу (pitch), а також з можливістю змінювати кут утримування з кроком 45°. Розділяють групи з урахуванням кількості осей свободи та інтегрованості системи з політним контролером квадрокоптера. У дронів від компанії DJI використовуються гімбали DJI Zenmuse P1, що мають 3-осьову стабілізацію та ідеальну синхронізацію з RTK-модулем дрона. Камера завжди залишається в надирі (вертикально вперед) незалежно від маневрів. Спеціалізовані промислові підвіси Payload Gimbals, Gremsy, що підтримують камери Sony Alpha, Phase One, мають відкритий протокол керування та легко інтегруються з конфігураторами Pixhawk/Ardupilot. Проте, більш дешеві польотні контролери STM32 F405 використовують прошивки від конфігураторів Betaflight і iNav, тому це може спричиняти зайві технічні проблеми. Більшість аналогів або занадто дорогі для закладів освіти, або занадто складні у налаштуванні і потребують фахової підготовки.

Для створення ефективного двохосьового підвісу (Pitch та Roll), який здійснює утримання позиції відносно горизонту автономно або завдяки власному сенсору, що можна буде використати для зйомки з рук, або синхронізується з польотним контролером квадрокоптера. Стабілізатор буде складатися з таких основних компонентів: механічної частини (рами і моторів) та електроніки (гіроскопа і процесора, який буде обробляти і відправляти PWM-сигнали керування моторами). Каркас повинен забезпечувати вільне обертання камери у двох площинах: у поперечній та поздовжній. Учні можуть його спроекувати та роздрукувати на 3D-принтері з PLA чи PETG пластику. Також важливо передбачити вібророзв'язку між підвісом та рамою квадрокоптера. Використання сервомоторів у проєкті буде простішим у під-

ключенні, але їх рух не є плавним, а має дискретне переміщення, що може негативно вплинути на чіткість фотограмметрії.

Для керування стабілізацією на квадрокоптерах можна використовувати значення гіроскопа ICM-42688-P з політного контролера SpeedyBee F405 V4 та використовувати для керування PWM-сигнали з мікроконтролера STM32 F405 або створити власний на базі Arduino Nano та сенсора MPU6050. Для роботи системи стабілізації важливо, щоб сенсор гіроскопу був жорстко закріплений безпосередньо на платформі з камерою, а не на рамі квадрокоптера чи штативу. Це дозволяє контролеру розуміти реальне положення камери в просторі. Спусковий механізм для дистанційного керування затвором камери можна реалізувати через PinIO, який буде надсилати сигнал через пульт керування.

Отже, реалізація STEM-проєкту залучить учнів до розробки різних технічних задач з програмування, тривимірного моделювання, 3D-друку, радіоелектроніки та фізики.

Література

1. Багасва, М. А. (2024) Аналіз фотограмметрії як методу створення 3D-моделей. *Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті: матеріали 28-го Міжнар. молодіж. форуму, 16-18 квітня 2024 р.* Харків: ХНУРЕ, Т. 3., 322–324. <https://doi.org/10.30837/IYF.IRTTPI.2024.322>
2. Білоус, В. В. & Боднар, С. П. (2021) Фотограмметрія. Навчальний посібник. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 137. <https://surl.li/qhbuib>

ФЕРЕНЦ СОФІЯ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник –Шумік Марія*

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ СЕРВІСІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій у навчальний процес. Цифровізація суспільства зумовлює необхідність модернізації традиційних методів навчання та пошуку ефективних інструментів для підвищення якості освіти. Особливої актуальності ці процеси набули в умовах поширення дистанційного та змішаного навчання, що потребує нових підходів до організації освітньої діяльності. У цьому контексті важливого значення набуває використання онлайн-платформ та інтерактивних сервісів, які сприяють активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Актуальність теми дослідження полягає у зростанні ролі цифрових ресурсів у навчанні, які забезпечують гнучкість освітнього процесу, можливість індивідуалізації та диференціації навчання, а також підвищення мотивації учнів. Використання інтерактивних сервісів створює умови для залучення здобувачів освіти до активної взаємодії, розвитку критичного мислення, креативності та формування ключових компетентностей, зокрема цифрової [3; 5].

Мета дослідження – проаналізувати можливості використання онлайн-платформ та інтерактивних сервісів у сучасному освітньому процесі та визначити їх вплив на ефективність навчальної діяльності учнів в умовах змішаного та дистанційного навчання.

У працях сучасних українських дослідників цифровізація освіти розглядається не лише як впровадження технологій, а як комплексна трансформація освітнього середовища. Зокрема, В. Биков наголошує на формуванні цифрового освітнього середовища як відкритої системи, що забезпечує доступність та мобільність навчання [1]. Н. Морзе та О. Спірін підкреслюють важливість розвитку цифрової компетентності учнів і педагогів, а також інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у всі етапи навчального процесу.

Серед найбільш поширених онлайн-платформ і сервісів, що використовуються в освітній практиці, виокремлюють Google Classroom, Moodle, Kahoot, Canva, Padlet. Проте сучасний освітній простір пропонує значно ширший спектр інструментів, які дозволяють зробити навчання більш інтерактивним і практикоорієнтованим.

У процесі змішаного навчання онлайн-платформи виконують функцію поєднання очної та дистанційної форм роботи. Наприклад, Google Classroom доцільно використовувати не лише для розміщення матеріалів, а й для організації перевернутого навчання: учні попередньо переглядають відео або інструкції вдома, а на уроці виконують практичні завдання [3].

Інтерактивні сервіси значно урізноманітнюють освітній процес, роблячи його більш динамічним, практикоорієнтованим і наближеним до інтересів сучасних учнів. Серед них важливе місце займає Quizizz, який дозволяє організувати тестування у форматі гри та забезпечує можливість виконання завдань у власному темпі. Також ефективним є сервіс Wordwall, який використовується для закріплення матеріалу через інтерактивні вправи, вікторини та завдання на встановлення відповідностей.

Важливу роль у навчальному процесі відіграють сервіси для організації зворотного зв'язку та структурування уроку. Mentimeter дає змогу швидко отримувати рефлексію учнів у вигляді хмар слів або діаграм. Платформа Nearpod поєднує презентаційні та інтерактивні можливості, дозволяючи включати у структуру уроку відео, тести та завдання [2; 4].

Окрему групу становлять сервіси для створення інтерактивного контенту та практичної діяльності. Genially дає можливість створювати навчальні квести та інтерактивні маршрути. LearningApps використовується для формування практичних навичок і закріплення теоретичного матеріалу через інтерактивні вправи [4].

Практичне застосування цифрових сервісів значно підвищує ефективність навчання. Canva доцільно використовувати у проєктній діяльності для створення дизайну виробів і презентацій, що розвиває творчі та технологічні компетентності учнів. Padlet або Miro ефективні для організації групової роботи, спільного планування та обговорення ідей.

У дистанційному навчанні онлайн-платформи забезпечують безперервність освітнього процесу, однак вимагають чіткої структуризації матеріалу та поєднання синхронної й асинхронної роботи. Використання відеоінструкцій та інтерактивних завдань підвищує ефективність навчання та рівень залученості учнів [2; 5].

Використання онлайн-платформ та інтерактивних сервісів має низку переваг: підвищення інтересу до навчання, активізація пізнавальної діяльності, розвиток цифрової грамотності та можливість індивідуалізації навчання. Водночас існують певні труднощі, пов'язані з технічними обмеженнями та рівнем цифрової компетентності учасників освітнього процесу.

Отже, використання онлайн-платформ та інтерактивних сервісів є важливою складовою модернізації сучасного освітнього процесу. Їх інтеграція сприяє розвитку цифрової грамотності, критичного мислення та творчих здібностей учнів, а ефективність застосування залежить від педагогічної доцільності та вміння поєднувати традиційні й інноваційні підходи [1; 5].

Література

1. Биков В. Ю. (2021). *Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика*. Київ: Інститут технологій і засобів навчання НАПН України.
2. Морзе Н. В., Спірін О. М., Кочарян А. Б. (2019). Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: стан і перспективи розвитку. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 70(2), 1-12. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2994>
3. Спірін О. М. (2020). Цифрова компетентність педагога: сутність і структура. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 77(3), 1-16. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3333>
4. Жалдак М. І. (2018). Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова.
5. Карташова Л. А. (2021). Цифровізація освіти: сучасні виклики та перспективи. *Педагогічні науки*, 3(98), 45-50.

ФЛІК ОЛЕНА

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка (м. Кременець)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Цісарук Ірина*

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 8 КЛАСУ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний ринок праці та динамічне соціально-економічне середовище висувають нові вимоги до компетентностей випускників шкіл. Одним із ключових завдань Нової української школи є підготовка учнів до активної участі в економічному житті суспільства, здатності ініціювати власну справу, генерувати ідеї та втілювати їх у реальні проєкти. Саме тому підприємницька компетентність визнана однією з ключових у Державному стандарті базової середньої освіти (2020) та Законі України «Про освіту» (2017).

Поняття «підприємницька компетентність» є предметом численних наукових досліджень. У Європейській довідковій системі вона трактується як здатність особистості втілювати ідеї у сферу економічного життя, що базується на креативності, інноваційності, здатності до ризику, а також спроможності планувати та організовувати підприємницьку діяльність [8]. Саме таке розуміння взяте за основу при розробці нормативних документів Нової української школи.

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти (2020) підприємницька компетентність передбачає вміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення особистого добробуту та розвитку суспільства, а також здатність до підприємницького ризику [2]. Закон України «Про освіту» (2017) закріплює підприємливість як одну з десяти ключових компетентностей, якими повинен оволодіти кожен учень у процесі навчання.

У науковій педагогічній літературі структуру підприємницької компетентності учнів, як правило, розглядають у єдності трьох складових: когнітивної (знання економічних понять, розуміння механізмів ринкової діяльності, основ собівартості та рентабельності), операційно-діяльнісної (вміння планувати, організовувати та оцінювати власну трудову і підприємницьку діяльність, проводити міні-маркетингові дослідження) та ціннісно-мотиваційної (ініціативність, відповідальність, готовність до ризику, прагнення до успіху) [3; 4].

Для технологічної освіти формування підприємницької компетентності є особливо значущим. О. Коберник та В. Сидоренко у своїй концепції технологічної освіти учнів загальноосвітніх закладів України підкреслюють, що технологічна освіта повинна забезпечувати формування в учнів здатності до підприємницької активності через оволодіння

проектно-технологічною культурою [4]. Зокрема, до підприємницьких аспектів технологічної освіти відносять: вміння розраховувати собівартість виготовленого виробу, здійснювати елементарні маркетингові дослідження, складати бізнес-план простого виробничого проекту та оцінювати його рентабельність [3]. Водночас метод проектів, широко застосований на уроках технологій, створює ідеальні умови для цілеспрямованого розвитку підприємницьких якостей учнів: ініціативності, відповідальності, вміння розраховувати ресурси і представляти результати своєї роботи.

У контексті технологічної освіти метод проектів органічно поєднує технологічний та підприємницький складники, оскільки, за словами дослідників, «використання методу творчих проектів створює найкращі умови для розвитку творчої активності школярів» [3]. Учень, проходячи всі стадії проектування (від формулювання ідеї до представлення готового продукту) набуває реального досвіду підприємницьких рішень.

Дослідниця, І. Гриценко, у моделі розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців у процесі проектної діяльності наголошує, що суспільство і держава формують соціальне замовлення на особистість, яка є підприємливою, проактивною та здатною до створення інноваційних соціально-економічних проектів [3].

Проектна діяльність на уроках технологій проходить, як правило, у три основні фази: підготовчо-конструкторську (формулювання мети, аналіз ресурсів, планування виробничих і економічних аспектів), технологічну (безпосереднє виготовлення виробу або реалізація обраного рішення) та заключну (презентація, самооцінювання, визначення собівартості та можливостей збуту продукту) [4]. Саме у підготовчій та заключній фазах найактивніше задіюються підприємницькі вміння.

Навчальна програма з технологій для 8 класу в умовах НУШ передбачає формування проектно-технологічної компетентності як провідної предметної компетентності, а також внесок у розвиток ключових компетентностей, зокрема підприємницької [2]. Оскільки учні 8 класу (цикл базового предметного навчання, 7–9 класи) вже мають достатній базовий рівень технологічних знань та навичок, саме цей вік є оптимальним для введення проектів із помітним підприємницьким компонентом.

Пропонований методичний підхід полягає в організації навчальних проектів, що охоплюють модуль «Основи підприємницької діяльності» та інтегруються з практичним виготовленням виробу. Зокрема, під час роботи над проектом учні 8 класу виконують такі підприємницькі завдання: а) аналіз потреб потенційних споживачів свого виробу (міні-маркетингове дослідження); б) розрахунок матеріальних витрат та собівартості виробу; в) визначення можливої ціни реалізації та рентабельності; г) презентація продукту із застосуванням елементів рекламного виступу [6].

Ефективним форматом для учнів 8 класу є також проєкт «Міні-підприємство», суть якого полягає у моделюванні найпростіших бізнес-процесів: учні обирають виріб, вивчають попит серед однокласників та родичів, складають орієнтовний бізнес-план, виготовляють виріб і проводять його «презентацію для покупців».

Важливим педагогічним інструментом є рефлексія після завершення проєкту. Учні аналізують, що вдалося реалізувати відповідно до початкового плану, що необхідно скоригувати, і чому отриманий результат відповідає або не відповідає очікуванам «підприємницьким» показникам. Така рефлексія розвиває критичне мислення та формує відповідальне ставлення до власної діяльності – якості, без яких підприємницька компетентність не є повноцінною. Також, слід зазначити, що ефективність використання проєктної діяльності залежить від створення відповідних педагогічних умов. До них належать: мотиваційна спрямованість навчання, використання практико-орієнтованих завдань, забезпечення свободи вибору теми проєкту, підтримка ініціативи учнів, застосування сучасних цифрових інструментів для планування та презентації результатів.

Таким чином, проєктна діяльність на уроках технологій є дієвим засобом формування підприємницької компетентності учнів 8 класу. Вона забезпечує набуття практичного досвіду, розвиток ключових умінь і якостей, необхідних для успішної самореалізації в сучасному суспільстві. Реалізація проєктного підходу сприяє підготовці учнів до активної участі в економічному житті, формує в них підприємницьке мислення, ініціативність і відповідальність, що є важливими складовими їхнього майбутнього професійного розвитку.

Література

1. Гриценко, І. О. (2021). Модель розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців у процесі проєктної діяльності. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*, (3). URL: <https://ped-cjournal.cdu.edu.ua/article/view/4336>

2. *Державний стандарт базової середньої освіти* : затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Вилучено з https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

3. Ляшенко, М. (2016). Формування підприємницької компетентності у майбутніх учителів технологій. У *Проблеми та інновації в природничо-математичній, технологічній і професійній освіті* (матеріали конференції). Центрально-український державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://surl.li/drqnrz>

4. Коберник, О. М., & Сидоренко, В. К. (2010). Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх закладів України. *Трудова підготовка в закладах освіти*, (6), 3–11.

5. Крамаренко, Н. (2017). Проєктно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання. У *Матеріали науково-практичної конференції*. Цент-

ральнотраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://surl.li/pxjdpd>

6. Слюсаренко, Н., & Гаврилюк, Г. (2023). Методичні аспекти організації проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. URL: <https://surl.li/egbbyq>

7. European Parliament and of the Council. (2018). *Recommendation on key competences for lifelong learning. Official Journal of the European Union*. URL: <https://surl.li/dkuuqo>

ФІЛЬЧЕНКО ЮРІЙ

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Глуханюк Віталій*

МЕТОДИКА ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ТЕХНОЛОГІЇ» У СТАРШІЙ ШКОЛІ

Сучасний розвиток суспільства супроводжується загостренням екологічних проблем, зумовлених зростанням техногенного навантаження, нераціональним використанням природних ресурсів та недостатнім рівнем екологічної культури населення. У цих умовах освіта виступає ключовим чинником формування відповідального ставлення до довкілля та здатності діяти відповідно до принципів сталого розвитку.

Особливого значення набуває технологічна освіта, оскільки саме вона безпосередньо пов'язана з перетворювальною діяльністю людини. У процесі вивчення предмета «Технології» учні не лише отримують знання про матеріали та способи їх обробки, а й набувають досвіду створення продуктів, що впливають на навколишнє середовище. Відтак, виникає необхідність інтеграції екологічної складової у зміст і методику навчання.

Разом із тим, у педагогічній практиці спостерігається недостатній рівень методичного забезпечення застосування екологічних технологій, що знижує ефективність формування екологічно доцільної поведінки учнів. Це зумовлює актуальність розроблення методики їх використання в освітньому процесі.

Теоретичною основою їх застосування є інтеграція діяльнісного, компетентнісного та екологічного підходів. Діяльнісний підхід забезпечує включення учнів у практичну діяльність, компетентнісний – орієнтацію на результат, а екологічний – формування ціннісного ставлення до природи.

Важливим є розуміння екологічних технологій як системи, що включає аналіз ресурсів, вибір матеріалів, оптимізацію процесів і оцінювання екологічних наслідків. Такий підхід дозволяє розглядати технологічну діяльність у контексті її впливу на довкілля.

Методика застосування екологічних технологій базується на організації навчального процесу як послідовності діяльностей, що забезпечують формування екологічно-технологічної компетентності.

На етапі постановки завдання учні ознайомлюються з екологічними аспектами проблеми, що формує мотиваційний компонент діяльності.

На етапі планування здійснюється вибір матеріалів і технологій з урахуванням їх екологічних характеристик. Учні вчаться оцінювати доцільність використання ресурсів та прогнозувати наслідки своїх рішень.

У процесі реалізації проекту формується практичний досвід застосування екологічних технологій, що включає дотримання технологічної дисципліни та екологічних норм.

Рефлексивний етап передбачає аналіз результатів діяльності та оцінювання їх екологічної доцільності. Саме на цьому етапі відбувається усвідомлення значущості екологічного підходу.

Ефективність застосування екологічних технологій визначається сукупністю педагогічних умов.

По-перше, зміст навчальних завдань має бути пов'язаний із реальними екологічними проблемами. По-друге, необхідною є інтеграція знань із різних освітніх галузей. По-третє, важливо забезпечити практичну спрямованість діяльності. По-четверте, значущу роль відіграє педагогічний супровід.

Провідним є принцип екологічної доцільності, який передбачає орієнтацію всіх етапів технологічної діяльності на мінімізацію негативного впливу на довкілля. Це означає, що кожне технологічне рішення має оцінюватися не лише з позиції функціональності та естетики, а й з точки зору екологічних наслідків.

Принцип міжпредметної інтеграції забезпечує поєднання знань із природничих, технічних і соціальних дисциплін. Такий підхід сприяє формуванню системного бачення екологічних проблем і шляхів їх розв'язання.

Не менш важливим є принцип діяльнісного навчання, який передбачає засвоєння екологічних знань через практичну діяльність. Саме в процесі виконання конкретних завдань учні усвідомлюють значущість екологічних технологій і набувають досвіду їх застосування.

Принцип рефлексивності забезпечує осмислення учнями результатів власної діяльності, що сприяє формуванню стійких переконань і відповідального ставлення до довкілля.

Застосування екологічних технологій у навчальному процесі передбачає використання різноманітних форм і методів організації діяльності учнів.

Однією з найбільш ефективних форм є проектна діяльність, у межах якої учні виконують завдання, спрямовані на створення екологічно доцільних продуктів. Це можуть бути вироби з вторинної сировини, моделі енергоефективних конструкцій, проекти з озеленення або утилізації відходів.

Серед методів важливе місце займає проблемне навчання, яке створює ситуації вибору і стимулює пошук оптимальних екологічних рішень. Учні аналізують альтернативи, оцінюють їх наслідки та приймають обґрунтовані рішення.

Метод кейсів дозволяє розглядати реальні або наближені до реальних ситуації, пов'язані з екологічними проблемами. Це сприяє формуванню здатності застосовувати знання в практичній діяльності. Використання дослідницьких методів забезпечує розвиток пізнавальної активності та формування навичок самостійного пошуку інформації. Екологічні технології сприяють також розвитку соціальної відповідальності, оскільки екологічні проблеми мають глобальний характер і потребують спільних зусиль для їх вирішення. Подальший розвиток методики застосування екологічних технологій пов'язаний із впровадженням інноваційних підходів у навчальний процес. Одним із перспективних напрямів є використання цифрових технологій, які дозволяють моделювати екологічні процеси, аналізувати дані та прогнозувати наслідки діяльності. Це розширює можливості навчання і підвищує його ефективність.

Отже, екологічні технології є ефективним засобом формування екологічно-технологічної компетентності учнів старшої школи. Їх застосування у процесі викладання предмета «Технології» забезпечує інтеграцію знань і практичної діяльності, формує відповідальне ставлення до довкілля та здатність до екологічно доцільної поведінки. Розроблена методика дозволяє системно впроваджувати екологічні технології в освітній процес та підвищувати якість технологічної освіти в умовах сучасних викликів.

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://surl.li/zeetju>
2. Гуханюк, В., Подпюкровний, С. (2021). Організація проектно-технологічної діяльності учнів основної школи. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 47,44-48. URL: <https://surl.li/cc/vcbybo>
3. Глуханюк В. М., Глухота А., Самсонюк О. Упровадження активних методів екологічного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти. *Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 21 жовтня 2022 р. Глухів: Глухівський НПУ ім. О.Довженка, 2022. С.54-58 URL: <https://surl.li/qvpxzx>
4. Школа екологічного вчинку : [методичні рекомендації] / Н.А. Пустовіт, О.О. Колонькова, О. Л. Пруцакова. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 36 с. URL: <https://surl.li/abooch>

ФУРМАН ЄЛИЗАВЕТА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Білецька Галина*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Розвиток цифрових технологій зумовлює низку трансформацій в освіті. Особливої популярності серед педагогів і здобувачів освіти набувають сервіси штучного інтелекту (ШІ). В Україні ШІ набув широкого вжитку у 2023 році після запуску ChatGPT. Можливості чату зумовили інтерес до ШІ та активне його використання в різних галузях суспільного життя, в тому числі й в освіті. Разом з тим погляди науковців і педагогів-практиків щодо використання ШІ в освітньому процесі не однозначні, тобто є як прихильники, так і противники їх застосування для розв'язання освітніх завдань. Розглянемо переваги і недоліки використання ШІ на уроках біології у закладах загальної середньої освіти.

Навчання біології передбачає демонстрування різних біологічних об'єктів і процесів. Досить часто біологічні об'єкти на уроці неможливо показати через відсутність необхідного обладнання чи недоступність самих об'єктів. Більшість біологічних процесів є тривалими у часі, тому їхнє безпосереднє вивчення під час уроку не завжди є можливим. У таких випадках на допомогу вчителю приходять цифрові технології, зокрема сервіси ШІ, що дозволяють моделювати біологічні процеси, проводити віртуальні спостереження, а також адаптувати навчальний матеріал до потреб кожного учня (Константиненко та ін., 2025). Наприклад, за допомогою сервісів ШІ учні можуть досліджувати будову клітини, моделювати роботу органів людини або спостерігати за процесами фотосинтезу чи поділу клітини. Використання таких інструментів дозволяє учням краще зрозуміти будову і функції біологічних об'єктів, набути навичок роботи з цифровими технологіями. Це сприяє кращому розумінню абстрактних понять і підвищує мотивацію до навчання. Учні можуть використовувати сервіси ШІ для аналізу біологічних даних, класифікації живих організмів, обробки результатів спостережень і створення прогнозів. Такі види діяльності формують критичне мислення, навички роботи з інформацією та вміння застосовувати знання на практиці. Використання ШІ робить процес навчання біології інтерактивнішим, адаптує його до потреб кожного учня, дозволяє створювати інтерактивні та адаптивні навчальні матеріали, що розширюють можливості індивідуалізації навчання (Ковальчук, 2023). Сервіси ШІ також дозволяють створювати метакогнітивні підказки, урізноманітнюють педагогічну взаємодію, забезпечують цифрове освітнє середовище, можуть аналізувати рівень знань учнів, визначати типові помилки і пропонувати завдання відповідно до навчальних потреб кожного учня (Гриценчук, 2024).

Використання ШІ відкриває нові можливості для вчителів, зокрема сприяє вдосконаленню методів навчання та оцінювання, допомагає автоматизувати щоденні механічні процеси в освіті (Коваленко & Мар'єнко, 2024). Сервіси ШІ можуть визначати обдарованих учнів, а також тих, хто знаходиться у групі ризику, створювати персоналізовані освітні матеріали, контролювати прогрес навчання, автоматизувати оцінювання та аналіз масштабованих даних для адміністративних цілей (Гриценчук, 2024). Таким чином вчитель отримує додаткові інструменти для моніторингу результатів навчання.

Разом з тим, використання сервісів ШІ в освітньому процесі породжує певні виклики. Насамперед, постає питання академічної доброчесності, оскільки некоректне застосування ШІ може призвести до порушення етичних норм. Важливо, щоб учні не видавали згенеровані ШІ тексти, відповіді чи дослідження за власну роботу без відповідного опрацювання і зазначення джерел. Використання ШІ має мати допоміжний характер, а не підміняти самостійну пізнавальну діяльність учнів. Саме тому, важливо формувати в учнів культуру етичного використання ШІ. Крім того, використання сервісів ШІ зумовлює ризик втрати учнями здатності до критичного мислення, зокрема здатності аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, формулювати аргументовані висновки і приймати обгрунтовані рішення. Оскільки технології ШІ можуть генерувати тексти, зображення та відповіді до завдань, що виглядають переконливо, учні досить часто довіряють цим сервісам, не аналізують і не перевіряють інформацію на достовірність. Крім того, учні часто використовують ШІ для автоматичного виконання домашнього завдання і списування. Етичні і педагогічні виклики використання ШІ в освітньому процесі вимагають підвищення цифрової грамотності вчителів та учнів, розвитку в них культури академічної доброчесності, а також розроблення національних стандартів щодо політики використання ШІ в освітньому процесі.

Отже, ШІ є ефективним інструментом підтримки навчання на уроках біології, що сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів і підвищенню якості навчання. Разом з тим, під час використання ШІ необхідно забезпечити дотримання академічної доброчесності й розвиток в учнів критичного мислення.

Література

1. Гриценчук, О. (2024). Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. Журнал кафедри ЮНЕСКО «Професійна освіта впродовж життя у XXI столітті», 2(10), 152-161. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(10\).2024.0012](https://doi.org/10.35387/ucj.2(10).2024.0012).
2. Коваленко, В.В., & Мар'єнко, М.В. (2024). Використання вчителями сервісів штучного інтелекту у навчанні природничо-математичних предметів у закладах загальної середньої освіти. Київ: ЦО НАПН України. 71 с.

3. Ковальчук, А.В. (2023). Розвиток цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах цифровізації. Молодь і ринок, 11-12 (219-220), 148-153. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.2.96992>.

4. Константиненко, Л.А., Ішук, М.М., & Астахова, Л.С. (2025). Використання штучного інтелекту у навчанні біології: нові горизонти освіти. XV Міжнародна науково-практична конференція «The impact of modern digital technologies on the future of professions», 147-152. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46091/>.

ХІНЬОВ ВЛАДИСЛАВ

*Уманський національний університет (м. Умань)
Науковий керівник – д-р пед. наук, проф. Гагарін Микола*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЗДІЙСНЕННЯ КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НА ЗАСАДАХ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Проблема підготовки високопрофесійних компетентних фахівців, здатних до педагогічної командної взаємодії між учасниками освітнього процесу на засадах толерантних та партнерських стосунків є міждисциплінарною, оскільки потребує залучення наукового апарату різноманітних наук: філософське трактування толерантності як визнання індивідом права на існування в іншого суб'єкта відмінних від його власних переконань, точок зору, смаків; загально-психологічні питання формування толерантності в таких аспектах, як розвиток в особистості прагнення виділити та зрозуміти відмінності між людьми, терпимості до різних поглядів, неупередженості в оцінюванні людей та подій; сенс толерантності як інтегративної якості особистості, готовності до конструктивної міжособистісної взаємодії у педагогічному аспекті.

Змістові характеристики педагогічної взаємодії проаналізовано у працях вітчизняних та зарубіжних вчених (Т. Афанасьєва, О. Безкоровайна, С. Гревцова, К. Гнатовська та ін.) [1; 2; 3]. Взаємодію педагога і учнів схарактеризовано як взаємний вплив дорослого і дітей, у процесі якого здійснюється їх взаєморозвиток [1].

У «Декларації принципів толерантності» (1995) толерантність розглядається як спосіб об'єднання людей для збереження миру та налагодження конструктивної міжособистісної взаємодії на усіх рівнях [4].

Толерантність, водночас, є важливою моральною рисою особистості та основою для розбудови ефективного спілкування з іншими учасниками освітнього процесу, засобом попередження та, за необхідності, подолання конфліктних ситуацій.

У дослідженнях Т. Потапчук та М. Клепар толерантність визначено як якість педагогічних, науково-педагогічних працівників, що нівелює претензії на одноосібне володіння істиною, визнання за здобувачами

освіти права на власну думку, вільне самовизначення і власну відповідальність [6].

Дослідниця М. Пірен тлумачить толерантність як активну позицію, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини, відмову від догматизму та абсолютизму [5, с. 55]. Вчена слушно зазначає, що толерантність – це: співпраця й дух; визнання різноманітності світу; формування культури діалогу між представниками різних національностей; відмова від домінування і заподіяння шкоди; повага до людської гідності.

Підкреслюючи багатаспектність, багатовимірність феномена «толерантність», наголошуємо, що освіта є одним із соціальних інститутів, та сприяє формуванню толерантності за умови використання діалогу, співробітництва, взаємоповаги. Гуманістична спрямованість професії педагога вимагає виявлення терпимого, гуманного, доброзичливого ставлення під час спілкування з дітьми, батьками, колегами та ін.

На нашу думку, організація та здійснення командної взаємодії на засадах толерантності може бути успішною за дотримання наступних умов: запровадження гуманних міжособистісних стосунків у командній взаємодії, що базується на ціннісному ставленні та визнанні унікальності кожної особистості; задоволення природних потреб учнів у спілкуванні та соціальній активності; спільне цілепокладання учасників командної взаємодії; розвиток готовності та здатності кожного відверто виражати свої почуття; активність і відповідальність кожного у процесі командної взаємодії.

Таким чином, подальший розвиток гуманного суспільства неможливий без розвитку толерантності сучасної людини, що має відбуватися в освітньому процесі. До важливих завдань професійної підготовки майбутніх учителів належать: розширення знань про толерантність як важливу якість педагога; формування толерантної свідомості та досвіду толерантної поведінки; сприяння розвитку емпатії, здатності до самовдосконалення, професійної самореалізації; формування атмосфери толерантності в закладах освіти.

Література

- 1.Афанасьєва, Т. О., Гревцова, Є. О. (2021). Організація ефективної командної взаємодії в умовах дистанційної роботи педагогічних працівників. *Електронне наукове фахове видання "Відкрите освітнє Е-середовище сучасного університету"*, 10, 20–32.
- 2.Безкоровайна, О. В. (2007). Виховання толерантності як важливий фактор реалізації особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*, 34, 53–57.
- 3.Гнатівська, К. С. (2020). Культурологічний підхід як засіб формування толерантності майбутніх фахівців. *Гірська школа Українських Карпат*, 23. 18–21.

4. Декларація принципів толерантності. (1995). URL: <https://surl.li/bqbpsz>

5. Пірен, М. І. (2015). Толерантність – дієвий чинник злагоди та консолідації в сучасному українському суспільстві. *Вісник Національної академії державного управління*, 3. 51–56.

6. Потапчук, Т. В., Клепар, М. В. (2020). Толерантність та педагогіка толерантності: проблеми наукових досліджень. *Гірська школа Українських Карпат*, 22. 26–30.

ХРАПАЧ ДМИТРО

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Красильникова Ганна*

ПОКАЗНИКИ ТА МЕТОДИКИ ДІАГНОСТУВАННЯ СФОРМОВАНOSTІ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ТРАНСПОРТ»

В умовах стрімкого розвитку транспортної галузі та її цифровізації актуальною є проблема підготовки бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт», здатних ефективно застосовувати технічні знання, сучасні технології та професійні вміння при навчанні майбутніх фахівців з обслуговування та ремонту автомобілів. Відтак, важливого значення набуває формування техніко-технологічної компетентності та визначення рівня її сформованості у педагогів професійного навчання відповідними методиками.

Аналіз наукових праць засвідчує, що проблема діагностування компетентностей висвітлена достатньо широко, проте потребують дослідження питання визначення показників техніко-технологічної компетентності та методик діагностування її сформованості у майбутніх бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт».

З огляду на вищезазначене, виникає необхідність у доборі ефективного діагностичного інструментарію, що охоплює комплекс адаптованих методик, тестових і контрольних завдань та інших засобів оцінювання рівня сформованості техніко-технологічної компетентності майбутніх бакалаврів професійної освіти. Відповідно до результатів аналізу психолого-педагогічної літератури та вимог професійної підготовки було виокремлено критерії діагностування досліджуваної компетентності, зокрема: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний [5].

Так, для визначення показників мотиваційно-ціннісного критерію застосовується комплекс діагностичних засобів, що дає змогу всебічно охарактеризувати мотиваційну та ціннісну сферу здобувачів освіти. Зокрема, використано авторську анкету «Ваше ставлення до майбутньої

професійної діяльності», опитувальник мотивації В. Горбачевського та методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича.

Авторська анкета спрямована на виявлення ставлення бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт» до майбутньої професійної діяльності, їхніх професійних інтересів, уподобань і намірів. Опитувальник В. Горбачевського дозволяє діагностувати особливості мотиваційної структури особистості, зокрема визначити домінуючі потреби (пізнавальні, соціальні, потреби саморозвитку та самоповаги) і провідні мотиви діяльності. Методика «Ціннісні орієнтації», розроблена М. Рокичем, забезпечує вивчення системи цінностей як основи мотиваційної спрямованості особистості та її професійного самовизначення [6].

Визначення показників когнітивного критерію, що відображає рівень теоретичних знань бакалаврів професійної освіти у сфері будови, технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту, здійснюється за допомогою різних видів контролю. Зокрема, використовуються поточний і підсумковий контроль, що реалізуються через такі форми, як контрольні роботи, тестування, усне опитування, співбесіди та інші. Зазначені діагностичні засоби дають змогу оцінити повноту, системність і усвідомленість знань здобувачів освіти, а також рівень їх засвоєння в контексті майбутньої професійної діяльності.

Визначення показників операційно-діяльнісного критерію, що характеризує сформованість практичних умінь і навичок бакалаврів професійної освіти у сфері діагностування, технічного обслуговування та ремонту автомобільного транспорту, здійснюється на основі аналізу результатів їхньої практичної діяльності. Зокрема, оцінюється здатність виконувати комплекс операцій із обслуговування та ремонту автомобілів, їх вузлів, агрегатів і систем, рівень володіння раціональними прийомами слюсарних робіт, а також досвід застосування сучасних методів і форм організації праці та виробничо-технологічних процесів. Джерелом отримання таких даних є результати виконання лабораторних і практичних робіт з фахових дисциплін, а також проходження різних видів виробничої практики.

Для визначення сформованості низки професійно важливих особистісних якостей і властивостей майбутнього фахівця використовуємо такі адаптовані діагностичні методики: тест механічної тямущості Беннета – виявлення технічних здібностей [4]; прогресивні матриці Дж. Равена – логічне мислення; методика «Таблиці Шульте» – стійкість уваги та динаміка працездатності, сенсомоторна координація [3]; тест Антхауера (субтести 8,9) – діагностика обсягу логічної та механічної пам'яті, структура інтелекту відповідно [1; 2]; тест творчого мислення Дж. Гілфорда – невербальна креативність, методика діагностики рівня розвитку рефлексивності Карпова А. – рефлексивність.

Отже, визначені показники та комплекс адаптованих методик діагностування дають змогу здійснювати комплексне оцінювання рівня сформованості техніко-технологічної компетентності майбутніх бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт». Використання тестів, контрольних завдань, діагностичних методик та авторської анкети забезпечує об'єктивність і достовірність отриманих результатів, а також дозволяє визначати рівні сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного та особистісно-рефлексивного компонентів досліджуваної компетентності.

Застосування запропонованого діагностичного інструментарію сприяє здійсненню кількісного і якісного аналізу результатів професійної підготовки, відстеженню динаміки формування техніко-технологічної компетентності та вдосконаленню освітнього процесу відповідно до сучасних вимог галузі транспорту.

Література

1. Бельська, Н. А., Мельник, М. Ю., & Новгородська, М. М. (2020). *Діагностика самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею: методичні рекомендації*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України.
2. Волошина, В. В., Долинська, Л. В., Ставицька, С. О., & Темрук, О. В. (2005). *Загальна психологія: практикум: навчальний посібник*. Київ: Каравела.
3. Данильченко, Н. О., & Вертель, А. В. (Уклад.). (2012). *Психодіагностика: практикум*. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка.
4. Туриніна, О. Л. (2007). *Практикум з психології: навчальний посібник*. Київ: МАУП.
5. Храпач, Д. М. (2023). Інструментарій оцінювання сформованості техніко-технологічної компетентності бакалаврів професійної освіти за спеціалізацією «Транспорт». *Молодь і ринок*, (1), 167–173.
6. Щербакова, І. М., & Стадник, Г. А. (2012). *Психодіагностика професійного самовизначення особистості: навчально-методичний посібник*. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка.

ЦАЛЬ-ЦАЛЬКО РУСЛАН

Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЯК ЗАСІБ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ

Стрімкий розвиток великих мовних моделей (LLM), таких як GPT-4, Claude та спеціалізованих інструментів на кшталт GitHub Copilot, докорінно змінює парадигму роботи в ІТ-індустрії. Для фахової передвищої освіти постає виклик: не просто навчити студента писати код, а

підготувати його до роботи в середовищі, де ШІ є повноцінним партнером. Персоналізація навчання за допомогою ГШІ дозволяє вирішити проблему різного рівня базової підготовки першокурсників та забезпечити динамічний темп засвоєння матеріалу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне дослідження методів інтеграції інструментів генеративного штучного інтелекту в освітній процес технічного коледжу для створення адаптивного навчального середовища, що забезпечує персоналізацію підготовки майбутніх ІТ-фахівців.

Дослідження впровадження ШІ в освіту науковцями Роджерс, Блум, Беляков свідчать, що індивідуальний підхід підвищує ефективність навчання на 30-40%. Проте специфіка підготовки ІТ-фахівців потребує глибшого вивчення інтеграції ГШІ безпосередньо в цикли розробки ПЗ (SDLC) у межах коледжу.

У 2026 році близько 86-92% студентів коледжів та університетів регулярно використовують ГШІ для навчання. Використання AI-асистентів корелює з підвищенням рівня успішності на 10-15% та зростанням показника завершення курсів до 70% завдяки персоналізації контенту.

Науковці зокрема Юсуф, Лабадзе (2024-2025) виділяють основні вектори впливу ГШІ на підготовку програмістів:

- трансформація педагогіки перехід від оцінювання «кінцевого коду» до оцінювання «процесу промпт-інжинірингу та верифікації».
- когнітивні аспекти дослідження показують, що ШІ знижує час на виконання рутинних завдань, але створює ризик «когнітивної лінії» та послаблення навичок критичного мислення при надмірному використанні.

- персоналізація ШІ виступає як «цілодобовий тьютор», що надає миттєвий фідбек, що особливо важливо для студентів початкових курсів коледжів (Yilmaz & Karaglan Yilmaz).

Емпіричні дослідження 2025 року (Clarke & Konak) підтверджують, що інструменти на кшталт GitHub Copilot та ChatGPT ефективно підтримують навчання на всіх етапах: від опанування синтаксису до оптимізації складних архітектурних рішень. Сприяють зростанню впевненості студентів у власних силах («ефект асистента»), хоча це не завжди напряму конвертується в глибинне розуміння фундаментальних алгоритмів без належного контролю викладача.

Попри позитивні тренди, залишається відкритою проблема «інституційного відставання» у 2026 році лише близько 37-40% викладачів отримують системну підтримку від своїх закладів щодо впровадження ШІ, тоді як більшість студентів опановують ці інструменти стихійно.

Більшість дослідників сходяться на думці, що ГШІ є потужним засобом персоналізації, проте його впровадження потребує розробки

нових методик оцінювання, які б враховували не лише результат, а й логіку взаємодії студента з інтелектуальною системою.

Аналіз потенціалу великих мовних моделей (LLM) показує, що у 2026 році вони стали не просто допоміжними чат-ботами, а повноцінними індивідуальними когнітивними асистентами. Для студента ІТ-спеціальності ці інструменти закривають прогалину між теоретичною лекцією та складною практичною розробкою.

GPT залишається лідером у поясненні концепцій та структуруванні знань. Модель здатна миттєво змінювати стиль викладу – від «поясни 5-річній дитині» до технічного розбору документації API. Це дозволяє студенту долати «поріг входу» у складні теми наприклад, мікросервіси чи квантові обчислення без допомоги викладача. Студент може завантажити свій код або есе, отримавши не лише виправлення помилок, а й детальний аналіз логічних прогалин. Модель виступає в ролі рекрутера, проводячи імітаційні технічні інтерв'ю, що критично важливо для студентів коледжів, які готуються до першого працевлаштування.

Claude виділяється великим контекстним вікном та більш «гуманним», обережним стилем взаємодії. Студент може завантажити цілу кодову базу курсового проекту, і Claude допоможе відстежити зв'язки між модулями, що самотужки зробити початківцю вкрай важко. Claude краще за інші моделі дотримується ролі «сократівського вчителя» – він не дає готову відповідь одразу, а ставить навідні запитання, стимулюючи студента до самостійного вирішення задачі. Найкраще підходить для розбору складних PDF-підручників чи наукових статей, створюючи з них стилізовані конспекти під конкретні запити студента.

GitHub Copilot професійний ко-пілот у середовищі розробки – інструмент «навчання через дію», інтегрований безпосередньо в IDE. Copilot бере на себе рутинний синтаксис, дозволяючи студенту зосередитися на високорівневій архітектурі та логіці програми. Дослідження 2026 року показують, що студенти з Copilot на 22% частіше пробують нові мови програмування, оскільки AI підказує ідіоматичні вирази та конструкції «на льоту». Функція Copilot Chat дозволяє виділити помилковий блок коду і запитати «чому це не працює?», отримуючи пояснення в контексті конкретного проекту.

Методика багаторівневої декомпозиції дозволяє автоматично адаптувати складність пояснення матеріалу залежно від пререквізитів студента. Викладач завантажує базову лекцію в ШІ (наприклад, «Робота з масивами в C++»). ШІ генерує три версії пояснення: «Для новачків»: з використанням візуальних метафор та покрокових інструкцій. «Стандарт»: академічний виклад з технічними деталями. «Просунутий»: з фокусом на оптимізацію пам'яті та порівняння з іншими мовами. Студент самостійно обирає рівень входу, що знижує когнітивну тривожність.

Динамічна генерація «Контекстних завдань» Методика полягає в адаптації умови задачі під особисті інтереси студента для підвищення внутрішньої мотивації. Студенти заповнюють коротку анкету (хобі: ігри, музика, спорт, екологія). ШІ генерує практичне завдання на одну й ту саму тему (наприклад, «Цикли For»), але з різним сюжетом. Формується емоційний зв'язок з предметом, алгоритми перестають бути абстрактними.

Методика «Адаптивної самоперевірки. Замість статичних тестів використовуються діалогові системи, що змінюють складність запитань у реальному часі. ШІ ставить студенту запитання. Якщо відповідь правильна – наступне питання стає складнішим (аналітичним). Якщо помилкова – ШІ не просто дає правильну відповідь, а пропонує підказку або коротке роз'яснення теорії та дає схоже завдання меншої складності.

Студент постійно перебуває в «зоні найближчого розвитку», уникаючи нудьги або фрустрації.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що інтеграція генеративного штучного інтелекту в освітній процес коледжу є не просто технологічним оновленням, а фундаментальною зміною освітньої парадигми. Використання LLM-моделей (GPT-4, Claude, GitHub Copilot) дозволяє реалізувати справжню персоналізацію навчання, де контент, темп та складність завдань адаптуються під індивідуальні когнітивні потреби майбутнього IT-фахівця.

Встановлено, що ключовою умовою успішної трансформації є зміна ролі викладача: від транслятора знань до ментора та архітектора персоналізованих освітніх траєкторій. Це вимагає від педагога не лише технічної грамотності, а й здатності навчати студентів критичному мисленню, верифікації ШІ-контенту та етичному використанню технологій. Попри ризики «когнітивної лінії», потенціал ГШІ у демократизації менторської підтримки та підвищенні мотивації студентів через контекстні завдання значно переважає можливі загрози. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку стандартизованих методик оцінювання знань у світі, де ШІ стає невід'ємною частиною робочого процесу програміста.

Література

1. Інформаційні технології та засоби навчання : зб. наук. пр. / за ред. В. Ю. Бикова. Київ : ІТЗН Нац. акад. пед. наук України, 2024. Т. 98, № 2. С. 45–62.
2. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р (редакція від 12.05.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
3. Семенова Н. В. Методика використання генеративного ШІ у викладанні дисциплін комп'ютерного циклу в закладах фахової передвищої освіти. Професійна освіта: проблеми і перспективи. 2025. Вип. 24. С. 112–118.

4.Ткаченко О. М. Трансформація ролі викладача в умовах цифровізації освіти та впровадження LLM-моделей. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. 2024. № 1 (32). С. 88–94.

5.Mollaei F., Rehaye A. Generative AI in Computing Education: From Coding Assistance to Personalized Mentorship. Journal of Educational Technology Systems. 2025. Vol. 53, Iss. 3. P. 215–234.

6.Yilmaz R., Karaoglan Yilmaz F. Examining the impact of AI-based personalized feedback on students' programming skills and motivation. Interactive Learning Environments. 2024. Vol. 32, No. 4. P. 1420–1438.

ЧИЖ МАКСИМ

*Університет Григорія Сковороди в Переяславі (м. Переяслав)
Науковий керівник – кан. пед. наук, доц. Литвин Андрій*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ВИРШЕННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Сучасний етап розвитку транспортно-логістичної галузі характеризується стрімкими змінами, цифровізацією процесів, глобалізаційними викликами та підвищеним рівнем невизначеності. У таких умовах значно зростає роль фахівців, здатних оперативно реагувати на нестандартні ситуації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати безперебійність логістичних процесів. Саме тому одним із ключових завдань системи вищої освіти є формування готовності майбутніх фахівців до вирішення нестандартних логістичних завдань.

Актуальність дослідження зумовлена суперечністю між потребою ринку праці у висококваліфікованих, мобільних, творчих фахівцях та недостатньою орієнтацією освітнього процесу на формування здатності діяти в умовах невизначеності та нестандартності професійних ситуацій. Традиційні підходи до навчання не завжди забезпечують розвиток необхідних компетентностей, що потребує пошуку ефективних педагогічних умов та інноваційних методів підготовки здобувачів освіти.

У науковому дискурсі поняття «готовність до професійної діяльності» розглядається як складне інтегративне утворення, що поєднує мотиваційні, когнітивні, операційні та особистісно-рефлексивні характеристики.

У сучасній психолого-педагогічній літературі поняття «готовність» до виконання діяльності вживається в різних значеннях. Готовність визначається як наявність здібностей; якість особистості; знання про професію та практичні вміння і навички [2].

У контексті підготовки майбутніх фахівців з логістики готовність до вирішення нестандартних завдань можна визначити як здатність

застосовувати набуті знання, уміння та досвід для ефективного розв'язання складних, нетипових професійних ситуацій, що потребують аналізу, прогнозування, прийняття рішень та відповідальності за їх наслідки.

Структурно така готовність охоплює кілька взаємопов'язаних компонентів. Мотиваційний компонент передбачає наявність професійної спрямованості, інтересу до майбутньої діяльності, прагнення до саморозвитку та готовності до подолання труднощів. Когнітивний компонент включає систему професійних знань з логістики, розуміння принципів функціонування транспортних систем, знання сучасних технологій управління ланцюгами постачання. Операційно-діяльнісний компонент відображає сформованість практичних умінь і навичок, зокрема аналізу ситуацій, моделювання логістичних процесів, прийняття рішень у нестандартних умовах. Рефлексивний компонент забезпечує здатність до самооцінки, самоконтролю та корекції власної діяльності.

Формування зазначеної готовності можливе лише за умови ціле-спрямованого створення відповідних педагогічних умов у процесі професійної підготовки. Під педагогічними умовами розуміємо сукупність взаємопов'язаних факторів освітнього середовища, що забезпечують ефективність формування необхідних компетентностей у здобувачів освіти.

Першою важливою педагогічною умовою є впровадження практикоорієнтованого навчання. Залучення здобувачів до розв'язання реальних або наближених до реальних професійних ситуацій сприяє розвитку їхнього аналітичного мислення, здатності приймати рішення в умовах невизначеності. Використання кейс-методів, ситуаційних завдань, бізнес-ігор, тренінгів дозволяє моделювати різноманітні нестандартні логістичні ситуації, зокрема порушення ланцюгів постачання, зміни маршрутів перевезень, форс-мажорні обставини тощо.

Другою педагогічною умовою є інтеграція міждисциплінарного змісту навчання. Логістика як галузь знань має міждисциплінарний характер, поєднуючи елементи економіки, менеджменту, інформаційних технологій, транспорту. Формування готовності до вирішення нестандартних завдань потребує системного бачення професійної діяльності, що досягається через інтеграцію змісту навчальних дисциплін, використання міжпредметних зв'язків, реалізацію інтегрованих курсів і проєктів.

Третьою важливою умовою є застосування активних та інтерактивних методів навчання, спрямованих на розвиток критичного мислення. Дискусії, мозкові штурми, проєктні технології, проблемне навчання стимулюють здобувачів до самостійного пошуку рішень, аналізу альтернативних варіантів, обґрунтування власної позиції. Це сприяє формуванню здатності діяти в нестандартних ситуаціях та приймати відповідальні рішення.

Четвертою педагогічною умовою виступає використання цифрових технологій та спеціалізованого програмного забезпечення. Сучасні логістичні процеси неможливо уявити без інформаційних систем управління, аналітичних платформ та симуляційних моделей. Застосування цифрових інструментів у навчальному процесі дозволяє моделювати складні логістичні ситуації, аналізувати великі обсяги даних, відпрацьовувати різні сценарії розвитку подій.

П'ятою умовою є організація тісної взаємодії із стейкхолдерами, зокрема логістичними компаніями, підприємствами транспортної галузі. Проведення практик, стажувань, гостьових лекцій, спільних проєктів сприяє наближенню освітнього процесу до реальних умов професійної діяльності, формує у здобувачів розуміння сучасних вимог ринку праці та підвищує їхню мотивацію до навчання.

Важливим аспектом є також формування професійної мобільності майбутніх фахівців, що передбачає здатність швидко адаптуватися до змін, опановувати нові знання та технології, ефективно діяти в нових умовах. Це досягається шляхом розвитку навичок самоосвіти, рефлексії, критичного аналізу власної діяльності.

Професійну мобільність досліджували багато вчених та науковців, серед яких О. Біда, яка розглядала це поняття як механізм, що обумовлює ступінь адаптованості та конкурентоспроможності фахівця [1].

Отже, формування готовності майбутніх фахівців до вирішення нестандартних логістичних завдань є комплексним процесом, що потребує системного підходу та створення відповідних педагогічних умов. Реалізація практикоорієнтованого навчання, інтеграція змісту освіти, використання активних методів навчання, впровадження цифрових технологій та налагодження взаємодії зі стейкхолдерами сприятимуть підвищенню якості професійної підготовки та формуванню конкурентоспроможних фахівців.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні методик оцінювання рівня сформованості готовності до вирішення нестандартних логістичних завдань, а також у впровадженні інноваційних освітніх технологій, що відповідають сучасним вимогам ринку праці.

Література

1. Біда О. А., Гончарук В. В., Гончарук В. А. Професійна мобільність як фактор професійної успішності сучасного фахівця. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2019. № 178. С. 17–21. URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/8>.
2. Семенець Л.М. Змістовий аналіз професійної готовності майбутніх учителів математики. Київ: Освіта України, 2009, С. 96-100.

ШЕВЧИШЕН РУСЛАН

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Красильников Сергій*

ІНТЕРАКТИВНІ КАРУСЕЛІ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ІКТ

Сучасна вища освіта швидко змінюється під впливом цифрових технологій. Через це доводиться переглядати звичні форми навчання, зокрема класичну лекцію. Студенти інакше сприймають інформацію, їх увага розсіюється швидше, інформаційного шуму більше, а смартфон і хмарні сервіси стали частиною повсякденного життя.

Дослідження зарубіжних вчених доводять, що вже через 10–15 хвилин традиційної лекції концентрація уваги студентів суттєво падає [4]. Це особливо помітно на дисциплінах на кшталт інформаційно-комунікаційних технологій, де поєднуються складні теоретичні концепції з набуттям практичних навичок.

Саме тому останнім часом викладачі все частіше звертаються до інтерактивних каруселей – формату, який «прийшов» із цифрового маркетингу, але добре адаптувався до завдань педагогіки. На відміну від звичайної презентації, карусель – це набір окремих «карток», між якими студент може рухатися у будь-якому порядку, повертатися назад, порівнювати матеріал і обирати власний темп знайомства з матеріалом.

Проблема активізації навчальної діяльності студентів на лекційних заняттях давно цікавить як українських так і зарубіжних педагогів. Роботи А. Алексюка, В. Бондаря, С. Гончаренка заклали основу активного навчання у вищій школі [1]. За кордоном цю тему глибоко розвивали Ерік Мазур, Джон Бігтз і особливо – Річард Мейєр.

Теорія мультимедійного навчання Р. Мейєра базується на таких підходах: коли людина одночасно отримує інформацію через текст і зображення, засвоєння відбувається набагато краще [5]. Інтерактивна карусель якраз і є мультимодальним інструментом – вона поєднує текст, графіку, схеми та анімацію в єдиному блоці.

Добре вписується карусель і в концепцію «перевернутого навчання» (flipped learning) [3]. Зараз лекція перестає бути пасивним прослуховуванням і стає простором для взаємодії. Студент сам керує темпом і порядком вивчення матеріалу – отримує певну свободу і відповідальність.

Інтерактивна карусель з педагогічної точки зору – це структурований набір тематичних карток, які можна гортати горизонтально чи вертикально. Кожна картка може містити текст, зображення, відео, питання для роздумів або інтерактивне завдання. Головна відмінність від звичайної презентації – відсутність жорсткої лінійності. Студент

може повертатися, порівнювати, обирати свій шлях. Це відповідає тому, як мислять сучасні студенти – покоління Z, яке звикло до гіпертексту і нелінійного споживання контенту.

Технічно каруселі можна створювати по-різному: у спеціалізованих освітніх сервісах (Nearpod, Genially, Pear Deck); в адаптованих маркетингових інструментах (Canva, Loom); або писати власні рішення на HTML5, CSS3 чи React [1]. Вибір залежить від можливостей університету, рівня цифрових навичок викладача та цілей конкретного заняття.

Щоб карусель справді працювала, варто дотримуватися кількох важливих правил: лаконічність (одна картка – максимум 5–7 ключових смислових одиниць [6]; прогресивне розкриття (кожна наступна картка логічно продовжує або поглиблює попередню); мультимодальність (текст обов'язково доповнюється схемами та візуалами); інтерактивність (питання, міні-тести, drag-and-drop, практичні мікрозавдання – усе, що змушує студента не просто гортати, а думати і виконувати завдання). Каруселі найкраще працюють на темах з чіткою ієрархією понять (архітектура мереж, бази даних). Для процесуальних тем їх краще поєднувати з відео чи живою демонстрацією.

Підготовка якісної каруселі на 90-хвилинну лекцію займає 3–5 годин, але потім її можна повторно використовувати, оновлювати модульно і викладати в Moodle чи Google Classroom.

Отже, інтерактивні каруселі – це дієвий і педагогічно виправданий формат для лекцій з ІКТ. Вони відповідають особливостям сприйняття сучасних студентів і принципам цифрової дидактики. Ефективність їх використання залежить від дотримання ключових принципів: лаконічності, прогресивного розкриття, мультимодальності та інтерактивності. У перспективі доцільно дослідити можливості створення адаптивних каруселей за допомогою ШІ та порівняти різні платформи для дистанційного навчання.

Література

1. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів*. Либідь.
2. Горобець, С. М. (2022). Цифрові інструменти в освітньому процесі ЗВО: методичний аспект. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 89(3), 45–58.
3. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip your classroom: Reach every student in every class every day*. ISTE.
4. Bligh, D. A. (2000). *What's the use of lectures?* Jossey-Bass.
5. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning (2nd ed.)*. Cambridge University Press.
6. Sweller, J. (1994). Cognitive load theory, learning difficulty, and instructional design. *Learning and Instruction*, 4, 295–312.

ШИПКО АРТЕМ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Красильникова Ганна*

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ МАЙБУТНІМИ ФАХІВЦЯМИ З ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ

У сучасних умовах стрімкого розвитку транспортної галузі, зокрема впровадження електронних систем керування, автоматизованих діагностичних комплексів та цифрових технологій обробки даних, сучасний автомобіль стає складною системою, у якій механічні компоненти інтегровані з електронними та програмними модулями. Відтак, професійна діяльність фахівців з обслуговування та ремонту автомобілів зазнає суттєвих трансформацій, коли особливого значення набуває критичне мислення як ключова когнітивна компетентність фахівця. Воно передбачає здатність аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, інтерпретувати результати діагностики та приймати обґрунтовані рішення.

Критичне мислення визнається однією з ключових компетентностей XXI століття, необхідною для ефективної діяльності в умовах інформаційного суспільства [1]. Тому сучасна освіта орієнтується на компетентнісний підхід, у якому критичне мислення є базовою складовою професійної підготовки. Воно виступає необхідною умовою формування здатності майбутнього фахівця до вирішення професійних завдань.

Критичне мислення необхідно робітникам станцій технічного обслуговування (СТО), які не лише використовують діагностичне обладнання для визначення поточного стану агрегатів транспортного засобу, але й аналізують отримані данні, прогнозують можливі несправності та приймають рішення щодо своєчасного проведення профілактичного обслуговування автомобіля [2]. Крім цього, зростання ролі цифрових технологій у автотранспортній галузі обумовлює необхідність переорієнтації професійної підготовки фахівців на розвиток аналітичних здібностей та здатності до самостійного вирішення проблем.

Отже, актуальність дослідження визначається необхідністю інтеграції критичного мислення у професійну діяльність фахівців з обслуговування та ремонту автомобілів в умовах цифровізації автотранспортної галузі.

Метою є дослідження критичного мислення як ключової компетентності для фахівців з обслуговування та ремонту автомобілів та аналіз педагогічних технологій розвитку цієї навички.

Поняття «критичне мислення» сформувалося як міждисциплінарна категорія, яка одночасно належить до поля філософії освіти, пси-

хології та педагогіки. Автори [3] визначають критичне мислення як інтегровану здатність особистості до аналітико-оцінювальної та аргументативної роботи з інформацією і власними судженнями, що забезпечує обґрунтованість висновків і відповідальність прийнятих рішень у ситуаціях альтернативності та невизначеності.

В роботі Петренко В. охарактеризувала педагогічну технологію формування критичного мислення у здобувачів вищої освіти, що складається з чотирьох етапів [4]: стимулювання мотивації студентів до вирішення критичних ситуацій; надання студентам «надлишкової» інформації щодо попереднього досвіду вирішення реальних ситуацій для конструювання їх власної системи знань; спрямування студентів на обґрунтування своїх позицій у вирішенні критичних ситуацій; розширення навичок критичного мислення у студентів через трансфер контекстуального досвіду критичного мислення за межі контексту.

При цьому, кожен з зазначених етапів формування критичності має свої методи навчання, а саме проблемне навчання, аналіз кейсів, дискусії, проєктну роботу, ситуаційне моделювання тощо, тобто через освітні формати, які змушують здобувача зіставляти позиції, доводити, уточнювати підстави та приймати рішення на основі аргументів.

Отже, у сучасних умовах цифровізації транспортної галузі окремі операції технічного обслуговування та ремонту автомобілів набувають характеру складного аналітичного процесу, в якому ключову роль відіграє критичне мислення. Воно забезпечує ефективну інтерпретацію даних, обґрунтованість рішень та підвищує якість професійної діяльності фахівця. Розвиток критичного мислення потребує відмови від репродуктивних методів на користь інтерактивних технологій та активних методів навчання.

Література:

1. Кравцов, Ю. С., Ігнатенко, О. В., & Глушко, В. В. (2024). Критичне мислення як ключова компетентність сучасної освіти. *Академічні візії*. URL: <https://surl.li/agxcfy>
2. Рибіцький, О., & Голян, В. (2025). Інтелектуальна діагностика автомобілів з використанням штучного інтелекту. *Herald of Khmelnytskyi National University. Technical Sciences*, 351(3.1), 448–454. URL: <https://surl.li/dpppnk>
3. Кравченко, Л., & Ільченко, О. (2025). Критичне мислення майбутніх фахівців: сутність і зміст поняття. *Ukrainian Professional Education = Українська професійна освіта*, (18), 208–215. URL: <https://surl.li/muegkw>
4. Петренко, В. О. (2023). Огляд сучасних наукових теорій та підходів до формування критичного мислення у студентів закладів вищої освіти. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*, (101). URL: <https://surl.li/uydnks>

ШПИЦЯ ЮЛІЯ

*Уманський національний університет (м. Умань)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Дубова Наталія*

СИНЕРГІЯ КУЛІНАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗДОРОВОГО ХАРЧУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Сучасні тенденції розвитку суспільства характеризуються зростанням уваги до якості харчування, здорового способу життя та профілактики захворювань, пов'язаних із неправильним раціоном. У цих умовах підвищуються вимоги до професійної підготовки фахівців харчової галузі, які повинні не лише володіти технологіями приготування продукції, а й розуміти її вплив на здоров'я людини.

Професійна освіта у сфері харчових технологій має реагувати на ці виклики шляхом інтеграції кулінарних знань з основами здорового харчування. Синергія кулінарних технологій і здорового харчування передбачає інтеграцію технологічних знань (процеси приготування їжі), нутриціологічних знань (розуміння харчової цінності продуктів), медико-біологічних аспектів (вплив на організм). Саме така інтеграція створює передумови для формування компетентного, відповідального та соціально орієнтованого фахівця.

Серед українських науковців значний внесок у розвиток технологій здорового харчування представлено в працях Г. Сімахіної, Н. Науменко, де підкреслюється роль функціональних продуктів у збереженні здоров'я людини. Зокрема, науковиці зауважують «Сьогодні ми уже можемо говорити про нутригеномні та нутригенетичні властивості оздоровчих продуктів, що відкриває величезні можливості для цілеспрямованого впливу на організм людини, «вмикаючи» певні гени для активування роботи тих чи тих органів, або, навпаки, «вимикаючи» гени, які можуть сприяти, наприклад, ростові ракових клітин» [1].

Сучасні освітні підходи мають базуватися на інтеграції науки, виробництва та освіти. Це відповідає концепції «від ідеї до споживача», яка розглядається у сучасних дослідженнях технологій здорового харчування. Такий підхід забезпечує формування цілісного професійного мислення, усвідомлення значення харчування для здоров'я, здатність адаптувати рецептури до сучасних вимог. З позиції компетентнісного підходу майбутній фахівець харчової галузі має володіти здатністю розробляти збалансовані страви, умінням оцінювати харчову цінність продуктів, навичками модифікації технологій приготування.

У цьому контексті забезпечення ефективної підготовки майбутнього фахівця харчової галузі здатного до інтеграції кулінарних технологій і здорового харчування можлива за умови використання сучасних педагогічних підходів, а саме: впровадження практико-орієнтованого підходу, що передбачає навчання через діяльність коли здобувачі освіти

не лише вивчають теоретичні основи, а й застосовують їх у процесі приготування страв; проєктне навчання, яке сприяє формуванню комплексних компетентностей через виконання навчальних проєктів; інтерактивні методи навчання, які забезпечують активну участь здобувачів освіти в освітньому процесі; міждисциплінарна інтеграція, яка забезпечує поєднання знань з різних дисциплін.

Також у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі доцільно звертати увагу на підвищення мотивації здобувачів освіти; формуванню професійної відповідальності; розвитку критичного мислення; покращенню якості практичної підготовки.

Отже, синергія кулінарних технологій і здорового харчування є важливим напрямом модернізації професійної освіти у сфері харчових технологій. Її реалізація забезпечує формування сучасного фахівця, здатного поєднувати технологічні знання з принципами раціонального харчування.

Література

1. Сімахіна Г.О., Науменко Н.В. (2025). Нові можливості оздоровчого харчування з позицій нутригенетики та нутригеноміки. *Наукові праці НУХТ*. 31(1). 145-156. DOI: <https://doi.org/10.24263/2225-2924-2025-31-1-13>

ШУМІК МАРІЯ, НАДВОРСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)*

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДИК ДО ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ

Сучасна освіта перебуває у стані активної трансформації, що зумовлена низкою глобальних викликів. До них належать цифрова революція, пандемічні загрози, економічна нестабільність, а також військові конфлікти. Ці чинники суттєво впливають на організацію освітнього процесу, змінюючи традиційні підходи до навчання та виховання. У таких умовах виникає потреба в переосмисленні ролі освіти та пошуку ефективних шляхів її розвитку.

Проблема трансформації освіти в умовах глобальних змін є предметом дослідження багатьох учених. У наукових працях висвітлюються питання цифровізації освіти, розвитку дистанційного навчання, формування ключових компетентностей та адаптації освітніх систем до кризових ситуацій. Особлива увага приділяється інноваційним педагогічним технологіям як засобу підвищення ефективності навчання.

Метою статті є аналіз основних напрямів трансформації освітнього процесу в умовах глобальних викликів та визначення перспектив його розвитку.

Глобальні виклики суттєво вплинули на освітній процес, змусивши заклади освіти швидко адаптуватися до нових умов. Одним із ключових факторів трансформації стала цифровізація, яка сприяла впровадженню дистанційного та змішаного навчання. Використання цифрових технологій дозволяє забезпечити безперервність освіти незалежно від зовнішніх обставин.

Пандемія COVID-19 стала каталізатором масового переходу до дистанційного навчання, що виявило як переваги, так і недоліки такої форми організації освіти. З одного боку, вона забезпечує гнучкість і доступність навчання, з іншого – виявляє проблеми цифрової нерівності та недостатнього рівня підготовки учасників освітнього процесу.

В умовах воєнних дій особливого значення набуває безпека освітнього середовища та психологічна підтримка здобувачів освіти. Освітні установи змушені впроваджувати нові формати навчання, що поєднують онлайн- та офлайн-компоненти, а також враховують індивідуальні потреби здобувачів освіти.

Одним із ключових напрямів трансформації є впровадження компетентнісного підходу, який орієнтований на формування у здобувачів освіти здатності до критичного мислення, вирішення проблем та самостійного навчання. Це сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних адаптуватися до швидкозмінного середовища.

Важливу роль відіграють інноваційні педагогічні технології, зокрема проектне навчання, гейміфікація, використання інтерактивних платформ та цифрових ресурсів. Вони сприяють активізації пізнавальної діяльності та підвищенню мотивації здобувачів освіти.

Разом з тим трансформація освітнього процесу супроводжується низкою викликів, серед яких: нерівний доступ до цифрових технологій; недостатній рівень цифрової компетентності; потреба в оновленні змісту освіти; психологічні труднощі учасників освітнього процесу.

Отже, трансформація освітнього процесу в умовах глобальних викликів є об'єктивною необхідністю, що вимагає комплексного підходу до модернізації освіти. Вона передбачає впровадження цифрових технологій, розвиток інноваційних педагогічних підходів та забезпечення адаптивності освітніх систем. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розроблення ефективних моделей організації навчання, здатних забезпечити якісну освіту в умовах нестабільності.

Література

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти: теорія і практика : монографія. Київ : ІТЗН НАПН України, 2021. 320 с.
2. Морзе Н. В., Кузьмінська О. Г. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті : навч. посіб. Київ: Видавнича група «КМ-Букс», 2020. 365 с.
3. European Commission. Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu). Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. 95 p.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ

ВИГОВСЬКА ВІОЛЕТА

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка (м. Житомир)*

Науковий керівник – д-р. філос. наук, проф. Поліщук Олена

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН У РЕКЛАМІ ТА МАРКЕТИНГУ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Сучасний розвиток інформаційного суспільства та цифрових технологій зумовлює зростання ролі графічного дизайну у рекламі та маркетингу. Візуальна комунікація стає основним інструментом впливу на споживача, формування бренду та просування продуктів і послуг. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка фахівців у сфері графічного дизайну, здатних працювати в умовах динамічних змін ринку.

Сучасні дослідження свідчать про активну трансформацію мистецької освіти під впливом цифровізації та глобалізаційних процесів. Увага приділяється розвитку компетентнісного підходу, інтеграції міждисциплінарних знань та використанню новітніх технологій у навчанні дизайнерів.

Піддубна О., Марченко А., Силаєва А., Овчаренко О., Петрова І. розглядають сучасний графічний дизайн як ефективний засіб прояву творчого потенціалу особистості, що поєднує художнє мислення, індивідуальний стиль та цифрові технології. У працях дослідників наголошується на важливості розвитку креативності, візуального мислення та здатності до самовираження у процесі проектної діяльності [2, с. 2998]. У контексті реклами та маркетингу це сприяє створенню оригінальних і конкурентоспроможних візуальних рішень, які відображають індивідуальність дизайнера та відповідають вимогам комунікації.

Метою дослідження є аналіз особливостей графічного дизайну у рекламі та маркетингу в контексті сучасної мистецької освіти та визначення ефективних підходів до підготовки майбутніх фахівців.

Графічний дизайн у рекламі та маркетингу виступає ключовим інструментом створення візуальних образів, які впливають на сприйняття бренду та формують споживчі уподобання. Ефективний дизайн поєднує естетичні якості з функціональністю, забезпечуючи зрозумілість і привабливість інформаційних повідомлень.

Поліщук О.П. розглянуто поняття гармонії як ключову категорію дизайну, естетики та мистецької освіти, що визначає цілісність і узгодженість візуальних рішень. Науковицею підкреслюється, що гармонія виступає методологічною основою формування художнього образу та ефективної візуальної комунікації [3, с. 440]. У контексті графічного дизайну в рекламі та маркетингу це проявляється у збалансованому поєднанні композиції, кольору, типографіки та образних елементів, що забезпечує створення привабливих і змістовних рекламних повідомлень. Водночас у системі мистецької освіти формування відчуття гармонії є важливою складовою підготовки майбутніх дизайнерів та розвитку їх професійних компетентностей [3, с. 441].

На думку науковців Колесник Н., Поліщук О., Піддубної О., Шостачук Т., Браславської Т. роль цифрового мистецтва у формуванні художнього образу в сучасному дизайні, що є важливим аспектом підготовки майбутніх фахівців у сфері графічного дизайну. Підкреслюється, що використання цифрових технологій розширює можливості створення візуально виразних і комунікативно ефективних образів, які активно застосовуються у рекламі та маркетингу. У контексті мистецької освіти це свідчить про необхідність інтеграції цифрових інструментів і художніх практик у навчальний процес, що сприяє формуванню професійних компетентностей дизайнерів та їх адаптації до сучасних вимог візуальної комунікації [4, с. 132].

У сучасній мистецькій освіті підготовка дизайнерів передбачає поєднання теоретичних знань із практичними навичками. Особливе значення має вивчення композиції, кольорознавства, типографіки, а також освоєння цифрових інструментів, таких як графічні редактори, системи візуального проектування та мультимедійні платформи.

На думку Кім О. застосування сучасних маркетингових підходів, зокрема Agile-маркетингу та EduScrum, використовується у розробці рекламних проєктів у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Науковцем підкреслюється, що використання гнучких методологій сприяє підвищенню ефективності командної роботи, оперативності прийняття рішень та адаптації графічного дизайну до динамічних умов ринку [1]. У контексті графічного дизайну реклами такі підходи дозволяють створювати більш цілеспрямовані, актуальні та конкурентоспроможні візуальні рішення, що відповідають сучасним вимогам маркетингових комунікацій [1].

Важливою складовою освітнього процесу є впровадження технологічних підходів, зокрема використання онлайн-платформ, інтерактивних методів навчання, проєктної діяльності та реальних кейсів із сфери реклами та маркетингу. Це дозволяє студентам адаптуватися до вимог сучасного ринку праці та розвивати креативне мислення.

У працях Ковтун Н., Вітюк І., Поліщук О. висвітлюється значення освітньої діяльності як важливого чинника формування ціннісних орієнтацій та соціальної відповідальності особистості. Підкреслюється роль просвітницьких ініціатив у розвитку комунікації та взаємодії з аудиторією на основі етичних і культурних принципів. У контексті графічного дизайну в рекламі та маркетингу це проявляється у створенні візуального контенту, який не лише привертає увагу, але й транлює соціально значущі смисли, формуючи довіру та позитивний імідж бренду [5, с. 126].

Крім того, сучасна мистецька освіта орієнтована на формування у студентів навичок роботи з брендингом, айдентикою, візуальним сторітелінгом та цифровим контентом для соціальних мереж. Це забезпечує комплексну підготовку фахівців, здатних ефективно реалізовувати дизайнерські проекти в умовах цифрового середовища.

Таким чином, графічний дизайн у рекламі та маркетингу є важливою складовою сучасної візуальної культури та ефективним інструментом комунікації. У контексті мистецької освіти його вивчення потребує поєднання теоретичних, практичних і технологічних підходів. Інтеграція цифрових технологій та інноваційних методів навчання сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх дизайнерів та їх успішній реалізації у професійній діяльності.

Література

1. Кім, О. (2021). Графічний дизайн реклами: маркетингові проекти у сфері зовнішньоекономічної діяльності згідно концепції Agile-маркетинг та EduScrum. Економіка та суспільство, (28). DOI: [10.32782/2524-0072/2021-28-26](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-26)
2. Піддубна О. М., Марченко А. А., Силаєва А. В., Овчаренко О. А., Петрова І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. Вісник науки та освіти. № 10 (40). С. 2996–3010. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45838>
3. Поліщук О. П. (2025). Гармонія як поняття дизайну, естетики, дизайн-освіти і мистецької освіти: теоретичний та методологічний аспекти. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 50. 437–443. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44243>
4. Kolesnyk N., Piddubna O., Polishchuk O., Shostachuk T., Breslavka H. (2022). Digital art in designing an artistic image. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 12(2). 128–133. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36188/>
5. Kovtun N., Vitiuk I., Polishchuk O. (2024). Educational and Charitable Activities of Baptist Christians: On the Example of the Religious Organization of Evangelical Christians Baptists, Called 'Church of the Nativity,' in Zhytomyr. Occasional Papers on Religion in Eastern Europe. 44(6). 124-139. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/41230>

ГОРОБЕЦЬ АНГЕЛІНА

*Житомирський державний університет ім. І. Франка (м. Житомир)
Науковий керівник - викладач Куниця Гліб*

ПОМИЛКА ЯК РЕСУРС У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

У мистецькій освіті помилка традиційно розглядається як недолік, що потребує виправлення. Проте в умовах реформування сучасної освіти особливої актуальності набуває пошук нових підходів до розвитку творчого потенціалу особистості. Мистецька освіта сьогодні стикається з низкою викликів, серед яких – необхідність переходу від репродуктивного навчання до стимулювання креативності та критичного мислення. Як зазначає Гончаренко, актуальні проблеми мистецької освіти в Україні часто пов'язані з пошуком балансу між традиційними методиками та інноваційними запитами суспільства (2023, с. 47). Одним із таких інноваційних аспектів є переосмислення ролі помилки в освітньому процесі.

Мета дослідження – обґрунтувати роль помилки як ресурсу розвитку творчого та гнучкого мислення в процесі мистецької освіти, а також визначити її педагогічний потенціал у формуванні здатності до самовираження. Таким чином, помилка в мистецькій діяльності може розглядатися не як негативний результат, а як ресурс, що відкриває можливість для творчого пошуку та розвитку особистості.

Традиційно в педагогічній практиці помилка сприймалася як негативний результат, що підлягає негайному виправленню та оцінюванню. Проте в контексті творчої діяльності на уроках мистецтва страх перед помилкою стає головним бар'єром, що блокує уяву учня. Сучасні дослідники підкреслюють, що подолання цього страху є першочерговим завданням вчителя. Зокрема, Мірошнікова наголошує, що помилка має стати «другом навчання», а зменшення учнівського страху перед невдачею дозволяє дитині відчувати свободу самовираження.

На уроках образотворчого мистецтва «неправильна» лінія, випадкова пляма або неочікуваний колір можуть стати поштовхом до створення унікального художнього образу. Перетворення помилки на ресурс передбачає використання методики «позитивного переосмислення», де випадковий дефект стає центральним елементом композиції. Це сприяє розвитку гнучкості мислення - здатності швидко змінювати стратегію діяльності залежно від нових обставин.

Виклики, що постають перед вищою мистецькою освітою, також впливають на підготовку майбутніх учителів. Єфімова у своєму аналітичному дослідженні зазначає, що сучасна система потребує фахівців, здатних працювати в умовах невизначеності та адаптуватися до змінних соціокультурних просторів (2024, с. 288-292). Це означає, що майбутній

вчитель мистецтва сам повинен володіти навичками рефлексії та не боятися експериментувати, щоб транслювати цей досвід учням.

Проблема професійної підготовки вчителя мистецтва в контексті сучасних викликів детально розглядається у працях Кравцової. Автор стверджує, що сучасна мистецька освіта потребує нових орієнтирів, які б поєднували технологічність та емоційну наповненість (Кравцова, 2024, с. 36–41). Розвиваючи цю думку, дослідники наголошують, що готовність майбутнього вчителя до використання нестандартних ситуацій (у тому числі помилок учнів) як дидактичного інструменту є показником високого рівня його педагогічної майстерності (Кравцова та ін., 2025, с. 176–181).

Використання помилки як ресурсу на уроках мистецтва має кілька важливих аспектів:

- 1) Психологічний: зняття емоційної напруги та страху перед «чистим аркушем».
- 2) Когнітивний: активізація пошуку нестандартних рішень та розвиток дивергентного мислення.
- 3) Мистецький: збагачення творчого арсеналу учня новими прийомами та фактурами.

Емпіричною базою дослідження є педагогічне спостереження за виконанням творчих завдань здобувачами мистецької освіти, а також аналіз результатів їхньої діяльності в умовах використання методики позитивного переосмислення помилки.

Отже, формування творчості учнів неможливе без права на помилку. Вчитель мистецтва має створювати таке середовище, де будь-яка неточність розцінюється не як поразка, а як можливість для нового художнього відкриття. Це вимагає від педагога гнучкості, емпатії та високої фахової підготовки, що є пріоритетом сучасної мистецької освіти.

Література

1. Гончаренко, О. І. (2023). *Актуальні проблеми мистецької освіти в Україні*. НаУКМА.
2. Єфімова, А. В. (2024). Вища мистецька освіта в Україні: зміни, виклики та перспективи. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, (49), 288–292.
3. Кравцова, Н. Є. (2024). Сучасна мистецька освіта: проблеми і перспективи. В *Мистецька освіта: виклики та перспективи: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції* (с. 36–41). ВДПУ.
4. Кравцова, Н., Василевська-Скупа, Л., & Швець, І. (2025). Виклики сучасної мистецької освіти: перспективи професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (219), 176–181. URL: <https://surl.lj/bwzyyn>
5. Мірошнікова, А. (б. д.). *Помилка – друг навчання: три способи зменшити учнівський страх*. Освіторія. URL: <https://surl.li/yhmhslc>

ГРИЩЕНКО ВІКТОРІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ГРАФІЧНИЙ ДИЗАЙН У СТВОРЕННІ МУЛЬТИПЛАТФОРМЕННОГО ОБРАЗУ НЕЗАЛЕЖНОГО МУЗИЧНОГО ВИКОНАВЦЯ

Сучасна музична індустрія функціонує в умовах активного розвитку цифрових технологій та соціальних мереж, де візуальна складова відіграє ключову роль у просуванні виконавців. Незалежні музиканти потребують цілісного та впізнаного образу, який би ефективно функціонував у різних медіапросторах. У цьому контексті графічний дизайн стає основним інструментом формування мультиплатформенного візуального стилю.

Метою є дослідження ролі графічного дизайну у створенні мультиплатформенного образу незалежного музичного виконавця та визначення основних принципів формування його візуальної ідентичності.

Графічний дизайн у музичному брендингу виконує функцію візуальної комунікації між виконавцем і аудиторією. Він забезпечує формування цілісного образу через систему графічних елементів: логотип, кольорову палітру, типографіку, стиль зображень та загальну композиційну структуру. Мультиплатформенний підхід передбачає адаптацію візуального стилю до різних цифрових середовищ (соціальні мережі, стрімінгові сервіси, відеоплатформи).

Овдійчук Т.В., Миронова Г.А. зазначають, що сучасні тенденції в дизайні музичних лейблів характеризуються переходом до мінімалізму, гнучких візуальних систем та адаптивних айдентик, що ефективно функціонують у цифровому середовищі. Особлива увага приділяється створенню динамічних логотипів, експериментам із типографікою та використанню універсальних графічних елементів, які легко масштабуються для різних медіаформатів [1]. Зазначимо, що формування мультиплатформенного образу незалежного музичного виконавця такі підходи дозволяють вибудовувати цілісну візуальну систему, що забезпечує впізнаність артиста на стрімінгових сервісах, у соціальних мережах та промоційних матеріалах. Візуальна мова музичних лейблів стає важливим орієнтиром для розробки сучасної айдентики виконавця, де ключову роль відіграють адаптивність, концептуальність і цифрова універсальність.

Повалій Т. Л., Бойко О. П., Котенко О. О. у сучасному музичному середовищі імідж та брендинг розглядають як ключові складові успішної самопрезентації виконавця, що формують його впізнаність та емоційний зв'язок з аудиторією. Науковцями підкреслюється, що бренд у соціокультурній діяльності є цілісною системою символів, образів і

комунікаційних стратегій, які забезпечують єдність художнього образу та його сприйняття у різних каналах комунікації [3, с. 196-197].

У контексті створення мультиплатформеного образу незалежного музичного виконавця це означає необхідність поєднання візуальної ідентичності, стилістичної узгодженості та продуманої комунікації в соціальних мережах і цифрових медіа. Графічний дизайн у цьому процесі виступає інструментом, що забезпечує цілісність бренду, формує його естетичну виразність та підсилює вплив на цільову аудиторію.

У сучасному візуальному дизайні важливого значення набуває звернення до національних традицій, які виступають джерелом формування унікальної естетики та візуальної мови. На думку Березовського М. С., Татарнікової А. А. національні особливості дизайну розглядаються як система культурних кодів, орнаментальних мотивів і колористичних рішень, що впливають на створення сучасного візуального стилю та забезпечують його ідентичність [2, с. 61].

У контексті нашого дослідження використання елементів національної візуальної спадщини дозволяє підсилити унікальність бренду та сформуванню глибший емоційний зв'язок з аудиторією. Такий підхід сприяє поєднанню традиційних художніх принципів із сучасними цифровими технологіями графічного дизайну, забезпечуючи цілісність і впізнаваність образу на різних платформах. Особливу роль відіграє узгодженість візуальної мови, яка забезпечує впізнаваність виконавця та формує емоційний зв'язок з аудиторією. Графічний дизайн у цьому процесі виступає як інструмент побудови художнього образу, що поєднує естетику, концептуальність та технологічні можливості цифрового середовища.

Таким чином, графічний дизайн є ключовим елементом формування мультиплатформеного образу незалежного музичного виконавця. Його використання забезпечує цілісність візуальної ідентичності, підвищує впізнаваність та ефективність комунікації в цифровому середовищі. Сучасні підходи до дизайну дозволяють створювати гнучкі та адаптивні брендові системи, що відповідають вимогам музичної індустрії.

Література

1. Овдійчук, Т.В., Миронова, Г.А. (2025). Сучасні тенденції в дизайні музичних лейблів. *Сталий розвиток суспільства та дизайн діяльність у просторі територіальної айдентики*, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/53074/>.

2. Березовський, М. С., & Татарнікова, А. А. (2025). Національні особливості дизайну як традиції впливають на сучасний візуальний стиль. *Сучасний гуманітарний та мистецтвознавчий дискурс: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених, студентів, аспірантів* (с. 61–63). Львів–Торунь: Liha-Pres. URL: <https://surl.li/mwzusk>

3. Повалій, Т. Л., Бойко, О. П., & Котенко, О. О. (2024). Іміджелогія та брендинг у соціокультурній діяльності: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет (257 с.). URL: <https://surli.cc/ucanzj>

ДЕНЕЦУК ЯНА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Піддубна Оксана*

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

У сучасних умовах трансформації освіти, зумовлених соціокультурними змінами та утвердженням особистісно орієнтованого навчання, особливої актуальності набуває розвиток емоційного інтелекту учнів. Здатність усвідомлювати власні й чужі емоції, регулювати поведінку та вибудовувати конструктивну взаємодію є ключовою компетентністю сучасної особистості. Відтак формування емоційного інтелекту стає важливим завданням загальної середньої освіти і відповідає ідеям Концепції Нової української школи щодо розвитку життєвих компетентностей і самореалізації особистості.

Підлітковий вік є сенситивним періодом розвитку емоційної сфери, самосвідомості та соціальних навичок: формується образ «Я», відбувається переоцінка цінностей, зростає потреба в емоційній підтримці. Це зумовлює необхідність створення сприятливих педагогічних умов для розвитку емпатії, рефлексії та саморегуляції. Водночас традиційне навчання не завжди враховує емоційний компонент, що актуалізує пошук ефективних технологій, здатних інтегрувати когнітивний і емоційний розвиток учнів.

Значний потенціал у цьому контексті має образотворче мистецтво, що поєднує когнітивну та емоційно-ціннісну сфери особистості. Воно сприяє розвитку емоційної чутливості, художнього сприймання та здатності виражати переживання через творчість. Використання образів, кольору й композиції поглиблює усвідомлення власного й чужого внутрішнього світу, а мистецтво як універсальна мова емоцій дає змогу передавати складні почуття без вербального оформлення, що особливо важливо для підлітків.

Поняття «емоційний інтелект» увійшло в науковий обіг завдяки працям Дж. Маєра та П. Саловея, які визначили його як сукупність ментальних здібностей до усвідомлення, розрізнення й регуляції власних і чужих емоцій [3, с.187].

Проблема емоційного інтелекту активно розробляється у працях зарубіжних учених (Е. Келовей, С. Фішер, Л. Сонг, Х. Вейзингер, Дж. Сіаррочі, К. Саарні та ін.) і вітчизняних дослідників (О. Бакаленко,

С. Дерев'янка, В. Зарицька, Л. Курганська, Е. Носенко, О. Остапчук та ін.). Узагальнення підходів дає підстави розглядати емоційний інтелект як інтегративну характеристику, що поєднує когнітивні, емоційні й поведінкові компоненти та забезпечує ефективну соціальну взаємодію.

Байковська А. зазначає, що уроки образотворчого мистецтва та емоційний інтелект учнів пов'язані тим, що у школярів під час навчального процесу формуються вміння презентувати свої творчі досягнення, спілкуватися з іншими учнями за допомогою мистецтва, навички колективної роботи над певною творчою роботою [1, с. 32]. Крім того, у процесі художньої діяльності учні навчаються усвідомлювати власні емоційні реакції на мистецькі твори та виражати їх у прийнятній соціальній формі.

Використання елементів арт-терапії на уроках образотворчого мистецтва сприяє розвитку емоційного інтелекту, оскільки впливає на емоційно-вольову сферу та поєднує навчальні й корекційно-розвивальні завдання. У творчій діяльності учні опановують навички саморегуляції, вчать усвідомлювати й контролювати власні переживання, зосереджуючись на процесі, а не на помилках. Є. Вознесенська визначає арт-терапію як метод, що дозволяє досягти «зцілення» через творчий процес самовираження. Згідно з її баченням, це не терапія чи лікування в традиційному розумінні, а передусім шлях до відновлення цілісності особистості [2, с. 117].

Арт-терапевтичні техніки («вільне малювання», «кольорові асоціації», «емоційні плями», метафоричні образи) створюють безпечне середовище для вираження почуттів через колір і форму, знижують напругу, долають емоційні бар'єри та формують позитивну самооцінку. Вони також активізують емоційну рефлексію, сприяючи усвідомленню власних станів і їх причин.

Особливо ефективною арт-терапією є в інклюзивному навчанні. Для учнів з особливими освітніми потребами вона виступає засобом невербальної комунікації, допомагає подолати труднощі саморегуляції та соціальної взаємодії. Застосування технік, що не передбачають жорстких вимог до результату (малювання настрою, кольоротерапія, робота з різними матеріалами, колективні композиції), забезпечує емоційний комфорт і підтримку. У результаті розвиваються ключові компоненти емоційного інтелекту: усвідомлення, прийняття та регуляція емоцій, а також здатність до рефлексії.

Не менш важливим є розвиток емпатії та соціальних навичок. Обговорення робіт, навіть у спрощеній або частково невербальній формі, допомагає учням навчитися сприймати емоційні прояви інших, розуміти різноманітність переживань та приймати індивідуальність кожного. Колективні арт-проекти особливо ефективні для формування навичок

співпраці, взаємодії та соціальної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.

Роль учителя в організації арт-терапевтичної діяльності є визначальною. Педагог виступає не лише як організатор навчального процесу, а як фасилітатор, який делікатно супроводжує емоційний розвиток дитини, підтримує її ініціативу, уникає критичного оцінювання результату та акцентує увагу на процесі творчості. Важливо дотримуватися принципів добровільності, неупередженості, конфіденційності та прийняття, що є базовими для арт-терапевтичної взаємодії.

Систематичне використання арт-терапії на уроках образотворчого мистецтва дозволяє не лише розвивати емоційний інтелект учнів, а й сприяє їхній психоемоційній стабілізації, підвищенню самооцінки та формуванню позитивного ставлення до навчання. Особливо значущим є те, що такі підходи забезпечують рівний доступ до емоційного розвитку для всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, що відповідає принципам інклюзивної освіти.

Важливим є розвиток емпатії через аналіз і обговорення творчих робіт, що формує вміння розуміти емоції інших, толерантне спілкування та конструктивну взаємодію. Групові форми роботи (обговорення, «відкритий мікрофон», взаємооцінювання, спільні проєкти) сприяють розвитку діалогу, соціальної відповідальності та вміння враховувати думку інших.

Ключову роль відіграє вчитель як організатор емоційного розвитку, який підтримує емоційно-ціннісну складову навчання, створює ситуації успіху, використовує діалогічні методи, рефлексивні запитання та враховує індивідуальні особливості учнів.

Ефективність формування емоційного інтелекту забезпечується системністю: інтеграція емоційно спрямованих вправ (аналіз настрою картини, «емоційні автопортрети», візуалізація почуттів, «щоденник емоцій», рефлексія) у кожен урок образотворчого мистецтва.

Отже, образотворче мистецтво є дієвим засобом розвитку емоційного інтелекту, оскільки поєднує творчість, емоційне пізнання та самовираження, сприяючи гармонійному розвитку особистості.

Література

1. Байковська А. Директорські лайфхаки: як долати виклики у школі. Київ, 2020. 125 с.
2. Вознесенська О. Л., Мова Л. В. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті. Київ : Шкільний світ, 2007. 120 с.
3. Salovey, P., & Mayer, J. D. Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1989. 9(3), 185–211.

КАШТЕЛЯН ОЛЕКСАНДРА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Самборська Олена*

СКЕТЧБУК ЯК ЗАСІБ НАКОПИЧЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ВІЗУАЛЬНОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНІМИ ХУДОЖНИКАМИ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Сучасні реалії розвитку мистецької освіти вимагають пошуку ефективних підходів до формування творчих компетентностей у здобувачів освіти. Важливо навчати їх не лише опановувати та відтворювати знання, але й створювати нові ідеї, працювати з візуальними образами та вкладати в свої роботи індивідуальні сенси. У зв'язку з цим важливого значення набуває впровадження дидактичних інструментів, що поєднують освітній процес з індивідуальним творчим досвідом [1]. Одним із таких інструментів є скетчбук, який, відомий як засіб для фіксації ідей, сьогодні може виконувати роль повноцінного педагогічного ресурсу, що сприяє розвитку концептуального мислення молодих митців.

Дослідження демонструють, що інноваційні підходи, зокрема проєктне навчання, ефективно формують креативність, самостійність та професійні навички. Проєктне навчання розглядається як метод поєднання теоретичної і практичної діяльності, що спирається на внутрішню мотивацію студентів і спрямоване на досягнення значного результату [2]. Відповідно до сучасних парадигм студентоцентрованого навчання це підхід до спільної творчої праці, що формує навички самостійного опановування знань та роботи з інформацією. Такі підходи все частіше застосовуються у системі мистецької освіти, де художньо-проєктна діяльність стає важливим компонентом підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Сучасна освіта поступово переходить від передачі інформації до розвитку компетентностей, концентруючись на активній участі студентів та зміцненні їх творчого потенціалу. Ця тенденція підтверджується численними дослідженнями як українських, так і закордонних науковців. Дослідники в Україні акцентують увагу на необхідності інтеграції активних, особистісних і рефлексивних підходів у навчання мистецтву [3]. Саме в цьому контексті скетчбук органічно вписується у сучасну педагогічну практику як інструмент, що сприяє самовираженню, практичному навчанню й усвідомленню власних досягнень.

Окрему методичну цінність має скетчноуїтінг як метод швидкого запису та організації основних ідей із застосуванням візуальної репрезентації. Крім того, це зручний спосіб аналізувати конкретні завдання з різних перспектив. Використання ключових фраз та ручних замальовок не лише систематизує думки, але й стимулює когнітивну діяльність. Як

зазначає М. Роуді, візуальні скетч-нотатки перетворюють механічне запам'ятовування на захопливий процес і суттєво змінюють мислення. Завдяки їм матеріал стає легшим для розуміння та довготривалого запам'ятовування [5; 6]. Це підтверджує, що скетчбук із допоміжного інструмента перетворився на ключовий метод навчання студентів творчих напрямів.

Окремої уваги заслуговують наукові розвідки про використання замальовок у освітньому процесі. Вони формують ґрунтовну теоретичну основу для розуміння ролі скетчбука як повноцінного дидактичного засобу навчання. Дослідження показують, що ескізи розвивають образне мислення, художні навички та креативність студентів. Регулярна практика роботи з начерками сприяє формуванню графічного мислення та поступовому засвоєнню професійних умінь [4]. Практичне інтегрування скетчбука в освіту передбачає його використання як обов'язкового елемента в межах фахових дисциплін («Декоративний рисунок», «Декоративний живопис», «Робота в матеріалі»), включення до структури проєктного навчання для супроводу творчого процесу, а також застосування як інструменту для самоаналізу та комунікації між студентом і викладачем. Такий підхід дозволяє індивідуалізувати навчання, підвищити мотивацію студентів і створити умови для більш глибокого розвитку їхніх творчих компетентностей. Отже, скетчбук є перспективним і ще недостатньо дослідженим дидактичним інструментом, інтеграція якого в сучасну систему мистецької освіти відповідає актуальним тенденціям її розвитку та відкриває нові можливості для вдосконалення підготовки майбутніх фахівців у галузі декоративного мистецтва.

Література

1. Journals of Uzhhorod National University. (n.d.). Педагогічні підходи у сучасній мистецькій освіті. URL: <https://surl.li/xeybon>
2. Journals of Volyn National University. (n.d.). Проєктне навчання в умовах Нової української школи. URL: <https://surl.li/lmgwb>
3. Kamianets-Podilskyi National University Pedagogical Series. (n.d.). Художньо-проєктна діяльність у мистецькій освіті. URL: <https://surl.li/evqnof>
4. Ukrainian Art Science. (n.d.). Значення начерків у розвитку художнього мислення. URL: <https://surl.li/sebhwr>
5. National Academy of Fine Arts and Architecture Journals. (n.d.). Роль графічного мислення у мистецькій освіті. URL: <https://surl.li/bhvicw>
6. Роуді, М. (2021). Візуальні нотатки. Ілюстрований посібник зі скетч-ноутингу (Н. Науменко, пер.). Київ: Ексім.

КЛЮД ОЛЕНА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)*

ВПЛИВ МИСТЕЦТВА НА ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У сучасному освітньому просторі дедалі більшого значення набуває не лише академічна успішність здобувачів освіти, а й розвиток їхнього емоційного інтелекту - здатності усвідомлювати, розуміти та регулювати власні емоції, а також ефективно взаємодіяти з іншими. Це зумовлює необхідність пошуку педагогічних засобів, що сприяють формуванню емоційної компетентності як важливої складової особистісного розвитку. У цьому контексті мистецтво постає як один із найбільш ефективних інструментів, адже воно безпосередньо апелює до внутрішнього світу особистості, її почуттів і переживань. Залучення здобувачів освіти до мистецької діяльності створює умови для глибшого емоційного самопізнання та розвитку, здатності до емпатії.

Розвиток емоційного інтелекту в освітньому середовищі виступає основою для формування емоційної компетентності. Через різні види навчальної діяльності - зокрема мистецькі практики, групову взаємодію та рефлексію – здобувачі освіти не лише пізнають власні емоції, а й набувають умінь керувати ними, будувати міжособистісні відносини та адаптуватися до різноманітних соціальних ситуацій [1].

Особливої актуальності ця проблема набуває в українському контексті. В умовах соціальної напруженості та воєнних викликів освітні заклади дедалі частіше виконують функцію простору психологічної підтримки. У цьому процесі вчителі мистецьких і трудових дисциплін відіграють важливу роль, адже саме через творчість вони сприяють емоційному розвантаженню учнів, допомагають їм проживати складні переживання, знижувати рівень тривожності та відновлювати внутрішню рівновагу. Залучення до різних видів мистецтва – музики, живопису, театру чи літератури – створює умови для глибокого емоційного переживання. Через сприйняття художніх образів здобувачі освіти вчаться розпізнавати емоції, інтерпретувати їх та співвідносити із власним досвідом.

Особливу роль у цьому процесі відіграють педагогічні методи і підходи. Ефективними є інтерактивні форми навчання, зокрема проєктна діяльність, групова робота, обговорення художніх творів, а також рефлексивні практики. Вони стимулюють розвиток емпатії, уміння слухати інших, висловлювати власні почуття та конструктивно реагувати на емо-

ційні прояви оточення. Важливим є створення безпечного освітнього середовища, у якому учні не бояться помилятися та відкрито виражати себе.

Для майбутніх учителів трудового навчання та технологій, мистецьких дисциплін розвиток емоційної компетентності має подвійне значення. З одного боку, вони повинні володіти власними емоційними ресурсами для ефективної професійної діяльності, з іншого – бути здатними формувати ці якості у своїх учнів. Їхня педагогічна діяльність передбачає постійну взаємодію, підтримку творчої ініціативи та врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти [2].

Крім того, важливим аспектом є використання елементів арт-терапії в освітньому процесі. Через творчі завдання, імпровазію, роботу з кольором, формою та матеріалами учні отримують можливість безпечно виражати складні емоції, що сприяє покращенню їхнього психологічного стану. Такий підхід особливо актуальний у сучасних умовах, коли зростає потреба у підтримці психоемоційного благополуччя дітей і молоді [3].

Отже, мистецька освіта виступає ефективним середовищем для розвитку емоційного інтелекту та формування емоційної компетентності, забезпечуючи гармонійне поєднання когнітивного, емоційного та творчого розвитку особистості. Важливо, що мистецька освіта формує також соціальні навички. Колективні творчі проекти розвивають здатність до співпраці, комунікації та взаєморозуміння. Учасники вчаться слухати одне одного, поважати різні точки зору та конструктивно вирішувати конфлікти – ключові компоненти емоційного інтелекту.

Таким чином, інтеграція мистецтва в освітній процес сприяє гармонійному розвитку особистості. Вона забезпечує не лише естетичне виховання, а й формування емоційно зрілої, емпатійної та соціально адаптованої людини. У перспективі це підвищує якість освітнього середовища та сприяє розвитку суспільства загалом.

Література

1. Іонова, О. М. (2012). Емоційний інтелект: сутність, структура, розвиток. *Педагогіка і психологія*, (3), 45–52 с.
2. Ковальчук, В. І. (2018). Розвиток емоційної компетентності майбутніх учителів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, (7), 112–120 с.
3. Левченко, І. М. (2020). Мистецька освіта як засіб розвитку емоційної сфери особистості. *Мистецтво та освіта*, (2), 14–18 с.

КОЛОДИЧ ДМИТРО

*Житомирський державний університет імені І. Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

КОМПОЗИЦІЯ В ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ ЯК ОСНОВА ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

У сучасному інформаційному суспільстві графічний дизайн виступає одним із провідних засобів комунікації, що забезпечує передачу візуальних повідомлень. Важливим елементом цього процесу є композиція, яка визначає структуру, логіку та емоційний вплив зображення. Незважаючи на розвиток цифрових технологій, саме композиційні принципи залишаються фундаментом створення ефективних дизайнерських рішень. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження композиції як основи візуальної комунікації.

Проблематика композиції у графічному дизайні широко висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. У наукових дослідженнях акцентується увага на принципах організації візуального простору, ролі композиції у сприйнятті інформації та формуванні естетичних якостей дизайнерських продуктів. Сучасні дослідники також підкреслюють вплив цифрових технологій на трансформацію композиційних підходів, зокрема інтеграцію динамічних і інтерактивних елементів.

Метою дослідження є здійснення комплексного аналізу композиції як базового чинника візуальної комунікації у графічному дизайні, а також обґрунтування її теоретичних засад і практичних аспектів використання.

Композиція є процесом організації елементів зображення у цілісну систему, що забезпечує гармонійність, логічність та виразність візуального повідомлення. Вона визначає взаємозв'язок між формою, кольором, текстом, простором та іншими складниками дизайну.

Важливу роль у композиційній структурі візуальної комунікації відіграє типографіка, яка, за дослідженням І. Костенко та О. Маковської, визначає ієрархію інформації, впливає на її сприйняття та забезпечує цілісність дизайнерського рішення [2, с. 91].

У ході дослідження нами було виявлено, що основними функціями композиції є організація візуального простору; забезпечення цілісності та гармонії; спрямування уваги глядача; передача змісту та емоційного настрою. Зазначимо, що композиція виступає базовим інструментом формування ефективної візуальної комунікації.

Як зазначають К. Осадча, А. Виноградова, композиція у графічному дизайні є основою організації візуальних елементів, що забезпечує цілісність, гармонію та ефективність сприйняття інформації [3, с. 215].

У графічному дизайні композиція виконує комунікативну функцію, оскільки визначає спосіб подання інформації та впливає на її сприйняття. Правильно побудована композиція сприяє швидкому зчитуванню інформації, формує логічну послідовність її сприйняття та підсилює емоційний вплив.

Композиційні рішення широко застосовуються у рекламному дизайні брендингу та айдентиці; веб- та UI/UX дизайні; поліграфічній продукції; соціальних медіа. Як зазначають С. Вітвицька, Н. Колесник, впровадження засобів комп'ютерної графіки у процес підготовки здобувачів вищої освіти є важливим чинником формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів та розвитку їх креативного потенціалу [1, с. 1135].

У практиці графічного дизайну композиція реалізується через конкретні дизайнерські рішення. Серед них: побудова модульних сіток для структуризації інформації, використання акцентів для виділення ключових елементів, поєднання тексту та зображення, застосування кольорових контрастів, створення візуального ритму та динаміки. Сучасні цифрові інструменти значно розширюють можливості роботи з композицією, дозволяючи експериментувати з формами, простором і рухом. У кожній із цих сфер композиція виступає засобом ефективної комунікації між автором і аудиторією.

На думку Н. Колесник, формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти передбачає поєднання теоретичних знань і практичних навичок, зокрема вміння працювати з сучасними візуальними та цифровими інструментами [4, с. 148]. У системі мистецької освіти композиція є фундаментальною дисципліною, що формує базові професійні компетентності майбутніх дизайнерів. Вона сприяє розвитку просторового та образного мислення, здатності до аналізу візуальних форм, креативності та художнього бачення, навичок створення гармонійних композицій. Інтеграція традиційних принципів композиції з сучасними цифровими технологіями є важливою умовою підготовки конкурентоспроможних фахівців.

З метою визначення ролі композиції у процесі візуальної комунікації було проведено опитування серед здобувачів спеціальності «Дизайн» у Житомирському державному університеті імені Івана Франка ($n = 52$) та аналіз виконаних ними навчальних проєктів. Результати дослідження засвідчили, що 87% респондентів вважають композицію ключовим чинником ефективності графічного дизайну; 79% здобувачів зазначили, що саме композиційна структура найбільше впливає на зрозумілість візуального повідомлення; 68% опитаних надають перевагу роботам із чітко вираженою візуальною ієрархією; 74% студентів відзначили, що використання контрасту та акцентів значно покращує сприйняття інформації.

Аналіз практичних робіт показав, що у проєктах із правильно вибудованою композицією: рівень сприйняття інформації підвищувався в середньому на 35%; час розпізнавання основного змісту зменшувався приблизно на 25%; загальна оцінка візуальної якості була вищою на 30% порівняно з роботами без чіткої композиційної структури.

Отримані результати підтверджують, що композиція є не лише естетичним, але й функціональним елементом графічного дизайну, який безпосередньо впливає на ефективність візуальної комунікації.

Отже, композиція є основою графічного дизайну та ключовим чинником ефективної візуальної комунікації. Вона забезпечує структурованість, логічність і естетичну виразність дизайнерських рішень. Теоретичні принципи композиції залишаються актуальними навіть в умовах цифровізації, водночас набуваючи нових форм реалізації завдяки сучасним технологіям. Практичне застосування композиційних підходів дозволяє створювати ефективні візуальні продукти, а їх вивчення є необхідною складовою професійної підготовки дизайнерів.

Література

1. Вітвицька, С. С., & Колесник, Н. Є. (2026). Професійна підготовка майбутніх здобувачів у закладах вищої освіти засобами комп'ютерної графіки. *Наука і техніка сьогодні*, 1(55), 1130–1142. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46648/>

2. Костенко, І., & Маковська, О. (2025). Типографіка у композиційній структурі візуальної комунікації сучасних медіа. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 89(2), 89–94. URL: <https://surl.li/airxiv>

3. Осадча, К., & Виноградова, А. (2021). Композиція у графічному дизайні. У *Збірник наукових праць студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2022»*. 2, 215–217. Запоріжжя: ЗНУ. URL: <https://surl.li/tpquhp>

4. Kolesnyk, N. (2025). Formation of professional competence of future designers in the educational process of higher education institutions. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 4(123), 146–160. URL: [https://doi.org/10.35433/pedagogy.4\(123\).2025.12](https://doi.org/10.35433/pedagogy.4(123).2025.12).

КРАВЧУК ОЛЕКСАНДР

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – д-р. філос. наук, проф. Поліщук Олена*

ПСИХОЛОГІЯ ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДИЗАЙНІ ЦУКРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

У сучасному дизайні пакування бакалійної групи товарів спостерігається перехід від чисто утилітарної функції до уваги щодо складної психологічної взаємодії товару зі споживачем. Цукор, як продукт першої необхідності з високим рівнем конкуренції, потребує особливих інструментів візуальної комунікації для диференціації на полиці. Психологія

логічний аспект розробки привабливого для широкого загалу пакування такого товару полягає не лише у приверненні уваги споживачів, а й у створенні довіри до продукту, формуванні відчуття емоційного комфорту при його використанні (Гаркін, Бовенко, 2025).

Мета дослідження полягає у вивченні психологічних механізмів сприйняття графічних елементів споживчого пакування цукру-рафінаду та обґрунтуванні художнього проектування його візуального образу, що стимулюватиме позитивну реакцію споживача.

Візуальна комунікація в дизайні пакування цукрової продукції базується, як видається, на тривірневій моделі сприйняття товару, яка включає перше враження про оформлення його пакування, оцінку його зручності та формування позитивних асоціацій і, відтак, лояльності до виробника та його продукції. У межах першого рівня ключову роль відіграє колірне рішення. Хоча традиційно пакування цукру-рафінаду асоціюється з білим та блакитним кольорами, що символізують його високу якість, сучасний ринок диктує необхідність розширення палітри при оформленні пакування. Зокрема, використання пастельних та кремових відтінків у маркуванні тростинного цукру апелює до концепції «природності», тоді як насичені темні тони, такі як бордовий або золотий на коробці, можуть стати маркерами преміального сегмента, створюючи відчуття високої якості та стабільності бренду.

Важливим інструментом впливу на поведінку споживачів при зустрічі з оформленням товару є типографіка, яка виступає своєрідною «інтонацією» бренду. Гротескні шрифти без засічок сприймаються споживачем як символ сучасності та відкритості, що критично важливо для мінімалістичних дизайнів, орієнтованих на швидке зчитування інформації. Водночас рукописні скрипти додають продукту індивідуальності, транслюючи ідею «людяності» та ілюзію крафтового виробництва. Це безпосередньо впливає на візуальну ієрархію, яка підпорядковується відомому правилу «трьох секунд», які визначають зацікавленість чи незацікавленість споживачів у якомусь товарі через його зовнішній вигляд. Дизайн має бути спроектований так, щоб погляд споживача рухався за чітким сценарієм: від колірної домінанти, що ідентифікує категорію товару, до акцентного логотипу та інформаційного блоку, який надає раціональне підтвердження вибору (Шубенко, 2017). Будь-яке порушення цієї логічної послідовності викликає когнітивний дисонанс і може призвести до відмови від покупки.

На завершальному етапі формування образу продукту важливого значення набувають гештальт-принципи композиції, використання законів близькості, схожості та замкненості дозволяє перетворити окремі графічні елементи на цілісну візуальну систему при художньому оформленні коробки цукру-рафінаду. Наприклад, ритмічні патерни, що іміту-

ють кристали цукру або природні мотиви, підсвідомо сприймаються споживачем як ознака впорядкованості та надійності виробника. Естетична цілісність підсилюється через тактильний досвід: впровадження текстурних елементів, таких як матове покриття або вибіркове лакування, створює додатковий сенсорний вимір, що змінює емоційний зв'язок між брендом і споживачем на рефлексному рівні.

Також можна стверджувати про необхідність дизайнерів враховувати запити сучасних споживачів на екологічну відповідальність виробника (Іванов, Філіпський, 2023) та естетичний мінімалізм при художньому оформленні коробки цукру-рафінаду.

Дизайн пакування цукрової продукції є результатом врахування дизайнером напрацювань сучасної естетики та психології візуальної комунікації. Це дозволяє перетворити звичайний товар на об'єкт споживчого досвіду, де колір, шрифт та композиція неначе працюють як єдиний механізм формування довіри споживачів цукру-рафінаду.

Література

1. Гаркін, П., Бовенко, О. (2025). Формування фірмового стилю та персонального бренду графічного дизайнера. *Вісник ХДАДМ*, 2, 19-21. <https://surl.li/udbnve>
2. Шубенко, О. В. (2017). Основи графічного дизайну та композиції: Конспект лекцій. КПІ ім. Ігоря Сікорського. https://cpsm.kpi.ua/Doc/lections_2.pdf
3. Іванов, М. М., Філіпський, Р. О. (2023). Сучасні підходи до екологізації пакування харчової продукції. *Екологічні науки*, 9, 57–65. <https://surl.li/wrdhtz>

ЛІСОВСЬКА ДАРИНА

*Житомирський державний університет ім. Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – д-ц., кандидат пед. наук Шостачук Тетяна*

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ТА ТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Сучасний розвиток освіти зумовлює необхідність переосмислити ролі освіти мистецтва як важливого двигуна формування особистості. В контексті глобалізаційного прогресу, діджиталізації суспільства та інтеграції різних галузей знань особливої актуальності набувають теоретико-практичні та технологічні підходи до організації мистецького навчання. Навчання мистецтву перестає бути лише засобом візуального виховання і стає багатогранною трансформуючись у складну систему яка формує ключові компетентності, творче мислення та культуру ідентичності. Теоретичний фундамент цих процесів базується на сучасних педагогічних концепціях, що поєднують компетентнісний, культурознавчий, інтегрований та діяльнісний підходи, які забезпечують цілісність освітнього процесу та його відповідність вимогам сучасного суспільства.

Основна частина сучасних досліджень у сфері мистецької освіти спрямована на обґрунтування діючих моделей поєднання теорії, практики та технології. Теоретичний аспект передбачає осмислення мистецтва як особливої форми пізнання світу, що формує художній світогляд, здатність інтерпретації та емоційно цілісного сприйняття дійсності. Зокрема, культурологічний та інтерпретаційний підходи дозволяють розглядати мистецтво як засіб розвитку особистості через взаємодію з художнім образом та їх осмисленням. Водночас теоретико-методологічні дослідження підкреслюють важливість вивчення різних мистецьких напрямків (реалізм, модернізм, постмодернізм) як способу формування цілісного художнього мислення.

Практичний аспект мистецької освіти реалізується через активну креативну діяльність здобувачів освіти, яка передбачає виконання інтерактивних методів, проєктної роботи, дослідницьких завдань та діяльності, розвитку емоційної сфери та образно-художнього мислення, що є важливим складовою мистецької компетентності. Значну роль відіграє також впровадження практико-орієнтованих підходів, які дозволяють поєднати навчання з реальними творчими практиками, зокрема через майстер-класи, творчі проєкти та колективну діяльність.

Окріме місце у сучасній мистецькій освіті посідають технологічні підходи, які охоплюють використання цифрових ресурсів, онлайн-платформ, мультимедійних засобів та інноваційних педагогічних технологій. Дослідження показують, що інтеграція цифрових інструментів, STEAM-освіти, медіаосвіти та візуалізаційних технологій, що поліпшує розвиток креативності, критичного мислення та комунікативних навичок учнів. Окрім того технологічні підходи персоналізацію навчання, доступ до різних джерел інформації та можливості інтеграції мистецтва з іншими галузями науки. У цьому контексті, важливо приділити увагу медіаосвіті, яка розглядається як теоретико-практична парадигма формування цифрової грамотності та критичного ставлення до інформації.

Сучасні педагогічні підходи до мистецької освіти передбачають інтеграцію теоретичних знань, практичної діяльності та технологічних інновацій у єдиний комплекс. Такий підхід сприяє формуванню не лише художніх умінь, а також соціальних компетентностей, здатності до співпраці, творчого самовираження та самореалізації. Також важливим спрямуванням є синтез наук, який дозволяє поєднувати мистецтво з наукою, технологіями та іншими сферами діяльності, створюючи сприятливі умови для розвитку особистості.

Отже, теоретико-практичні та технологічні підходи в мистецькій освіті є взаємопов'язаними складовими освітнього процесу. Їх інтеграція забезпечує ефективне формування ключових компетентностей, розвиток творчого потенціалу та підготовку особистості життя в умовах динамічного інформаційного суспільства.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні нових моделей мистецької освіти, які враховують інноваційні технології, індивідуальні особливості здобувачів освіти та потреби сучасного культурного середовища.

Література

1. Шульга, Л. (2025). Інноваційні підходи до викладання мистецької та технологічної освітніх галузей у початковій школі. *Pedagogical Sciences Theory and Practice*. № 3 (55), 91–95. URL: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-3-11>
2. Розінкевич, Н., & Перевертун, О. (2025). Studying worldview and artistic trends in an educational institution: theoretical and methodological analysis *Інноваційна педагогіка*, 2 (84), pp. 16–20. URL: <https://surl.li/jdybfx>
3. Царенко, В. (2024). Наукові підходи до формування художнього світогляду майбутнього викладача музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (216), 288–293. URL: <https://surl.li/shnytw>
4. Ткемаладзе, З., & Золотарьова, О. (2022). Інтерактивні педагогічні технології в мистецькій освіті. *Нотатки сучасної науки*. Харків : СГ НТМ «Новий курс». № 1. 4–5. URL: <https://surl.li/iocink>
5. Корчагіна, Г., & Кім, О. (2025). Сучасні педагогічні підходи до формування соціальної компетентності студентів мистецьких спеціальностей. *Professional Art Education*. 6 № 2. 24–33. URL: <https://surl.li/savjzf>

ЛЮБЕЦЬКА АНАСТАСІЯ

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – д-р. філос. наук, проф. Поліщук Олена*

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ПАКУВАННЯ ШОКОЛАДНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Шоколад, що пройшов шлях від ритуального напою давніх цивілізацій Америки до сучасного кондитерського виробу різноманітних форм та смаків, він сьогодні є одним із ключових «товарних симпатиків» для сучасних споживачів, особливо дитячої аудиторії. Тому оформлення пакувань для цього продукту є непростим об'єктом творчого пошуку фахівців з дизайну, особлива їхня увага потрібна для творення візуальної ідентифікації сувенірного пакування. У межах художнього проектування сувенірних серій дизайн такого продукту виходить за межі суто утилітарної функції захисту від псування чи механічного пошкодження, перетворюючись на засіб комунікації із споживачами та формування швидкого опізнавання продукції й іміджу бренду через поєднання оригінальної конструкції та цікавого і водночас привабливого ілюстративного матеріалу. Саме фахова робота дизайнерів має забезпечити стилістичну єдність та емоційну наповненість пакування, щоб дозволити продукту не лише відповідати естетичним смакам споживачів, а й ефек-

тивно ніби транслювати святкову атмосферу чи преміальний статус виробу-смаколика, суттєво підвищуючи його конкурентоспроможність на сучасному ринку.

Метою дослідження є здійснення порівняльного аналізу художньо-композиційних засобів та конструктивних рішень у дизайні сувенірної упаковки шоколаду для виявлення найбільш ефективних прийомів поєднання ілюстративного матеріалу з оригінальною формою виробу.

Аналіз дизайнерів сучасного шоколаду свідчить, що сувенірний статус продукту досягається двома шляхами: через акцентування на унікальній формі або через ілюстрований матеріал. Встановлено, що поєднання оригінальної конструкції, тематичної колористики та незвичної авторської графіки може створити належний емоційний вплив на споживача. Це дозволяє пакуванню виступати не лише як захисна оболонка, а як самостійний арт-об'єкт, що задовольняє, з одного боку, естетичні запити аудиторії та підвищує впізнаваність бренду. Прикладом є ПП ВТК «Лукас» (vizok.market, 2026) та дизайн пакування набору під назвою «Щасливого Різдва та Нового року», він побудований на казковому сюжеті про затишний будинок із відчиненими червоними дверима, крізь які пробивається тепле світло та силует ялинки, що миттєво створює атмосферу свята. Головним персонажем композиції виступає Дід Мороз із мішком подарунків, чий образ симетрично повторюється на фронтальній панелі, тоді як на бокових частинах розгортаються додаткові сцени зі сніговиком, оленем та ельфами-помічниками, що прикрашають ялинку. Колірна гама базується на глибокому темно-синьому фоні зимової ночі, на якому яскраво контрастують червоні, зелені, жовті та сині елементи, що робить дизайн емоційно насиченим, виразним і максимально привабливим як для дітей, так і для дорослих. У свою чергу, дизайн пакування шоколадного виробу «Grand Ferrero Rocher» (rozetka.com.ua/, 2026) базується на використанні виразної сферичної форми, що повністю загорнута в алюмінієву фольгу насиченого золотистого кольору, створюючи образ коштовного сувеніра. Ефект преміальності підсилюється завдяки коричневій гофрованій паперовій підкладці з делікатними золотистими смугами, яка стилістично імітує обгортку класичних дрібних цукерок бренду, але в масштабованому вигляді.

Композиційним завершенням виступає золотистий бант у верхній частині та лаконічна наклейка з логотипом на лицьовій стороні, що разом формує цілісний, вишуканий та впізнаваний візуальний образ продукту.

Підсумовуючи результати аналізу, можна зробити висновок, що художнє проєктування сувенірної шоколадної продукції успішно поєднує практичність із високою естетичною цінністю, перетворюючи звичайне пакування на засіб формування емоційного зв'язку з покупцем. Використання оригінальних конструктивних рішень разом з продума-

ним ілюстративним наповненням та гармонійною колористикою дозволяє створити цілісний образ продукту, що виділяється на ринку. Такий підхід до дизайну не лише забезпечує впізнаваність бренду, а й трансформує шоколадні вироби у повноцінні об'єкти подарункової культури, які задовольняють сучасні запити споживачів щодо ексклюзивності та візуальної привабливості, коли мова йде про особливий товар – шоколадну продукцію.

Література

1. Vizok.market. (2026). Набір подарунковий Lukas Щасливого Різдва та Нового року 250 г. URL: <https://surl.li/kgesdo>
2. Rozetka. (2026). Шоколадна цукерка Ferrero Rocher «Grand». URL: <https://surl.li/ktictb>

ОСНАДЧУК КАТЕРИНА

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

АНІМАЦІЯ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ У СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується активною цифровізацією всіх сфер діяльності, зокрема й освіти. Мистецька освіта, як важливий компонент формування культурного та творчого потенціалу особистості, зазнає значних трансформацій під впливом новітніх технологій. У цьому контексті особливого значення набуває використання анімації та цифрових інструментів, які відкривають нові можливості для візуалізації навчального матеріалу, розвитку креативності та формування професійних навичок майбутніх дизайнерів.

Актуальність теми зумовлена необхідністю пошуку ефективних методів навчання, що відповідають вимогам цифрової епохи та сприяють підвищенню якості мистецької освіти.

Метою дослідження є проаналізувати роль анімації та цифрових технологій як інноваційного інструменту у сучасній мистецькій освіті, а також визначення їхнього впливу на формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів.

Анімація як форма візуального мистецтва сьогодні виходить за межі розважального контенту та активно інтегрується у сферу освіти. Використання анімаційних технологій дозволяє зробити навчальний процес більш наочним, динамічним та інтерактивним. Завдяки поєднанню графіки, руху та звуку анімація сприяє кращому засвоєнню інформації та розвитку асоціативного мислення.

Цифрові технології, зокрема спеціалізовані програмні засоби для створення анімації, відіграють ключову роль у підготовці майбутніх дизайнерів. Вони забезпечують можливість практичного опанування сучасних інструментів візуальної комунікації, що є необхідною умовою професійної діяльності у сфері дизайну. Серед таких інструментів варто відзначити програми для 2D- та 3D-анімації, відеомонтажу та створення інтерактивного контенту.

Як зазначають О. Піддубна, Д. Погосьян, О. Поліщук, А. Марченко, сучасний графічний дизайн розвивається під впливом цифровізації, інтеграції новітніх технологій та трансформації візуальної культури, що зумовлює необхідність оновлення підходів до професійної підготовки майбутніх дизайнерів [2, с. 265].

За дослідженням Н. Колесник, О. Піддубної, О. Поліщук, Т. Шостачук, Г. Бреславської цифрове мистецтво відіграє ключову роль у формуванні художнього образу, поєднуючи традиційні мистецькі засоби з можливостями сучасних технологій. У сучасному цифровому середовищі формування художнього образу дедалі більше залежить від використання цифрових інструментів, які забезпечують нові можливості для творчої інтерпретації та візуалізації ідей, зокрема через анімацію [3, с. 129].

Інтеграція анімації у мистецьку освіту сприяє формуванню низки важливих компетентностей, зокрема: креативного мислення, здатності до візуалізації ідей, цифрової грамотності та навичок роботи з мультимедійними технологіями. Крім того, анімація стимулює самовираження студентів і сприяє розвитку їхньої художньої індивідуальності.

Як зазначає Н. Гнедко, підготовка здобувачів вищої освіти до використання комп'ютерної графіки потребує впровадження сучасних педагогічних підходів, орієнтованих на формування цифрової компетентності та практичних навичок роботи з візуальними технологіями. У сучасних умовах особливого значення набуває підготовка майбутніх дизайнерів до використання комп'ютерної графіки та анімаційних технологій, що виступають важливими інструментами їхньої професійної діяльності [1].

Особливої уваги заслуговує використання анімації у дизайн-освіті, де вона виступає як інструмент створення сучасного візуального контенту — від рекламних роликів до інтерфейсної анімації. Це дозволяє студентам адаптуватися до вимог ринку праці та формувати конкурентоспроможні професійні навички.

Отже, анімація та цифрові технології є важливими інноваційними інструментами у сучасній мистецькій освіті, які сприяють підвищенню ефективності навчального процесу та формуванню професійних компетентностей майбутніх дизайнерів. Їх інтеграція у навчальний процес

забезпечує розвиток креативного мислення, візуальної культури та цифрових навичок здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових методик використання анімації у навчанні, а також у вивченні впливу сучасних технологій, зокрема штучного інтелекту, на розвиток мистецької освіти.

Література

1.Гнедко Н. М. Підготовка здобувачів вищої освіти до використання комп'ютерної графіки у майбутній професійній діяльності: сучасні підходи та виклики. *Академічні візії*. 2025. № 43. URL: <https://surl.li/zzgneu>

2.Піддубна, О. М., Погосьян, Д. Р., Поліщук, О. П., & Марченко, А. А. (2025). Тенденції розвитку графічного дизайну та їх детермінація. *Теорія та практика дизайну*, 4(38), 262–271. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46765/>

3.Kolesnyk N., Piddubna O., Polishchuk O., Shostachuk T., Breslavska H. (2022). Digital art in designing an artistic image. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 12(2). 128–133. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36188/>

ПЕРЕПЕЧАЙ ДАРІЯ

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВИТИ У ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ДИЗАЙНЕРІВ

У сучасному освітньому середовищі візуальний образ закладу вищої освіти відіграє важливу роль у формуванні його впізнаваності, престижу та комунікаційної ефективності. Візуальна ідентичність включає систему графічних елементів, таких як емблема, логотип, кольорова палітра та типографіка, що разом формують цілісний образ університету. У цьому контексті особливого значення набуває підготовка майбутніх дизайнерів, здатних створювати сучасні візуальні системи відповідно до вимог освітнього середовища. Питання формування візуальної ідентичності закладів освіти розглядаються у працях сучасних дослідників графічного дизайну та брендингу, у дослідженнях яких акцентується увага на важливості інтеграції практичної дизайнерської підготовки в освітній процес.

Метою дослідження є аналіз процесу формування візуального образу закладу вищої освіти та визначення ролі мистецької підготовки дизайнерів у створенні ефективної візуальної ідентичності.

Візуальний образ університету є системою графічних елементів, що формують його зовнішню ідентичність. До основних складових належать емблема, логотип, фірмові кольори, шрифти та візуальні носії

інформації. Ці елементи забезпечують впізнаваність закладу та формують його імідж у суспільстві.

Основними елементами візуальної ідентичності є емблема як символічне представлення закладу; логотип як графічно-текстовий знак; кольорова система, що формує емоційне сприйняття; типографіка, яка забезпечує єдність візуальної комунікації; фірмові носії (сайт, поліграфія, соціальні мережі). Комплексне поєднання цих елементів забезпечує цілісність візуального образу.

Мистецька підготовка майбутніх дизайнерів є ключовим чинником формування їх професійних компетентностей у сфері візуальної комунікації. У процесі навчання студенти опановують принципи композиції, кольорознавства, типографіки та цифрових технологій, що дозволяє їм створювати ефективні візуальні системи. Особливу роль відіграє практична діяльність, яка передбачає розробку реальних або навчальних проєктів візуальної ідентичності.

За дослідженням Н. Балан, Ю. Гладкого, М. Маркович, З. Мацишиної, О. Петлюка формування візуальної культури у мистецькій освіті передбачає системне поєднання навчальних і практичних компонентів, що забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців у сфері графічного дизайну [1].

У сучасному графічному дизайні, як підкреслює Н. Колесник, айдентика виступає комплексною візуальною системою, що формує впізнаваність та імідж організації, зокрема закладів вищої освіти [2, с. 156].

За дослідженням О. Піддубної, А. Марченко, А. Силаєвої, О. Овчаренко, І. Петрової, графічний дизайн у сучасних умовах є важливим інструментом творчої самореалізації, що дозволяє розкривати індивідуальність особистості через створення унікальних візуальних рішень [3].

У процесі мистецької підготовки дизайнерів активно використовуються проєктні методи навчання. Здобувачі освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» Житомирського державного університету імені Івана Франка розробляють емблеми, логотипи та елементи фірмового стилю для закладів освіти. Це сприяє розвитку креативного мислення, навичок роботи з цифровими інструментами та розуміння принципів брендингу.

З метою визначення рівня розуміння здобувачами процесів формування візуального образу закладу вищої освіти було проведено анкетування серед здобувачів спеціальності «Графічний дизайн» ($n = 95$). Отримані результати показали, що 88% здобувачів вважають візуальну ідентичність важливим елементом іміджу університету; 81% респондентів зазначили, що емблема є ключовим елементом впізнаваності закладу; 76% опитаних підкреслили важливість цілісної системи фірмового стилю; 72% студентів вважають, що практичні завдання з розробки

айдентики сприяють розвитку професійних навичок; 69% респондентів відзначили, що цифрові інструменти значно підвищують якість дизайнерських рішень. Отримані дані свідчать, що формування візуального образу ЗВО є важливою складовою мистецької підготовки дизайнерів та сприяє розвитку їх професійних компетентностей.

Отже, формування візуального образу закладу вищої освіти є важливим напрямом графічного дизайну, що поєднує естетичні, комунікативні та функціональні аспекти. Мистецька підготовка дизайнерів відіграє ключову роль у створенні сучасних візуальних систем, забезпечуючи розвиток професійних компетентностей та здатність до роботи з комплексними дизайнерськими проектами. Перспективи розвитку цього напрямку пов'язані з подальшою цифровізацією та впровадженням інноваційних технологій у процес проектування візуальної ідентичності.

Література

1. Балан, Н. В., Гладкий, Ю. С., Маркович, М. Й., Мацішина, З. А., & Петлюк, О. В. (2025). Сучасні стратегії формування візуальної культури у мистецькій освіті. *Педагогічна академія. Наукові записки*. URL: <https://surl.li/fjukvx>
2. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні. *Український мистецтвознавчий дискурс, 1*, 154–160. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47237/>
3. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силаєва, А. В., Овчаренко, О. А., & Петрова, І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. *Вісник науки та освіти, 10(40)*, 2996–3010. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45838/>

ФУРМАНЮК СВІТЛАНА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед наук, доцент Шостачук Тетяна*

ЕТНОДИЗАЙН У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Сучасні тенденції розвитку галузі дизайну зумовлені зростанням суспільного запиту на фахівців, здатних генерувати конкурентоспроможний продукт, що поєднує інновації з унікальними соціокультурними характеристиками. У цьому контексті особливої актуальності набуває звернення до національної культурної спадщини як джерела творчого натхнення. Одним із найбільш ефективних напрямів такої інтеграції постає етнودизайн, який поєднує традиційні художні практики із сучасними методами проектування [1]. У системі фахової підготовки майбутніх дизайнерів етнودизайн виступає не лише засобом естетичного виховання, а й важливим чинником формування комплексу професійних компетентностей.

У процесі навчання здобувачі освіти опановують базові навички академічного малюнка, живопису та композиції, які в межах етнодизайнерського підходу синтезуються з вивченням народного мистецтва. Універсальність дизайнерської діяльності вимагає застосування комплексних методик, що враховують багатогранність професійного становлення особистості.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні ролі етнодизайну як інструменту формування фахових компетентностей майбутніх дизайнерів та визначенні ефективних підходів до розвитку їхнього художньо-проектного мислення, креативності та дослідницьких умінь.

Етнодизайн як специфічна форма проектно-творчої діяльності ґрунтується на переосмисленні традиційних елементів культури – орнаментики, символіки, колористики, композиційних канонів – та їх адаптації до вимог сучасного візуального середовища. Залучення здобувачів освіти до роботи з етнічними мотивами сприяє глибокому усвідомленню національної ідентичності, формує здатність інтерпретувати культурний код та застосовувати його у створенні дизайнерського продукту.

Формування комплексу художньо-предметних компетентностей є основою професійної підготовки дизайнерів, оскільки забезпечує досягнення високого рівня творчої майстерності. Удосконалення практики дизайн-освіти потребує оптимального балансу між класичними методиками збереження традицій та інноваційними технологіями візуальних комунікацій. Класичні методики художньої підготовки виконують важливу функцію збереження та трансляції художньо-образних традицій, що становлять підґрунтя професійної компетентності. Водночас динамічні соціокультурні зміни, розвиток візуальних комунікацій і зростання вимог до фахівців зумовлюють необхідність модернізації освітньої парадигми. У цьому контексті етнодизайн відіграє важливу роль, оскільки забезпечує гармонійне поєднання національної ідентичності з глобальними тенденціями розвитку дизайну [2].

Окрему увагу варто приділити розвитку дослідницьких навичок: аналізуючи джерела народного мистецтва, вивчають символіку та морфологію орнаментів, майбутні фахівці поглиблюють знання з історії мистецтв та культурології.

Важливим аспектом професійної підготовки є розвиток креативності та інноваційного дизайн-мислення. Етнодизайн передбачає не механічне відтворення традиційних форм, а їх творчу трансформацію відповідно до сучасних вимог. Це стимулює пошук нестандартних рішень, формує індивідуальний стиль майбутнього дизайнера та сприяє розвитку здатності до самовираження засобами візуальної комунікації [4].

У межах мистецької освіти етнодизайн виконує інтегративну функцію, поєднуючи теоретичні знання з практичною реалізацією [1]. Впровадження етнічних мотивів у навчальні проекти (розробка айдентики, поліграфічної продукції, системи візуальної ідентифікації тощо) дозволяє студентам ефективно застосовувати набуті академічні знання у професійний досвід.

Отже, етнодизайн є фундаментальним чинником формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів. Його інтеграція в освітній процес забезпечує розвиток художньо-образного світогляду, здатності до ефективної візуальної комунікації та готовності до само-реалізації у професійній сфері. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробці методичних моделей впровадження етнодизайну в освітні програми вищої школи.

Література

1. Danylenko, V., & Danylenko, L. (2021). *Design Education in European Countries: Great Britain and Ukraine*. Journal of Visual Art and Design, 13(1), 74-92. URL: <https://doi.org/10.5614/j.vad.2021.13.1>
2. Антонович Є., Тименко В., Чирчик С. (2023). Етнодизайн-освіта: формування української національної ідентичності. *Актуальні проблеми сучасного дизайну*, 301-304.
3. Даниленко В. (2017). Дизайнерська освіта України: перехід у нову якість. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, №3, 4-10.
4. Дзю Дутін, Паньок Т. (2022). *Основи креативності у графічному дизайні*. Харків-Чанчунь. 121. URL: <https://surl.li/qdsxve>

ХРАПЧУК СТАНІСЛАВ

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ВІЗУАЛЬНИЙ СТОРІТЕЛІНГ У СУЧАСНОМУ ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ: ПРИНЦИПИ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ

Сучасний графічний дизайн функціонує в умовах тотального інформаційного перенасичення, де традиційні методи передачі даних часто виявляються малоефективними. У цьому контексті особливої актуальності набуває візуальний сторітелінг, який поєднує в собі силу зображень, символів та композиції для створення емоційно привабливих наративів. Його використання змінює підходи до побудови бренду, перетворюючи графіку на потужний інструмент комунікації та залучення аудиторії.

Питання візуалізації сенсів та використання наративних технік у дизайні розглядаються у працях сучасних дослідників, таких як О. Зіненко, Т. Федик, З. Крамська [1; 2; 3]. Науковці акцентують увагу на психо-

логічному впливі візуальних історій та їх ролі у цифровому медіа-просторі. Проте специфіка інтеграції сторітелінгу в розробку комплексних дизайн-систем, зокрема брендбуків, потребує більш детального аналізу.

Метою дослідження є аналіз принципів та інструментарію візуального сторітелінгу в графічному дизайні, а також практична реалізація цих методів у процесі створення концептуального брендбуку.

Візуальний сторітелінг визначається як процес передачі інформації та емоцій за допомогою графічних елементів, кольорів, типографіки та композиції. Він базується на створенні цілісної історії, яка легко сприймається та надовго фіксується у пам'яті реципієнта. На відміну від тексту, візуальна інформація обробляється людським мозком у 60 000 разів швидше, що забезпечує миттєвий комунікативний ефект. Це робить сторітелінг стратегічним ядром сучасного брендингу та реклами.

У графічному дизайні застосовують різні прийоми формування візуального нарративу, серед яких: використання психології кольору як емоційного тригера; композиційна організація з акцентом на керування увагою глядача за допомогою правила третин і золотого перетину; типографіка як засіб передачі «голосу» історії через вибір шрифту; символізм і метафоричність для візуального спрощення складних ідей через впізнавані образи; а також архетипні образи, що сприяють ідентифікації аудиторії з персонажами візуального нарративу.

У межах проведеного дослідження було здійснено аналіз вибірки сучасних кейсів графічного дизайну, орієнтованих на застосування візуального сторітелінгу. Встановлено, що близько 65% проаналізованих проєктів характеризуються системним використанням принципів побудови візуального нарративу. При цьому приблизно 40% робіт демонструють інтеграцію інтерактивних та анімаційних засобів як складових сторітелінгової структури, а понад 55% – активне застосування сучасного цифрового інструментарію для формування цілісної візуальної комунікації. Отримані результати свідчать про тенденцію до зростання ролі мультимедійних технологій у процесі створення візуальних історій та посилення їх комунікативної ефективності.

Важливим аспектом дослідження було аналіз успішного досвіду світових брендів, таких як Nike, Apple та Coca-Cola, які використовують візуальний сторітелінг для побудови глибокого емоційного зв'язку зі споживачем. Зокрема, Nike апелює до архетипу Героя, а Apple – до концепції мінімалістичної досконалості та інноваційності.

Логіка нашого дослідження передбачала реалізацію практичної дизайн-розробки брендбуку для бренду Pepsi. У межах проєкту використано архетипічну модель, що поєднує архетипи «Шукача» та «Мага» для передавання ідей енергії, свободи та оновлення; колірну стратегію, засновану на застосуванні Pepsi Blue та Electric Red для створення дина-

мічного контрасту й емоційної напруги; динамічну композицію із використанням асиметричних сіток та напрямних ліній, що формують відчуття руху, швидкості та драйву; а також символізм, реалізований через метафоричні патерни (рух бульбашок і хвиль), які підсилюють візуальну наративність і концепт бренду.

Перспективи розвитку візуального сторітелінгу пов'язані з подальшою інтеграцією інтерактивних технологій, анімації та штучного інтелекту в процесі створення візуального контенту. Це дозволить робити історії ще більш персоналізованими та імерсивними.

Таким чином, візуальний сторітелінг виступає фундаментальним інструментом сучасного дизайну, що дозволяє перетворювати графіку на змістовну комунікаційну стратегію. Практична розробка брендбуку доводить, що систематичне використання наративних технік підвищує ефективність візуальної ідентифікації бренду.

Література

1.Зіненко, О. (2020). Візуальний сторітелінг як інструмент медіаграмотності. *Критичне мислення в епоху токсичного контенту*, 42–45. URL: <https://surli.cc/dnzpte>

2.Крамська, З. М. (2024). Сторітелінг як інструмент підвищення ефективності навчання та виховання. *Українські студії в європейському контексті*, (9), 144–148. URL: <https://surli.li/rziizd>

3.Федик, Т. В. (2025). Цифровий сторітелінг – основний інструмент навчання та спілкування XXI століття. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education*, (74), 58–66. URL: <https://surli.li/kblapl>

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО: ТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ ТА СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ

АТАМАНЕНКО МАРІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ВІЗУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ТОВАРІВ ДЛЯ ДОМУ ТА ЗАТИШКУ В КОНТЕКСТІ ТРАДИЦІЙНИХ І СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК ДИЗАЙНУ

У сучасному дизайн-середовищі товари для дому та затишку виконують не лише функціональну, а й естетичну та комунікативну роль. Формування їх візуальної ідентичності стає важливим інструментом брендингу, що впливає на сприйняття споживачем якості, стилю та цінностей продукції. Особливої актуальності набуває поєднання традиційних декоративних технік із сучасними цифровими та інноваційними дизайнерськими практиками.

Метою нашого дослідження є аналіз формування візуальної ідентичності товарів для дому та затишку через поєднання традиційних і сучасних інноваційних практик дизайну.

Візуальна ідентичність товарів для дому та затишку формується на основі комплексу графічних, кольорових і композиційних рішень, що забезпечують впізнаваність бренду. Важливу роль відіграють елементи декоративно-прикладного мистецтва, зокрема орнаментальні мотиви, ручні техніки оздоблення та символічні образи, які відображають культурні традиції.

Традиційні техніки дизайну створюють емоційний зв'язок із культурною спадщиною, тоді як сучасні інноваційні практики дозволяють адаптувати ці елементи до вимог цифрового середовища та масового виробництва. Використання цифрового моделювання, 3D-візуалізації та графічних редакторів розширює можливості створення унікальних брендів рішень.

На думку Гардабхадзе І. у сучасних культурних процесах фешн-дизайн розглядається як динамічна система, що здатна адаптуватися до змін соціокультурного середовища та формувати нові естетичні моделі сприйняття. У працях вченого підкреслюється гомеостатичний потенціал, який виявляється у здатності поєднувати сталі традиційні форми з інноваційними візуальними рішеннями. У контексті проблеми нашого дослідження це проявляється у гармонійному поєднанні традиційних

декоративних елементів і сучасних дизайнерських практик, що забезпечує стійкість стилю та його адаптивність до сучасних ринкових і культурних умов [2].

Зазначимо, що у працях Колесник Н. відзначається, що народні орнаментальні мотиви є важливим джерелом формування сучасної української візуальної культури та дизайну. Їх трансформація в умовах сучасного проектування дозволяє зберігати культурну спадщину, адаптуючи її до актуальних вимог брендингу та візуальної комунікації [3, с. 158].

У контексті формування візуальної ідентичності товарів для дому та заатишки це проявляється у використанні стилізованих традиційних елементів, які поєднуються з сучасними дизайнерськими практиками, створюючи унікальні та впізнавані бренд-образи.

Гальчинська О., Миронова А. зазначають, що концептуальний підхід у проектуванні фірмового стилю онлайн-магазину передбачає створення цілісної візуальної системи, що забезпечує єдність графічних елементів, кольорових рішень і типографіки. Такий підхід сприяє формуванню впізнаваного бренду та посиленню його емоційного впливу на споживача, що є особливо важливим, оскільки дозволяє створювати гармонійні брендів рішення, які поєднують естетику декоративно-прикладного мистецтва з сучасними інноваційними дизайнерськими практиками та забезпечують цілісне сприйняття продукції товарів для дому та заатишки [1, с. 50].

На думку Піддубної О., Марченко А., Силаєвої А., Овчаренко О., Петрової І. сучасний графічний дизайн розглядається як ефективний засіб самовираження особистості, що поєднує креативне мислення, художні навички та цифрові технології у процесі створення візуальних рішень. Наголошується на його ролі у формуванні індивідуального стилю дизайнера та розвитку творчого потенціалу [4, с. 3008].

Науковиця Поліщук О. вважає, що у сучасних дослідженнях дизайну дисгармонія розглядається як складне естетичне явище, що проявляється у невідповідності, дисбалансі та функціональних порушеннях у формоутворенні. Водночас підкреслюється її евристичний потенціал як інструмент аналізу та переосмислення художніх рішень у сучасній дизайнерській практиці [5, с. 107].

У контексті формування візуальної ідентичності товарів для дому та заатишки дисгармонія може розглядатися як інструмент художньої виразності, що дозволяє свідомо використовувати контрастні поєднання форм, кольорів і композиційних рішень для посилення емоційного впливу бренду. Такий підхід сприяє створенню більш динамічних і сучасних візуальних образів, які вирізняються серед конкурентного середовища. В аспекті нашого дослідження це проявляється у створенні унікальних дизайн-рішень, що поєднують естетику, функціональність і авторський

підхід, забезпечуючи виразність та впізнаваність бренду. Поєднання традиційного та інноваційного підходів сприяє формуванню гармонійної візуальної системи, яка підсилює естетичну цінність продукції та її конкурентоспроможність на ринку.

Візуальна ідентичність товарів для дому та затишку є результатом інтеграції культурних традицій і сучасних дизайнерських технологій. Поєднання декоративно-прикладних практик із цифровими інноваціями дозволяє створювати унікальні брендові рішення, що відповідають сучасним естетичним та маркетинговим вимогам.

Література

1. Гальчинська О., Миронова А. (2024). Концептуальний підхід у проєктуванні фірмового стилю онлайн магазину. Сучасні художні практики: традиції, новації, перспективи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників і молодих вчених, 25 квітня 2024 р. Київ: КДАДМППД ім. М. Бойчука. 48–51. URL: <https://surl.li/rafysr>

2. Гардабхадзе, І. А. (2021). Гомеостатичний потенціал фешн-дизайну у трансформаційних процесах сучасної культури. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». 44. 195–201. URL: <https://surl.lu/yycagz>.

3. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні // Український мистецтвознавчий дискурс. 1. 154–160. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47237/>.

4. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силаєва, А. В., Овчаренко, О. А., Петрова І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. Вісник науки та освіти. 10 (40). 2996–3010. URL: <https://surl.li/fkcgvs>.

5. Полішук, О. П. (2025). Дисгармонія в різних предметних сферах сучасного дизайну. Український мистецтвознавчий дискурс. 3. 106-114. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45435/>

БІЛОУС ОЛЕНА

*Уманський національний університет (м. Умань)
Науковий керівник - д-р. пед. наук, проф. Терещук Андрій*

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДЕКОРАТИВНО – УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Сучасна система загальної середньої освіти України перебуває в умовах активного оновлення, що зумовлено впровадженням компетентнісного підходу, положеннями Нової української школи та затвердженням Державного стандарту базової середньої освіти. Одним із ключових завдань освітнього процесу є формування в учнів не лише предметних знань і вмінь, а й ключових компетентностей, серед яких важливе місце посідає культурна компетентність.

Культурна компетентність передбачає здатність особистості розуміти, цінувати та зберігати культурну спадщину, усвідомлювати власну національну ідентичність, а також застосовувати культурний досвід у процесі творчої діяльності та повсякденного життя. Її формування є складним і багатограним процесом, що потребує цілеспрямованої організації освітньої діяльності.

Особливої актуальності проблема розвитку культурної компетентності набуває у 5–6 класах, коли відбувається активне становлення ціннісної сфери особистості, розвиток емоційно-образного мислення та формування інтересу до творчої діяльності. Саме в цей віковий період учні найбільш сприйнятливі до засвоєння культурних норм і традицій через практичну діяльність, що робить уроки технологій одним із найбільш ефективних засобів формування культурної компетентності.

Важливу роль у цьому процесі відіграє декоративно-ужиткове мистецтво як складова національної культури та засіб художньо-естетичного виховання. Його використання на уроках технологій забезпечує поєднання практичної діяльності з ознайомленням учнів із символікою, історією та традиціями українського народу. Такі види декоративно-ужиткового мистецтва, як вишивка, писанкарство, витинанка, виготовлення ляльки-мотанки, є не лише об'єктами вивчення, а й засобами формування естетичного смаку, творчих здібностей та ціннісного ставлення до культурної спадщини.

Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю пошуку ефективних методик організації навчального процесу на уроках технологій у 5–6 класах, які б забезпечували активну участь учнів у навчанні, розвиток їхньої творчої самостійності та формування ключових компетентностей. У цьому контексті особливого значення набувають компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований та культурологічний підходи, що дозволяють реалізувати потенціал декоративно-ужиткового мистецтва у навчально-виховному процесі.

Проблема формування культурної компетентності учнів знайшла відображення у працях багатьох українських і зарубіжних науковців. Теоретичні основи компетентнісного підходу у навчанні розкрито у дослідженнях вітчизняних педагогів. Питання художньо-естетичного виховання та використання народного мистецтва в освіті досліджувалися у роботах, присвячених етнопедагогіці та культурологічному підходу в навчанні.

Однак аналіз наукових джерел свідчить, що проблема цілеспрямованого формування культурної компетентності учнів 5–6 класів саме засобами декоративно-ужиткового мистецтва на уроках технологій залишається недостатньо розробленою.

Проведене дослідження та отримані результати дозволяють сформулювати наступні висновки.

По-перше, сучасний освітній процес орієнтується на компетентнісний підхід, що передбачає формування в учнів здатності застосовувати знання у практичній діяльності, розвиток їх творчих здібностей, ціннісних орієнтацій та культурної свідомості.

Культурна компетентність розглядається як важлива складова ключових компетентностей, що забезпечує формування в учнів здатності до сприйняття та розуміння культурних явищ, розвитку естетичного смаку, національної ідентичності та творчого самовираження. Її формування є складним і багатограним процесом, що потребує цілеспрямованої організації освітньої діяльності.

По-друге, встановлено, що ефективним засобом розвитку культурної компетентності учнів 5–6 класів є використання декоративно-ужиткового мистецтва на заняттях з технологій. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, сприяє розвитку творчості, формуванню інтересу до національної культури та залученню учнів до різних видів художньо-трудової діяльності.

Розроблені приклади уроків, використання проектної діяльності та інтерактивних методів навчання сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їх самостійності, ініціативності та здатності до творчого мислення. У процесі виконання практичних завдань учні не лише засвоюють технологічні вміння, а й набувають досвіду культурного самовираження.

У ході дослідження було визначено критерії та рівні сформованості культурної компетентності учнів, що дозволяє оцінити ефективність освітнього процесу та відстежити динаміку розвитку відповідних умінь і якостей.

Важливою умовою ефективного формування культурної компетентності є використання сучасних педагогічних технологій, створення сприятливого освітнього середовища, врахування вікових особливостей учнів та забезпечення їх активної участі у навчальному процесі.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку культурної компетентності учнів у процесі навчання технологій. До перспективних напрямів подальших досліджень можна віднести розробку нових методів і форм організації навчальної діяльності, а також вивчення можливостей інтеграції декоративно-ужиткового мистецтва з іншими навчальними предметами.

Отже, формування культурної компетентності учнів у процесі навчання технологій є важливою складовою сучасного освітнього процесу, що сприяє гармонійному розвитку особистості та підготовці учнів до успішної самореалізації в суспільстві.

Література

1. Закон України «Про освіту». 2017. URL: <https://surl.li/tenwjq>
2. Державний стандарт базової середньої освіти. – Київ: Кабінет Міністрів України, 2020. URL: <https://surl.li/djbfsv>
3. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. – Київ: МОН України, 2016. URL: <https://surl.li/iyfwkw>
4. Яценко Т. О. Формування культурної компетентності учнів у реаліях Нової української школи. – Тернопіль, 2022. URL: <https://surl.li/eibvle>
5. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Метод проєктів у сучасній школі: теорія і практика. – Київ, 2004.
6. Пасічник О. Вікові особливості учнів 5–6 класів та їх вплив на добір змісту навчання іноземних мов // Проблеми сучасного підручника, 2020. №25. С. 88–102. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-25-88-102>
7. Популова В. Розвиток предметних компетентностей учнів при вивченні модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». URL: <https://surl.li/mfxxo>

ГАСИЛОВА АНАСТАСІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – ст. викладач Максимчук Анатолій*

ДИЗАЙН УПАКОВКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСУВАННЯ ТОВАРУ

Питання про те, чи здатна упаковка продавати товар самостійно, без додаткової реклами, давно вийшло за межі суто практичної дискусії. Упаковка є фактично єдиним носієм бренду, з яким споживач контактує безпосередньо в момент вибору. Враховуючи в тому числі і переповненість ринку та загострення конкуренції між виробниками, дослідження дизайну упаковки як інструменту просування товару, стає як ніколи актуальним.

Мета роботи – проаналізувати роль дизайну упаковки у формуванні споживчого попиту та з'ясувати його місце в системі маркетингових комунікацій. Для досягнення зазначеної мети визначено такі завдання: розглянути функції упаковки з позицій маркетингу; дослідити вплив візуальних компонентів дизайну на поведінку споживача.

У науковій літературі функції упаковки традиційно поділяють на захисну, інформаційну, ергономічну та комунікативну. Остання набула особливої ваги з огляду на зміни в поведінці споживачів і структурі роздрібної торгівлі. Так, М. Клімчук та С. Красовець розглядають пакувальний дизайн як систему, де кожен візуальний елемент виконує конкретну маркетингову функцію: колір, типографіка, форма й зображення в сукупності формують повідомлення, яке зчитується раніше, ніж споживач свідомо фіксує увагу на продукті [1]. Близько 73–85% рішень про покупку

ухвалюється безпосередньо в торговій точці, і дизайн упаковки дозволяє зробити вирішальний вибір на користь того чи іншого продукту [2].

Колір є одним із визначальних чинників у сприйнятті продукту на полиці. Дослідження К. Штайнер та А. Флорак, проведене у 2023 році, засвідчує, що колір слугує провідним «дизайн-сигналом» (design cue) і формує у споживача стійкі асоціації щодо корисності, смаку та якості товару ще до усвідомленого контакту з текстом [3]. Менш насичені відтінки зазвичай сприймаються як маркери натуральності продукту, тоді як інтенсивний колір асоціюють з насиченим смаком, преміальністю. Проте культурна інтерпретація і особливості товарної категорії мають вплив на те, які саме значення закріплюються за конкретними кольорами. Часто вибір того чи іншого кольору – це не питання смаку дизайнера, а стратегічний вибір, що потребує розуміння цільової аудиторії.

Типографіка і форма упаковки разом із кольором створюють цілісне візуальне повідомлення. Шрифт із засічками традиційно асоціюється зі стабільністю та класичністю, гротеск – із лаконічністю та орієнтацією на сучасність. Нестандартна форма пакування підвищує впізнаваність, проте часто ускладнює логістику. Дослідження Л. Тон, Р. Сміт та Х. Севілья, опубліковане у Journal of Marketing, фіксує, що мінімалістичне оформлення упаковки формує у покупця асоціацію з «чистотою» складу продукту, підвищує готовність платити вищу ціну [2]. Подібний ефект помітно навіть тоді, коли склад продуктів фактично залишається незмінним, що свідчить про самостійний маркетинговий потенціал дизайну незалежно від реального продукту.

Окремо варто розглянути концепцію екологічного пакування (sustainable packaging). За даними звіту Short Packaging на кінець 2024 року серед понад двох тисяч американських споживачів, майже 69% респондентів очікують від брендів екологічно відповідальної упаковки вже у 2025 році [4]. Так мінімалістична упаковка з перероблених матеріалів отримала маркетингову вагу. У даному випадку, бренд, що транслює відповідальність через матеріал і конструкцію пакування, звертається до аудиторії, для якої споживацький вибір несе ціннісне навантаження.

Нові завдання ставить перед дизайнерами упаковки і розвиток електронної комерції. У наш час товар дедалі частіше сприймається не на фізичній полиці, а у вигляді зменшеного зображення на екрані. За таких умов дрібні деталі губляться, а головну увагу покупець звертає на загальний силует і домінуючий колір. Так пакування, що добре «читається» у форматі мініатюри, стає конкурентною перевагою в онлайн-каналах [1; 4]. Відповідно, це вимагає переосмислення ієрархії візуальних елементів.

Отже, дизайн упаковки у наш час є повноцінним інструментом маркетингових комунікацій. Окрім естетичної функції, він через колір,

форму, типографіку та матеріал формує перше враження про продукт, бренд, прямо впливає на рішення споживача в момент купівлі. Серед перспективних напрямків дослідження можна виділити порівняльний аналіз ефективності пакувального дизайну в офлайн- та онлайн-середовищах, а також вивчення того, як різні демографічні групи зчитують однакові візуальні сигнали упаковок.

Література

1. Klimchuk M. R., Krasovec S. A. *Packaging Design: Successful Product Branding from Concept to Shelf*. 2nd ed. Hoboken: Wiley, 2013. 296 p.
2. Ton L. A. N., Smith R. K., Sevilla J. EXPRESS: Symbolically Simple: How Simple Packaging Design Influences Willingness to Pay for Consumable Products. *Journal of Marketing*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1177/00222429231192049>.
3. Steiner K., Florack A. The Influence of Packaging Color on Consumer Perceptions of Healthfulness: A Systematic Review and Theoretical Framework. *Foods*. 2023. Vol. 12, no. 21. P. 3911. URL: <https://doi.org/10.3390/foods12213911>.
4. The 2025 Sustainable Packaging Consumer Report. *Shorr Packaging*. 2025. URL: <https://www.shorr.com/resources/blog/sustainable-packaging-consumer-report/>.

ГРИГОРЧУК АНАСТАСІЯ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Лівіуун Олександр*

КРОС-КУЛЬТУРНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРНАМЕНТУ

Сучасний освітній простір характеризується активними процесами глобалізації, інтеграції культури та посиленням міжкультурної комунікації. У таких умовах особливого значення набуває формування особистості, здатної не лише зберігати власну культурну ідентичність, а й розуміти та поважати культурне різноманіття світу. Одним із ефективних засобів реалізації цього завдання є крос-культурний підхід у освіті загалом, та у навчанні декоративно-ужиткового мистецтва зокрема, адже крос-культурний підхід в освіті, мистецтві та соціальній взаємодії є потужним інструментом особистісного та суспільного розвитку.

Використання такого підходу у навчанні сприяє розвитку творчості, естетичного мислення, толерантності та міжкультурної компетентності здобувачів освіти. Він забезпечує інтеграцію національного мистецтва у світовий культурний контекст та відкриває нові можливості для художньо-педагогічної діяльності.

Декоративно-ужиткове мистецтво є важливою складовою духовної культури людства. Воно відображає історичний досвід народу, його

традиції, естетичні ідеали, символіку та світогляд. Через ознайомлення з художніми традиціями різних народів учні мають можливість пізнати багатство світової культури, навчитися порівнювати мистецькі явища та творчо переосмислювати їх у власній діяльності. Як зазначають дослідники, українське декоративне мистецтво – це унікальний культурний феномен, що акумулював у собі глибинні світоглядні засади народу, його естетичні та духовні пріоритети, які знайшли своє відображення в автентичних мистецьких техніках [4].

Поняття «крос-культурність» на сьогодні використовується і має різне змістове наповнення у багатьох науках: філософії, психології, соціології, історії, педагогіці, означає організацію навчального процесу на основі взаємодії різних культур. Основною метою такого підходу є формування здатності до конструктивного міжкультурного спілкування, подолання стереотипів та усвідомлення цінності культурного різноманіття.

Науковці різних наукових галузей визнають крос-культурність, як систему, що сприяє розвитку толерантності і взагалі - розвитку людської цивілізації. Вчені доводять, що крос-культурність – основа антропоцентричної системи пізнання [1]. У словнику Merriam-Webster's Collegiate Dictionary слово «крос-культурний» (cross-cultural) – «той, що має справу з, або пропонує порівняння, між двома або більше різними культурами або культурними сферами...» [2, с. 298]. Крос-культурний підхід – це педагогічна концепція, що ґрунтується на взаємодії та порівнянні різних культур у процесі навчання. Його метою є формування здатності до міжкультурного діалогу, розуміння цінності культурного різноманіття та розвитку поваги до інших народів, їхніх традицій та способу життя. Учні вчать унікати стереотипів і сприймати культурні відмінності як цінність.

У сфері декоративно-ужиткового мистецтва крос-культурний підхід передбачає:

- вивчення мистецьких традицій різних народів;
- порівняння художніх стилів та орнаментів;
- дослідження символіки й технологій виконання виробів;
- інтеграцію елементів різних культур у творчій діяльності;
- формування міжкультурної компетентності засобами мистецтва.

Українське декоративно-ужиткове мистецтво петриківський розпис, вишивка, ткацтво, писанкарство та кераміка є унікальними явищами світової культури та має великий потенціал для міжнародного культурного діалогу, його особливістю є тісний зв'язок із народною культурою та побутом. Відтак воно виступає ефективним засобом пізнання культурних традицій і духовних цінностей різних етносів.

Через практичну діяльність учні засвоюють символіку кольорів, орнаментів та художніх образів, що сприяє глибшому розумінню культури різних народів.

Наприклад, українська вишивка, японське орігамі, китайський розпис, африканський текстиль чи арабська орнаментика мають власну систему символів, яка відображає світогляд народу. Співставлення та вивчення таких мистецьких явищ допомагає учням усвідомити універсальні та унікальні риси культурного розвитку. Саме використання у процесі навчання порівняльного аналізу українського та європейського орнаменту дозволяє глибше зрозуміти специфіку художньої культури різних народів, простежити історичні контакти між культурами та визначити роль орнаменту у формуванні національної ідентичності.

Орнамент є однією з найдавніших форм художнього вираження людства. Він виконує не лише декоративну, а й символічну, світоглядну та культуро-ідентифікаційну функцію. У різних народів орнаментальні мотиви формувалися під впливом природних умов, релігійних уявлень, історичних подій та особливостей побуту. Український і європейський орнамент мають як спільні риси, що свідчать про культурні взаємовпливи, так і виразні відмінності, які відображають національну самобутність.

У навчальному процесі орнамент виконує кілька важливих функцій: естетичну; пізнавальну; виховну; комунікативну; творчу.

Вивчення орнаменту допомагає здобувачам освіти: розвивати композиційне мислення; формувати відчуття ритму та симетрії; опанувати закони кольорознавства; пізнавати культурну спадщину народів світу.

На думку Л. Масол, мистецька освіта має сприяти формуванню цілісної художньої картини світу та розвитку культурної компетентності особистості [3].

Європейський орнамент формувался під впливом античної культури, християнства, епох Відродження, бароко, модерну та інших мистецьких напрямів. Порівняльний аналіз українського та європейського орнаменту уможливив дійти висновку що вивчення у процесі навчання спільних та відмінних рис українського та європейського орнаменту сприяють формуванню зазначеної компетентності фахівця (таблиця 1).

Вивчення символічних образів українського, і європейського орнаменту а саме: сонце; дерево життя; квіти; хрест; рослинні мотиви, тощо сприятиме формувати в учнів розуміння універсальних культурних символів. Використання в орнаменті ритму; симетрії; повторюваності; гармонії композиції, що є характерною ознакою для обох традицій сприятиме розвитку композиційного мислення та художніх навиків. Вивчаючи рослинні мотиви котрі є спільною рисою українського та

європейського орнаменту, а саме через вивчення природних форм учні розвивають спостережливість та естетичне сприйняття.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз українського та європейського орнаменту

Ознака	Український орнамент	Європейський орнамент
Основні мотиви	Рослинні, геометричні, символічні	Рослинні, геометричні, декоративні
Значення орнаменту	Обрядове, захисне, символічне	Переважно естетичне та декоративне
Кольорова гамма	Яскрава, контрастна	Більш стримана або стилізована
Композиція	Симетрична, ритмічна	Складніша, художньо деталізована
Джерела формування	Народні традиції	Античне та професійне мистецтво

Отже крос-культурний підхід у навчанні декоративно-ужиткового мистецтва є важливим напрямом сучасної мистецької освіти. Він сприяє розвитку творчої особистості, формуванню міжкультурної компетентності та вихованню поваги до культурного різноманіття світу. Порівняльний аналіз українського та європейського орнаменту у навчанні декоративно-ужиткового мистецтва є важливим засобом формування художньої культури та міжкультурної компетентності учнів. Він дозволяє не лише ознайомити здобувачів освіти з мистецькими традиціями різних народів, а й сприяє розвитку творчого мислення, естетичного смаку та національної свідомості. Поєднання українських і європейських орнаментальних традицій у навчальному процесі створює умови для формування сучасної творчої особистості, здатної до культурного діалогу та художнього самовираження.

Поєднання національних художніх традицій із надбаннями світової культури створює умови для розвитку сучасного мистецтва та збереження культурної спадщини. Для України цей підхід має особливе значення, оскільки допомагає інтегрувати українське мистецтво у світовий культурний простір і водночас підтримувати національну ідентичність.

Література:

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. – К.: Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).
2. Merriam -Webster's Collegiate Dictionary. – Eleventh ed., 2003. – 1623 p.
3. Масол Л. М. Теорія і методика навчання мистецтва. – Харків: Ранок, 2006. – 240 с.
4. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX століття: структурування, методологія, художні позиції. Львів: Українські технології, 2005. 528 с.

ГРИЦЕНКО МЕЛАНІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ВІЗУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ БРЕНДУ В КОНТЕКСТІ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА: СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК І ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

У сучасних умовах глобалізації та стандартизації візуальних комунікацій особливої актуальності набуває проблема збереження культурної унікальності в дизайні брендів. Візуальна ідентичність дедалі частіше формується за універсальними шаблонами, що знижує рівень її автентичності та емоційної виразності. У цьому контексті звернення до декоративно-прикладного мистецтва як носія національних традицій і символіки відкриває нові можливості для створення самобутнього фірмового стилю.

Питання взаємодії традиційного мистецтва і сучасного дизайну розглядається у працях українських і зарубіжних науковців. Дослідження у сфері етнодизайну, візуальних комунікацій та брендингу підкреслюють значення культурного коду у формуванні образу бренду. Водночас проблема практичної інтеграції декоративних технік у цифрове середовище залишається недостатньо висвітленою.

Метою дослідження є аналіз ролі декоративно-прикладного мистецтва у формуванні візуальної ідентичності бренду та визначення ефективних способів синтезу традиційних технік із сучасними засобами графічного дизайну.

Візуальна ідентичність бренду є комплексною системою графічних елементів, що формують цілісний образ і забезпечують впізнаваність у комунікаційному просторі. До її складових належать логотип, колірна палітра, типографіка, декоративні елементи та носії фірмового стилю. Науковці Танська В., Губарева Д., Андрощук І., Логай В., Пінчук Л. розглядається впровадження інноваційних технологій у сучасну систему освіти як ключовий чинник її модернізації та підвищення якості освітнього процесу [5, с. 1494]. Автори наголошують, що використання цифрових інструментів і новітніх педагогічних підходів сприяє підвищенню ефективності навчання, розвитку креативного мислення здобувачів освіти та адаптації освітнього середовища до сучасних вимог. У дослідженні Колесник Н. підкреслюється, що трансформація народних орнаментів у сучасному дизайні передбачає їх стилізацію, узагальнення та адаптацію до вимог цифрового середовища, що забезпечує збереження культурного коду у візуальній ідентифікації. Науковиця зазначає, що використання традиційних декоративних мотивів у брендингу сприяє формуванню емоційно виразного та автентичного образу бренду, посилюючи його ідентифікаційні та комунікативні властивості [2, с. 157].

Декоративно-прикладне мистецтво виступає важливим джерелом формотворчих і орнаментальних рішень. Традиційні техніки – такі як вишивка, розпис, різьблення, ткацтво – містять у собі глибокий символічний зміст і естетичну цінність. Їх адаптація до сучасного дизайну дозволяє створювати візуально насичені та концептуально обґрунтовані бренди. У дослідженні Поліщук О. розглядається поняття гармонії як ключової категорії дизайну, що поєднує естетичні, освітні та мистецькі аспекти формування візуальної культури; підкреслюється, що гармонійність у дизайні виступає методологічною основою створення цілісних і естетично вивірених візуальних рішень у сучасному мистецькому та освітньому середовищі [4, с. 437].

Синтез традицій і сучасності реалізується через стилізацію орнаментів та їх цифрову обробку, трансформацію ручних технік у векторну графіку, використання етнічних кольорових схем, поєднання автентичних текстур із мінімалістичними композиціями. Важливу роль відіграють цифрові технології, які дозволяють не лише відтворювати традиційні елементи, а й переосмислювати їх у нових візуальних формах.

У дослідженні Андрощук І. В., Андрощука І. П., Борейко Н. Ю., Полякової О. О. та Усатенко В. М. акцентується увага на формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів у цифровому середовищі як важливій складовій сучасної освіти. Вчені підкреслюють, що використання цифрових технологій у освітньому процесі сприяє розвитку професійних навичок, підвищенню рівня цифрової грамотності та ефективній адаптації майбутніх фахівців до умов інноваційного освітнього простору [1, с. 817-818].

У дослідженні Піддубної О. М., Марченко А. А., Силаєвої А. В., Овчаренко О. А., Петрової І. В. наголошується, що сучасний графічний дизайн виступає ефективним засобом творчого самовираження особистості та формування індивідуального візуального стилю. Автори підкреслюють, що інтеграція креативних підходів у графічному дизайні сприяє розвитку унікальних візуальних рішень, які підсилюють емоційність і виразність комунікаційних повідомлень [3, с. 2996].

Особливої уваги заслуговує емоційний аспект. Використання декоративних мотивів активізує асоціативне мислення споживача, викликає відчуття автентичності, довіри та причетності до культурної спадщини. Це підсилює комунікативну ефективність бренду.

Отже, декоративно-прикладне мистецтво є потужним ресурсом у формуванні візуальної ідентичності бренду. Синтез традиційних технік і сучасного графічного дизайну дозволяє створювати унікальні, емоційно насичені та культурно значущі візуальні образи. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методик адаптації традиційних художніх практик до цифрового середовища та їх ефективного використання у брендингу.

Література

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П., Борейко Н. Ю., Полякова О. О., Уса-тенко В. М. (2025). Формування професійної компетентності майбутніх педаго-гів у цифровому середовищі. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Управління та адміністрування. Право. Економіка. Психологія. Педагогіка*, 6(46), 816–828. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6\(46\)-816-828](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6(46)-816-828)
2. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні. *Український мистецтво-знавчий дискурс*, 1, 154–160. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47237/>
3. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силаєва, А. В., Овчаренко, О. А., & Петрова, І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. *Вісник науки та освіти*, 10(40), 2996–3010. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45838/>
4. Поліщук О. П. (2025). Гармонія як поняття дизайну, естетики, дизайн-освіти і мистецької освіти: теоретичний та методологічний аспекти. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 50. 437–443. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44243>
5. Ганська, В. В., Губарєва, Д. В., Андрощук, І. В., Логай, В. А., Пінчук, Л. М. (2024). *Інноваційні технології в сучасній системі освіти*. Вісник науки та освіти. 22. 1494–1508. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/39620/>.

СМЕЛЬЯНОВА БОГДАНА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Шостачук Тетяна*

РОЛЬ КОЛЬОРУ ТА ФОРМИ В ДИЗАЙНІ ПЕРСОНАЖА

У сучасному візуальному мистецтві дизайн персонажа є важливим інструментом невербальної комунікації між автором і глядачем. Персонаж розглядається не лише як одиниця сюжету (актант), а й як семіотична система, що транслює емоційні стани, ідеологічні установки та соціокультурні цінності. У процесі візуалізації образу особливу роль відіграють форма та колір – базові елементи візуальної мови, що формують первинне сприйняття та визначають характер образу.

Візуальні характеристики образу здатні інтуїтивно передавати інформацію про його характер, психологічний стан та соціальну роль, не потребуючи додаткових пояснень [1]. Колір, як ключовий засіб емоційної експресії, формує психофізіологічний контекст персонажа: теплі кольори та їх відтінки (червоний, помаранчевий, жовтий) асоціюються з активністю, оптимізмом та відкритістю, а холодні (сині, фіолетові, зелені) – зі стриманістю, стабільністю або меланхолією. Паралельно з колористикою геометричні примітиви (форми) складають структурний каркас образу, кожна з яких несе певне психологічне навантаження: кола та еліпсоїдні форми підсвідомо сприймаються як безпечні, гармо-

нійні та доброзичливі; трикутники та гострокутні структури сигналізують про динаміку та агресію; квадратні та прямокутні модулі виступають маркерами стабільності, надійності та фізичної сили [5].

Актуальність дослідження ролі кольору та форми, у процесі створення дизайну персонажа, зумовлена широким застосуванням персонажів у мультимодальній індустрії: анімацію, гейм-дизайн, літературу, рекламу та брендинг. Ефективне використання цих візуальних засобів дозволяє розробляти образи, що миттєво передають ключову інформацію про свій характер та роль у наративі, забезпечуючи швидку ідентифікацію та формування емоційного зв'язку з аудиторією [3]. Синтез візуальної концепції з психологічною зрозумілістю створює ефект «самоочевидності» образу, де глядач отримує цілісний портрет персонажа без необхідності додаткового пояснення [4].

Взаємодія колористичних рішень та морфологічних структур виступає одним із головних інструментів конструювання художнього образу. Традиційні комбінації, наприклад, теплі кольори з округлими формами або холодні кольори з гострими фігурами, гуртуються на сталих психофізіологічних асоціаціях, що забезпечують прогнозовані емоційні реакції реципієнта та формують первинне враження про персонажа [2].

Проте сучасні тенденції в дизайні частіше апелюють до експериментальних поєднань, що базуються на принципі візуального контрасту або когнітивного дисонансу. Поєднання загострених форм із теплими відтінками (наприклад, активний агресивний герой із позитивною мотивацією) або холодної палітри з округлими формами дозволяє створювати складні, несподівані, але психологічно виразні образи. Такі підходи розширюють можливості художньої виразності та забезпечують більш глибоке розкриття характеру персонажа [6].

Інтуїтивне сприйняття кольору та форми сприяє миттєвій передачі інформації про ставлення героя до ситуацій, його настрій та соціальні ролі, підсилюючи емоційний контакт з аудиторією. Завдяки цьому дизайн персонажів стає потужним інструментом у медіа та комерційних сферах, де важливо швидко привертати увагу споживача та отримати зворотній зв'язок.

Підсумовуючи, зазначимо, що колір і форма у дизайні персонажа виконують дві взаємодоповнюючі функції: морфологічна структура забезпечує архітектоніку та психологічну зрозумілість образу, а колористика виступає каталізатором емоційного впливу. Саме синергія цих елементів визначає життєздатність та актуальність персонажа мультимодальному середовищі (від анімації до реклами), а експериментальні візуальні комбінації відкривають нові можливості для креативної виразності, а також надають героям концептуальної глибини.

Література

1. Прищенко С. В. Візуальна мова кольору: авторська концепція комплексного дослідження. *Дизайн*. 2020. № 37. С. 17. URL: <https://surl.li/qquuyf>.
2. Шаура А., Батрак В., Ігнатенко А. Психологія кольору та форми в айденітіці брендів дитячих іграшок. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Т. 2, № 92. С. 185. URL: <https://surl.lt/emqrsh>.
3. Alieva S. The language of colour in character design. 2023. С. 2. URL: <https://surl.lu/sakthe>.
4. ArtStation. Principles of character design. URL: <https://surl.li/xcsuvk>.
5. Medium. The psychology of character design. URL: <https://surl.li/ddmcyq>.
6. VSQUAD | Game Art Outsourcing Studio. Understanding shape language in character design. URL: <https://surl.li/synjni>.

ЗАЛОГОВСЬКА КАРІНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Самборська Олена*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА МАКРАМЕ

Макраме являє собою феномен у сфері декоративного мистецтва, що демонструє здатність древніх ремісничих технік гармонійно інтегруватися у сучасний художній дискурс. Сучасний розвиток цієї техніки свідчить про тісний зв'язок між збереженням традиційних методів та впровадженням інноваційних рішень, що набуває особливої ваги в контексті декоративного мистецтва [1].

У ХХ–ХХІ століттях, коли відродження інтересу до ремісничих традицій набуло нового імпульсу, макраме переживає період «ренесансу». Сучасні майстри, надихаючись багатомістовим досвідом, використовують старовинні техніки як основоположну базу для створення інноваційних композицій. Поєднання рукотворності та сучасних технологій дозволяє художникам досягати високої якості візуального оформлення, що знаходить своє застосування як у сфері інтер'єрного дизайну, так і у виробництві модних аксесуарів. Відродження традиційних методів, поєднане з експериментальними підходами, створює умови для багатостороннього розвитку макраме, що стало яскравим прикладом синтезу минулого і сучасності [2].

Історично вузлове плетіння мало сакральне значення: вузлам приписували магічні властивості, використовуючи їх як амулети й талісмани. Вузли-символи (див. рисунок 1) носили як амулети, вишивали золотими нитками на одязі, вирізьблювали в дереві та камені, відображали в каліграфії перших літер. Їхнє використання було тісно пов'язане з віруваннями та духовними практиками.

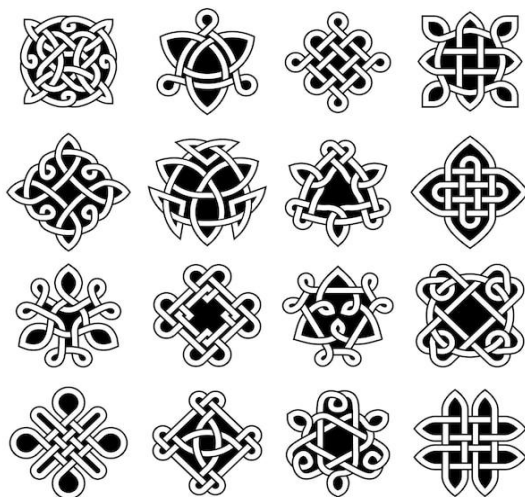

Рисунок 1 – Вузли-символи

Минуло століття, і деякі вузли-талісмани, завдяки своїй симетричній красі, стали декоративними предметами нашого побуту: килимками, серветками, підставками, панно. Сьогодні ці вузли називають декоративними або орнаментальними вузлами-плетінками [3].

На сучасному етапі розвиток макраме набуває глобального характеру. Художники та ремісники з різних країн об'єднують свої зусилля, формуючи нові тренди, що враховують як локальні культурні традиції, так і міжнародні дизайнерські інновації. Завдяки цьому макраме отримує можливість адаптуватися до змін ринку, задовольняючи потреби широкої аудиторії, яка шукає цікаві, екологічно чисті та автентичні вироби [2]. Така тенденція сприяє розвитку креативних індустрій та стимулює подальше дослідження традиційних ремесел у новому, сучасному світі. Отже, макраме залишається живим видом мистецтва, де вузол є не лише технічним елементом, а й символом зв'язку часів.

Література

- 1.Черниш Т. О. Історія виникнення макраме. Місце і роль плетіння макраме в сучасному декоративно-прикладному мистецтві. Технологія виготовлення виробів у техніці «макраме»: презентація. – 2023. – 33 с.
- 2.Все про макраме: історія та основні схеми – ТК-Фурнітура. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/bdgcscg>
- 3.Декоративні штори (макраме). 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://referatu.net.ua/referats/49/19180>.

ІСТОМІНА ПОЛІНА

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)
Науковий керівник - канд. пед. наук, доц. Бровченко Анатолій*

ЗАЛЕЖНІСТЬ ТВОРЧИХ ДОСЯГНЕНЬ ХУДОЖНИКА ВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНОГО МИСТЕЦЬКОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ

Художник завжди був творцем нових смислів та носієм цінностей. Проте сьогодні, під впливом інтенсивної цифровізації, традиційне сприйняття як фахівця, що володіє лише специфічним інструментарієм, зазнає суттєвих трансформацій. Так як і саме мистецтво зазнає змін під впливом різних проблем: політика, глобалізація, війна, новітні технології, суспільні зміни. Так і сприйняття майстра зазнає трансформації під впливом цифрових технологій, адже з'являються новітні технології (штучний інтелект, імерсивні технології (VR/AR), 3D-друк, еко-технології, тощо), які суттєво впливають на сприйняття людини. І тому є важливим дослідити, як поява нових цифрових технологій впливає на рівень мистецьких досягнень сучасного художника.

Виявлено, що за допомогою технології «штучного інтелекту» можна відтворити втрачені фрагменти зображень, а завдяки технології тривимірного друку можливе не лише виготовлення копій, а й створення авторських художніх композицій. Завдяки «штучному інтелекту» можливе синтезування різних видів мистецтва в одному творі та використання методів різних галузей знань. Проаналізувавши факти впровадження цифрових технологій, алгоритмічного аналізу живописних полотен і технології 3D-друку, можна констатувати той факт, що алгоритмічне мистецтво знаходиться лише на першій стадії свого розвитку та має значні перспективи в майбутньому.

Також одним із прикладів залучення новітніх цифрових технологій є VR-мистецтво, що спирається на чотири ілюзії: перебування в стабільному просторі, тілесна присутність, фізичної взаємодії та соціальної комунікації. Саме пандемія COVID-19 та ізоляція спровокували масовий перехід мистецьких проєктів із фізичних імерсивних середовищ у віртуальну реальність онлайн.

Творчі досягнення сучасного художника безпосередньо залежать від інтеграції та використання новітнього цифрового інструментарію. Глобальні виклики та інтенсивна цифровізація докорінно трансформують традиційне сприйняття мистецтва, розширюючи роль самого митця. Зокрема, впровадження штучного інтелекту та 3D-друку стирає звичні межі творчості, даючи змогу не лише відновлювати втрачені фрагменти чи копіювати твори, але й створювати унікальні авторські композиції та синтезувати різні види мистецтва в одному проєкті. Водночас імерсивні

технології та VR-мистецтво створюють нові віртуальні простори для взаємодії, дозволяючи глядачеві відчувати просторову, тілесну та соціальну комунікацію з твором, що набуло особливої актуальності під час пандемії та масової ізоляції. Отже, незважаючи на те, що цифрове та алгоритмічне мистецтво перебуває лише на початковій стадії свого розвитку, воно вже зараз має потужний потенціал і відкриває перед сучасними художниками масштабні перспективи для реалізації їхніх творчих задумів.

Література

1. Совгира, Т. І. (2020). Цифрові технології в сучасному візуальному мистецтві. *Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство»*, (42), 65–71. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1176.42.2020.207634>
2. Чепелик, О. (2021). Імерсивні середовища, VR, AR в українському сучасному мистецтві останніх років. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (17), 23–40. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248423>
3. Яковленко, К. (2024, 27 жовтня). Як зрозуміти сучасне мистецтво? Прості відповіді на прості запитання. Суспільне. Культура. URL: <https://surl.li/jjauwq>

КРАВЧУК ЄЛИЗАВЕТА

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Бровченко Анатолій*

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАДИЦІЙНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПРИКРАС З БІСЕРУ

Традиційні українські прикраси з бісеру посідають важливе місце у системі народного вбрання, поєднуючи естетичну, обрядову й знакову функції. Їх поширення в українському середовищі пов'язане з розвитком торговельних контактів, проникненням фабричного бісеру та поступовим формуванням локальних художніх традицій. Вже в XIX – на початку XX ст. бісерні оздоби стали невід'ємною частиною святкового та весільного костюма, а в різних етнографічних регіонах набули різної форми, орнаментальної структури й колористики [1; 2; 4].

Важливо дослідити регіональну своєрідність таких прикрас, адже в межах одного виду декоративно-ужиткового мистецтва українські майстри створили кілька стійких локальних моделей. Одні з них тяжіють до геометричної стриманості, інші – до пишної багат шарової декоративності, ще інші – до ажурності або стрічкової лаконічності. Саме тому дослідження бісерних прикрас дає змогу простежити не лише художній розвиток, а й особливості культурної самоідентифікації окремих регіонів [1; 3; 4; 8].

Як частина традиційного костюма бісерні вироби виконували функцію прикраси, оберега та соціального маркера. Їх носили на шії, голові, іноді на плечах або в складі складніших комплексів одягу. Найпоширенішими формами були силянки, гerdани, плетінки, кризи, мониста, чільця і декоративні елементи головних уборів [1; 2; 4].

За технікою виготовлення українські бісерні прикраси поділяються на ті, що створювалися простим нанизуванням, та на вироби, виконані тканням або плетінням. Саме техніка визначала щільність полотна, пластичність краю, можливість ускладнення орнаменту та загальну композицію виробу. У більшості локальних варіантів головним принципом залишалися ритм, симетрія й повторюваність мотивів, однак кожен регіон розвивав ці засади по-своєму [1; 4].

Розглянемо особливості цих прикрас де регіонально вони проявлялися найбільш виразно.

Гуцульщина є найвиразнішим осередком бісерного мистецтва в Україні. Тут поширилися широкі силянки, складні гerdани з центральними медальйонами, багатоярусні нагрудні прикраси та оздоби головних уборів [3; 4]. Форма гуцульських виробів зазвичай пластична й урочиста: стрічка може розширюватися донизу, мати підвісні елементи або завершуватися зубчастим краєм. У технічному плані переважають нанизування та ткання, причому ткани прикраси дають можливість створювати щільну фактуру й складний малюнок. Композиція гуцульських виробів будується на чіткій симетрії, контрасті кольорів і багатому ритмі орнаментальних блоків. Найтиповішими є ромби, хрести, ламані лінії, трикутники та розетки, а декоративний ефект досягається насиченим червоно-жовто-зеленим або червоно-чорним зіставленням [3; 4].

Буковина вирізняється іншим типом художньої побудови. Тут бісер використовується не лише в нагрудних прикрасах, а й у декорі сорочок, головних уборів, весільних вінків і наміток, тобто охоплює ширший комплекс елементів народного вбрання [4; 6]. Формально буковинські вироби часто мають більшу щільність і площинність, ніж карпатські аналоги: це можуть бути широкі кризи, стрічкові гerdани з густим орнаментом або нашивні декоративні смуги. Технічно для краю характерне поєднання бісеру з вишивкою, нитками, тканиною та іншими матеріалами, що створює ефект багатоярусної композиції. На відміну від гуцульських прикрас, де домінує контраст і ритмічна графіка, буковинські зразки тяжіють до декоративної щільності та цілісної площини, у якій бісер стає частиною ширшого орнаментального поля [6].

Західне Поділля демонструє стриманішу, але дуже вивірену систему композиції. Найтиповішими тут були стрічкові силянки та гerdани, які щільно прилягали до шії або лежали на грудях рівною смугою [7]. Форма подільських прикрас зазвичай компактна, без надмірної багато-

ярусності, а орнамент утворюється через точний ритм повторюваних елементів. Характерною ознакою є контраст темного тла і яскравого бісеру, що надає виробу графічної чіткості. На відміну від гуцульських творів, де орнамент може розгортатися в кілька планів, західноподільські прикраси будуються лінійно, майже архітектонічно, з акцентом на рівновагу та строгість [7].

Покуття посідає проміжне положення між Гуцульщиною та Буковиною, але має власну художню мову. Тут поширювалися мониста, стрічкові гердани, чільця та весільні вінки, а бісерні оздоби тісно поєднувалися з обрядовими функціями [5]. За формою покутьські прикраси можуть бути як вузькими стрічками, так і ширшими нагрудними композиціями, але їх особливість полягає у врівноваженості орнаменту. Техніка переважно ґрунтується на нанизуванні, однак у складніших зразках з'являються ткани або комбіновані елементи. Композиційно покутьські вироби менш контрастні, ніж гуцульські, зате більш м'які й урочисті; вони органічно поєднують декоративність із весільно-обрядовою символікою [4; 5].

Бойківщина репрезентує лаконічнішу модель. Для цього регіону характерні вузькі селянки, невеликі комірцеві прикраси та прості стрічкові форми, що щільно охоплювали шию. Техніка тут частіше базується на простому нанизуванні, без значного ускладнення фактури. Композиція бойківських прикрас стримана, симетрична, побудована на повторенні небагатьох мотивів – смуг, зубців, ромбів, дрібних хрестиків. Колористика також менш насичена, ніж у Гуцульщині: переважають темні, приглушені або контрастно вибрані, але не надто строкаті тони. У порівнянні з іншими регіонами бойківські вироби справляють враження стриманості, акуратності й компактності [1; 4].

Лемківщина вирізняється ажурністю та витонченістю. Лемківські прикраси часто мають форму селянок, криз або комірців із більш легким, мереживним силуетом. На відміну від щільних гуцульських і буковинських композицій, тут важливу роль відіграє прозорість і ритмічна легкість орнаменту. Технічно використовуються нанизування й плетіння, а іноді - поєднання кількох прийомів, що забезпечує плавний перехід між елементами. Композиційно лемківські вироби відзначаються витягнутими пропорціями, м'якою лінією та помірною декоративністю. Саме тому вони виглядають найделікатнішими серед карпатських прикрас і водночас зберігають виразну етнічну впізнаваність [8].

Київське Полісся та суміжні поліські території не сформували настільки розвиненої системи бісерних оздоб, однак і тут прикраси були відомі як частина святкового вбрання [1; 4]. Поліські зразки зазвичай простіші за формою: це тонкі селянки, короткі стрічки або скромні нагрудні смужки. Техніка виконання переважно базується на простому

нанизуванні, а композиція – на лінійності та мінімалізмі. У порівнянні з карпатськими й подільськими традиціями поліські прикраси менш декоративно насичені, зате дуже функціональні. Їхня стриманість добре відображає загальну художню манеру поліського строю, де переважає практичність над ефектністю [1; 4].

Порівняння регіональних традицій показує, що відмінності стосуються насамперед трьох параметрів: форми, техніки та композиції. Гуцульщина тяжіє до складних багатосегментних герданів і яскравого контрасту; Буковина – до широких, щільних і багат шарових декоративних площин; Поділля – до лінійної стриманості; Бойківщина – до вузьких і лаконічних форм; Лемківщина – до ажурності; Полісся – до максимальної простоти [1; 3; 4; 6; 7; 8].

Якщо в гуцульській і буковинській традиціях прикраси з бісеру часто стають ключовим елементом костюма, то в бойківських і поліських зразках вони радше виконують роль стриманого акценту. Якщо для Поділля характерна геометрична дисципліна, то для Лемківщини – м'якість і легкість силуету. Ці відмінності не розривають єдиної традиції, а навпаки, демонструють її здатність адаптуватися до місцевого смаку та побуту [1; 2; 4].

У сучасній культурі інтерес до традиційних бісерних прикрас не зменшується. Вони стають джерелом для етнодизайну, музейної реконструкції, навчальних проектів і творчих інтерпретацій. Водночас сучасні майстри часто звертаються саме до регіональних зразків, оскільки в них зосереджено найбільше художньої інформації про локальні традиції, старі техніки та символіку [1; 4; 8].

Отже, традиційні українські прикраси з бісеру є яскравим свідченням регіональної різноманітності національної культури. Їхні форми, техніки й композиційні рішення відображають локальні художні уподобання, історичні зв'язки та особливості народного світосприйняття. Саме тому бісерні вироби слід розглядати не лише як елемент декоративно-ужиткового мистецтва, а й як важливе джерело для вивчення культурної пам'яті українців.

Література

1. Врочинська, Г. (2007). *Українські народні жіночі прикраси XIX – початку XX ст.* Родовід. (с. 17)
2. Федорчук, О. (2007). *Українські народні прикраси з бісеру.* ІН НАН України; Свічадо. . (с. 49-58)
3. Федорчук, О. (2012). Бісер у декорі традиційного одягу українців (питання типології). *Народознавчі зошити*, 3(105), 452–468.
4. Федорчук, О. (2013). Типологічні та художні особливості бісерного декору буковинського народного одягу XIX століття. *Народознавчі зошити*, 6(114), 1080–1086.

5. Федорчук, О. (2016). Бісерний декор західноподільської ноші першої половини ХХ – початку ХХІ століття. *Народознавчі зошити*, 5(131), 1163–1177.
6. Федорчук, О. (2017). Мистецька традиція бісерного оздоблення народної ноші Покуття. *Народознавчі зошити*, 1(133), 188–202. URL: <https://doi.org/10.15407/nz2017.01.188>
7. Федорчук, О. (2020). Бісерне оздоблення народної ноші лемків: історична реконструкція етнічної мистецької традиції. *Народна творчість та етнологія*, 5/6(387/388), 98–108.
8. Чулак, М. (2015). *Бісерні прикраси Карпатського краю*. Апріорі.

КУЦЕНКО ВІКТОРІЯ

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Соловей Віктор*

ЕВОЛЮЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПАРАДИГМИ КЕРАМІЧНОГО МИСТЕЦТВА ВІД УТИЛІТАРНОГО РЕМЕСЛА ДО КОНЦЕПТУАЛЬНОГО МЕДІУМУ

Сучасний стан керамічного мистецтва характеризується глобальним зміщенням акцентів від функціональної доцільності до інтелектуальної та концептуальної виразності. Протягом останніх десятиліть кераміка пройшла складний шлях трансформації, перетворившись із суто декоративно-ужиткової галузі на самодостатній медіум у системі Fine Art («Ceramics art», б. д.). Цей процес не є простою зміною естетичних пріоритетів, а відображає глибинну ревізію онтологічного статусу глини як матеріалу, що здатний транслувати складні філософські ідеї, соціальні рефлексії та екзистенційні стани. Яскравим прикладом такої інтелектуалізації є творчість Едмунда де Ваала, де мінімалістичні керамічні інсталяції стають візуальними нарративами про пам'ять, простір та історію.

Традиційні межі між «високим мистецтвом» і «ремеслом» остаточно розмиваються, що підтверджується активною інтеграцією керамічних творів у простір провідних музеїв світу та зростанням їхнього статусу на міжнародному артринку («The transformation», б. д.). Зростання статусу кераміки на міжнародному артринку та її репрезентація на таких форумах, як Венеційська бієнале, свідчать про подолання «гетто ужитковості». Керамічний об'єкт сьогодні постає як повноцінна скульптурна одиниця, де тактильність матеріалу вступає в діалог з концептуальною глибиною, кидаючи виклик домінуванню цифрових та ефемерних форм мистецтва.

У контексті українського мистецтвознавчого дискурсу трансформація кераміки набула особливої динаміки у 1970-1980-х роках. Саме в цей період відбувся концептуальний перехід від створення поодиноких

декоративних предметів до формування складних архітектурних ансамблів. Кераміка почала функціонувати не лише як елемент побуту, а й як активний компонент публічного та урбаністичного простору. Концепція ансамблевості передбачала взаємодію керамічних композицій з навколишнім середовищем, де матеріал ставав інструментом архітектурного вираження, здатним впливати на формування соціокультурного ландшафту та національної ідентичності (Полтавська, 2024). Досвід таких майстрів, як Галина Севрук чи художників Львівської керамічної школи, заклав фундамент для сучасних практик, де керамічний об'єкт сприймається як складний знаковий конструкт, що інтегрує історичну пам'ять у сучасний візуальний код.

Сучасні художники-керамісти дедалі частіше відмовляються від принципу утилітарності на користь концептуального змісту. Якщо традиційне гончарство зосереджене на функції посудини, то в сучасній кераміці пріоритет надається формі, поверхні та емоційному впливу. Наприклад, роботи Грейсона Перрі, англійського художника та лауреата премії Тернера, демонструють, як традиційна форма вази може стати майданчиком для гострої соціальної критики, автобіографічних наративів і дослідження гендерної ідентичності («Beyond definition», б. д.). Це доводить, що матеріал, який історично асоціювався з побутом і декоративністю, нині набуває потужного концептуального виміру, кидаючи виклик столітнім бінарним опозиціям західної культури.

Для системного розуміння структурних змін, що відбулися в межах аналізованої парадигми, доцільно порівняти ключові вектори розвитку традиційного та сучасного підходів до роботи з матеріалом (табл. 1).

Таблиця 1

Компаративний аналіз парадигмальних зрушень у керамічному мистецтві

Характеристика	Традиційна кераміка (Pottery/Craft)	Сучасна художня кераміка (Fine Art Ceramics)
Цільова домінанта	Утилітарність, ергономіка, тиражність	Концептуальність, емоційний вплив, унікальність
Статус матеріалу	Глина як засіб створення функціональної форми	Глина як інтелектуальний медіум та самоцінний об'єкт
Технологічний базис	Гончарне коло, ручне ліплення, традиційні печі	3D-друк, AI-алгоритми, нано-глазури
Простір побутування	Приватний інтер'єр, побут, етнографічні музеї	Галереї сучасного мистецтва, архітектурні ансамблі
Джерело образності	Фольклор, анімалістика, рослинний орнамент	Соціальна критика, цифрова естетика, постгуманізм

Підсумовуючи шлях еволюції керамічного мистецтва, стає очевидним, що сучасна зміна парадигми виходить далеко за межі звичайної

модернізації технік чи оновлення естетичних канонів. Ми є свідками остаточної деконструкції традиційного поділу на ужиткове та «високе» мистецтво, де глина утверджується як один з найгнучкіших і найпотужніших інтелектуальних медіумів сучасності. Переосмислення утилітарних форм, яке розпочалося в українському просторі ще з пошуків архітектурної ансамблевості другої половини ХХ ст., нині логічно трансформувалося у складні концептуальні практики, де тактильна природа матеріалу слугує інструментом глибокої соціальної, етичної та філософської рефлексії.

Упровадження цифрових інструментів та аддитивних технологій не нівелює архаїчну сутність ремесла, а навпаки – розширює горизонти його репрезентації, дозволяючи кераміці займати позицію рівноправного учасника глобального дискурсу Fine Art. Трансформація статусу матеріалу від «допоміжного» до «самодостатнього» свідчить про готовність академічної та художньої спільноти до сприйняття керамічного об'єкта як складного багатозарового тексту. Таким чином, постать сучасного митця-кераміста остаточно еволюціонує від майстра-виготовлювача до філософа та соціального критика, який через найдавніший матеріал людства маніфестує нові візуальні наративи, поєднуючи тяглість традиції з викликами постіндустріальної епохи.

Література

1. *Beyond definition: The timeless appeal of ceramic art.* (б. д.). School of Visual Arts. URL: <https://surl.li/tevek1>
2. *Ceramics art: Understanding the versatility of clay as fine art.* (б. д.). Graystone Gallery. URL: <https://graystonegallery.com/resources/ceramics-art/>
3. *The transformation of craft into fine art.* (б. д.). Art.art. URL: <https://surl.li/eyiwtk>
4. Полтавська, Ю. (2024). Трансформація української кераміки: від декоративного мистецтва до архітектурної композиції. *Мистецтвознавство України*, (24), 101-108. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8155.24.2024.318908>

ЛАЗАРУК ОКСАНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Корницька Лариса.*

«ЄДНІСТЬ ПОЧАТКІВ» – СИМВОЛІЧНИЙ ЗМІСТ МОВИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

У сучасному культурному просторі України особливого значення набуває звернення до традицій народного декоративно-ужиткового мистецтва як до важливого чинника збереження національної ідентичності та духовних цінностей. Народне мистецтво є своєрідним носієм колективного досвіду, у якому художні образи, символи та орнаменти відображають гли-

бинні світоглядні уявлення народу про світ і місце людини в ньому. У цьому контексті тема «Єдність початків», взята для виконання кваліфікаційної роботи, постає як спроба сучасного художнього осмислення традиційної образної системи через призму авторського бачення.

Тема «Єдність початків» ґрунтується на ідеї цілісності буття та взаємозв'язку його основних складових. Поняття «початки» трактується багатомірно і охоплює єдність природного і духовного, чоловічого і жіночого, земного і небесного, індивідуального і колективного. У традиційному світогляді українського народу ці категорії не протиставлялися, а розглядалися як взаємодоповнювальні складові гармонійної моделі світу.

Філософське підґрунтя теми пов'язане з уявленням про світ як цілісну систему, у якій усі елементи перебувають у постійній взаємодії. У народній культурі ця цілісність знаходить відображення у символічній мові мистецтва, де кожен елемент має своє значення і функціонує як частина єдиного композиційного цілого. Подібне світобачення виявляється, зокрема, у декоративному розписі самчиківки, де орнамент виступає не лише прикрасою, а й засобом передачі знань, вірувань і уявлень про світ [1].

Важливу роль у розкритті теми відіграють архетипи як універсальні образи колективної свідомості. Серед них особливе значення мають архетипи матері-землі, світового дерева, квітки-життя, птаха-душі та кола-вічності. Архетип матері-землі уособлює джерело життя, родночість і безперервність існування. У декоративному мистецтві він знаходить відображення у рослинних мотивах, які символізують розвиток, зростання і зв'язок із природою.

Архетип світового дерева репрезентує модель всесвіту як єдиної структури, що об'єднує небесний, земний і підземний рівні. У композиційній побудові декоративного розпису ця ідея проявляється через вертикальну вісь та центральний мотив, від якого розходяться інші елементи. Таким чином формується уявлення про впорядкований і гармонійний космос.

Архетип квітки-життя символізує розквіт, красу та циклічність буття. У народному мистецтві квітка виступає узагальненим образом життєвої енергії, моментом найвищого розвитку і водночас початком нового циклу. Її центрична структура підкреслює ідею зародження і розгортання життя.

Не менш важливим є архетип птаха, який у традиційній культурі символізує душу, духовність і зв'язок між небом і землею. Особливого значення набуває парність птахів, що уособлює гармонію протилежностей, єдність чоловічого і жіночого начал, а також ідею продовження роду.

Архетип кола у декоративному мистецтві відображає ідею вічності, безперервності та завершеності. Навіть за відсутності прямого зображення кола його символіка проявляється у ритмічній організації композиції, повторюваності елементів та гармонійному розподілі форм у площині.

Звернення до самчиківського розпису як стилістичної основи композиції є обґрунтованим, оскільки він вирізняється виразною декоративністю, ритмічністю, чіткою композиційною структурою та насиченою кольоровою гамою. У його образній системі домінують рослинні та зооморфні мотиви, які мають глибоке символічне значення [3].

У декоративній композиції «Єдність початків», що виконується в межах кваліфікаційної роботи, традиційні мотиви самчиківського розпису зазнають творчого переосмислення. Вони трансформуються відповідно до сучасних естетичних принципів, зберігаючи при цьому свою символічну сутність. Центральним елементом композиції виступає квітка як образ першоджерела життя, навколо якої організовується вся структура твору. Вона уособлює центр світобудови, точку зародження та концентрації життєвої енергії. Рослинні мотиви у композиції символізують єдність людини і природи, циклічність життя та безперервність розвитку. Вони поєднують у собі матеріальний і духовний виміри буття, підкреслюючи органічний зв'язок усіх форм життя. Образ птахів доповнює композицію, вводячи в неї духовний вимір. Парні птахи символізують гармонію, рівновагу та взаємодоповнюваність протилежностей. Вони підсилюють ідею єдності початків як основи існування світу.

Таким чином, декоративна композиція «Єдність початків» постає не лише як естетичний об'єкт, а як цілісна художньо-філософська модель світу, у якій кожен елемент має своє місце й значення. Вона втілює ідею гармонії як основоположного принципу буття, де протилежності не конфліктують, а взаємодіють, доповнюючи одна одну та утворюючи єдину систему. Через поєднання рослинних, орнаментальних і символічних мотивів розкривається думка про нерозривний зв'язок людини з природою, циклічність життя та постійну взаємодію видимого й невидимого світів.

Звернення до традицій самчиківського розпису відіграє важливу роль у формуванні художньої мови твору. Використання характерної стилізації форм, яскравої кольорової гами та ритмічної організації орнаменту дозволяє не лише відтворити автентичний дух народного мистецтва, але й переосмислити його у світлі сучасних художніх пошуків. У цьому контексті традиційні мотиви набувають нових значень, стають носіями універсальних ідей та символів, що виходять за межі конкретної культурної традиції.

Особливого значення набуває символіка композиції, де кожен образ – чи то квітка, дерево, птах або геометричний елемент – виконує не лише має бути нормальне тире декоративну, а й смислову функцію. Вони репрезентують такі поняття, як зародження життя, розвиток, єдність протилежностей, безперервність часу та гармонію космосу. Завдяки цьому композиція перетворюється на своєрідний візуальний текст, який можна «читати», інтерпретуючи закладені в ньому смисли.

Отже, тема «Єдність початків» розкривається через багаторівневу систему образів і символів, що відображають універсальні принципи світобудови. Декоративна композиція виступає як синтез традиції та індивідуального авторського бачення, де архаїчні уявлення про світ не лише зберігаються, а й трансформуються, набуваючи нового звучання та актуальності. Вона стає мостом між минулим і сучасністю, відкриваючи можливості для глибшого осмислення культурної спадщини в умовах сьогодення [2].

Література

1. Болотова Л. М. Основи декоративного мистецтва та дизайну. – Харків: Ранок, 2010 – 160 с.
2. Косміна Т. В. Українське народне мистецтво: традиції і сучасність. – Київ: Наукова думка, 2012 - 184 с.
3. Тарасенко О. О. Декоративний розпис України. – Київ: Мистецтво, 2015 – 224 с.

МАРЧАК ЕВЕЛІНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Корницька Лариса*

ТЕКСТИЛЬНА ПЛАСТИКА ЯК СИНТЕЗ ТРАДИЦІЇ, ТЕХНОЛОГІЇ ТА СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

Текстиль є одним із найдавніших матеріалів, створених людиною, і відіграє важливу роль у формуванні культури та мистецтва. У традиційних культурах тканини виступали як важливий елемент соціальної комунікації. Орнаменти, кольори та техніки виготовлення передавали інформацію про статус людини, її походження, належність до певної спільноти або навіть виконували ритуальні функції. Таким чином, текстиль можна розглядати як своєрідну «мову», яка відображає світогляд і культурні цінності народу. Подібні явища спостерігаються як в українській культурі, так і в традиціях інших регіонів світу, де тканини мають глибоке символічне значення [1, 2].

У ХХ столітті відбулося суттєве переосмислення ролі текстилю в мистецтві. Художники почали розглядати його як самостійний засіб художнього вираження. Саме в цей період формується напрям «fiber art», який об'єднав експериментальні практики роботи з волокном, ниткою та тканиною. Цей напрям став важливим етапом у розвитку сучасного мистецтва, оскільки відкрив нові можливості для створення художніх об'єктів, що виходять за межі традиційного декоративного мистецтва [3].

Значущим етапом у становленні текстилю як повноцінного виду мистецтва стала виставка «Wall Hangings» у Нью-Йорку в 1969 році. Вона продемонструвала, що текстильні твори можуть існувати як само-

стійні просторові об'єкти, а не лише як елементи інтер'єру. Це сприяло зміні сприйняття текстилю в музейному середовищі та закріпило його статус як художнього медіуму [4].

На основі цих процесів формується текстильна пластика – окремих напрям сучасного мистецтва, який поєднує властивості текстилю та скульптури. Основною особливістю текстильної пластики є її об'ємність і просторовість. На відміну від традиційного текстилю, що здебільшого має площинний характер, текстильна пластика створює тривимірні форми, які взаємодіють із простором і глядачем. Такі твори не мають утилітарного призначення і функціонують як автономні художні об'єкти [5].

Сучасна українська текстильна пластика представлена митцями, які активно експериментують із матеріалами та формою. Зокрема, Олеся Ткаченко створює об'ємні текстильні інсталяції з натуральних волокон, поєднуючи абстрактні форми зі скульптурною виразністю, тоді як Ольга Радіонова комбінує текстиль з іншими матеріалами – металом, деревом чи керамікою, формуючи складні просторові об'єкти [6, 7].

Водночас, Іра Балбек переосмислює традиційні українські техніки ткацтва в сучасному контексті, а Тетяна Витягловська розвиває гобелен як просторово-виразну форму мистецтва. Важливим осередком розвитку цього напрямку є Львівська національна академія мистецтв, де поєднуються традиції та інновації, а значний внесок у популяризацію текстильного мистецтва зробила Таміла Печенюк як художниця й кураторка мистецьких проєктів [8, 9, 10].

З художньо-технологічної точки зору текстильна пластика базується на поєднанні матеріалу, форми та простору. Художники використовують різноманітні прийоми формоутворення: драпірування, скручування, нашарування, натягування та підвішування тканини. Часто застосовуються каркаси, які дозволяють фіксувати форму та надавати об'єкту стабільності. При цьому важливу роль відіграє не лише сама форма, а й простір між елементами, який стає частиною композиції [11].

Фактура є одним із ключових засобів художньої виразності у текстильній пластичності. Різноманітність поверхонь – від грубих і шорстких до гладких і блискучих – створює багатий спектр візуальних і тактильних відчуттів. Навіть без дотику глядач може відчути матеріальність об'єкта, що робить текстильну пластику особливо емоційною та чуттєвою [11].

Колір і світло також відіграють важливу роль у формуванні художнього образу. Колір може підсилити емоційний вплив або, навпаки, акцентувати увагу на формі та структурі матеріалу. Світло, взаємодіючи з текстилем, створює складні ефекти прозорості, тіні та глибини, що змінюються залежно від умов освітлення [11].

Сучасна текстильна пластика характеризується активним використанням новітніх технологій і матеріалів. Окрім традиційних технік, таких як ткацтво, вишивка чи валяння, художники застосовують експериментальні методи, включаючи обробку синтетичних матеріалів і поєднання текстилю з іншими матеріалами, такими як метал, пластик чи дерево [12].

Отже, текстильна пластика є складним і багатограним явищем сучасного мистецтва. Вона поєднує традиційні ремісничі техніки з новітніми художніми підходами, утилітарність із концептуальністю, матеріальність із символічністю. Завдяки цьому текстильна пластика стає важливим засобом художнього осмислення світу, який дозволяє повному поглянути на матеріал, форму та роль мистецтва в сучасному суспільстві.

Література

1. Вах. І. С., Молинь В. Д., Крицкалюк О. І., Богатчук О. І., Дутка С. Я., Щербина Н. М. Конспект лекцій з дисципліни «Технологія та матеріалознавство». Для студентів ОС Бакалавр, галузі знань: 02 «Культура і мистецтво». Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Освітня програма: 023.02 «Декоративне мистецтво». – Косів: КПДМ ЛНАМ, 2024. – 105 с. URL: <https://surl.li/pdnkxl>
2. Simeon S. Magliveras. Hmong Textiles, Symmetries, Perception and Culture. Department of Global & Social Studies, King Fahd University of Petroleum & Minerals, Dhahran 31261, Saudi Arabia. 2020. URL: <https://surl.li/iwpgbk>
3. Catherine Amidon. Textile and Mid-Century Fiber Art : A Movement or a Transitional Mode. Researchgate. 2008. URL: <https://surl.li/onhobl>
4. Wall Hangings. MoMA. 25.03.1969 – 04.05.1969. URL: <https://www.moma.org/calendar/exhibitions/1800>
5. Özge Usluca Erim, F. Yelda Gezicioglu. A RESEARCH ON THREE-DIMENSIONAL ART OF WEAVING / WOVEN SCULPTURES. Social science development journal. 2021. Т. 6. URL: <https://surl.li/wlqwtc>
6. Olesia Tkachenko. Jose Art Gallery. URL: <https://surl.li/dwkfla>
7. Olga Radionova: No choice but to be an artist. Fibre Arts. [Електронний ресурс] – URL: <https://www.fibreartstaketwo.com/articles/radionova/>
8. Ira Balbek. Homo Faber. [Електронний ресурс] – URL: <https://www.homofaber.com/en/artisans/ira-balbek-dbafyj/>
9. Tapestry weaving through the eyes of artist Tetiana Vytiahlovska. Symbiosis of colour & texture. Euromaidan. 04.02.2021. URL: <https://surl.li/dlzvll>
10. Печенок Таміла Григорівна. Львівська національна академія мистецтв. URL: <https://surl.li/peqajb>
11. Priscilla Edwards, Hannah Lamb. Mixed media. *Textile Artist*. URL: <https://surl.li/zwfrjh>
12. Recycled textile art: More to love. *Textile Artist*. URL: <https://www.textileartist.org/technique/mixed-media/page/4/>

МАРЧЕНЯ ЛІАНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Лівшун Олександр*

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ У СУЧАСНОМУ МОЗАІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

Українське декоративне мистецтво сягає своїм корінням давніх традицій, наповнених багатством та різноманітністю форм, кольорів і символів. Розмаїття сучасних технік, стилів і напрямків уособлюють багатовіковий досвід поколінь, що створювали неповторні художньо-декоративні вироби. Особливе місце у культурній спадщині України має мозаїчне мистецтво, яке закарбовує дух епохи та історію й культуру країни. Роботи українських монументалістів вражають своїм масштабом та деталізацією, переносячи глядача у світ, де через колір і фактуру втілюються історії різних часів.

Мозаїчне мистецтво є одним із найдавніших видів декоративно-ужиткового та монументального мистецтва, яке пройшло тривалий шлях розвитку – від античних кам'яних композицій до сучасних експериментальних артоб'єктів. У XXI столітті мозаїка переживає новий етап популярності завдяки поєднанню традиційних художніх технік із новітніми матеріалами та технологіями. Сучасні митці активно інтегрують деревину, скло, кераміку, смальту, метал, пластик, дзеркальні поверхні, цифрові елементи та навіть вторинну сировину, створюючи оригінальні художні композиції.

Мозаїка виникла ще в античному світі та використовувалася для оздоблення храмів, палаців, громадських споруд і житлових приміщень. Найвідомішими осередками розвитку мозаїчного мистецтва були Стародавній Рим, Візантія, Давня Греція, Київська Русь. Особливого розвитку мозаїка набула у візантійському мистецтві, де смальта стала основним матеріалом для створення монументальних релігійних композицій. Протягом століть митці використовували різноманітні природні та штучні матеріали, які забезпечували міцність, довговічність і художню виразність мозаїчних композицій. Традиційні мозаїчні матеріали мають особливі декоративні властивості та відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини й розвитку сучасного мистецтва.

Мозаїка – це техніка створення зображень на твердій поверхні за допомогою кольорових фрагментів. Її активно використовували протягом кількох тисячоліть майстри з різних куточків земної кулі. Завдяки своїй універсальності мозаїка зуміла стати інтернаціональним видом мистецтва і своєрідним містком для діалогу різних культур. Вона прикрашала будинки аристократів, наповнювала інтер'єри храмів сакральним змістом і надавала архітектурному ландшафту зміст незабутнього

колериту. Незважаючи на поважний вік, техніка продовжує відкривати в нашій епосі нові горизонти розвитку.

Залежно від типу використовуваних матеріалів мозаїки можуть бути скляними, дерев'яними, кам'яними (гальковими, мармуровими, з дорогоцінних каменів), смальтовими, керамічними. Скласти повну класифікацію неможливо, оскільки майстри завжди експериментували з доступними матеріалами. У давнину це могли бути шматочки цінних порід дерев, слонова кістка і перламутр. У наш же час художники часто використовують нові синтетичні матеріали, відкриваючи все нові горизонти.

Поєднання традиційних та інноваційних матеріалів відкриває нові можливості для творчості, дозволяє розширити художню виразність мозаїки та адаптувати її до сучасного культурного середовища. Традиційні мозаїчні матеріали є важливою складовою світового художнього мистецтва. Їх використання дозволяє зберігати культурні традиції та водночас створювати сучасні художні композиції. Завдяки поєднанню естетики, практичності та історичної цінності традиційні матеріали залишаються актуальними у мистецтві, архітектурі та освіті.

Вивчення традиційних мозаїчних матеріалів у мистецькій освіті сприяє розвитку художнього мислення, формуванню практичних навичок, ознайомленню з культурною спадщиною, розвитку творчості та естетичного смаку.

У процесі виконання практичних завдань у мозаїчній техніці здобувачі освіти мають змогу опанувати техніки декоративного мистецтва, розвивати дрібну моторику, формувати композиційні вміння.

Сучасне мозаїчне мистецтво активно розвивається завдяки використанню інноваційних матеріалів, які значно розширюють художні можливості митців і дозволяють створювати нові форми творчого самовираження. Якщо традиційна мозаїка базувалася переважно на камені, смальті, кераміці та кольоровому склі, то сучасні художники дедалі частіше звертаються до новітніх матеріалів і технологій, що поєднують естетику, функціональність та експериментальний підхід. Значного поширення набуло використання вторинних матеріалів, це пов'язано з розвитком екологічного мистецтва та прагненням привернути увагу суспільства до проблем забруднення довкілля. Використання вторинної сировини не лише надає творам оригінальної фактури, а й формує екологічне мислення та ідею відповідального споживання. Такі мозаїчні композиції часто мають соціальний і культурний підтекст, перетворюючи мистецтво на засіб комунікації із суспільством.

Завдяки активній інтеграції цифрових технологій, комп'ютерного моделювання майстри можуть створювати складні композиції з високою точністю та попередньо візуалізувати майбутній результат. Лазерне різання дає можливість виготовляти елементи незвичних форм, а 3D-

друк відкриває нові перспективи у створенні об'ємних мозаїчних структур. Інноваційні технології дозволяють поєднувати класичне мистецтво з мультимедійними ефектами, звуком, підсвіткою та рухом. Мозаїка перестає бути статичним декоративним об'єктом і перетворюється на динамічну художню систему, здатну змінювати колір, інтенсивність освітлення та взаємодіяти з навколишнім середовищем. Це особливо актуально для сучасного міського мистецтва, виставкових просторів та архітектурних проєктів.

Інноваційні матеріали значно впливають на розвиток сучасного мозаїчного мистецтва. Вони розширюють межі творчості, дозволяють майстрам експериментувати з формою, фактурою та простором, а також адаптують мозаїку до потреб сучасного суспільства. Поєднання новітніх матеріалів із традиційними техніками сприяє оновленню мистецької мови та робить мозаїку актуальною в умовах сучасної культури, дизайну та архітектури. Відтак сучасні інноваційні матеріали не лише змінюють технічні можливості мозаїчного мистецтва, а й формують нове художнє мислення, у якому поєднуються традиція, технологія, екологія та творчий експеримент.

Поєднання традиційних та інноваційних матеріалів у сучасному мозаїчному мистецтві є ключовим трендом, що дозволяє створювати унікальні художні образи, які поєднують етнічність, національну свідомість та авангардні тенденції. Цей синтез забезпечує гармонійну взаємодію між об'ємом, простором та новими технологіями.

Отже поєднання традиційних та інноваційних матеріалів у сучасному мозаїчному мистецтві є важливою тенденцією розвитку сучасної культури та дизайну. Збереження класичних технік у поєднанні з новітніми технологіями відкриває нові можливості для творчості, сприяє оновленню мистецьких форм і робить мозаїку актуальною у сучасному суспільстві. Сучасне мозаїчне мистецтво демонструє гармонійне поєднання традиції та інновації, що забезпечує його подальший розвиток і популярність у світі мистецтва та освіти.

Література:

1. Білецький П. О. Українське мистецтво. – Київ: Наукова думка, 2005.
2. Ковальчук О. В. Декоративно-прикладне мистецтво України. – Львів: Світ, 2010.
3. Лазарев В. Н. Історія візантійського мистецтва. – Київ: Мистецтво, 1998.
4. Гнедич П. П. Історія мистецтв. – Київ: Либідь, 2003.
5. Даниленко В. Я. Дизайн: підручник. – Харків: ХДАДМ, 2003.
6. Сучасне мистецтво: матеріали та технології / За ред. І. М. Ляшенка. – Київ: НАОМА, 2018.
7. Інноваційні технології в мистецтві та дизайні / За ред. О. Ю. Петрової. – Київ: КНУТД, 2020.
8. Основи композиції в декоративному мистецтві / За ред. Л. М. Жукової. – Київ, 2012.

МІЩАНЧУК ВІКТОРІЯ

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ІНТЕГРАЦІЯ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ В МОДНУ ІНДУСТРІЮ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК ДО ЦИФРОВИХ ІННОВАЦІЙ

Сучасна модна індустрія активно використовує інструменти графічного дизайну для створення унікального візуального стилю брендів. Водночас відбувається трансформація традиційних художніх технік під впливом цифрових технологій, що змінює підходи до створення текстильних орнаментів, принтів та рекламної продукції. Це зумовлює необхідність дослідження інтеграції графічного дизайну в модну індустрію як процесу поєднання традиційних і цифрових практик. Питання взаємодії графічного дизайну та модної індустрії розглядаються у працях сучасних дослідників візуальної культури, брендингу та дизайну. Науковці підкреслюють значення графічних засобів у формуванні модної ідентичності та візуальної комунікації брендів. Водночас окрему увагу приділено цифровізації дизайну, зокрема використанню 3D-графіки, цифрового живопису та генеративних технологій.

Метою дослідження є аналіз процесу інтеграції графічного дизайну в модну індустрію, дослідження переходу від традиційних технік до цифрових інновацій та визначення перспектив розвитку цього напрямку.

Графічний дизайн є важливим інструментом формування візуальної ідентичності модних брендів. Він використовується у створенні логотипів, упаковки, рекламних кампаній, етикеток та текстильних принтів. Завдяки цьому формується цілісний образ бренду, який впливає на сприйняття споживачем. Традиційні техніки графічного дизайну в моді базуються на ручній ілюстрації, орнаменті, акварельному та графічному малюнку. Особливе значення мають декоративно-прикладні мотиви, що формують унікальність текстильних виробів. Такі підходи забезпечують естетичну цінність та культурну ідентичність продукції. У контексті сучасного графічного дизайну, як зазначає Н. Колесник, народні орнаментальні мотиви активно трансформуються в елементи айдентики, що особливо важливо для модної індустрії та створення унікального візуального стилю брендів [1, с. 159].

Сучасний етап розвитку модної індустрії характеризується активним впровадженням цифрових технологій. Серед них: 3D-моделювання текстилю та одягу; цифрова ілюстрація та векторна графіка; генеративний дизайн патернів; використання штучного інтелекту для створення візуальних рішень. Ці інструменти дозволяють значно прискорити процес розробки дизайну та розширити його креативні можливості.

У контексті сучасної модної індустрії фешн-ілюстрація, як зазначає М. Майстренко, є важливим інструментом графічного дизайну, що

поєднує традиційні художні техніки з цифровими інноваціями для створення унікальних візуальних образів [2, с. 150].

Сучасний графічний дизайн у моді базується на синтезі традиційних і цифрових методів. Ручна графіка часто використовується як основа, яка надалі адаптується за допомогою цифрових інструментів. Такий підхід дозволяє поєднати автентичність художнього вираження з технологічною точністю та варіативністю.

Як зазначають Д. Якименко, Є. Гула, графічний дизайн у сучасній модній індустрії виконує ключову комунікативну та естетичну функцію, забезпечуючи формування цілісного візуального образу бренду та його впізнаваності [3, с. 164].

Цифровізація підготовки фахівців креативних індустрій, як зазначається у дослідженні Н. Колесник, що безпосередньо впливає на розвиток графічного дизайну, зокрема через впровадження цифрових інструментів моделювання, візуалізації та створення інноваційного дизайнерського контенту [3, с. 185].

Перспективи розвитку графічного дизайну в модній індустрії пов'язані з подальшою цифровізацією, розвитком віртуальної моди, використанням доповненої реальності та створенням цифрових колекцій. Особливого значення набуває екологічний аспект, оскільки цифрові технології дозволяють зменшити кількість фізичних зразків і оптимізувати виробничі процеси.

Отже, інтеграція графічного дизайну в модну індустрію є складним і багаторівневим процесом, що поєднує традиційні художні техніки та сучасні цифрові інновації. Такий синтез забезпечує розвиток нових візуальних рішень, підвищує ефективність дизайнерських процесів та формує сучасну візуальну культуру моди. Перспективи розвитку цього напрямку пов'язані з подальшим впровадженням цифрових технологій та розширенням меж віртуального дизайну.

Література

1. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні. *Український мистецтвознавчий дискурс*, 1, 154–160. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.17>.

2. Майстренко, М. (2024). Сучасні напрями фешн-ілюстрації: науковий аналіз творчості провідних ілюстраторів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 77(2), 149–155. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-2-21>.

3. Якименко, Д., & Гула, Є. (2024). Графічний дизайн та його взаємозв'язок із індустрією моди. У *Цифрове наукове суспільство: соціально-економічні, правові та міжнародні аспекти* (с. 163–166). Рівне: МЦНД. URL: <https://surli.cc/nmrtrza>.

4. Kolesnyk, N. (2024). Digitalization of youth training for entrepreneurial activities in the creative industries. *Professional Pedagogics*, 2(29), 181–188. URL: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.29.181-188>.

НАКОНЕЧНА НІКА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Самборська Олена*

ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ТЕМИ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ОДВІЧНА ОБІТНИЦЯ ЗЕМЛІ» У ЗМІШАНІЙ ТЕКСТИЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ

Рідний край – це джерело нашої ідентичності та зв'язку з минулим. Це простір, наповнений особистими спогадами та історією цілого народу. Батьківщина є місцем сили, де людина відчуває справжній спокій і затишок. Україна – благословенна земля з мальовничою природою та гостинними людьми. Проте протягом віків загарбники постійно намагалися підкорити наш край. Сьогодні український народ знову проходить крізь важке випробування війною. Ворог нищить наші міста, змушує багатьох людей залишати рідні домівки [1]. Тому тема любові до Батьківщини та плекання народної спадщини сьогодні є надзвичайно актуальною. Зараз важливо активно висвітлювати питання національної ідентичності українців. Наш народ здавна славився вмінням творити красу власними руками. Особливе місце в декоративному мистецтві завжди посідала вишивка. Вона стала символом духовності, родинних традицій та справжнім оберегом нації. Кожен орнамент і колір у вишивці має своє глибоке символічне значення. Українська майстерність це унікальний код культури, що передається крізь століття. Замислившись наскільки важливо створити виріб який зможе в собі об'єднати три техніки і цим самим підсилити ідею твору.

Українська традиційна вишивка – це не просто декоративне мистецтво, а складна знакова система, у якій зашифровані давні уявлення про світ. У межах кваліфікаційної роботи за основне завдання взято розбір семантики конкретного орнаменту, вивчення його еволюції та актуалізацію в сучасному контексті. Обрана тема декоративної композиції «Одвічна обітниця землі» безпосередньо втілює ідею зв'язку людини з рідним краєм, духовним корінням та пам'яттю. В основу художнього задуму покладено геометричну групу візерунків, яка є однією з найдавніших в українській культурі. Центральним елементом композиції обрано великий ромб, усередині якого розташована стилізована восьмипроменева зірка. Ромб – це архаїчний символ засіяної ниви, родючості та земного порядку. Квітка-зірка в його центрі уособлює сонце, енергію та циклічність життя. Поєднання цих знаків створює візуальний код взаємодії неба і землі. Вертикальна побудова орнаменту, створить відчуття безкінечності та руху вгору. Це можна трактувати як символічну вісь життя або шлях від земного до духовного. Додаткові елементи дрібних квадратів виконують функцію захисного поля. У народній традиції

квадрат завжди означав стабільність, порядок і захист дому, тому ця рамка логічно завершують композицію, роблячи її цілісною.

Основним кольоровим рішенням для фону є поєднання вишнево-червоної вишивки на тканині схожій на мішковіну, яка візуально створює враження старовизни. Такий вибір матеріалу є символічним, природний колір необробленого волокна уособлює саму землю, первісність та коріння. Вишивка насиченим червоним кольором створює потужний візуальний контраст, що підкреслює незламність нашого духу та робить орнамент виразним, живим і щирим.

Орнамент, який використано в декоративній композиції, схожий на характерні геометричні згущення притаманні традиції східної частини України, зокрема Донеччини та Приазов'ю [2]. Використання бежевої основи підсилює відчуття ніби історичної реконструкції, саме на таких натуральних тканинах створювалися найбільш архаїчні зразки рушників та одягу. Вибір цього орнаменту та матеріалу є свідомим кроком для репрезентації культури східних земель, підкреслюючи їхню зв'язок із хліборобською культурою.

Ідея полягає в тому, щоб поєднати три різні напрями: класичну вишивку, сучасну ниткографію та затишне в'язання. Кожна з цих технік має свій «характер». Разом вони створюють цілісну картину, де минуле зустрічається з майбутнім. Вишивка відповідає за чіткість і символізм, ниткографія – за сучасний стиль та легкість, а в'язання додає виробу об'єму, м'якості та відчуття «дому». Головним елементом є нитка, яка об'єднує всі техніки. Хоча для кожного методу потрібна вона різна, саме цей матеріал об'єднує виріб у одне ціле, як наш об'єднався у ці скрутні часи. Ми всі різні, але ми разом, як нитки в одному полотні.

Вишивка – це пряма асоціація з українським народом. Це наш культурний підпис. Якщо цей виріб побачать за кордоном, асоціація спрацює миттєво: люди одразу зрозуміють, що це український майстер. Вишивка червоним по бежевій тканині, виглядає дуже щиро й дуже живо. Це фундамент роботи, наша пам'ять і коріння.

Для більш сучасного враження і цікавого дизайну додаємо ниткографію. Ця техніка виникла ще у 18–19 столітті в Англії, де її використовували як цікавий метод навчання та ткацтва [3]. Проте справжню популярність як вид мистецтва вона здобула пізніше – у другій половині ХХ століття [4]. Ниткографія додає чітких графічних ліній та нового стилю. Це спосіб показати, що давні методи можуть виглядати цікаво.

В'язання – техніка, яку знають і використовують у всьому світі. Вона об'єднує різні народи, бо кожна людина знає, що таке в'язана річ і яке тепло вона несе. У запропонованому виробі в'язання додає об'єму та затишку. Це символ тепла та людяності, який зрозумілий усім без зайвих пояснень.

Три техніки – вишивка, ниткографія та в'язання – у композиції працюють як один механізм. Різні за часом виникнення та стилем, вони тримаються на одній нитці. Це найкраще передає ідею: ми бережемо своє, додаємо нове і залишаємося зрозумілими світу. Це і є сучасна українська ідентичність – незламна, об'єднана та жива.

Отже, метою виготовлення твору є не просто відтворити автентичні техніки, а показати їх як живу мову, яка продовжує розвиватися. Майбутній виріб має нести подвійну функцію: зберігати традиційний зміст та репрезентувати сучасну українську ідентичність. Використання ниткографії дозволяє осучаснити композицію чіткими графічними лініями, поєднуючи математичну точність минулих століть із художньою свободою сьогодення. Додавання техніки в'язання створить особливий об'єм та затишок, виступаючи символом тепла, який зрозумілий і близький людям у всьому світі. Таким чином, декоративна композиція «Одвічна обітниця землі» стане містком між минулими поколіннями та майбутнім, втілюючи вірність своєму корінню.

Література

1. Васько Г. Я. «І хоч як би не було важко – це рідна земля». *Civil Voices Museum. Голос Мирних*. 11.11.2023. URL: <https://surl.li/gjfpfi>
2. Code of the nation: what does the symbolism of Ukrainian embroidery mean and differences in different regions?. *Visitukraine.today. Blog*. 16.05.2024. URL: <https://surl.li/qppsal>
3. Ізонитка. *Wikipedia*. 05.12.2023. URL: <https://surl.li/ijppts>
4. Renate. What is String Art?. *GoodStrings. String Art Insights*. 13.10.2024. URL: <https://surl.li/ehcutf>

ОСАДЧУК ОЛЕНА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ДЕКОРАТИВНИЙ РОЗПИС В ЕКОЛОГІЧНОМУ ДИЗАЙНІ ЕКО-УПАКОВКИ ТА ЕКО-ПОСУДУ ЯК ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК І СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК

Сучасний дизайн дедалі більше орієнтується на екологічність, функціональність та естетичну виразність. У цьому контексті особливого значення набуває використання традиційних художніх технік у нових формах предметного дизайну, зокрема в еко-упаковці та еко-посуді. Постає питання адаптації декоративного розпису до сучасних матеріалів і виробничих технологій без втрати його культурної автентичності. Сучасні наукові підходи у сфері дизайну підкреслюють важливість інтеграції народного мистецтва у промислові та графічні практики.

Декоративний розпис розглядається як засіб візуальної комунікації, що дозволяє поєднувати етнокультурні традиції з інноваційними дизайнерськими рішеннями.

Метою дослідження є аналіз декоративного розпису в екологічному дизайні еко-упаковки та еко-посуду як синтезу традиційних технік і сучасних інноваційних підходів.

Декоративний розпис є однією з найвиразніших технік декоративно-прикладного мистецтва, що базується на використанні орнаментів, символів та кольорових композицій. У традиційному мистецтві він виконував не лише естетичну, але й символічну функцію, передаючи культурні коди та світоглядні уявлення.

Вченим Шмагалом Р. Т. у наукових дослідженнях розглядаються філософсько-освітні засади розвитку декоративного мистецтва в контексті екологічного дизайну та сучасних викликів сталого розвитку. Наголошується, що інтеграція традиційних художніх практик у сучасний дизайн сприяє збереженню культурної спадщини та формуванню екологічно орієнтованого середовища [4, с. 186]. У контексті еко-дизайну підкреслюється важливість використання автентичних декоративних технік як основи для створення сучасних об'єктів предметного середовища, зокрема еко-упаковки та еко-посуду. Такий підхід забезпечує поєднання естетичної виразності традиційного декоративного мистецтва з інноваційними дизайнерськими рішеннями та екологічними принципами [4, с. 188].

У сучасному екологічному дизайні декоративний розпис набуває нового змісту, особливо у сфері еко-упаковки та еко-посуду. Використання природних мотивів, мінімалістичних орнаментів та ручного оздоблення підкреслює екологічну спрямованість продукції та її унікальність.

Сорочинська О.А., Танська В.В. акцентують увагу на екологічній складовій підготовки майбутніх графічних дизайнерів у закладах вищої освіти, що передбачає формування екологічного мислення та відповідального ставлення до використання матеріалів і технологій у проєктній діяльності. У дослідженні науковців підкреслюється важливість інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес, зокрема під час створення дизайнерських рішень. У контексті сучасного дизайну це безпосередньо пов'язано з використанням екологічно безпечних підходів у розробці еко-упаковки та еко-посуду, де поєднуються традиційні декоративні техніки з інноваційними практиками. Такий підхід сприяє формуванню гармонійного поєднання естетики, функціональності та екологічної відповідальності в дизайнерських рішеннях [3, с. 224-225].

У дослідженні розглядається застосування еко-концепцій у сучасному дизайн-проєктуванні, зокрема у сфері декорування принтами інноваційних дизайн-продуктів, що базуються на поєднанні традиційних худож-

ніх підходів та сучасних технологій. Підкреслюється, що інтеграція декоративних рішень і наукових інновацій сприяє формуванню нових візуальних стратегій у створенні екологічно орієнтованих об'єктів.

У контексті екологічного дизайну це дозволяє розширити можливості використання декоративних елементів у створенні еко-упаковки та еко-посуду, де важливими є як естетична виразність, так і принципи сталого розвитку. Таким чином, відбувається трансформація традиційних декоративних технік у сучасні інноваційні практики, що відповідають вимогам екологічного та функціонального дизайну.

Науковиці Ременєва Т.В., Колосніченко М.В. розглядають застосування еко-концепцій у сучасному дизайн-проектванні, зокрема у сфері декорування принтами інноваційних дизайн-продуктів, що базуються на поєднанні традиційних художніх підходів та сучасних технологій. У дослідженні вчені підкреслюють, що інтеграція декоративних рішень і наукових інновацій сприяє формуванню нових візуальних стратегій у створенні екологічно орієнтованих об'єктів [2]. У контексті екологічного дизайну це дозволяє розширити можливості використання декоративних елементів у створенні еко-упаковки та еко-посуду, де важливими є як естетична виразність, так і принципи сталого розвитку. Таким чином, відбувається трансформація традиційних декоративних технік у сучасні інноваційні практики, що відповідають вимогам екологічного та функціонального дизайну [2].

Колесник Н.Є., Осадчук О.С. вважають, що екологічний дизайн спрямований на створення простору, що поєднує естетику, функціональність і мінімальний вплив на довкілля, що безпосередньо корелює з використанням декоративного розпису як засобу художнього формування середовища. У цьому контексті декоративний розпис виконує не лише оздоблювальну, а й смислову функцію, відображаючи природні мотиви, символіку локальної флори і фауни та культурні традиції [1, с. 94].

Зазначимо, що використання декоративного розпису в екологічному дизайні сприяє створенню гармонійного простору, що формує естетичну, символічну, психологічну та екологічну функції середовища. Застосування природних матеріалів у поєднанні з декоративними елементами забезпечує формування екологічно збалансованого та візуально виразного дизайнерського рішення. Інноваційні технології, такі як цифровий друк, лазерне гравіювання та екологічні фарби, дозволяють адаптувати традиційний декоративний розпис до масового виробництва без втрати художньої виразності. Таким чином, відбувається синтез ручної творчості та сучасних технологічних процесів.

Декоративний розпис у сфері екологічного дизайну еко-упаковки та еко-посуду є яскравим прикладом поєднання традиційних технік декоративно-прикладного мистецтва з сучасними інноваційними практиками.

Такий підхід сприяє збереженню культурної спадщини, розвитку сучасного дизайну та формуванню екологічно відповідального споживання.

Література

1. Колесник Н. С., Оснадчук О. С. (2026). Використання декоративного розпису в екологічному дизайні. *Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи*: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конференції, 30 жовтня 2025 р. Полтава : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 94–96. URL: <https://surl.li/ohgsfz>

2. Ременєва Т. В., Колосніченко М. В. (2023). Застосування еко-концепцій у декоруванні принтами сучасних дизайн-продуктів. *Індустрія моди*. 4. URL: <https://surl.li/fqvqjb>

3. Сорочинська О. А., Танська В. В. (2025). Екологічна складова підготовки майбутніх графічних дизайнерів у закладі вищої освіти. *Суспільство та національні інтереси*. 1(9). 219–235. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/42262/1/1.pdf>

4. Шамагалю Р. Т. (2020). Декоративне мистецтво і еко-дизайн: філософсько-освітні основи розвитку і сучасні виклики. *Art and Design*. 4 (12). 185–194. URL: <https://surl.lt/clk1gu>

ПРОТОЦЬКИЙ ВІТАЛІЙ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук., доц. Лівшун Олександр*

СИМВОЛІКА ТА ХУДОЖНЯ МОВА ЯВОРІВСЬКОГО РІЗЬБЛЕННЯ ПО ДЕРЕВУ: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА ТА СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Національна культура та стан її збереження є індикатором духовної зрілості народу. Основи цієї культури закладені в сиву давнину і до нас дійшли завдяки виникненню традицій та їх збереженню. Традиції виникають у різних сферах життєдіяльності людини, але ті, що складаються в мистецтві, зокрема народному, завдяки естетичній функції впливають на процеси самоідентифікації народу, рівень його загальної, художньо-естетичної та патріотичної культури. Це особливо є актуальним для молодого покоління, яке в сьогоденних непростих умовах проходить складний шлях соціалізації. Національна духовність, закладена у виробках ручної праці, все більше привертає увагу урбанізованого суспільства. Високохудожні вироби ручної роботи все частіше знаходять місце у нашому житті, але з урахуванням сучасних тенденцій [1].

Одним з найбільш популярних видів роботи з деревом є різьбярство, художня обробка деревини це один із найдавніших і найважливіших видів декоративно-ужиткового мистецтва, що відіграє значну роль у формуванні культурної спадщини українського народу. Упродовж століть дерево залишалося одним із основних природних матеріалів, який широко використовувався у побуті, архітектурі, ремеслах та мис-

тецтві. Завдяки своїй доступності, пластичності та естетичним властивостям деревина стала основою для розвитку різноманітних видів народної творчості, серед яких особливе місце посідає художнє різьблення. Саме через художню обробку дерева українські майстри передавали естетичні уявлення, духовні цінності та національні традиції, створюючи вироби, що поєднували практичне призначення і високу художню виразність.

У системі українського декоративно-ужиткового мистецтва важливе місце займає яворівське різьблення – самобутній вид народного мистецтва, що сформувався на території Яворівщини. Це мистецтво поєднує традиційне різьблення по дереву з декоративним розписом та характеризується оригінальною орнаментикою, яскравою кольоровою гамою та високою майстерністю виконання. Яворівське різьблення стало важливим елементом української культурної ідентичності та одним із символів народної художньої творчості Західної України. Це одним із найсамобутніших осередків українського декоративно-ужиткового мистецтва, його становлення відбувалося під впливом традицій народної деревообробки, сакрального мистецтва та побутової культури українців. Дослідники українського різьблення зазначають, що розвиток художньої обробки деревини в Галичині ґрунтувався на багатотомових орнаментально-композиційних традиціях, символіці образів та локальних технічних прийомах.

Першочергово яворівське різьблення виконувало утилітарну функцію та застосовувалося для декорування предметів щоденного вжитку: скринь, полиць, тарелів, меблів, музичних інструментів, церковного начиння та елементів інтер'єру. Проте згодом воно перетворилося на окремий художній напрям, який став носієм культурної пам'яті та української національної ідентичності. Особливістю яворівського різьблення є поєднання декоративності, символічності та глибокого зв'язку з народним світоглядом.

Важливе місце у художній мові яворівського різьблення займають геометричні орнаменти. Кола, ромби, хвилясті лінії та хрестоподібні елементи мають глибоку символіку, пов'язану з народними уявленнями про сонце, рух життя, захист і гармонію. Геометричні мотиви відзначаються ритмічністю та симетричністю, що створює відчуття впорядкованості та композиційної цілісності. Через повторюваність орнаментальних елементів майстри досягали декоративної виразності та емоційної насиченості художніх композицій. Народні майстри не прагнули до реалістичного відтворення природних об'єктів, а створювали узагальнені образи, які підкреслювали естетичну гармонію виробу. Саме стилізація стала важливою рисою яворівського мистецтва, що дозволила сформувати впізнаваний художній стиль. Простота форм поєднувалася з динамікою орнаменту та яскравістю декоративного розпису.

Саме завдяки майстрам у дерев'яних виробах оздоблених яворівським різьбленням через художні образи передавалась історична пам'ять українського народу від покоління до покоління. У своїх роботах митці закладали ідеї родинності, духовності, праці та любові до рідної землі. Саме тому орнамент у яворівському різьбленні слід розглядати не лише як декоративний елемент, а як своєрідний культурний код, здатний зберегти національні сенси навіть у періоди історичних та політичних трансформацій. Через художню обробку дерева майстри формували візуальну мову української культури, яка стала частиною національної мистецької спадщини.

Символіка яворівського різьблення ґрунтується на традиційних уявленнях українського народу про гармонію світу, взаємозв'язок людини з природою та значення духовних цінностей. У декоративних композиціях широко використовуються рослинні мотиви, які символізують життя, розвиток, родючість і безперервність роду. Найпоширенішими елементами є стилізовані квіти, листя, гілочки та дерево життя. Образ дерева життя має особливе символічне значення, оскільки уособлює зв'язок поколінь, духовне зростання та життєву силу. Сонячні символи у різьбленні інтерпретуються як уособлення світла, життєвої сили та захисту, тоді як геометричні елементи відображають ідею впорядкованості світу та циклічності життя. Подібні символічні мотиви простежуються в багатьох видах українського декоративного мистецтва – вишивці, писанкарстві, художньому розписі, що свідчить про єдину систему національної художньої традиції.

Символіка яворівського різьблення тісно пов'язана з функціональним призначенням виробів. Декоративні елементи не лише прикрашали предмети побуту, а й виконували оберєгову функцію. Орнаменти наносилися на скрині, меблі, посуд, дитячі іграшки та інші речі повсякденного вжитку з метою захисту оселі, збереження добробуту та родинної гармонії. Таким чином, художня форма поєднувалась із духовним змістом і народними віруваннями.

У сучасному культурному просторі художня мова яворівського різьблення не втрачає своєї актуальності. Сучасні майстри та дизайнери активно використовують традиційні орнаменти й символи у створенні декоративних виробів, елементів інтер'єру та сувенірної продукції. Звернення до народної символіки сприяє збереженню культурної спадщини та формуванню національної ідентичності в умовах глобалізації.

Особливого значення яворівське різьблення набуває у мистецькій та педагогічній освіті. Вивчення символіки й художньої мови народного мистецтва допомагає формувати естетичне мислення, художній смак і повагу до культурних традицій. Аналіз орнаментальних композицій

сприяє розвитку творчих здібностей, розумінню принципів декоративного мистецтва та усвідомленню духовної цінності народної творчості.

У сучасному освітньому просторі яворівське різьблення має значний педагогічний потенціал. Його інтеграція у дисципліни трудового навчання, декоративно-ужиткового мистецтва та художньої обробки деревини сприяє формуванню національної свідомості студентів, розвитку творчого мислення та збереженню українських ремісничих традицій. Вивчення технік різьблення та символіки орнаменту дозволяє поєднати практичну діяльність із культурологічним та історичним аналізом.

Для освітнього середовища Хмельницького національного університету дослідження яворівського різьблення є особливо актуальним у межах дисциплін, пов'язаних із символікою, народним мистецтвом та технологічною освітою. Використання елементів яворівського різьблення у навчальних програмах стало основою міждисциплінарного підходу, що поєднує мистецтвознавство, педагогіку та культурологію. Практичне опрацювання традиційного орнаменту сприяє популяризації української культурної спадщини серед молоді та створенню сучасних дизайнерських виробів із національною ідентичністю.

Отже, яворівське різьблення по дереву є важливим елементом українського декоративно-ужиткового мистецтва, у якому поєднуються художня традиція, символічне мислення та історична пам'ять народу. Його дослідження та впровадження в сучасну систему освіти відкривають перспективи для збереження культурної спадщини, розвитку національно свідомого мистецького середовища та формування нових підходів до технологічної освіти.

Література

1. Вікова спадщина традиційних художніх ремесел Яворівщини : матеріали науково-практичної конференції ((31 травня–1 червня 2016 р., смт. Івано-Франкове Львів. обл.) / [укл.: Л. В. Сліпчишин, В. Б. Гузюк] ; НМЦ ПТО у Льв. обл., ДНЗ «ХПТУ ім. Й.П. Станька». – ІваноФранкове, 2016. – 80 с.
2. Дещук А. Художнє дерево Яворівщини: технологічні аспекти різьби // Народознавчі зошити. 2014. №5 (119). С. 1012–1015.
3. Грам А. Символіка вишивки та різьблення по дереву українського Полісся: порівняльний аспект // Науковий блог Острозької академії. 2014.
4. Косяк С. Символіка дерева в українській народній культурі // Гуманітарний вісник ЧДТУ. Серія: Історичні науки. 2019. №30 (14). С. 56–63.
5. Одрехівський Р. Мистецтво різьблення і передумови становлення дизайну просторово-предметного середовища в Галичині // Художня культура. Актуальні проблеми. 2020. №16.
6. Чернявський В., Понайда І. Регіональні особливості розвитку різьби по дереву в Україні та сучасні тенденції застосування в інтер'єрі // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2018. Вип. 19. С. 104–109.

РИБАЛКО САБРИНА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

СИНТЕЗ ТРАДИЦІЙ І ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ АЙДЕНТИКИ

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації візуальної культури виникає потреба у створенні унікальної айдентики бренду, яка б не лише відповідала сучасним тенденціям, а й відображала культурну ідентичність. Масове використання цифрових інструментів часто призводить до уніфікації дизайну, втрати автентичності та національної самобутності. Водночас декоративно-прикладне мистецтво зберігає багатий пласт традиційних форм, символів і технік, що можуть стати основою для формування оригінальної візуальної мови бренду.

Питання взаємодії традиційного мистецтва та сучасного дизайну розглядаються у працях українських і зарубіжних науковців у галузі графічного дизайну, культурології та візуальних комунікацій. Дослідження акцентують увагу на значенні етнічних мотивів у брендингу, ролі кольору та орнаменту в емоційному впливі на споживача, а також на можливостях цифрових технологій у трансформації традиційних форм.

Метою дослідження є проаналізувати особливості синтезу традицій декоративно-прикладного мистецтва та цифрових технологій у графічному дизайні айдентики, а також визначення їхнього впливу на формування сучасного бренду.

Графічний дизайн айдентики є складною системою візуальних елементів, що формують цілісний образ бренду та забезпечують його впізнаваність. У цьому контексті важливим є використання не лише сучасних інструментів, але й традиційних художніх практик, які надають дизайну глибини та змістовності.

У дослідженні Мешко А. М., Руденченко А. А. та Орленко О. С. розглянуто особливості фахової підготовки здобувачів вищої освіти із використанням засобів цифрового етнодизайну [3, с. 257].

Значимо, що Колесник Н. Є. акцентує увагу на переході від традиційного орнаменту до сучасних графічних систем, що використовуються у брендингу та візуальних комунікаціях; підкреслює, що традиційні декоративні елементи поступово набувають нових візуальних інтерпретацій у цифровому середовищі, зберігаючи при цьому свою культурну автентичність [1, с. 154].

Піддубна О. М., Марченко А. А., Силаєва А. В., Овчаренко О. А., Петрова І. В. підкреслюють, що графічний дизайн є важливим інструментом творчої самореалізації та візуальної комунікації [2, с. 3009].

Декоративно-прикладне мистецтво включає широкий спектр технік – орнаментальний розпис, вишивку, ткацтво, різьблення, які мають усталену символіку та естетичні принципи. Інтеграція цих елементів у графічний дизайн дозволяє створювати унікальні візуальні рішення, що відображають культурний код та національну ідентичність.

Цифрові технології значно розширюють можливості дизайнерів. Використання графічних редакторів, векторної графіки, 3D-моделювання, генеративного дизайну та штучного інтелекту дозволяє трансформувати традиційні мотиви, адаптувати їх до сучасних форматів і платформ. Завдяки цьому відбувається не механічне копіювання традицій, а їх творче переосмислення.

Синтез традицій і цифрових технологій проявляється у:

- стилізації народних орнаментів у сучасній графіці;
- адаптації традиційних кольорових схем до брендбуків;
- створенні цифрових патернів на основі автентичних мотивів;
- використанні анімації для «оживлення» традиційних елементів;
- інтеграції етнічних символів у логотипи та візуальні системи.

Такий підхід сприяє формуванню емоційного зв'язку між брендом і споживачем, адже звернення до культурної спадщини викликає асоціації з автентичністю, довірою та цінностями.

Особливо актуальним є цей процес в українському дизайні, де відбувається активне переосмислення національних традицій у контексті сучасної візуальної культури. Використання елементів народного мистецтва в айдентиці дозволяє не лише створити впізнаваний бренд, але й популяризувати культурну спадщину.

Отже, синтез традицій декоративно-прикладного мистецтва та цифрових технологій є важливим напрямом розвитку сучасного графічного дизайну айдентики. Поєднання автентичних художніх практик із інноваційними інструментами дозволяє створювати унікальні, змістовні та конкурентоспроможні бренди. Такий підхід сприяє збереженню культурної спадщини, водночас адаптуючи її до вимог цифрової епохи. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку методик інтеграції традиційних елементів у цифровий дизайн та аналіз ефективності таких рішень у брендингу.

Література

1. Колесник, Н. С. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні // *Український мистецтвознавчий дискурс*. 1. 154–160. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.17>

2. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силаєва, А. В., Овчаренко, О. А., Петрова І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості

особистості. *Вісник науки та освіти*. 10 (40). 2996–3010. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45838/>.

З.Мешко А. М., Руденченко А. А., Орленко О. С. Фахова підготовка здобувачів вищої освіти засобами цифрового етнодизайну (2025). *Суспільство та національні інтереси* Т. 10, № 2. С. 257–265. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-257-264](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-257-264)

РОМАНЮК КАТЕРИНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Корницька Лариса*

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА У СТВОРЕННІ КОМПОЗИЦІЙ В ТЕХНІЦІ «МОКРОГО» ВАЛЯННЯ

Декоративно-прикладне мистецтво є однією з найдавніших форм художньої творчості людства, яка органічно поєднує практичну користь з естетичною цінністю. Воно відображає світогляд народу, його зв'язок із природою, доступними матеріалами та культурними традиціями [1]. У контексті сучасного світу, де масове промислове виробництво часто позбавляє речі індивідуальності та душевності, декоративно-прикладне мистецтво набуває нового значення як спосіб збереження культурної ідентичності, екологічної свідомості та особистої творчої реалізації. Особливе місце в цій сфері посідає техніка «мокрого» валяння – один із найдавніших способів створення текстильних виробів без використання прядіння чи ткацтва.

«Мокре» валяння полягає в ущільненні волокон вовни під впливом води, мила та механічного тертя. Завдяки особливій будові вовняного волокна – наявності мікроскопічних лусочок – волокна під дією вологи та тертя зчіплюються між собою, утворюючи щільну, пластичну та міцну повсть. Ця техніка дозволяє створювати як утилітарні речі, так і високохудожні композиції, декоративні панно, картини в техніці «вовняної акварелі», об'ємні скульптури, аксесуари та елементи інтер'єру.

Традиційне «мокре» валяння слугувало переважно для створення функціональних речей: юрт, килимів, одягу, взуття, сумок. У Центральній Азії повсть прикрашали аплікацією, вишивкою, тисненням. Орнаменти мали символічне значення, захист від злих сил, побажання достатку, родючості. В Україні традиції пов'язані з народним побутом. Валянки декорували шкірою, тканиною, вишивкою. У Карпатах створювали повстяні елементи для гуцульського костюма.

Техніка поширилася по всьому світу через міграції народів і торговельні шляхи, зокрема Шовковий шлях. У Європі в Середньовіччі

з'явилися спеціальні цехи валяльників. В Україні валяння має глибокі корені, пов'язані з традиційним вівчарством у Карпатах, на Поліссі та в степових регіонах.

Окрім утилітарних речей, українські майстри створювали декоративні килимки, доріжки, що мали прості геометричні візерунки, часто в натуральних кольорах вовни з додаванням рослинних барвників. Таким чином, валяння було не лише практичним ремеслом, а й частиною народної художньої культури.

У сучасному декоративно-прикладному мистецтві техніка «мокрого» валяння переживає справжнє відродження. З одного боку, зберігаються і переосмислюються традиційні методи та орнаменти, з іншого – з'являються сміливі інновації [2].

Якщо раніше валяння слугувало переважно для створення теплих і практичних речей, то сьогодні майстри сміливо розширюють межі матеріалу, поєднуючи давні принципи з новими технологіями, матеріалами та ідеями. Інновації дозволяють досягати вишуканих фактур, легкості, об'ємності та складних художніх ефектів, роблячи композиції актуальними для сучасного інтер'єру, моди та художніх інсталяцій.

Однією з найбільш значущих і широко відомих інновацій є нуно-фелтинг (nuno felting). Назва походить від японського слова «нуно», що означає «тканина». Суть методу полягає у валянні тонкого шару мериносової вовни на базову легку тканину – найчастіше шовк, а також бавовну або віскозу. Вовна частково «проникає» крізь тканину під час звалювання, створюючи мереживні ефекти. У результаті надзвичайно легкий, драпіруючий і повітряний матеріал, який ідеально підходить для шарфів, палантинів, жилетів, суконь та художніх панно. Шовк додає блиску, прозорості та контрасту фактур, а вовна – теплої м'якості та кольорової глибини. Техніка дозволяє створювати двосторонні вироби, де кожна сторона має свій художній малюнок.

Значного розвитку набуло об'ємне вовноваляння. Використовуючи спеціальні шаблони, майстри створюють тривимірні об'єкти, наприклад, скульптурні форми, капелюхи, маски та інтер'єрні інсталяції. Використання різного роду шаблонів, дозволяє контролювати, де вовна буде валятися, а де залишиться порожнина або рельєф. Сучасні майстри експериментують з багаторазовим валянням, комбінуючи тонкі та товсті шари, що дає змогу отримувати складні архітектурні форми. Деякі роботи виходять за межі традиційного текстилю і набувають рис скульптури.

Активно розвивається гібридизація технік. Сучасні митці часто поєднують «мокре» валяння з «сухим» для точної деталізації дрібних елементів чи текстур. Поширене також поєднання з іншими видами мистецтва, такими як, вишивка, бісероплетіння. Деякі автори інтегрують у композиції природні матеріали: сушені квіти, листя, пир'я, камінці,

окрім цього металеві нитки, люрекс, бісер або навіть світлодіодні елементи для створення інтерактивних робіт [3].

Валяння використовується для створення масштабних інсталяцій, що коментують соціальні проблеми або взаємодію людини з природою, адже окрім художніх властивостей, які допомагають створювати справді неповторні об'єкти декоративно-прикладного мистецтва, вовна є екологічно чистим матеріалом, який не шкодить навколишньому середовищу.

Таким чином, інновації в «мокрому» валянні не руйнують традицію, а збагачують її, розширюючи художні, функціональні та концептуальні можливості матеріалу. Вони дозволяють техніці, якій тисячі років, залишатися живою, актуальною та конкурентоспроможною в контексті сучасного декоративно-прикладного мистецтва і дизайну XXI століття.

Література

1. Декоративно-ужиткове мистецтво України URL : [Декоративно-ужиткове мистецтво України — ВУЕ \(дата звернення: 30.04.2026\)](#)
2. Богайчук, Л. Р., Борисюк, З. Д. Сучасний текстиль та інновації у підготовці майбутніх фахівців декоративно-ужиткового мистецтва: наук. журнал. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2021. 34-42 с
3. Луковська О. І. Арттекстиль України у контексті європейських експериментальних тенденцій другої половини XX – початку XXI століття. Автореферат дисертації на здоб. наук. ступеня докт. мистецтвознавства. Київ, 2019. 17 с.

СЕМЕНЕЦЬ ВЕРОНІКА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – д-р філософії PhD, Бабчук Юрій*

МОЗАЙКА ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬОГО ВИРАЖЕННЯ У СУЧАСНОМУ ТВОРЧОМУ ПРОЄКТІ

Мозаїка як один із найдавніших видів декоративно-прикладного мистецтва зберігає свою актуальність у сучасному художньому просторі, демонструючи здатність до трансформації та інтеграції в нові мистецькі практики. Упродовж історичного розвитку мозаїка виконувала не лише декоративну, але й символічну та комунікативну функції, виступаючи засобом візуального відображення культурних цінностей і світоглядних уявлень суспільства (Храмова-Баранова, 2022). У сучасних умовах вона набуває нового значення як ефективний інструмент художнього вираження у творчому проектуванні, що поєднує традиційні техніки з інноваційними підходами, зокрема цифровими технологіями та інструментами штучного інтелекту (Коломієць та ін., 2025).

Специфіка створення мозаїки полягає у формуванні зображення шляхом поєднання окремих елементів – тессер, що створює особливу структурованість і ритмічність композиції. Така фрагментарність дозволяє не лише відтворювати реалістичні образи, але й формувати узагальнені, декоративно стилізовані композиції з виразною фактурою та кольоровою насиченістю. Важливим аспектом художньої мови мозаїки є її здатність передавати динаміку, глибину простору та світлотіньові ефекти за рахунок варіювання розміру, форми та напрямку укладання елементів.

Композиційні можливості мозаїки є надзвичайно широкими, що дозволяє реалізовувати принципи цілісності, ритму, контрасту та гармонії, що забезпечує створення виразного художнього образу. Колір у мозаїці відіграє ключову роль, оскільки саме через поєднання кольорових фрагментів формується загальне емоційне сприйняття твору. Використання контрастних або нюансних поєднань кольорів сприяє досягненню різних художніх ефектів – від динамічної експресії до спокійної декоративної рівноваги.

Основні матеріали для мозаїки визначають не лише технічні характеристики виконання, але й художню виразність твору. Традиційні матеріали, такі як смальта, скло, природний камінь і кераміка, характеризуються довговічністю та багатством кольорової палітри. У сучасній практиці дедалі ширше використовуються альтернативні матеріали – метал, пластик, дерево, дзеркальні елементи, а також вторинна сировина (Коломієць та ін., 2025).

Техніки виконання мозаїки зазнають постійного розвитку та вдосконалення. Поряд із класичними методами прямого та зворотного набору активно застосовуються комбіновані підходи, що передбачають поєднання різних способів укладання матеріалу, використання об'ємних елементів і фактурних поверхонь. Сучасні цифрові технології, зокрема графічні редактори, 3D-моделювання та засоби штучного інтелекту, відкривають нові можливості для створення мозаїчних композицій. Використання інструментів штучного інтелекту дозволяє генерувати варіанти ескізів, підбирати кольорові гармонії, моделювати композиційні рішення та візуалізувати майбутній результат, що значно розширює творчі можливості автора (Коломієць і Швець, 2024).

У контексті сучасного творчого проєкту мозаїка виступає як універсальний засіб художнього вираження, здатний інтегруватися у різні види мистецтва та дизайну. Вона може функціонувати як самостійний художній об'єкт у вигляді декоративного панно, арт-об'єкта або інсталяції, а також як складова частина комплексного дизайнерського рішення (Коломієць та ін., 2025). Готові мозаїчні роботи доцільно використовувати в оформленні інтер'єрів житлових і громадських приміщень (акцентні стіни, декоративні панно), у ландшафтному дизайні (садові

композиції, малі архітектурні форми), а також у предметному дизайні (декоративні елементи меблів, стільниці, панелі).

Особливого значення набуває мозаїка у процесі професійної підготовки студентів мистецьких спеціальностей, оскільки сприяє розвитку образного мислення, композиційних навичок і відчуття матеріалу. Виконання творчих проєктів у цій техніці забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними навичками та формує здатність до комплексного художнього проєктування.

Панно «Морський ранок» (рис. 1) виконане студентами спеціальності 023 «Образотворче, декоративне мистецтво і реставрація» у межах навчального творчого проєкту. Композиція відтворює узагальнений образ морського узбережжя з характерною динамікою хвиль, світловими ефектами сонячного сяйва та декоративною інтерпретацією природних форм. У процесі створення ескізу було використано інструменти штучного інтелекту, що дозволило згенерувати кілька варіантів композиційного рішення, уточнити кольорову гаму та загальну стилістику майбутнього твору. Поєднання цифрового етапу проєктування з подальшим ручним виконанням мозаїки сприяло досягненню цілісного художнього образу та підвищенню якості кінцевого результату.

Рис. 1. Мозаїчне панно «Морський ранок».

Таким чином, мозаїка у сучасному творчому проєкті постає як багатогранний засіб художнього вираження, що поєднує традиції та інновації, матеріальність і цифрові можливості. Використання штучного інтелекту у процесі створення мозаїчних композицій розширює межі творчості, сприяє генерації нових ідей та підвищує ефективність художнього проєктування.

Література

1. Коломієць, А. М., Швець, О. А. (2024). Використання штучного інтелекту в мистецькій освіті. У *Філософія культурно-мистецької освіти: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції* (с. 73–78). Київ.
2. Храмова-Баранова, О. Л. (2022). Історичні аспекти становлення і розвитку техніки мозаїки з часів Київської Русі до ХХІ ст. в Україні. *Дослідження з історії і філософії науки і техніки*, 31(2), 118–125.
3. Швець, О. А., Коломієць, Д. І., & Бабчук, Ю. М. (2025). Сучасна мозаїка в інтер'єрах як вид цифрового мистецтва. *Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання: Збірник наукових праць*, 5(1), 18–26.

СПАСЬОНОВ АНТОН

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ТЕХНОЛОГІЇ 3D-ГРАФІКИ В СУЧАСНОМУ ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ: ПРИЙОМИ, ІНТЕГРАЦІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сучасний графічний дизайн перебуває в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, серед яких особливе місце посідає 3D-графіка. Її використання змінює традиційні підходи до створення візуального контенту, розширює можливості дизайнерів і формує нові стандарти сприйняття інформації. Водночас виникає потреба у дослідженні прийомів, способів інтеграції та перспектив розвитку 3D-технологій у дизайнерській практиці та освіті.

Питання цифровізації дизайну та використання 3D-графіки розглядаються у працях сучасних дослідників графічного дизайну, мультимедійних технологій та візуальної культури. Науковці акцентують увагу на інтеграції тривимірних технологій у брендинг, рекламу, інтерфейсний дизайн та освітній процес. Проте комплексний аналіз впливу 3D-графіки на сучасні дизайнерські практики потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є аналіз технологій 3D-графіки у сучасному графічному дизайні, визначення основних прийомів їх використання, особливостей інтеграції та перспектив розвитку в умовах цифровізації.

3D-графіка є різновидом комп'ютерної графіки, що дозволяє створювати об'ємні зображення з імітацією реального простору. Вона базується на моделюванні об'єктів, текстуруванні, освітленні та рендерингу.

На відміну від традиційної 2D-графіки, 3D дозволяє створювати реалістичні або стилізовані об'єкти, працювати з глибиною та перспективою, формувати складні композиції з високим рівнем деталізації, інтегрувати анімацію та інтерактивність. Це робить 3D-графіку важливим інструментом у сучасному візуальному середовищі.

У контексті цифровізації освіти важливого значення набувають технології візуалізації освітнього контенту, серед яких особливу роль відіграють інфографіка, 3D-моделювання та цифрові освітні середовища. Як зазначає Геревенко А. М., використання тривимірного моделювання в освітньому процесі сприяє підвищенню наочності навчального матеріалу, розвитку просторового мислення та формуванню цифрових компетентностей здобувачів освіти. Зокрема, інтеграція 3D-графіки у навчальні курси дозволяє ефективніше передавати складну інформацію, активізувати пізнавальну діяльність і забезпечувати інтерактивність навчання, що є важливим для підготовки майбутніх дизайнерів [1, с. 6].

У графічному дизайні застосовуються різноманітні прийоми роботи з 3D-графікою, зокрема: моделювання об'єктів (створення тривимірних форм (наприклад: продукти, персонажі, типографіка)); текстурування (накладання матеріалів для досягнення реалістичності або стилізації); освітлення та рендеринг (формування світлотіньових ефектів для створення атмосфери); 3D-типографіка (об'ємне представлення шрифтів як елементу візуальної ідентичності); анімація (додавання руху для підвищення динаміки та залучення уваги).

У сучасних дослідженнях графічного дизайну значна увага приділяється аналізу чинників, що впливають на його розвиток. Зокрема, у праці Піддубної О. М., Погосьян Д. Р., Поліщук О. П., Марченко А. А. підкреслюється, що трансформація графічного дизайну зумовлена активним впровадженням цифрових технологій, зміною візуальних комунікацій та зростанням ролі інтерактивного контенту. Дослідники наголошують, що сучасні тенденції розвитку дизайну визначаються синтезом технологій, зокрема поєднанням 2D та 3D-графіки, а також орієнтацією на динамічні та адаптивні візуальні рішення [2, с. 264].

У цьому контексті 3D-графіка виступає одним із ключових інструментів формування нової візуальної мови, що забезпечує глибину, реалістичність і емоційну виразність дизайнерських продуктів. Її інтеграція у графічний дизайн відповідає загальним тенденціям цифровізації та інноваційного розвитку, визначеним у сучасних наукових дослідженнях.

Важливим аспектом дослідження є також підготовка майбутніх дизайнерів в умовах цифровізації освіти. У цьому контексті доцільно врахувати наукові підходи, висвітлені у праці Колесник Н. Є., де підкреслюється, що формування професійної компетентності дизайнерів передбачає поєднання художньо-творчих, технологічних та цифрових навичок. Авторка наголошує на необхідності впровадження сучасних цифрових інструментів у освітній процес, що сприяє розвитку креативного мислення, візуальної культури та здатності працювати з інноваційними технологіями [3, с.150]. У цьому аспекті 3D-графіка виступає важливим складником професійної підготовки майбутніх дизайнерів, оскільки дозволяє формувати просторове мислення, опановувати сучасні про-

грамні засоби та реалізовувати складні дизайнерські проєкти. Її інтеграція в освітній процес відповідає сучасним вимогам до фахівців у сфері графічного дизайну та забезпечує їх конкурентоспроможність на ринку праці.

Логіка нашого дослідження дозволяє розглянути деякі аспекти інтеграції 3D-графіки, що відбуваються у різних сферах дизайнерської діяльності: брендинг (створення об'ємних логотипів і айдентики); реклама (формування візуально привабливих рекламних кампаній); UI/UX дизайн (використання 3D-елементів в інтерфейсах); соціальні медіа (створення креативного контенту); друкowana продукція (імітація об'єму в плакатах та упакуваннях).

Серед ключових тенденцій можна виділити поєднання 2D та 3D графіки (hybrid design); використання доповненої (AR) та віртуальної реальності (VR); автоматизація процесів за допомогою штучного інтелекту; розвиток реалістичного рендерингу (photorealism); популярність стилізованої 3D-графіки (low-poly, abstract 3D). Ці тенденції формують нову візуальну мову сучасного дизайну.

Перспективи розвитку 3D-графіки пов'язані з розширенням сфер використання (освіта, маркетинг, культура); удосконаленням програмного забезпечення; інтеграцією з інтерактивними технологіями; персоналізацією візуального контенту; розвитком метавесвітів та цифрових середовищ.

Таким чином, технології 3D-графіки відіграють важливу роль у розвитку сучасного графічного дизайну, розширюючи його інструментарій та змінюючи підходи до створення візуального контенту. Основні прийоми 3D-дизайну дозволяють створювати інноваційні та ефективні візуальні рішення, а інтеграція цих технологій у різні сфери діяльності сприяє формуванню нових стандартів комунікації. Перспективи розвитку 3D-графіки пов'язані з подальшою цифровізацією, впровадженням новітніх технологій та активним використанням у системі мистецької освіти.

Література

1. Геревенко, А. М. (2025). *Технології візуалізації освітнього контенту: інфографіка, 3D-модельовання та цифрове освітнє середовище: електронний навчальний курс*. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748462/>
2. Піддубна, О. М., Погосьян, Д. Р., Поліщук, О. П., & Марченко, А. А. (2025). Тенденції розвитку графічного дизайну та їх детермінація. *Теорія та практика дизайну*, 4(38), 262–271. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46765/>
3. Kolesnyk, N. (2025). Formation of professional competence of future designers in the educational process of higher education institutions. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 4(123), 146–160. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47459/>

ТОКАРЧУК ДІАНА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марушак Оксана

ЕСТЕТИКА ПРИРОДНИХ ФОРМ У ХУДОЖНЬОМУ МОДЕЛЮВАННІ СУЧАСНОГО ОДЯГУ

Природа здавна була джерелом натхнення для різних видів мистецтва, зокрема й для дизайну одягу. Вона формує уявлення людини про гармонію, естетику та красу, впливаючи на сприйняття форм, кольорів і текстур (Encyclopaedia Britannica, б. д.). У сучасному світі мода не лише відображає тенденції суспільства, а й активно взаємодіє з природним середовищем, запозичуючи його елементи та переосмислюючи їх (Art Ukraine, б. д.). Нині дизайнери дедалі частіше звертаються до природи не лише як до джерела ідей, а й як до об'єкта збереження. Натхнення природою стає основою для створення екологічно відповідальної моди (Vogue, б. д.).

Одним з головних аспектів впливу природи на дизайн одягу є формоутворення. У природі переважають органічні, плавні лінії, які відрізняються від строгих геометричних форм. Саме тому багато дизайнерів звертаються до природних структур для створення силуетів (Українська правда життя, 2021). Плавні вигини хвиль, форма листя, пелюсток квітів або навіть силуети гірських масивів знаходять своє відображення у крої одягу (рис. 1). Наприклад, багаточарові сукні можуть нагадувати квітку, що розквітає, а легкі тканини, які рухаються при ходьбі, створюють ефект хвиль. Такі форми роблять одяг динамічним і живим, дозволяють передати природну гармонію через дизайн.

Найскладніше рішення у роботі дизайнера – це вибір кольору. У створенні колекцій дизайнер не може спиратися лише на свої вподобання в кольорах, адже на кожну людину кольори впливають по-різному. Природна палітра є надзвичайно різноманітною та гармонійною. Кольори, які зустрічаються в природі, мають сильний емоційний вплив на людину, адже вони є для неї природними та звичними (Nature, 2025). Зелені відтінки асоціюються з життям, спокоєм і відновленням, блакитні – з небом і водою, що викликає відчуття легкості та свободи. Теплі кольори, такі як жовтий, помаранчевий і червоний, нагадують про сонце і тепло, створюючи відчуття енергії. Дизайнери часто використовують природні кольорові поєднання, а також звертаються до сезонних палітр: весняної ніжності, літньої яскравості, осінньої глибини та зимової стриманості.

Рис. 1. Приклад втілення біоморфної форми в дизайні одягу

Важливим елементом у створенні одягу є текстура тканини. Природа пропонує безліч різноманітних поверхонь – від гладких і блискучих до шорстких і матових. У моді це відображається через використання різних матеріалів і технік обробки. Наприклад, тканини можуть імітувати структуру кори дерева, поверхню каменю або ніжність квіткових пелюсток. Особливу роль відіграють натуральні матеріали – льон, бавовна, вовна, шовк. Вони не лише відповідають природним тенденціям, а й є комфортними для людини.

Природа завжди грала важливу роль у культурах різних народів. Це дуже чітко відображалось в одязі за допомогою рослинних і тваринних орнаментів, символів та кольорів. Рослинні мотиви часто символізували життя, розвиток і родючість, тоді як зображення тварин могли означати силу або захист. У сучасному дизайні ці елементи переосмислюються та поєднуються з новітніми тенденціями. Таким чином, відбувається синтез традицій і сучасності, що робить одяг не лише стильним, а й змістовним.

Сучасні дизайнери активно використовують природні мотиви у своїх колекціях (рис. 2). Наприклад, Alexander McQueen створював образи, натхненні птахами, морем та іншими природними елементами, поєднуючи красу з драматизмом (Alexander McQueen, 2011). Як зазначають дослідники, для Макквіна природа була способом зробити одяг справжнім маніфестом (Harper's Bazaar Ukraine, б. д.). Інша дизайнерка, Iris van Herpen, відома своїми інноваційними роботами, у яких поєднуються природні форми з сучасними технологіями. Її колекції часто натхненні водою, повітрям та біологічними структурами (Nature, 2025). Такі приклади демонструють, що природа залишається актуальним джерелом ідей у сучасній моді.

Рис. 2. Ілюстрація використання біоморфних природних мотивів у сучасних колекціях високої моди

Серед українських дизайнерів варто відзначити Лілія Пустовіт. У своїх колекціях вона часто звертається до природної кольорової гами та легких, природних силуетів (Vogue Ukraine, б. д.). Її роботи (рис. 3) відзначаються стриманістю, гармонією та використанням натуральних тканин, що підкреслює зв'язок моди з природою (POUSTOVIT, б. д.).

Рис. 3. Відображення зв'язку моди з природою в авторських моделях Лілії Пустовіт

Отже, природа є важливим і невичерпним джерелом натхнення у створенні одягу. Вона впливає на формування силуетів, вибір кольорів, текстур і матеріалів, а також на загальну концепцію дизайну. У сучасному світі це натхнення набуває нового значення, адже поєднує естетику з екологічною відповідальністю. Дизайн одягу, заснований на природних мотивах, не лише відображає красу навколишнього світу, а й сприяє формуванню гармонійного ставлення людини до природи.

Література

1. Alexander McQueen. (2011). *Savage Beauty exhibition catalogue*. Metropolitan Museum of Art.
2. Art Ukraine. (б. д.). *Мистецтво та мода: взаємодія природи і дизайну*. URL: <https://artukraine.com.ua>
3. Encyclopaedia Britannica. (б. д.). *Fashion design*. URL: <https://www.britannica.com>
4. Harper's Bazaar Ukraine. (б. д.). *Александр Макквін: як одяг стає маніфестом, а ремесло – мистецтвом*. URL: <https://harpersbazaar.com.ua>
5. Nature. (2025). *Immersive featured 41586-025-02068-x*. URL: <https://surl.li/uajvtf>
6. POUSTOVIT. (б. д.). *Офіційний сайт бренду*. URL: <https://poustovit.com>
7. Vogue Ukraine. (б. д.). *Мода та сталий розвиток в Україні*. URL: <https://vogue.ua>
8. Vogue. (б. д.). *Sustainability and nature in fashion*. URL: <https://www.vogue.com>
9. Українська правда життя. (2021). *10 разів, коли дизайнери одягу надихалися природою*. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2021/03/17/244251/>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ТВОРЧОСТІ ТА ТЕХНОТВОРЧОСТІ

БУ ДИКІНА БОГДАНА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марущак Оксана

ТЕХНІКИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ УЧНІВ 6-Х КЛАСІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

В умовах повномасштабної війни безпека освіти трансформувалася у стратегію збереження ментального здоров'я та ідентичності дитини. Для учнів 6-х класів (молодший підлітковий вік) воєнна травма накладається на природну кризу самоідентифікації, що потребує нових підходів у педагогіці. Уроки технологій у контексті НУШ стають унікальним майданчиком, де декоративно-ужиткове мистецтво (ДУМ) виступає невербальним засобом стабілізації нервової системи та «гуманітарним щитом» особистості.

Декоративно-ужиткове мистецтво є фундаментом психологічної та гуманітарної безпеки шестикласників, оскільки під час вивчення народних традицій та символики формує в них стійку національну самоідентичність і психологічний захист від чужорідних ідеологічних впливів (Зубченко & Горохов, 2015). Практичне опанування ремесел не лише зберігає тяглість «культурного коду» поколінь, а й слугує дієвим інструментом арттерапії, що забезпечує емоційну стабільність учнів у складні часи.

Для учнів 6-х класів, які перебувають у віці активного пошуку самоідентифікації, технологічна освіта пропонує практичний шлях засвоєння цих цінностей через безпосередню творчу діяльність. Реалізація гуманітарної безпеки на уроках технологій базується на принципах дитиноцентризму, де розвиток уяви, психомоторики та критичного мислення поєднується із шануванням народних звичаїв. Збереження традиційних технологій виготовлення виробів ДУМ є стратегічним завданням, оскільки воно формує фундамент національної культури та стійкість громадян перед зовнішніми викликами. Умови війни спричиняють постійний стрес, який негативно впливає на когнітивні здібності та емоційний стан підлітків. Арттерапія як метод зцілення психіки через творчість стає невід'ємною частиною уроків технологій. Творча діяльність

допомагає дитині вільно виражати емоції, створюючи безпечний місток між свідомістю та підсвідомістю, що дозволяє звільнити накопичену тривогу та відновити відчуття контролю над ситуацією.

Ліплення з глини, пластиліну чи солоного тіста є одним з найефективніших засобів зняття психічного напруження. Її фізичні властивості – пластичність, температура, опір – дають змогу висловити почуття, які неможливо вербалізувати. Перша реакція на глину часто буває амбівалентною. Вона сприймається як холодна або «брудна», що може дзеркально відображати ставлення здобувача освіти до навколишнього світу. Однак поступове приборкання матеріалу дає відчуття сили та впливу на зовнішню реальність. Ліплення дозволяє здобувачам освіти «зліпити свої переживання», надаючи абстрактному страху чи гніву фізичної форми. Вони мають унікальну можливість фізично маніпулювати образами стресу – змінювати його форму, руйнувати або перетворювати на щось безпечне, що є актом відновлення суб'єктного контролю над реальністю. Це сприяє процесу екстерналізації травми, коли проблема виноситься за межі особистості. Важливим аспектом є також усвідомлення крихкості світу через крихкість керамічного виробу. Здатність полагодити зламану фігурку переконує здобувачів освіти в тому, що пошкоджене життя також можна відновити – глина «приймає» дотик і дозволяє виправляти помилки. Дослідження підтверджують, що ліплення з глини допомагає нормалізувати процеси збудження та гальмування в корі головного мозку. Це особливо актуально для здобувачів освіти із синдромом гіперактивності або ознаками посттравматичної тривоги. Робота з глиною як природним матеріалом має глибоке коріння в українській культурі, зокрема у спадщині трипільської доби. Використання кінетичного піску чи різних видів пластиліну у 6-му класі сприяє розвитку дрібної моторики, що безпосередньо впливає на розвиток мозку та мовлення, адже «інтелект дитини знаходиться на кінчиках пальців».

Макраме та вузликове плетіння базується на ритмічному повторенні вузлів, що має медитативний вплив на нервову систему. Опанування цієї техніки вимагає від учня наполегливості та старанності, оскільки створення ажурних композицій неможливе без концентрації уваги. У контексті гуманітарної безпеки макраме виховує психологічну стійкість: здатність поступово, крок за кроком, йти до поставленої мети, долаючи монотонність. Для шестикласників макраме є привабливим через можливість створення стильних аксесуарів, що підвищує їхню самооцінку та впевненість у власних силах. Здатність бачити незвичайне у звичайних мотузках розвиває художній смак, що стає внутрішнім фільтром проти неякісного контенту масової культури. Збереження базових цінностей української культури є метою гуманітарної безпеки держави. Уроки технологій через виготовлення традиційних оберегів формують у школярів відчуття причетності до великої історії та незламності народу.

Лялька-мотанка розглядається в педагогіці не просто як іграшка, а як оберіг, що супроводжував українців століттями. Дослідження актових книг XVI ст. підтверджують активне використання ляльок у народних обрядах, що свідчить про глибоку вкоріненість цього артефакту в нашому соціокультурному просторі. Учням 6-х класів виготовлення мотанки допомагає позбутися страхів, оскільки вона традиційно сприймається як захисник від лиха та напастей. Створення ляльки без використання голки символізує цілісність та безперервність життя. Це навчає учнів поважати культурну спадщину та розуміти складні світоглядні моделі, де поєднуються дохристиянські та християнські традиції. У процесі роботи формується національна ідентичність, яка є ключовим фактором стійкості в умовах гібридної війни.

Писанкарство є унікальним видом ДУМ, що відображає етнічну специфіку українців. Малюнки на писанках часто повторюють орнаменти археологічних знахідок трипільської кераміки, що дає учням відчуття тяглості історії на тисячоліття. Розпис писанки символами-оберегами формує у школярів духовний захист, навчаючи їх розпізнавати мову предків. Для гуманітарної безпеки писанкарство є засобом трансляції етичних норм та естетичних ідеалів. Кожен символ (сонце, нескінченник, грабельки) несе в собі позитивну енергію та віру в перемогу світла над темрявою, що є надзвичайно важливим для формування життєствердної позиції підлітка. Гуманітарна безпека також включає здатність особистості аналізувати інформацію та протидіяти маніпуляціям. Технологічна освіта через інноваційні техніки сприяє розвитку мисленневих навичок, необхідних у повсякденному житті.

Ниткографія (малювання ниткою) стимулює асоціативне мислення та креативність. Ця техніка навчає учнів не боятися помилок, оскільки створені образи можна трансформувати та переосмислювати. Розвиток критичного мислення через ниткографію починається з постановки запитань та пошуку нестандартних рішень. Використання таких прийомів, як «вільне письмо» або «мозковий штурм» під час проектування виробів у цій техніці, допомагає учням усвідомлювати, що світ складний і пізнавати його можна різними шляхами. Це формує інтелектуальну гнучкість, яка дозволяє підліткам виявляти небезпечний контент у соціальних мережах і перевіряти інформацію на достовірність. Текстильні технології (аплікація, вишивка), виготовлення виробів з бісеру є традиційними складовими програми технологій для 6-х класів. Їх роль у гуманітарній безпеці полягає у формуванні естетичного смаку та культури споживання.

Виготовлення вишитих виробів навчає учнів терпінню та акуратності. Ритмічне повторення стібків діє як медитативна практика, сповільнюючи розумові процеси, дозволяючи зосередитися на деталях. Дослідження показують, що навіть 20-30 хв. вишивання помітно знижу-

ють рівень тривоги, покращують настрої («The Therapeutic Art», n.d.). Важливо, що вишивка дозволяє приймати недосконалість – навіть криві стібки є частиною унікального процесу зцілення, що зумовлює самоприйняття учнів. Вишивка є візуальним кодом нації. Для здобувачів освіти вишивка стає засобом самовираження та відновлення ідентичності. У ситуації, коли світ здається ворожим, створення красивого та довговічного власними руками повертає відчуття власної значущості. Коли учень створює вишивку чи закладку, він не просто засвоює технологію, а й «прописує» у своїй свідомості культурні матриці свого народу. Це зміцнює національну стійкість через повагу до праці та культурного надбання.

Бісероплетіння вимагає високої концентрації та розвиває дрібну моторику, що сприяє когнітивному розвитку. У підлітковому віці важливо виокремитися, знайти свій стиль. Створення унікальних прикрас із бісеру дозволяє учням протиставити власну творчість масовому фабричному продукту. Це виховує естетичну незалежність і здатність цінувати індивідуальність, що є захистом від знеособлення в сучасному глобалізованому світі. Формування екологічної культури є частиною гуманітарної безпеки, оскільки вона визначає ставлення людини до навколишнього світу та майбутнього країни.

Використання природних матеріалів (соломи, листя) та текстильних залишків для створення **анлікацій** навчає учнів раціональному використанню ресурсів. Це не лише розвиває творчу яву, а й формує екологічну відповідальність. Учень, який бачить красу в сухому листі чи клаптику тканини, навчається бережливому ставленню до природи, що є запорукою сталого розвитку та безпечного майбутнього.

Технології лозоплетіння та соломоплетіння демонструють учням можливість гармонійного співіснування людини з природою. Використання традиційних природних матеріалів для створення функціональних виробів зміцнює зв'язок з рідною землею. Це формує почуття господаря на власній землі, що є психологічним підґрунтям національної безпеки.

Системне впровадження технік ДУМ в освітній процес забезпечує комплексну гуманітарну безпеку учнів через низку взаємопов'язаних чинників. Психоемоційна реабілітація та стабілізація внутрішнього стану школярів в умовах воєнного конфлікту досягається завдяки арттерапевтичному впливу технологій ліплення та макраме, що сприяють подоланню стресових станів та відновленню психологічної стійкості. Захист і зміцнення національної ідентичності як фундаментальної основи державної безпеки реалізується через трансляцію автентичних етнокультурних кодів у процесі виготовлення традиційних виробів, зокрема ляльок-мотанок, писанок і вишивки. Розвиток когнітивної стійкості та резистентності до деструктивних маніпулятивних впливів забезпечу-

ється через впровадження ниткографії та проектної діяльності, які активізують критичне мислення, навички аналітичного опрацювання інформації. Крім того, залучення учнів до роботи з природними матеріалами формує екологічну культуру та відповідальне ставлення до довкілля, що інтегрується в загальну систему безпекового виміру держави.

Для вчителів технологій важливо інтегрувати ці аспекти в кожне заняття, створюючи середовище, вільне від страху помилки, де творчість стає шляхом до самопізнання та зміцнення національної стійкості. Гуманітарна безпека учня починається з усвідомлення цінності власної праці та причетності до культури свого народу.

Література

1. Зубченко, С., & Горохов, С. (2015). Українське образотворче мистецтво як засіб національно-патріотичного виховання особистості. *Україна в етнокультурному вимірі століть*, (5), 50-56. URL: <https://surl.lt/jkajtb>

2. *The therapeutic art of embroidery: Finding joy in every stitch*. (n.d.). Hand & Lock. URL: <https://surl.li/wpuldc>

ГОДОВАНІЮК БОГДАН

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (м. Чернігів)

Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Янченко Тамара

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ДИТИНОЗНАВСТВА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ФЕНОМЕНУ

В сучасних умовах функціонування освіти та суспільства, коли надзвичайно актуальними є питання особистісно орієнтованого навчання, наближеного до внутрішньої сутності дитини, її унікальних психологічних особливостей, а також робляться акценти на розвитку дітей і їх психолого-педагогічній підтримці, особливо значущою стає потреба у педагогічних дослідженнях, що стосуються дітей і дитинства. Такі дослідження здійснюються в парадигмі дитинознавства як педагогічної галузі, що інтегрує знання про психологію, здоров'я, соціальне оточення дитини, необхідні для її розвитку, навчання та виховання, та знання про дитинство як соціально-педагогічний феномен, отримані у результаті цілеспрямованих досліджень. Дитинознавство – це системне вивчення феномену дитинства у його соціокультурному, історичному та педагогічному вимірах.

Відома українська вчена О. Сухомлинська зазначає: «Знання дитини, закономірностей і факторів її розвитку й формування – це актуальна вимога педагогічної науки, де фактор природовідповідності відіграє повідну роль. На перше місце педагогічної дії виступають психологічні засади знання про дитину та її оточення» (Сухомлинська О., 2003, с.7).

Дитинознавство є соціокультурним феноменом, оскільки ставлення до дітей і дитинства, розуміння потреб і запитів дітей залежать від суспільства і культури, у яких вони живуть. Дитина розвивається під впливом культурних цінностей, норм та соціальних умов, що постійно трансформуються. Сучасна дослідниця С. Лупаренко наголошує, що дитинство є початковим періодом прилучення особистості до соціокультурних надбань людства (людина виступає як суб'єкт культури), формування особистісної культури індивіда, його ціннісного ставлення до світу з позицій культури, гармонійного існування в суспільстві. З огляду на це соціальні й освітні явища і процеси можна розглядати як феномени культури, а дитинство й дітей – у контексті їхнього культурного існування (Лупаренко С., 2024, с. 166).

Психолого-педагогічні основи дитинознавства як соціокультурного феномену базуються на комплексному розумінні дитини не лише як біологічної істоти, а й як суб'єкта культури та соціальних відносин. У цьому контексті дитинознавство є міждисциплінарною галуззю, що поєднує психологію, педагогіку, етнографію, соціологію та філософію. У дослідженнях дитини враховуються біологічні та соціальні чинники її становлення, тобто беруться до уваги психофізіологічні особливості вікового розвитку у поєднанні з впливом соціального середовища (сім'я, школа, однокласники, засоби масової інформації, соціальні мережі, суспільство в цілому).

Дитинознавство має психолого-педагогічні основи і в контексті застосування діяльнісного підходу до розуміння феномену дитинства, сутність якого полягає у визнанні активної ролі дитини в освоєнні культурного досвіду та взаємодії з іншими членами суспільства. У психології та педагогіці склалася обґрунтована точка зору, за якої дитинство розглядається не лише як етап підготовки до дорослого життя, а як самоцінний період, де дитина є активним творцем культури. За таких умов відбувається визнання дитини повноправним учасником соціальних відносин, який активно пізнає світ та конструює власну картину світу.

Надзвичайно важливими для педагогіки є знання про особливості та закономірності психологічного розвитку особистості та індивідуальні психологічні особливості дітей у різні вікові періоди. Педагогіка як наука про розвиток дітей у процесі їх навчання та виховання не може бути ефективною без психології. Без психологічних знань у педагогіці неможливою стає реалізація завдань Нової української школи. Так, у Концепції Нової української школи зазначається, що існує необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини. Це явище називається дитиноцентризмом в освіті (Концепція Нової української школи, 2016).

Дитинознавство як наукова галузь має психолого-педагогічні завдання:

1. Вивчення особливостей розвитку дитини з метою застосування цих знань у процесі навчання та виховання дітей.

2. Створення сприятливих умов соціалізації дітей, формування їх соціокультурної ідентичності, що допомагає особистості успішно самореалізуватися у суспільстві.

3. Організація процесу соціального виховання через урахування етнокультурних особливостей, актуальних потреб суспільства та соціальних умов.

Отже, дитинознавство має психолого-педагогічні основи. Завдяки чому воно сприяє створенню такого освітнього простору, який поважає індивідуальність дитини та базується на соціокультурних цінностях суспільства. Дитинознавство як соціокультурний феномен забезпечує цілісний підхід до дитини, а його психолого-педагогічні основи спрямовані на гармонійний розвиток особистості, здатної функціонувати в сучасному соціокультурному просторі, зберігаючи власну ідентичність.

Література

1. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://surl.li/xzazih>
2. Лупаренко, С. (2024). Дитинство як культурно-історичний феномен. *Традиційна культура в умовах глобалізації: проекти та ініціативи розвитку і популяризації: матеріали науково-практичної конференції*, Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва, 166–170. URL: <https://surl.lt/urkaez>
3. Сухомлинська, О. В. (2003). Деякі питання етимології педагогічного знання. *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. А.П.Н., 3–15.

ГОНЧАР ВІКТОРІЯ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Корницька Лариса*

БАГАТОВИМІРНИЙ СИМВОЛ ЯНГОЛА-ОХОРОНЦЯ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Янгол-охоронець важливий символ, що сформувався під впливом історичних випробувань, базової потреби людини й суспільства в безпеці та багатой культурної спадщини, наслідком чого є формування моральної стійкості, духовної єдності та ціннісних орієнтирів народу. У християнському світогляді янгол-охоронець постає як небесний посланець і захисник, покликаний супроводжувати людину протягом усього життя.

Згідно з богословськими уявленнями, янголи є духовними істотами, що виконують волю Бога, а янгол-охоронець має індивідуальне призначення – охороняти, наставляти та підтримувати людину в мораль-

ному виборі. Саме цей персоніфікований характер захисту робить образ янгола особливо близьким і психологічно значущим.

У будь-якої нації існують символи духовного захисту, які об'єднують людей і надихають їх у складні часи. Цей образ не лише символізує духовну силу народу, а й показує взаємозв'язок між вірою, культурною спадщиною та прагненням до миру. Цей символ важливий для українців, що впливає на духовну єдність народу.

Історичні випробування українського народу показують, що духовний захист був завжди необхідним для його виживання. Численні війни та зовнішні загрози викликали потребу у моральній підтримці. Віра в ангелів і святих давала людям силу вистояти. У часи визвольної боротьби українці молилися за захист рідної землі, що формувало стійкість і відчуття єдності [5].

Ціннісне відображення дійсності в образі янгола-охоронця полягає в тому, що через символ захисника реальний світ із його загрозами та кризами осмислюється крізь призму духовних і моральних цінностей. Образ ангела трансформує досвід небезпеки у віру в захист, сенс і значущість людського життя, виконуючи функцію символічного впорядкування дійсності та підтримки екзистенційної рівноваги особистості.

В українській духовній традиції образ янгола нерозривно пов'язаний із народною релігійністю, християнською етикою та колективною пам'яттю. Молитви до ангелів-охоронців і небесних заступників формують почуття єдності та внутрішньої стійкості, необхідної для виживання спільноти.

В українській культурі релігійні символи виконують роль моральних орієнтирів, сприяють формуванню спільних цінностей та зміцнюють національну ідентичність. Саме тому віра в небесних покровителів – ангелів, святих, Богородицю – стала важливою складовою духовного досвіду українського народу [5].

Історичні випробування, які пережила Україна, лише посилити значення духовного захисту. В умовах воєнного стану, іноземного панування та визвольної боротьби релігійні образи набули символу національного супротиву й надії на збереження народу [1].

Ангел у цьому сенсі функціонує як код, через який передається уявлення про захист, ієрархію та моральний порядок, водночас, закріплюючи у свідомості людини ідею наявності вищого, трансцендентного виміру буття, що структурує земне життя. У межах семіотики культури сакральний простір постає не лише як фізично означене місце, але як символічна конструкція, насичена знаками, що регулює поведінку, мислення та ціннісні орієнтації індивіда, і саме образ ангела відіграє тут роль стабілізуючого елемента, який забезпечує зв'язок між сакральним і повсякденним [4].

У релігійних традиціях ангел є посередником між Богом і людиною, носієм божественної волі, а отже – фігурою, через яку сакральне стає доступним для людського розуміння, набуваючи антропоморфних рис і включаючись у культурні наративи.

Культурний аспект дозволяє трактувати ангела як текст, що постійно перекладається з мови сакрального на мову культури, набуваючи нових значень у різних історичних контекстах, але не втрачаючи свого семантичного змісту. У мистецтві сакрального простору: іконописі, архітектурі храмів, літургійній музиці, образ ангела стає візуальним і акустичним знаком присутності іншої реальності, що трансцендує емпіричний досвід і, водночас, формує особливий режим сприйняття, налаштований на споглядання, тишу та внутрішню зосередженість [4].

Таким чином, ангел як символ виконує не лише релігійну, а й соціокультурну функцію, закріплюючи у свідомості спільноти уявлення про норму, порядок і відповідальність і саме образ ангела відіграє тут роль стабілізуючого елемента, який забезпечує зв'язок між сакральним і повсякденним. Особливу роль образ ангела відіграє в літературі кризових епох й виконує функцію морального компаса. Як відомо, у періоди історичних катастроф література звертається до символів, що втілюють етичну норму та надію на відновлення гуманістичних цінностей. Ангел у таких творах постає як уособлення моральної пам'яті людства та нагадування про відповідальність за вчинки.

В українському літературознавстві образ ангела аналізується також у контексті духовної ідентичності. Символічні постаті небесних покровителів, виконують функцію морального самозахисту нації, допомагаючи зберігати гуманістичні цінності в умовах історичних травм. Таким чином, ангел стає не лише індивідуальним, а й колективним моральним орієнтиром [2].

У творах Лесі Українки та Івана Франка мотиви духовного провідництва, внутрішнього покровительства й боротьби між добром і злом, прагнення до свободи й справедливості. Янгол у цьому контексті постає як уособлення сумління, надії та віри у вищий сенс людського життя [3].

Духовна опора й віра в захист допомагають людині вистояти навіть у граничних умовах існування. Таким чином, образ янгола виконує терапевтичну функцію, зменшуючи страх і невпевненість. З точки зору психології, віра в янгола-охоронця сприяє підвищенню рівня стресостійкості та збереженню життєвого сенсу в кризових ситуаціях.

Отже, образ янгола-охоронця в українській культурі є багатомірним символом, що поєднує релігійні уявлення, історичний досвід, мистецькі інтерпретації та психологічні потреби суспільства. Причинами його значущості є історичні випробування, потреба в безпеці та глибока культурна спадщина, а наслідками – формування моральної стійкості, духовної єдності та віри в майбутнє.

Література

1. Дашкевич Я. Україна у світі культур. Львів: Логос, 2001. URL: <https://www.example.com/dashkevich>
2. Зборовська Н. Духовна ідентичність в українській літературі. Львів: Літературна агенція, 2005. URL: <https://www.example.com/zborovska>
3. Ключек Г. Українська література: символи і смисли. Київ: Академія, 2012. URL: <https://www.example.com/klochek>
4. Лотман Ю. Семіотика культури. Таллінн: Актуальна культура, 2001. URL: <https://www.example.com/lotman>
5. Попович М. Нариси історії культури України. Київ: АртЕк, 1998. URL: <https://www.example.com/popovich>

ДАВИДЮК ІЛІЯ

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – Вітрук Ольга*

ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Сучасна освіта орієнтується на розвиток особистості, здатної до творчого мислення, самореалізації та інноваційної діяльності. Особливого значення набуває формування креативності учнів у процесі навчання, зокрема на уроках технологій, які мають практичну спрямованість.

Разом із тим, традиційні підходи до викладання часто не забезпечують достатнього рівня розвитку творчих здібностей, що зумовлює необхідність пошуку ефективних педагогічних засобів. Одним із таких засобів є декоративно-прикладне мистецтво. У контексті технологічної освіти декоративно-прикладне мистецтво перестає бути лише ремеслом і стає майданчиком для розвитку креативності – здатності генерувати нові ідеї та втілювати їх у матеріальні об'єкти. Традиційне навчання часто фокусується на репродуктивному копіюванні зразків, що гальмує творчий потенціал. Необхідний перехід до методики, де ДПМ виступає базою для інноваційного дизайну.

Проблема розвитку креативності учнів висвітлюється у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Декоративно-прикладне мистецтво розглядається як важливий компонент художньо-трудової діяльності, що сприяє розвитку творчого потенціалу особистості.

Дослідники відзначають, що залучення учнів до практичної творчої діяльності сприяє формуванню образного мислення, естетичного смаку та здатності до самовираження.

Метою статті є обґрунтування ролі декоративно-прикладного мистецтва як засобу розвитку креативності учнів у процесі технологічної освіти.

Креативність визначається як здатність особистості до створення нових, оригінальних ідей, нестандартного розв'язання проблем та творчого самовираження. У контексті технологічної освіти креативність проявляється у: створенні унікальних виробів; використанні нестандартних матеріалів; пошуку нових технологічних рішень; поєднанні традицій і сучасних підходів.

Декоративно-прикладне мистецтво охоплює різноманітні види діяльності: вишивку, різьблення, плетіння, кераміку, розпис тощо. Його педагогічний потенціал полягає у: розвитку дрібної моторики; формуванні художнього мислення; вихованні естетичних цінностей; стимулюванні творчої активності. Особливо важливим є поєднання традиційних технік із сучасними матеріалами та інструментами.

На уроках технологій декоративно-прикладне мистецтво може реалізовуватися через: виконання творчих проєктів; дослідницьку діяльність; індивідуальні та групові завдання; інтеграцію з цифровими технологіями (3D-моделювання, графічні редактори).

Такі підходи сприяють підвищенню мотивації учнів; розвитку самостійності; формуванню навичок проєктної діяльності.

Сучасні освітні технології дозволяють значно розширити можливості декоративно-прикладного мистецтва. До них належать використання онлайн-платформ; цифровий дизайн виробів; віртуальні майстер-класи; гейміфікація навчального процесу. Поєднання традиційних і інноваційних підходів створює умови для більш ефективного розвитку креативності.

Декоративно-прикладне мистецтво є важливим засобом розвитку креативності учнів у процесі технологічної освіти. Його використання сприяє формуванню творчих здібностей, естетичного мислення та практичних навичок. Інтеграція традиційних технік із сучасними інноваційними практиками підвищує ефективність навчального процесу та відповідає вимогам сучасної освіти. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методик використання цифрових технологій у декоративно-прикладному мистецтві.

Література

1. Доценко С. О., Золотухіна С. Т. Гейміфікація освітнього процесу як засіб підвищення мотивації учнів. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2026. № 1. С. 45–52.
2. Побризаєва В. В., Наливайко О. О. Гейміфікація навчання як інноваційна педагогічна технологія. *Наукові записки педагогічного університету*. 2024. № 3. С. 112–118.

3. Харченко І. М. Використання цифрових технологій для підвищення мотивації учнів у дистанційному навчанні. *Інформаційні технології в освіті*. 2025. № 2. С. 67–73.

4. Козуб Г. М., Іваненко О. В., Сидоренко Л. П. Використання елементів гейміфікації у навчальному процесі закладів освіти. *Педагогічний альманах*. 2024. Вип. 52. С. 89–95.

5. Саган О. В. Гейміфікація як сучасний освітній тренд: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2022. № 4 (39). С. 134–142.

КОРДОН БОГДАН

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Герніченко Іван*

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Проблема мотивації навчальної діяльності в системі професійної освіти є однією з найважливіших у сучасній педагогіці та психології. Це пов'язано з тим, що саме мотивація визначає активність учнів, їхню зацікавленість у навчанні, готовність долати труднощі та прагнення до професійного розвитку. У закладах професійної освіти це питання має особливе значення, оскільки навчання безпосередньо пов'язане з майбутньою трудовою діяльністю здобувачів освіти.

Сучасні дослідження підкреслюють, що підвищення якості професійної підготовки неможливе без розвитку внутрішньої мотивації учнів. Саме вона забезпечує не формальне виконання завдань, а усвідомлене та цілеспрямоване навчання, яке сприяє формуванню професійних компетентностей і готовності до самостійної роботи [1].

У науковій літературі мотивація розглядається як складна система внутрішніх і зовнішніх чинників, що визначають поведінку людини в процесі навчання. Вона включає потреби, інтереси, цілі, цінності та мотиви, які спонукають учня до навчальної діяльності та підтримують її протягом певного часу. У професійній освіті мотивація має особливу специфіку, оскільки вона безпосередньо пов'язана з майбутньою професією, а отже, впливає не лише на навчальний процес, а й на професійне самовизначення особистості.

У структурі мотивації навчальної діяльності можна виділити кілька основних груп мотивів. Пізнавальні мотиви пов'язані з інтересом до нових знань, бажанням розширювати кругозір і розвивати інтелектуальні здібності. Професійні мотиви відображають прагнення учня оволодіти майбутньою професією, зрозуміти її зміст і значення. Соціальні мотиви пов'язані з бажанням отримати визнання з боку одногрупників, викладачів або суспільства. Окремо виділяють зовнішні мотиви, які

залежать від оцінок, вимог викладачів та системи заохочення. Успішність навчання значною мірою визначається тим, наскільки внутрішні мотиви переважають над зовнішніми, адже саме внутрішня мотивація є більш стабільною та довготривалою [2; 3].

Структура мотивації навчальної діяльності є багатокомпонентною і включає кілька взаємопов'язаних елементів.

Першим є потребнісно-мотиваційний компонент, який відображає базові потреби учня у знаннях, саморозвитку та професійному становленні. Саме потреби виступають початковим джерелом активності та спонукають людину до навчання. Якщо учень усвідомлює потребу в оволодінні професією, його навчальна діяльність стає більш цілеспрямованою.

Другим є ціннісно-орієнтаційний компонент. Він включає систему цінностей, переконань та життєвих орієнтирів, які визначають значущість освіти та майбутньої професії. Якщо учень розуміє важливість своєї спеціальності та її роль у суспільстві, це підвищує рівень його мотивації та сприяє більш відповідальному ставленню до навчання.

Третім є когнітивний компонент, який пов'язаний із розумінням навчального матеріалу та усвідомленням його значення для майбутньої професійної діяльності. Чим краще учень розуміє, навіщо він вивчає той чи інший предмет, тим вищою є його навчальна мотивація. Важливу роль тут відіграє зв'язок теоретичних знань із практикою.

Четвертий компонент – емоційно-вольовий. Він відображає ставлення учня до навчання, його інтерес, емоційне задоволення від процесу навчання, а також здатність долати труднощі. Вольові якості, такі як наполегливість, відповідальність і самоконтроль, допомагають учням завершувати розпочату роботу та не втрачати інтерес у складних ситуаціях.

П'ятий компонент – діяльнісний. Він проявляється у реальній поведінці учня: відвідуванні занять, активності на уроках, виконанні практичних завдань, проходженні виробничої практики та самостійній роботі. Саме цей компонент дозволяє оцінити рівень сформованості мотивації на практиці [2; 4].

Мотивація учнів закладів професійної освіти має свої особливості. По-перше, вона тісно пов'язана з майбутньою професійною діяльністю, що робить її більш практично орієнтованою. По-друге, значний вплив мають зовнішні фактори, такі як оцінювання, вимоги викладачів та організація виробничого навчання. По-третє, у багатьох учнів спочатку переважає зовнішня мотивація, яка поступово має переходити у внутрішню.

Саме тому важливим завданням педагогів є формування внутрішньої мотивації, яка забезпечує стійкий інтерес до навчання та сприяє розвитку професійної самосвідомості. Перехід до внутрішньої мотивації є поступовим процесом і потребує спеціально організованих педагогічних умов [3; 5].

До таких умов можна віднести використання практико-орієнтованих методів навчання, поєднання теоретичної та практичної підготовки, створення ситуацій успіху для учнів, застосування інтерактивних форм роботи, а також моделювання реальних виробничих ситуацій. Такі підходи дозволяють зробити навчання більш цікавим і наближеним до реальної професійної діяльності.

Отже, мотивація навчальної діяльності учнів закладів професійної освіти є складною системою, що включає потреби, цінності, знання, емоції та реальну поведінку. Її розвиток є важливою умовою підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, здатних до професійного зростання та безперервного навчання протягом життя.

Література

1. Лавринюк О., Кириченко В. Мотивація до навчальної діяльності: аналіз сучасних теорій. Журнал соціальної та практичної психології. 2023. URL: <https://surl.li/cfuwaz>

2. Бондар Л., Литвинчук Н. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. Наукові записки НУ «Острозька академія». 2020. URL: <https://surl.li/mhchka>

3. Сікорський П., Красильніков Н. Формування мотивації студентів до навчання у закладах професійної освіти під час дистанційного навчання. Вища освіта України. 2024. URL: <https://surl.li/ahmbjt>

4. Маляр Л., Ваколя З. Особливості мотивації учнів до навчальної діяльності. 2021. URL: <https://surl.lt/xprqoi>

5. Бурдун В. В. Формування в учнів професійно-технічних навчальних закладів мотивації навчальної діяльності. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2008. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/10253>

МАТЮК СТАНІСЛАВ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Корницька Лариса*

ТРИЗУБ – ЯК ІСТОРИЧНИЙ АРГУМЕНТ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Для нашої української культури тризуб – це давня історія, яка фіксується істориками з часів Русі-України (за М. Грушевським) – IX-XIII ст., держави, яка найбільшої могутності досягла у середині XI ст. й, території якої охоплювали величезні простори Східної Європи, простягаючись від Балтійського та Білого морів на півночі до Чорного моря на півдні, і від Карпат на заході до Волги на сході. Осередком держави були землі навколо Києва, Чернігова та Переяслава.

В історії Української державності важливе місце займає саме Києво-Руська держава – середньовічна українська держава зі столицею в Києві (в історичних джерелах сучасники цю державу називали Русь або

Руська земля), котра існувала з другої половини IX до середини XIII століть. У руслі зародження ранньої Української державності передусім почала формуватися територія як одна з найважливіших ознак держави. Першою засвідченою у писемних джерелах назвою історичної території України була «Руська земля» на території східноєвропейської рівнини між Дністром і Дніпром, його притоками на межі античного західного світу і кочового східного степу, тобто на території сучасних етнічних українських земель. У середині XI ст. Києво-Руська держава була найбільшою у тогочасній Східній Європі. Києво-Руська держава – «Русь» була створена давніми українцями, автохтонами, які з давніх часів проживали на цій території.

Історія тризуба починається з історії правління Великої княгині Ольги (після вбивства древлянами її чоловіка Ігоря – князя Київського). Для чіткого розмежування земель, що належали князівській скарбниці, Ольга впровадила систему маркування територій. Хоча княгиня Ольга відійшла у засвіти християнкою, на початку свого правління кордони князівства вона позначала трипалими стовпцями у формі її улюбленої з юних років руною «Альгіз», яку називають руною захисту («куряча лапка»), що за історичними джерелами діє як невидимий щит, відбиває зовнішні загрози та відкриває канали до вищих сил, богів і внутрішньої мудрості. Таке маркування кордонів дозволяло стабілізувати внутрішню ситуацію в державі та уникати конфліктів між племенами через земельні ресурси.

Цей знак – у вигляді Тризуба, виконував функцію тамги – особистого знаку володаря, символу власності та влади, давній родовий знак династії князів Київської Русі (X-XIII ст.). Археологи знаходять цей знак по всій території земель Київської Русі: на печатках, монетах, посуді, цеглі, настінних розписах. Найбільшого поширення Тризуб, як знак, набув в часи князювання Володимира Великого – онука Ольги, карбуючись на монетах (златниках і срібляниках), печатках, цеглі та зброї.

За часів Київської Русі тризуб стає великокнязівським знаком, однак він мав різні варіації: у Святослава Хороброго – двозуб, у Володимира Великого – тризуб, у Ярослава Мудрого – тризуб з елементами хреста. Посли Київського князя Ігоря (912 – 945 рр.) під час укладання договору з візантійцями мали свої печатки з тризубами. Київський князь Володимир Святославович (980 – 1015 рр.) карбував тризуб на монетах, де з одного боку зображувався тризуб, а з іншого – портрет володаря.

Однак слід зазначити, що Тризуб, який зараз є Державним Гербом України і за археологічними дослідженнями перші його зображення, як знаку князівської влади з'являються на теренах українських земель у X столітті, проте знак тризуба у різних формах зустрічався на українських землях задовго до появи Київської Русі. Цей символ має глибоке історичне коріння, що сягає часів Трипільської культури (IV–III

тис. до н.е.), його прототипи дослідники знаходять на предметах побуту, кераміці та культових статуетках трипільців.

Часто тризуб був пов'язаний із культом сонця та тура-бика, які були шанованими символами у трипільців. Тризуб символізував триєдність світу: небесне (вишне), земне та потойбічне. Також його пов'язують із поєднанням трьох стихій (вода, повітря, земля) важливих для землеробської культури.

Поєднуючи тризуб з історією сучасної України, треба згадати, що за часів Української Народної Республіки давній князівський знак було обрано офіційним гербом Української держави ще у 1918 році.

Сьогодні, у час російсько-української війни, тризуб – це більше ніж герб, це код нації й закодована історія боротьби, волі та державності, що тягнеться від часів Київської Русі до сучасної незалежної України. Його глибока символіка та історичне значення роблять тризуб мішенню для російської ідеологічної війни. Російська пропаганда боїться тризуба як історичного аргументу незалежності та існування української нації, держави – України-Руси, яка є суверенною спадкоємицею Київської Русі, а не частиною «великої» росії і цей факт повністю руйнує імперський міф про братерство та єдиний народ.

Література

1. Багнюк, А. Л.. Символи українства: Художньо-інформаційний довідник / Багнюк, Анатолій Лаврентійович. – Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2010. – 512 с.

2. Зворигіна Н. Тризуб – символ України на всі часи [Текст]: запорізькі історики обгрунтували духовний зміст герба України / Н. Зворикіна // Урядовий кур'єр. – 2011. – 19 трав. (№89). – С. 6.

3. Знаки Рюриковичів. URL: <https://surl.li/qgylby>

4. Закон «Конституція України» від 28 червня 1996 року № 254к / 96-ВР. Стаття 20. URL: <https://surl.li/eyxrfn>

5. Постанова Верховної Ради України від 19 лютого 1992 року № 2131-ХІІ. Про Державний герб України. URL: <https://surl.lu/xjtlyh>

6. Тризуб. Символ віри і надії. URL: <https://surl.li/umujjs>

ПАСЬКО МИКОЛА

*Житомирський державний університет імені І.Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

АЙДЕНТИКА БРЕНДУ «ORANGE SAFE» ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ ТА ТЕХНОТВОРЧИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Сучасна мистецька та дизайнерська освіта потребує інтеграції творчих і технологічних підходів до навчання. В умовах цифровізації важливим стає розвиток технотворчих компетентностей, які поєднують художнє мислення та володіння цифровими інструментами. Одним із

ефективних засобів такого розвитку є проектування айдентики бренду, що дозволяє поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю.

Значимо, що у дослідженні Танської В. В., Губаревої Д. В., Андрощук І. В., Логай В. А., Пінчук Л. М. розглянуто роль інноваційних технологій у сучасній системі освіти. Авторський колектив підкреслює, що впровадження інноваційних технологій суттєво підвищує ефективність освітнього процесу та сприяє розвитку цифрових компетентностей здобувачів освіти. Таким чином, сучасні дослідження підтверджують важливу роль інноваційних технологій у розвитку освітнього процесу та формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти. Враховуючи зазначене, доцільним є розгляд практичного застосування цифрових підходів у дизайн-проекуванні, що і становить основу нашого дослідження [4, с. 1494].

На думку Піддубної О. М., Марченко А. А., Силаєвої А. В., Овчаренко О. А., Петрової І. В. сучасний графічний дизайн як важливий засіб прояву творчості особистості та формування її візуальної культури. Науковці підкреслюють, що графічний дизайн у сучасних умовах виступає ефективним інструментом розвитку креативного мислення та творчої самореалізації здобувачів освіти [2].

У дослідженні Поліщук О. П. гармонія розглядається як фундаментальне та багатовимірне поняття, що охоплює сфери дизайну, естетики, мистецької та дизайн-освіти. Авторка підкреслює, що гармонія виступає не лише естетичним принципом, а й методологічною основою проектної діяльності, яка забезпечує узгодженість і цілісність усіх елементів візуальної композиції. У контексті мистецької освіти дотримання принципів гармонії сприяє розвитку у здобувачів освіти здатності створювати збалансовані, функціональні та естетично виразні дизайн-рішення. Таким чином, гармонія розглядається як ключовий чинник формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів, інтегруючи естетичні, функціональні та освітні аспекти проектування [3, с. 438].

Колесник Н. Є. розглянуто процес трансформації народних орнаментальних мотивів у сучасному українському дизайні, зокрема в контексті формування айдентики брендів; підкреслено, що традиційні декоративні елементи набувають нових інтерпретацій у сучасному графічному дизайні, зберігаючи при цьому свою культурну автентичність; доведено, що використання народних мотивів у створенні айдентики сприяє посиленню національної ідентичності та формуванню унікального візуального образу бренду [1, с. 155].

Метою дослідження є обґрунтування ролі розробки айдентики бренду «ORANGE CAFE» як засобу розвитку творчих і технотворчих компетентностей у процесі мистецької освіти.

Айдентика бренду є системою візуальних елементів, що формують його цілісний образ та забезпечують впізнаваність. До основних складових належать логотип, кольорова палітра, типографіка та графічні елементи. В освітньому процесі розробка айдентики виступає ефективним інструментом формування у студентів навичок проектного мислення та візуальної комунікації.

Проектування візуальної ідентичності бренду «ORANGE CAFE» базується на ідеї поєднання енергійності, загишки та сучасності. Назва бренду асоціюється з теплом, позитивними емоціями та природною естетикою цитрусових відтінків.

У межах дослідження було проведено анкетування з метою визначення сприйняття візуальної айдентики бренду «ORANGE CAFE». Опитування дозволило оцінити ефективність запропонованих дизайн-рішень та рівень їх емоційного сприйняття. В опитуванні взяли участь N = 50 респондентів, серед яких студенти та молодь віком 18–25 років, що є потенційною цільовою аудиторією кафе.

Результати опитування показали 82% респондентів відзначили, що логотип бренду є впізнаваним та естетично привабливим; 76% позитивно оцінили кольорову палітру, відзначивши її «теплоту» та асоціацію з комфортом; 68% вказали, що типографіка є сучасною та легко читабельною; 85% респондентів зазначили, що загальна айдентика викликає позитивні емоції та бажання відвідати заклад; 70% вважають, що бренд має виразну візуальну ідентичність серед конкурентів.

Отримані результати свідчать про високу ефективність розробленої айдентики та її позитивне сприйняття цільовою аудиторією. Це підтверджує доцільність використання обраних дизайнерських рішень у формуванні візуальної комунікації бренду.

Зазначимо, що розробка айдентики «ORANGE CAFE» сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів освіти через створення концептуальних рішень та художніх образів. Водночас використання цифрових інструментів (векторна графіка, графічні редактори, макетування) формує технотворчі компетентності, необхідні для сучасного дизайнера.

Поєднання творчості та технологій дозволяє студентам не лише генерувати ідеї, а й реалізовувати їх у професійному цифровому середовищі.

Отже, розробка айдентики бренду «ORANGE CAFE» є ефективним засобом розвитку творчих та технотворчих компетентностей у системі мистецької освіти. Такий підхід сприяє інтеграції художнього мислення з цифровими технологіями, формуванню професійних навичок та розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вдосконалення методик навчального дизайн-проектування у сфері брендингу.

Література

1. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні // *Український мистецтвознавчий дискурс*. 1. 154–160. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.17>

2. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силасва, А. В., Овчаренко, О. А., Петрова І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. *Вісник науки та освіти*. 10 (40). 2996–3010. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45838/>.

3. Поліщук О. П. Гармонія як поняття дизайну, естетики, дизайн-освіти і мистецької освіти: теоретичний та методологічний аспекти. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. Вип. 50. С. 437–443. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44243/>.

4. Танська В. В., Губарева Д. В., Андрощук І. В., Логай В. А., Пінчук Л. М. (2024) *Інноваційні технології в сучасній системі освіти*. *Вісник науки та освіти*. 22. 1494–1508. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/39620/>.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА МИСТЕЦТВА

АНДРІЮК АДРІАНА

*Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка (м. Кременець)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Цисарук Ірина*

УКРАЇНСЬКА ВИШИВКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УЧНІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Сучасний етап розвитку українського суспільства позначений глибокою суспільно-політичною трансформацією, яка вимагає переосмислення традиційних підходів до виховання підростаючого покоління. В умовах збройної агресії проти України питання формування національної ідентичності, патріотизму й громадянської свідомості молоді набувають особливої актуальності та невідкладності.

Школа як ключовий інститут соціалізації особистості покликана не лише передавати знання, а й виховувати громадян, здатних зберігати й примножувати духовну спадщину свого народу. У цьому контексті народне мистецтво, і зокрема вишивка, виступає унікальним педагогічним інструментом, що поєднує естетичне, трудове та патріотичне виховання [3].

Вишивання – один із найдавніших і найпоширеніших видів декоративно-прикладного мистецтва українців. Упродовж тисячоліть вишивка слугувала не лише засобом прикраси одягу та побутових речей, а й виконувала сакральні, охоронні, комунікативні функції, кодуючи у візерунках уявлення народу про світ, красу, добро і зло [3, с. 12]. Саме тому залучення учнів до вивчення й практики вишивання є важливим чинником формування їхньої національної самосвідомості.

У сучасній педагогічній науці поняття «національна ідентичність» трактується як усвідомлення особистістю своєї приналежності до певної нації, засвоєння її цінностей, традицій, мови й культури [2, с. 45]. Формування національної ідентичності є тривалим і багатоаспектним процесом, який охоплює когнітивний (знання про свою культуру), емоційний (почуття гордості, любові) та поведінковий (практична участь у збереженні традицій) компоненти [5, с. 89].

Декоративно-прикладне мистецтво загалом і вишивка зокрема є потужним засобом впливу на всі зазначені компоненти. Вивчення орнаментики, технік виконання, регіональних особливостей вишивки розширює знання учнів про культуру свого народу. Естетична привабливість

виробів, гордість від власноруч створеної речі з національним символізмом формують позитивний емоційний зв'язок з українськими традиціями. Практична діяльність із голкою і ниткою залучає школярів до живої культурної практики [1].

Українська вишивка вирізняється надзвичайним регіональним розмаїттям, що саме по собі є цінним педагогічним ресурсом для ознайомлення учнів із культурним багатством різних куточків України. Виокремлюють кілька основних регіональних шкіл: полтавську, подільську, гуцульську, бойківську, лемківську, слобожанську тощо [3, с. 67].

Полтавська вишивка характеризується рослинними мотивами виконаними білим по білому або червоно-чорним поєднанням; для неї типові техніки полтавська гладь і занизування. Подільська вишивка відзначається геометричними орнаментами, а гуцульська – яскравими кольорами і ромбічними формами, що символізують чотири сторони світу та єднання людини з природою [6].

Ефективне використання вишивки як засобу формування національної ідентичності можливе за дотримання низки педагогічних умов.

По-перше, необхідне системне введення тематики вишивки в освітній процес. Вишивка не повинна залишатися лише предметом уроків технологій. Інтеграція відомостей про регіональні традиції вишивки в уроки образотворчого мистецтва, історії, літератури й художньої культури забезпечує цілісне розуміння цього феномену учнями.

По-друге, важливим є створення в школі спеціального культурного середовища. Виставки учнівських і народних вишитих робіт, музейні куточки з автентичними вишиванками, спілкування з народними майстрами формують у дітей відчуття причетності до живої традиції. Дослідження Г. Коваль засвідчують, що безпосередній контакт учнів із народними майстрами підвищує їхнє зацікавлення народним мистецтвом та посилює ідентифікацію з українською культурою [4, с. 56].

По-третє, слід забезпечити особистісну значущість діяльності. Коли учень вишиває орнамент свого регіону й дізнається його символіку, коли він вишиває пам'ятний виріб для родини або воїна – це формує глибокий особистісний зв'язок із культурною традицією. Проектна діяльність (наприклад, «Вишивка мого краю», «Вишиваний рушник для музею школи») дозволяє поєднати практичні вміння з дослідницькою та патріотичною роботою.

По-четверте, важливо використовувати сучасні технології. Відеоматеріали про майстрів вишивки, цифрові атласи орнаментів, онлайн-музеї вишиванок розширюють можливості для навчання й роблять тему актуальною для сучасних школярів. Соціальні мережі стали майданчиком для популяризації вишивки молоддю, і педагог може використовувати цей потенціал.

На основі аналізу педагогічного досвіду та теоретичних досліджень ми визначили певні методичні рекомендації щодо використання технології української вишивки в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти:

1) На початковому етапі (1–4 класи) доцільно знайомити учнів із вишивкою через гру, казку й розглядання яскравих зразків. Вправи на освоєння простих швів («хрестик», «вперед голка») варто поєднувати з розповідями про символіку кольорів та простих геометричних форм. Важливо наголошувати на красі й цінності того, що зробили власні руки.

2) На середньому етапі (5–9 класи) учні опановують складніші техніки й орнаменти. Особливу увагу слід приділити порівнянню регіональних шкіл вишивки, пошуку коренів власної родинної традиції. Дослідницькі міні-проекти «Звідки походить моя вишивка?» формують особистісний зв'язок із культурною спадщиною. Ефективними є міждисциплінарні зв'язки з уроками музики (народні пісні під час роботи), літератури (образи вишивки в поезії), географії (карта регіональних стилів) [5, с. 145].

3) На старшому етапі (10–11 класи) можна організовувати глибшу проектну діяльність: дослідження конкретних майстрів свого регіону, створення виставкових колекцій, волонтерські ініціативи (вишивання для військових, для госпіталів). Обговорення вишивки у контексті культурної дипломатії, бренду України у світі формує в старшокласників розуміння значущості своєї культури у глобальному вимірі.

В умовах інформаційної війни та загрози культурної асиміляції вишивка стає особливим символом стійкості й ідентичності. Масовий рух у підтримку вишиванки, що охопив Україну в роки незалежності й особливо посилюється після 2014 та 2022 років, свідчить про глибоку потребу суспільства у видимих маркерах своєї ідентичності.

«Вишиванковий» рух трансформував цей традиційний одяг із музейного артефакту в щоденний засіб культурного самовираження. Школярі, які бачать дорослих у вишиванках і самі носять їх на свята, отримують потужне підтвердження цінності своєї культури. Учительський і шкільний приклад відіграють тут ключову роль.

Нові форми вишивки, вишиті портрети захисників України, орнаменти на основі воєнної символіки свідчать про живу адаптивність традиції до сучасних реалій. Залучення учнів до таких ініціатив формує розуміння того, що культура – це не застиглий музейний об'єкт, а жива сила, здатна відповідати на виклики часу.

Отже, українська вишивка є поліфункціональним педагогічним засобом: вона одночасно розвиває художні вміння, формує естетичний смак, передає культурні знання, виховує терпіння й працелюбність та найважливіше в сучасному контексті зміцнює національну ідентичність учнів.

Ефективне використання виховного потенціалу вишивки передбачає системний міждисциплінарний підхід, особистісну значущість діяльності, занурення в регіональну традицію та поєднання класичних і сучасних форм роботи. Залучення народних майстрів, батьків, музейних ресурсів розширює освітній простір і посилює ефект живої передачі традиції.

Література

1. Антонович, Є. А., Захарчук-Чугай, Р. В., & Станкевич, М. Є. (1992). Декоративно-прикладне мистецтво. Світ.
2. Борещ, Ю. В. (2018). Національна ідентичність у системі патріотичного виховання. *Педагогіка і психологія*, (3), 42–51.
3. Кара-Васильєва, Т. В. (1993). Українська вишивка. Мистецтво.
4. Коваль, Г. М. (2022). *Взаємодія школи та народних майстрів у вихованні культурної ідентичності*. Богдан.
5. Науменко, Т. А. (2015). *Формування національної свідомості учнів засобами народного мистецтва* [Кандидатська дисертація, Тернопільський національний педагогічний університет].
6. Ніколаєва, Т. О. (2019). Символіка українського орнаменту. *Народна творчість та етнологія*, (2), 30–42.

БОНДАР КАТЕРИНА

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марушак Оксана

ХУДОЖНЄ ЖИТТЯ ПЕРІОДУ ВІДЛИГИ: КЛУБ ТВОРЧОЇ МОЛОДІ ТА ШЛЯХ УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ

Період хрущовської «відлиги» став переломним етапом для української культури, відкривши простір для відходу від радянських канонів. Клуб творчої молоді (КТМ) перетворився на унікальний майданчик, де традиції «Розстріляного відродження» поєдналися з новітніми світовими трендами. Переосмислення цього досвіду дозволяє простежити формування інтелектуального спротиву та нової візуальної мови, що лягла в основу сучасної української ідентичності.

Заснований 8 березня 1960 р. у Жовтневому палаці, Клуб творчої молоді (КТМ) «Сучасник» став осередком шістдесятництва («Клуби творчої молоді», б. д.). Його організаторами були такі знакові постаті, як І. Дзюба, Є. Сверстюк, В. Симоненко А. Горська, В. Зарецький, Г. Северук та ін. Попри початкову аполітичність, КТМ швидко став центром інтелектуального бунту («Машина часу...», 2018). Окрім офіційних заходів у палаці, шістдесятники часто збиралися у майстернях Алли Горської та Івана Гончара.

Діяльність Клубу творчої молоді стала потужним проявом культурного відродження та осередком нової інтелектуальної еліти. На поетичних вечорах Ліни Костенко, Івана Драча та Василя Симоненка відкрито обговорювали теми свободи й гідності, що суперечило радянській ідеології. КТМ підтримував експериментальний театр і кіно, виходячи за межі соцреалізму. Завдяки художникам, зокрема Аллі Горській, відроджувалися національні традиції в монументальному та виставковому мистецтві. Така діяльність не лише формувала національну ідентичність, а й здобула величезну популярність серед усіх верств населення, роблячи українське мистецтво по-справжньому актуальним («Музей дисидентського руху», б. д.).

Члени клубу ініціювали експедиції для дослідження заборонених сторінок історії та пошуку місць масових поховань. Найвідомішим стало відкриття трагедії у Биківні. Лесь Танюк згадував жах від побаченого: «сосни, пророслі крізь скелети», та «мертва земля», що витискала на поверхню черепи й речі загиблих (Танюк, б. д.). Разом з Аллою Горською та Василем Симоненком він розпочав розслідування, спираючись на свідчення місцевих жителів. Згодом підтвердилося, що в Биківні поховані сотні представників розстріляної української інтелігенції («Шевченко. Мати», 2021). Проте невдовзі радянська влада почала переслідувати всіх, хто намагався викрити ці злочини.

Шістдесятники рішуче відмовилися від догм соцреалізму, обравши шлях національного самовираження та творчої свободи. Їхня художня мова базувалася на відродженні народних традицій: яскравих контрастах, орнаментальності, площинності та символізму. Такі митці, як Алла Горська, Віктор Зарецький, Опанас Заливаха та Галина Севрук, інтегрували фольклорні мотиви та українську історію в модерні форми, надаючи своїм роботам особливої декоративності та емоційної експресії.

Шістдесятники стали спадкоємцями українського авангарду та бойчукізму, фактично знищених у 1930-х роках. Вони творчо переосмислили досвід попередників, зокрема, експерименти з формою, геометризацию та відмову від натуралізму, доповнивши їх національною символікою й темою козацтва. Пряме продовження традицій Михайла Бойчука простежується в монументальних роботах Алли Горської та Галини Севрук. Створюючи мозаїки, вітражі та панно, вони відродили ідею національного стилю та зробили мистецтво доступним для широкого загалу, відновивши перерваний репресіями культурний процес.

Митці-шістдесятники прагнули створити у сучасному національному мистецтві багатство та різноманітність, взаємне розуміння, єдиний напрямок та європейську культуру («Українська мистецька «відлига», 2005). Провідні художники-шістдесятники – А. Горська, В. Зарецький, О. Заливаха, Г. Севрук – сформували самобутню художню мову, що вивела українське мистецтво на європейський рівень. Відмовившись від

соцреалізму, вони перетворили творчість на інструмент утвердження національної ідентичності. Наприклад, роботи Алли Горської стали синтезом мистецтва та громадянського спротиву. Її монументальні образи апелювали до моральної сили людини. Віктор Зарецький розвивав психологічно-естетичний підхід, поєднуючи імпресіоністичну манеру з витонченими жіночими образами. Опанас Заливаха через експресивний стиль та іконописні мотиви осмислював трагізм української історії, а Галина Севрук актуалізувала пам'ять про Русь і козацтво у своїх скульптурних рельєфах. Разом вони створили потужну опозицію системі, заклавши фундамент сучасного мистецтва.

У 1960-х роках Київ перетворився на майданчик для відродження монументалізму. Художники-шістдесятники, зокрема Віктор Зарецький, Алла Горська та Галина Севрук, перетворили мозаїку на простір для сміливих експериментів. Використовуючи смальту, кераміку, скло та метал, вони створювали складні фактури й динамічні композиції. В основі цих творів лежали декоративність, абстрактні форми та глибокий символізм, через який митці трансливали ідеї історичної пам'яті та української ідентичності.

До 150-річчя Тараса Шевченка група митців (А. Горська, О. Заливаха, Г. Севрук, Г. Зубченко, Л. Семикіна) створила для Київського університету вітраж «Шевченко. Мати». Роботу доповнювали пророчі рядки Кобзаря про захист «рабів німих». Однак партійне керівництво вгледіло в образах Шевченка та України-матері загрозу радянській ідеології. Не чекаючи офіційних експертиз, ректор наказав негайно знищити вітраж. Наслідком цього акту цензури стало виключення Алли Горської та Людмили Семикіної зі Спілки художників (Марущак & Бондар, 2025).

Проведене дослідження підтверджує, що мистецьке життя Києва 1960-х років стало переломним етапом у процесі десталінізації української культури. Діяльність Клубу творчої молоді відіграла роль каталізатора у формуванні нової інтелектуальної еліти, яка відкинула догми соцреалізму на користь національної самобутності. Клуб став унікальним майданчиком для вільної думки, де через виставки, дискусії та творчі вечори формувалося середовище інтелектуального спротиву. Діяльність таких постатей, як А. Горська, В. Зарецький та О. Заливаха, продемонструвала нерозривність мистецьких пошуків та активної громадянської позиції. Важливим здобутком періоду стало відновлення перерваних традицій українського авангарду та бой-чукізму. Митці успішно інтегрували народну символіку й історичну пам'ять у модерні художні форми.

У підсумку, творчість шістдесятників не лише реанімувала національну свідомість у часи «відлиги», а й заклала фундамент для неофіційного мистецтва наступних десятиліть. Створена ними візуальна мова та ідейна база залишаються актуальними орієнтирами для сучасного українського культурного простору.

Література

- 1.«Шевченко. Мати» – вітражна справа. (2021, 23 травня). *Local History*. URL: <https://surl.li/prdxvf>
- 2.Клуби творчої молоді. (б.д.). В *Енциклопедія історії України*. URL: <https://surl.li/cdbuwp>
- 3.Марущак, О. В., & Бондар, К. С. (2025). Синтез мистецької творчості та громадської позиції Алли Горської в умовах тоталітарного режиму. *Науковий альманах мистецтва та освіти*, (1), 198-203. URL: <https://surl.li/qozyxu>
- 4.Машина часу: заснування Клуб творчої молоді. (2018, 12 липня). *5 канал*. URL: <https://surl.li/kremrm>
- 5.Музей дисидентського руху. (б.д.). *Харківська правозахисна група*. URL: https://museum.khpg.org/1127153242#_ftn1
- 6.Танюк, Л. (б. д.). *З Аллою Горською, Василем Симоненком у Биківні*. Персональний сайт Василь Симоненко. URL: <https://surl.li/fcnlyz>
- 7.Українська мистецька «відлига». (2005, 23 червня). *День*. URL: <https://surl.li/cwbphd>

ГАРДА АНГЕЛІНА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марущак Оксана*

СОЛОМ'ЯНІ ВИРОБИ ЯК МАРКЕР УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Матеріальна культура України протягом багатьох століть формувалася в межах аграрного цивілізаційного коду, де земля, хліб і похідні продукти сільськогосподарського циклу посідали центральне місце не лише в економіці, а й у духовній структурі етносу. Солома перетворилася на один з найбільш енергоємних і багатофункціональних матеріалів, що визначають візуальний та сакральний ландшафт українства. Завдяки природній фактурі, теплому золотистому відтінку та надзвичайній гнучкості, солома посіла особливе місце в народному ремеслі.

Вироби із соломи – від утилітарних ємностей до витончених різдвяних прикрас – є не просто предметами побуту, а складними семіотичними маркерами, що транслюють уявлення про циклічність життя, зв'язок з предками та гармонію всесвіту (Плазовська, 2024). Вони є яскравим свідченням творчої уяви, майстерності та духовного світу українського народу. У сучасному контексті, коли питання ідентичності набуває особливої гостроти, соломоплетіння переживає процес ревіталізації, трансформуючись з архаїчного ремесла в інструмент актуального дизайну та екобудівництва.

Максимальний вияв символічного навантаження солом'яних виробів спостерігається в різдвяно-новорічному циклі, де центральними атри-

бутами є дідух і солом'яний «павук» (Кара-Васильєва & Чегусова, 2005). Ці предмети не є лише декоративними елементами. Вони функціонують як медіатори між світом живих і потойбіччям, структуруючи сакральний простір оселі.

Дідух, відомий також під назвами «дід», «коляда», «король» або «сніп-рай», втілює ідеї безперервності роду («Дідух, павук і витинанка», 2024). Етимологічно назва «дідух» походить від «дідів дух», що зазначає його роль як місця перебування душ померлих предків, які, за народними віруваннями, на час різдвяних свят повертаються до своїх домівок (Бомко, 2023). Сніп, зазвичай виготовлений з пшениці, жита або вівса, символізує багатство, достаток і минулорічний врожай, що закладає підвалини для майбутнього добробуту.

Регіональна варіативність назв і функцій дідуха свідчить про глибоке коріння цього символу в локальних традиціях України. Так, на Дніпропетровщині та Луганщині розрізняли власне «Дідуха» та «Хлібну квітку» (Шостак 2024), тоді як на Тернопільщині та Покутті побутувала назва «баба» для позначення оберемка сіна чи соломи.

Дідух заввишки 1,5-2 м традиційно встановлювали на покутті до завершення святкового циклу. Після Водохреща його обмолочували, зерно додавали до посіву згодовували худобі, а соломі спалювали для очищення й переходу до нового аграрного року («Дідух, павук, звіддар», 2022). Це демонструє етичне ставлення до матеріалу, який після виконання сакральної функції повертався в природний кругообіг.

Якщо дідух є вертикальним символом роду, то підвісна конструкція, відома як «павук», становить горизонтально-об'ємну модель всесвіту («Дідух, павук і витинанка», 2024). Виготовлений із солом'яних трубочок, з'єднаних у складні геометричні форми (ромби, піраміди, куби), «павук» втілює ідею гармонії та світового порядку.

Використання образу павука має кілька рівнів інтерпретації:

– космогонічний – у багатьох мітологічних системах саме павук вважається творцем світу, який «снує» тканину буття (Бомко, 2023). Солом'яна конструкція з її багатошаровою структурою візуалізує ці давні уявлення про будову макрокосму;

– апотропеїчний (обереговий) – завдяки своїй невагомості павук реагує на найменші коливання повітря. Вважалося, що він «заплутує» негативну енергію та захищає оселю від злих сил («Дідух, павук і витинанка», 2024). Існує також християнізована легенда про те, що саме павуки заснували вхід до печери, де ховалася Марія з немовлям, врятувавши їх від переслідувачів;

– енергетичний – процес створення павука вимагає від майстра концентрації та позитивного налаштування. Кожна соломинка нанизується з добрими думками, що наповнює виріб енергією світла.

Конструктивно павук складається з основи (великого ромба), до якої підвішуються менші «павучки», що створює ефект фрактальності. Традиційно його вішали до центрального сволока хати на кінській волосині, що дозволяло виробу безперервно рухатися, створюючи враження живої істоти.

Солома в українській обрядовості виступає не лише як статичний символ, а й як динамічний засіб перевтілення під час святкування Маланки та водіння Кози. У цих діях солома маркує межу між світом людей і світом хаотичних, природних сил. Під час новорічних обходів персонажі часто використовували солом'яні елементи для створення костюмів та масок.

Українське соломоплетіння ґрунтується на знанні біологічних і механічних властивостей злаків. Цей доступний матеріал у сухому стані є крихким, проте після зволоження стає винятково пластичним (Ліщинська-Кравець, б. д.). Вибір сировини залежить від призначення виробу, оскільки кожна культура має специфічне забарвлення та гнучкість. Порівняльну характеристику основних злаків наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Фізико-технічні властивості злакових культур та їх застосування в соломоплетінні

Вид злаку	Властивості матеріалу	Основне застосування
Жито	Довге, тонке, міцне стебло; гарний блиск	Спіральне плетіння, капелюхи, декоративні фігури
Пшениця (спельта)	Товсте стебло, красиві, виразні колоски	Виготовлення дідухів, різдвяних янголів
Тритикале	Гібрид жита й пшениці; рівні, міцні колоски	Дідухи, весільні вінки, обрядові снопи
Ячмінь	Коротке стебло, білий колір	Аплікації, солом'яне намисто
Овес	М'яке стебло, при намочуванні втрачає пружність	Рідко використовується через незручність у роботі

Однак, окрім вибору правильного виду злаку, важливе значення для якості майбутнього виробу має дотримання традиційної технології підготовки сировини. Заготівля соломи є окремим ритуальним і технологічним процесом. Найкращим часом для збору вважається період цвітіння злаків (червень), коли стебло має найбільшу міцність. Майстри часто жнуть соломі серпом власноруч, щоб не пошкодити стебла, і сушать її на горіщі для збереження золотистого відтінку.

Весільний обряд в Україні неможливо уявити без символіки рослин, де солома та колосся відіграють роль знаків плодючості та Божого благословення. Вінок – не просто прикраса, а оберіг, що супроводжує наречену в її переході до нового статусу.

До появи промислових заміників солома була незамінним матеріалом у господарстві. Завдяки своїм термоізоляційним і вентиляційним властивостям, солом'яні вироби забезпечували ідеальні умови для зберігання продуктів та утримання бджіл.

Бриль – традиційний чоловічий солом'яний капелюх – став одним з візуальних символів українського селянина. Його плели переважно з житньої соломи, використовуючи техніку «зубчатка». Бриль був не лише захистом від сонця, а й предметом гордості майстра, часто прикрашався стрічками або квітами.

У сучасній Україні соломоплетіння переживає період переосмислення. Завдяки діяльності окремих майстрів і дизайнерів солома стає матеріалом для елітного декору, високої моди та екологічної архітектури. Центром відродження традиції на державному рівні стала Турійська громада Волинської області. Завдяки зусиллям Марії Кравчук традиція соломоплетіння була внесена до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Вона створила єдиний в Україні музей солом'яного мистецтва «Солом'яне диво», де представлено весь спектр виробів – від традиційних дідухів до фантазійних фігур тварин і птахів.

Сучасні українські дизайнери використовують солом'яні коди для створення брендів, впізнаваних на світовому рівні. Зокрема, Вікторія Якуша (бренд FAINA) впроваджує філософію «живого дизайну». Її колекції меблів і декору базуються на архаїчних формах та натуральних матеріалах. Світовий успіх дизайнера капелюхів Руслана Багінського розпочався з переосмислення традиційного солом'яного головного убору. Його колекції натхненні українським степом, а солом'яний капелюх-трансформер став символом поєднання традиції та сучасної функціональності.

Використання соломи як будівельного матеріалу повертається у вигляді пресованих панелей для екобудинків. Солом'яний будинок є енергоефективним, екологічним і здатним «дихати», що робить його привабливим у контексті сталого розвитку.

Солом'яні вироби в українській культурі пройшли складну еволюцію – від найпростіших предметів побуту та сакральних оберегів до об'єктів високого мистецтва й інноваційного дизайну. Солома є не лише матеріалом, а й метафізичною категорією, що поєднує в собі енергію сонця, силу землі та пам'ять поколінь.

Дідух, павук і солом'яний вінок залишаються незмінними маркерами українського соціокультурного простору, що дозволяють зберігати тяглість традиції в умовах глобалізації. Солома маркує ключові моменти людського буття – народження (солома на підлозі), весілля (вінки) та смерть (маланкування, спалювання дідуха), створюючи цілісну обрядову систему. Сучасна ревіталізація ремесла через моду та дизайн

демонструє життєздатність української естетики та її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Соломоплетіння – це «живе ремесло», яке, подібно до самого злакового стебла, здатне гнутися під вітрами історії, але ніколи не ламається, щоразу відроджуючись у нових, досконалих формах.

Література

- 1.Бомко, О. (2023, 20 грудня). Дідух та солом'яний «павук»: що вони означали в українських традиціях на Різдво. URL: <https://surl.li/twctcm>
- 2.Дідух, павук і витинанка: головні символи українського Різдва. (2024, 3 січня). *ITV MEDIA GROUP*. URL: <https://surl.li/sqmuah>
- 3.Дідух, павук, зірдар: Навчасмо учнів стародавніх традицій Різдва. (2022, 26 грудня). *Освіторія Медіа*. URL: <https://surl.li/kzgekvy>
- 4.Кара-Васильєва, Т., & Чегусова, З. (2005). *Декоративне мистецтво України ХХ століття*. Львів.
- 5.Ліщинська-Кравець, Г. Л. (б. д.). *Вивчення мистецтва плетіння соломою злакових культур*. Вишиванка. URL: <http://vishivanka.net.ua/article/7>
- 6.Плазовська, Л. В. (2024). *Декоративне мистецтво: навчальний посібник*. Кондор.
- 7.Шостак, В. (2024, 25 грудня). Дідух, солом'яні «павуки» та янголи. Чим у давнину українці декорували оселю до Різдва та як створювали прикраси. *Супільне Новини*. URL: <https://surl.li/ejham>

КОЗАК АНАСТАСІЯ

*Житомирський державний університет ім. Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Піддубна Оксана*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ АВТОРСЬКОЇ КНИГИ «ВТРАЧЕНІ ДУШІ» У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Технологічні та мистецькі аспекти дизайн-проектування авторської книги «Втрачені душі» детально розглядати як багаторівневу систему, у якій концептуальний задум, візуальна мова, матеріальна реалізація та соціокультурний контекст взаємодіють і підсилюють одне одного, формуючи цілісний художній об'єкт із виразною емоційною та ідейною домінантою. У центрі проекту знаходить своє відображення у всіх рівнях дизайну – від композиції ілюстрацій до структури сторінки та ритму книги в цілому. Візуальна складова не лише супроводжує текст, а фактично виконує функцію паралельного наративу, який розриває підсвідомі, неартикульовані стани персонажів, формуючи додатковий рівень інтерпретації.

Художньо-образна система проекту базується на принципах експресивної графіки з домінуванням світлотіньового моделювання, де чорний колір виступає не просто як тон, а як щось, що уособлює страх,

невідомість, тиск і внутрішню порожнечу. Білий, відповідно, функціонує як простір крихкої безпеки або, навпаки, як зона вразливості, у якій персонаж опинається «оголеним» перед загрозою. Контраст між цими двома полюсами створює напруження, яке зчитується на підсвідомому рівні та впливає на емоційне сприйняття читача. Важливою є також роль акцентного кольору (зокрема червоного), який використовується дозвано, але надзвичайно виразно – як маркер, небезпеки, болю та порушення меж з психологічним зламом (рис.1.) [1, с. 26-28].

Рис. 1. Приклад робіт

Композиційна організація ілюстрацій демонструє свідоме порушення класичних принципів гармонії та рівноваги. Використання асиметрії, фрагментації та навмисного «перевантаження» кадру деталями (наприклад, множинними руками, що вторгаються в простір персонажа) створює ефект клаустрофобії та дезорієнтації. Простір часто подається як замкнений або спотворений: ритм кадру можуть виконувати роль символічних обмежень, що підкреслюють неможливість втечі, а перспектива – змінюється таким чином, що посилює відчуття дискомфорту або домінування однієї фігури над іншою. Особлива увага приділяється крупним планам обличчя, зокрема очам, які стають основним носієм емоційної інформації; гіперболізація міміки та жестів дозволяє передати внутрішній стан персонажа більш інтенсивно, ніж це можливо у текстовому описі.

Технологічний аспект проекту передбачає використання сучасних цифрових інструментів, що забезпечують високу точність і варіативність художніх рішень. Робота в растрових графічних редакторах із застосува-

нням шарової структури, що дозволяє розділити елементи композиції, експериментувати з текстурами, освітленням і тональними переходами, а також швидко вносити зміну без втрати якості [4. с. 49-54], [2, с 97-99]. Імітація традиційних технік (штрихування, розмивання, зернистість) досягається за допомогою спеціалізованих кистей і налаштувань, що створює ефект «ручної роботи» і додає зображенням емоційної глибини. Водночас цифрове середовище відкриває можливості для точного контролю друкарських параметрів: корекції контрасту, підготовки файлів у відповідних колірних профілях, оптимізації роздільної здатності для різних форматів видання.

Окремої уваги заслуговує процес макетування та верстки, який у даному проєкті виступає не лише технічним етапом, а й важливим художнім інструментом. Розташування тексту та зображень підпорядковується загальному ритму оповіді: сторінки можуть чергуватися за принципом «напруження – розрядка», де насичені ілюстраціями розв'язки змінюються більш «порожніми» сторінками з текстом, створюючи паузи для осмислення. Використання негативного простору (порожніх полів) стає засобом акцентування уваги та формування емоційного ритму, а також підсилює відчуття самостійності й ізоляції. Типографіка підбирається з урахуванням загальної стилістики: шрифти можуть мати стриманий, навіть «холодний» характер, щоб не відволікати від візуального ряду, або ж навпаки – підкреслювати певні акценти через варіації насиченості, кеглю чи міжрядкового інтервалу [2, с 97-99].

Матеріальна реалізація книги також відіграє суттєву роль у формуванні цілісного сприйняття. Вибір паперу, його щільність і фактура впливають на передачу світлотіні та контрасту: матові поверхні сприяють глибшому сприйняттю чорного кольору і зменшують відблиски, тоді як більш шорстка текстура може підсилювати відчуття «грубості» та тактильності зображень. Формат видання, спосіб палітурки, навіть вага книги – все це працює на створення певного фізичного досвіду взаємодії з об'єктом, що доповнює його змістовий рівень.

У соціокультурному контексті «Втрачені душі» функціонують як відображення актуальних проблем суспільства, зокрема теми психологічного і сексуального насильства, травматичного дитячого досвіду, соціальної ізоляції та втрати ідентичності. Візуальна мова проєкту апелює до колективної пам'яті та емоційного досвіду, характерного для пострадянського простору або урбаністичного середовища, де відчуття нестабільності, небезпеки та недовіри є частиною повсякденності. Через образи, що балансують між реальністю та метафорою, книга створює простір для рефлексії, у якому читач може співвіднести побачене з власним досвідом або ширшим соціальним контекстом [3, с. 165-170].

Таким чином, дизайн-проектування авторської книги «Втрачені душі» постає як складний інтегративний процес, у якому технологічні засоби слугують інструментом реалізації глибокого мистецького задуму, а художні рішення – способом осмислення та репрезентації соціокультурних явищ. Єдність візуальної, текстової та матеріальної складових забезпечує створення багатовимірного художнього продукту, який не лише передає зміст, але й формує унікальний досвід взаємодії, здатний впливати на емоційний і когнітивний рівні сприйняття читача.

Література

1. Абрамович М.М. Проблема використання кольору як засобу впливу на емоційний стан людини. *Електронна бібліотека ЖДУ ім. Івана Франка*. 2009. URL: <https://surl.lu/wcqgnh>
2. Піддубна О., Максимчук А., Петухова Т. Сучасний графічний дизайн та його особливості. Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного університету ім. Івана Франка. 2024. Вип. 74, т. 2. С. 96-100. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/40987/>
3. Зайцева В. І. Українське мистецтво книги: шляхи становлення та розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2021. № 1. С. 165–170. (дата звернення 02.03.2026)
4. Храмова-Баранова О.Л. Цифровий живопис: становлення та перспективи. *Культура і сучасність: альманах*. 2023. № 1. С. 49-55. URL: <https://surl.li/ahypto>

МАРЧУК ВАРВАРА

*Володимирський педагогічний фаховий коледж
імені Агатангела Кримського
Волинської обласної ради (м. Володимир)
Науковий керівник – викладач Пальоха Оксана*

РОЛЬ БІБЛІОТЕК У ФОРМУВАННІ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДІ

У сучасному інформаційному суспільстві молодь щодня споживає значні обсяги інформації з інтернету, соціальних мереж і цифрових платформ. Поряд із корисним контентом активно поширюються фейки, маніпулятивні повідомлення та пропаганда, що впливають на світогляд і поведінку молодих людей. У цих умовах формування медіаграмотності та критичного мислення стає необхідною передумовою безпечної взаємодії з інформаційним середовищем.

Медіаграмотність розглядається як здатність знаходити, аналізувати, оцінювати та відповідально використовувати інформацію. Вона охоплює вміння перевіряти джерела, розпізнавати маніпуляції, відрізняти факти від суджень і усвідомлювати вплив медіа на громадську думку. Її невід’ємною складовою є критичне мислення – здатність

логічно аналізувати інформацію, оцінювати аргументи та формувати обґрунтовані висновки.

Молодь як найактивніша аудиторія цифрового середовища часто сприймає інформацію швидко й емоційно, без належної перевірки. Це підвищує вразливість до дезінформації, що актуалізує потребу системного розвитку навичок інформаційного аналізу в освітньому процесі.

Важливу роль у цьому процесі відіграють бібліотеки, які в умовах цифровізації трансформуються з традиційних книгозбірень у сучасні інформаційно-освітні центри. Вони забезпечують доступ до друкованих і електронних ресурсів, освітніх платформ, баз даних, а також виступають простором для формування інформаційної культури користувачів.

Одним із ключових напрямів діяльності бібліотек є медіаосвітня робота. Вона реалізується через тренінги, практичні заняття, інформаційні години, майстер-класи та індивідуальні консультації. Під час таких заходів користувачі навчаються: перевіряти достовірність інформації (фактчекінг); аналізувати новинний контент; розпізнавати фейки та маніпуляції; оцінювати джерела інформації; безпечно та відповідально створювати власний медіаконтент.

Серед найбільш результативних форм роботи можна виокремити:

1. Практикум із фактчекінгу – учасники отримують конкретну новину або інформаційне повідомлення та за визначеним алгоритмом перевіряють його: встановлюють джерело інформації; перевіряють автора; шукають підтвердження в інших джерелах; аналізують дату публікації та контекст. Результатом є короткий висновок щодо достовірності інформації.

2. Рольова гра «Редакція новин» – учасники об'єднуються в групи та виступають у ролі журналістів. Вони отримують інформаційний привід і мають підготувати новину, дотримуючись стандартів достовірності та неупередженості. Інша група виконує роль фактчекерів і перевіряє підготовлений матеріал.

3. Вправа «Маніпуляція в заголовках» – бібліотекар пропонує кілька заголовків новин. Завдання учасників – визначити, які з них є маніпулятивними, пояснити чому та запропонувати більш нейтральний варіант.

Це формує відповідальне ставлення до створення контенту.

На рівні бібліотек закладів освіти ця діяльність безпосередньо інтегрується в освітній процес. Бібліотека не лише забезпечує інформаційну підтримку навчання, а й організовує тематичні заходи, інформаційні кампанії, інтерактивні заняття, що сприяють формуванню в учнів інформаційної компетентності та відповідального ставлення до споживання інформації.

Водночас існують певні проблеми, які стримують ефективність цієї роботи: недостатня системність медіаосвітніх заходів, відсутність

чітко структурованих програм, обмеженість сучасних цифрових ресурсів і недостатня популяризація результатів діяльності бібліотек.

Перспективи розвитку бібліотек у сфері медіаосвіти пов'язані з упровадженням комплексних програм медіаграмотності, активнішим використанням цифрових інструментів, розвитком партнерств із закладами освіти та громадськими організаціями, а також підвищенням кваліфікації бібліотечних працівників.

Отже, бібліотеки є важливими суб'єктами формування медіаграмотності молоді. Вони створюють умови для розвитку критичного мислення, допомагають орієнтуватися в інформаційному просторі та сприяють формуванню відповідального й усвідомленого споживання інформації.

Література

1. Зінсу О. (2019). Роль критичного мислення у формуванні правомірної поведінки особистості. *Молодий вчений*. 4 (68), 130–133.
2. Кононович Д. О. (2020) Щодо питання про критичне сприйняття молоддю інформації в інтернеті. *Педагогічні науки*. 7 (338), 16-24.
3. Панченко Ю. (n.d.). Що означає «бути медіаграмотним»? . hive-mind. URL: <https://ua.hive-mind.community/blog/296,shho-oznacaje-buti-mediagramotnim>
4. Чернігівська обласна бібліотека для дітей. (2023, 14 грудня). *Онлайн-тренінг «Медіаграмотність: практичні навички» для працівників спеціалізованих бібліотек для дітей*. URL: <https://surl.li/ldcuml>

МЕЛЬНИК ЮЛІЯ

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марущак Оксана*

СУЧАСНЕ ГОНЧАРСТВО ЯК ПРОСТІР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ, ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА АРТТЕРАПІЇ

У сучасному культурному просторі українська кераміка переживає новий етап переосмислення та популяризації. Сьогодні кераміка виходить за межі виключно ремісничої діяльності та стає важливим інструментом культурної комунікації, мистецької освіти, психологічної підтримки й творчої самореалізації. Відродження традиційних ремесел більше не полягає лише у відтворенні музейних форм чи технік. Навпаки, сучасний митець прагне адаптувати народну спадщину до актуального культурного середовища, поєднуючи автентичність із сучасною естетикою, трендами та новими потребами суспільства.

Робота з глиною є особливим видом художньої практики, адже вона передбачає безпосередній контакт з дуже тактильним природним матеріалом. Саме через фізичну взаємодію з матеріалом людина відчу-

ває зв'язок з природою, поколіннями майстрів і власним «корінням», які протягом століть формували власну спадщину, як традиційне ремесло та впізнавану українську кераміку. Тому гончарство можна розглядати як спосіб формування культурної ідентичності та відновлення цінності ручної праці у цифрову епоху.

Особливого значення набуває зацікавлення молоді керамікою як одним зі способів творчого самовираження. Власне процес ліплення та гончарства дозволяє не лише опанувати технічні навички, а й розвивати особистісні якості, просторове мислення, терпіння, посилює питання дисципліни та здатність до самоконтролю.

Сучасне гончарство активно поєднує традиційні техніки з новими художніми підходами та технологічними можливостями. Багато сучасних українських керамістів звертаються до давніх традиційних способів обробки поверхні: молочіння, лощення, ручне гравіювання, відбитки рослин, використання природних пігментів – усе це інтерпретують на сучасний лад. Завдяки цьому традиційне ремесло набуває нової актуальності та стає зрозумілим для сучасних споживачів.

Однією з ключових тенденцій є поєднання народної кераміки з мінімалістичною естетикою, характерною для сучасного дизайну. Простота форми, природні кольори, фактурність матеріалу та акцент на ручній роботі формують нову цінність виробу як унікального авторського об'єкта. Крім того, сучасні майстри активно експериментують з глазурями, текстурами, поєднанням матеріалів, скульптурними формами та концептуальним підходом до створення виробів.

Важливу роль у популяризації гончарства відіграють соціальні мережі та цифрові платформи. Вони дозволяють митцям представляти власні роботи широкій аудиторії, створювати персональні бренди та формувати нову культуру сприйняття декоративно-ужиткового мистецтва. Таким чином, кераміка перестає бути виключно утилітарною галуззю та інтегрується у сучасний мистецький і культурний простір.

Зокрема, особливого значення кераміка набуває у галузі психологічної підтримки та арттерапії. Робота з глиною має виражений терапевтичний ефект завдяки поєднанню фізичної взаємодії з матеріалом, концентрації уваги та можливості невербального самовираження. Процеси роботи з глиною сприяють зниженню рівня тривожності, стабілізації емоційного стану та розвитку внутрішнього відчуття контролю й безпеки.

Показовим прикладом є проект «Гончарство в темряві», в якому тактильне сприйняття стає головним способом взаємодії людини з матеріалом і простором. Проект «Гончарство в темряві» – це українська соціально-реабілітаційна та мистецька ініціатива, започаткована у м. Вінниця у 2025 році. Його основна мета – допомога ветеранам, які втратили або частково втратили зір внаслідок війни, через навчання

гончарству та роботу з глиною. Проект поєднує арттерапію, професійну адаптацію та соціальну інтеграцію.

Ініціаторами проекту стали ГО «Центр соціально-інклюзивного партнерства», артпростір «ЕтноЧари» та Центр комплексної реабілітації «Поділля». Він реалізовувався в межах програми «Посилене партнерство для сталого відновлення» (EPSR) за підтримки уряду Швеції та ПРООН в Україні.

Програма підготовки в межах проекту передбачала комплексний інклюзивно-реабілітаційний цикл, що включав:

- інтенсивний 45-денний курс опанування гончарного ремесла;
- заходи з психологічної реабілітації;
- розвиток навичок просторового орієнтування;
- посттравматичну соціальну адаптацію учасників.

Ефективність такої комплексної роботи базувалася на особливому акценті на тактильності. В умовах повної або часткової втрати зору ветерани «перемикалися на сприйняття світу через кінчики пальців», працюючи з глиною на інтуїтивному рівні.

Водночас набута в процесі реабілітації майстерність трансформувалася у практичну площину, адже проект охоплював вагомі економічний і професійний аспекти. Зокрема, для забезпечення подальшої діяльності учасників було передбачено:

- передачу у власність гончарних кругів, професійного інструментарію та сировини після завершення курсу;
- організацію виставок-продажів готових виробів;
- консультативну допомогу у створенні власних брендів та індивідуальних логотипів для маркування робіт;
- сприяння у відкритті домашніх майстерень для тих учасників, які обрали гончарство як основний фах.

Найвиразнішим свідченням дієвості такого підходу є особиста історія ветерана Івана Шостака. Втративши зір, він самостійно опанував гончарне ремесло, а згодом долучився до проекту вже в ролі інструктора для інших незрячих побратимів. Такий досвід демонструє потужну трансформацію мистецтва – від інструменту особистої реабілітації до дієвої форми соціальної підтримки та наставництва.

Успішна реалізація індивідуальних траєкторій розвитку заклала підґрунтя для подальшої інституціоналізації та розширення географії ініціативи. Етап масштабування проекту у 2026 році характеризується такими системними змінами:

- юридичне закріплення статусу ініціативи через реєстрацію громадської організації та однойменної торгової марки «Гончарство в темряві»;
- розбудова партнерської мережі з локальними мистецькими осередками, зокрема гончарними майстернями «ХАОС» (м. Вінниця),

«Glaze Bar» (м. Одеса) та майстернею Сергія Івашкова (м. Шептицький, Львівська обл.);

– упровадження механізмів професійної інклюзії, що передбачають сприяння у комерціалізації виробів учасників і стимулювання подальшого зростання їхньої фахової кваліфікації.

Утім, за зовнішніми показниками соціальної та професійної адаптації стоїть глибинна психологічна трансформація, зумовлена специфікою власне процесу творчості. В умовах сенсорного обмеження людина починає глибше концентруватися на власних відчуттях, формі предмета та безпосередньому фізичному контакті з глиною. Такий досвід дозволяє по-новому усвідомити цінність дотику, вимушеного сповільнення та граничної внутрішньої концентрації, що є фундаментальним для успішної арттерапевтичної практики.

Терапевтичний потенціал такого стану безпосередньо реалізується через фізико-механічні властивості сировини. У контексті арттерапії глина є тим матеріалом, що допомагає людині трансформувати внутрішні переживання у фізичну форму. Пластичність матеріалу дає можливість без страху помилки змінювати об'єкт, руйнувати та створювати його заново. Завдяки цій варіативності кераміка стає ефективним інструментом у роботі з людьми, які мають травматичний досвід, прояви емоційного виснаження або наслідки гострого стресу. Крім психоемоційного розвантаження, систематична робота з глиною стимулює розвиток дрібної моторики, активізує сенсорне сприйняття та сприяє формуванню образного мислення.

Вихід за межі суто терапевтичного впливу відкриває перед керамікою нові обрії, де вона постає перспективним напрямом професійної реалізації молодих митців. У сучасних умовах мистецька майстерня трансформується з локального місця виробництва авторських виробів у багатофункціональний простір, що забезпечує синергію мистецтва, освіти та соціально-інклюзивної діяльності.

Ця багатофункціональність стає фундаментом для побудови індивідуальних творчих стратегій, оскільки значна частина молодих керамістів сьогодні орієнтується на створення власних брендів з впізнаваною візуальною мовою та концептуальною складовою. Зростання попиту на авторську кераміку зумовлене не лише унікальністю ручної праці, а й запитом сучасного суспільства на індивідуалізацію побутового середовища. У цьому контексті визначальну роль відіграє динамічний розвиток локальних креативних індустрій та популяризація малого мистецького підприємництва як форми культурного самовираження.

Паралельно з комерційним та індивідуально-творчим розвитком, сучасні майстерні все частіше перебирають на себе вагому освітню функцію. Проведення тематичних майстер-класів, творчих зустрічей та функціонування відкритих студій не лише сприяють популяризації

ремесла серед різних вікових категорій, а й трансформують мистецтво у доступний інструмент комунікації та творчої взаємодії між поколіннями.

Проте найвищим щаблем розвитку сучасної керамічної студії стає її соціальна орієнтованість. Сьогодні спостерігається стійка тенденція до залучення інклюзивних груп, ветеранів та осіб з психотравматичним досвідом до активної творчої діяльності. У такому дискурсі кераміка остаточно утверджується як інструмент соціальної інтеграції та реабілітаційної підтримки, а постає митця трансформується з вузькопрофільного автора виробів у фасилітатора та організатора цілісного культурно-терапевтичного середовища.

Комплексний аналіз зазначених процесів дає підстави стверджувати, що сучасне гончарство постає багатограним явищем, у якому органічно поєднуються традиційне ремесло, мистецька практика, інноваційна освіта та арттерапевтичний підхід. У такому форматі кераміка виконує фундаментальну культурну функцію, забезпечуючи не лише збереження національної спадщини, а й релевантну адаптацію традицій до динамічного суспільного контексту.

Поряд з культурною цінністю, цей вид мистецтва відкриває широкі перспективи для професійної самореалізації молоді, стимулюючи розвиток малого мистецького підприємництва та актуалізацію нових соціокультурних ініціатив. Високий арттерапевтичний потенціал гончарства переконливо доводить, що ремесло є не лише засобом створення матеріальних об'єктів, а й потужним інструментом психологічної регенерації та соціальної солідарності.

Узагальнюючи викладене, можна зробити висновок, що системна підтримка та популяризація керамічного мистецтва є стратегічно важливою складовою сучасної культурної та освітньої політики. Адже саме через подібні синтетичні практики формується живий, неперервний зв'язок між етнокультурною традицією, особистістю та сучасним мистецьким середовищем.

МУЖИКОВА ЄЛИЗАВЕТА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ФІРМОВОГО СТИЛЮ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ (НА ПРИКЛАДІ БРЕНДУ ПАРФУМІВ «VESPERA»)

У сучасній мистецькій освіті особливого значення набуває поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю студентів. Одним із ефективних напрямів такого поєднання є розробка фірмового стилю реальних або навчально-проектних брендів. Формування візуальної

айдентики дозволяє не лише засвоїти базові принципи графічного дизайну, а й розвинути креативне мислення та проєкту компетентність.

Питання графічного дизайну як засобу творчої самореалізації та професійної підготовки розглядаються у працях сучасних науковців. Зокрема, підкреслюється значення цифрових технологій у розвитку креативності (Андрощук І. В., Андрощук І. П., Борейко Н. Ю., Марченко А. А., Паньок Т. В., Петрова І. В., Піддубна О. М., Полякова О. О., Силаєва А. В., Овчаренко О. А., Усатенко В. М. та ін.) [1; 3], а також роль етнокультурних та традиційних мотивів у формуванні сучасної айдентики, використанню цифрового етнодизайну у фаховій підготовці майбутніх дизайнерів (Антонович Є. А., Коновалова О. В., Колесник Н. Є., Колосніченко М. В., Мешко А. М., Руденченко А. А., Орленко О. С., Пасько О. М., Самборська О. В., Тименко В. П., Титаренко В. П., Чирчик С. В. та ін.) [2; 4; 5].

Метою дослідження є аналіз теоретичних і практичних аспектів розробки фірмового стилю в мистецькій освіті та визначення особливостей формування айдентики парфумерного бренду «Vespera».

Фірмовий стиль є системою візуальних елементів, що формують цілісний образ бренду та забезпечують його впізнаваність. До основних компонентів належать логотип, кольорова палітра, типографіка, графічні елементи та дизайн пакування. У мистецькій освіті вивчення цих елементів сприяє формуванню у студентів системного розуміння візуальної комунікації. Важливим теоретичним аспектом є також розуміння айдентики як носія смислів. Вона відображає не лише естетичні характеристики, а й концептуальну ідею бренду, його цінності та емоційне позиціонування.

У ході дослідження нами було передбачено продемонструвати практичні аспекти розробки айдентики бренду «Vespera». У створеному авторському дизайн-проєкті передбачено послідовну технологію реалізацію етапів створення фірмового стилю парфумерного бренду «Vespera».

На першому етапі здійснено формування концепції бренду, яка базується на ідеї елегантності, загадковості та вечірньої естетики (що відображено в назві «Vespera»).

У другий етап включено розробку логотипу, який виконує функцію основного ідентифікатора бренду. Він має бути лаконічним, естетично вивіреним і придатним до масштабування.

Третім етапом передбачено формування кольорової палітри. Для парфумерного бренду доцільним є використання глибоких, насичених або пастельних відтінків, що асоціюються з розкішшю, чуттєвістю та витонченістю.

Четвертий етап – дизайн пакування, який є ключовим елементом взаємодії споживача з брендом. У випадку «Vespera» пакування виконує не лише утилітарну, а й естетично-комунікативну функцію, формуючи перше враження про продукт.

У процесі реалізації проєкту активно застосовуються цифрові технології: векторна графіка, 3D-візуалізація та графічні редактори, що дозволяють створювати точні та естетично виразні дизайн-рішення.

Отже, розробка фірмового стилю в мистецькій освіті є важливим інструментом поєднання теоретичних знань і практичних навичок здобувачів освіти. Проєктування айдентики парфумерного бренду «Vespera» демонструє ефективність інтеграції концептуального мислення та цифрових технологій у навчальному процесі. Такий підхід сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх дизайнерів, розвитку творчого потенціалу та розумінню сучасних тенденцій у графічному дизайні.

Література

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П., Борейко Н. Ю., Полякова О. О., Уса-тенко В. М. (2025). Формування професійної компетентності майбутніх педагогів у цифровому середовищі. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Управління та адміністрування. Право. Економіка. Психологія. Педагогіка*, 6(46), 816–828. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6\(46\)-816-828](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-6(46)-816-828)

2. Колесник, Н. Є. (2026). Від орнаменту до айдентики: трансформація народних мотивів у сучасному українському дизайні // *Український мистецтвознавчий дискурс*. 1. 154–160. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2026.1.17>

3. Паньок, Т. (2025). Етнодизайн у системі сучасної дизайн-освіти: український та світовий досвід (на прикладі Китаю) // *Педагогічна академія: наукові записки*. 22. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17156247>.

4. Піддубна, О. М., Марченко, А. А., Силаєва, А. В., Овчаренко, О. А., Петрова І. В. (2025). Сучасний графічний дизайн як засіб прояву творчості особистості. *Вісник науки та освіти*. 10 (40). 2996–3010. URL: <https://surl.li/qjsekq>.

5. Мешко, А. М., Руденченко, А. А., Орленко, О. С. (2025). Фахова підготовка здобувачів вищої освіти засобами цифрового етнодизайну *Суспільство та національні інтереси* 10(2). 257–265. URL: <https://surl.lu/cjuszv>

ПРОХОРЧУК АННА

*Житомирський державний університет імені Івана Франка (м. Житомир)
Науковий керівник – к-т. пед. наук, доц. Колесник Наталія*

ВІЗУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО ІМІДЖУ

У сучасному інформаційному суспільстві соціальні мережі стали основною платформою формування громадської думки та популяризації туристичних напрямів. Конкуренція між туристичними брендами постійно зростає, тому важливого значення набуває якісний візуальний контент, який здатний швидко привернути увагу користувача та сформувати позитивне емоційне враження.

Актуальним питанням сучасної туристичної політики є забезпечення балансу між економічними вигодами від розвитку туризму та сталим управлінням туристичними потоками, особливо в умовах глобальних кризових явищ, зокрема війни, яка істотно трансформує світовий туристичний ландшафт [4, с. 73].

Питання візуальної комунікації активно досліджуються у сфері графічного дизайну, маркетингу та цифрових медіа. Науковці відзначають, що саме візуальні образи є найбільш ефективним засобом впливу на аудиторію в умовах надлишку інформації. Особливу увагу приділено ролі Instagram, Facebook та інших платформ у просуванні туристичних послуг.

Метою нашого дослідження є визначення ролі візуальної комунікації в соціальних мережах у формуванні сучасного туристичного іміджу та виявлення ефективних засобів графічного дизайну для його підсилення.

Візуальна комунікація в соціальних мережах є багатокомпонентною системою графічних, фотографічних та мультимедійних елементів, що забезпечують передачу інформації та формують емоційно-образне сприйняття туристичного продукту. У цьому контексті ключову роль відіграє поєднання композиційних рішень, колористики, типографіки та загального стилістичного підходу, які визначають цілісність і впізнаваність візуального контенту.

Особливого значення набуває композиція як засіб організації візуального простору, що сприяє акцентуванню уваги на ключових елементах повідомлення. Колір виступає потужним емоційним інструментом, здатним формувати настрій, асоціації та підсилити загальне сприйняття туристичної дестинації. Типографіка забезпечує не лише інформативність, але й естетичну виразність текстової складової контенту, інтегруючи її у загальну візуальну систему.

Стиль та ритм зображення формують єдину візуальну мову бренду, що дозволяє створювати послідовні та впізнавані комунікаційні повідомлення. Завдяки цьому візуальний контент у соціальних мережах стає не лише засобом інформування, але й інструментом емоційного впливу, що сприяє формуванню позитивного туристичного іміджу та підвищенню зацікавленості аудиторії.

Ефективний туристичний контент базується на створенні впізнаваного візуального стилю, який відображає унікальність дестинації. Важливу роль відіграє сторітелінг, коли кожне зображення або серія постів формує цілісну історію подорожі.

Долинська О., Шоробура І., Гільберг Т. розглядають роль цифрового маркетингу у просуванні туристичних послуг в умовах глобальної цифрової трансформації, визначають його ключові інструменти та вплив

на поведінку споживачів, зокрема через SEO/SEM, SMM, контент-маркетинг та інші цифрові канали. У статті «Цифровий маркетинг у просуванні туристичних послуг» вчені зазначають, що цифрові технології забезпечують персоналізацію пропозицій і підвищують конкурентоспроможність туристичних підприємств, а також сприяють формуванню позитивного іміджу дестинацій на міжнародному ринку попри наявні проблеми впровадження в Україні [1].

У науковій праці Колесник Н., Піддубної О., Поліщук О., Шостачук Т., Бреславської Г. «Цифрове мистецтво у формуванні художнього образу» досліджено роль цифрового мистецтва у формуванні художнього образу в сучасному дизайні, що має важливе значення для розвитку візуальної комунікації в соціальних мережах. Автори підкреслюють, що цифрові технології розширюють можливості створення виразного візуального контенту, який сприяє ефективному формуванню сучасного туристичного іміджу [3, с. 130].

Варто зазначити, що візуальна комунікація в соціальних мережах реалізується через різні цифрові платформи, серед яких найпоширенішими є Instagram, Facebook, TikTok, YouTube, Pinterest, а також месенджери з функціями контент-поширення, такі як Telegram. Кожна з цих платформ має власну специфіку подачі візуального контенту, що впливає на способи його проектування та сприйняття аудиторією.

Дослідження показують, що туристи у процесі вибору активно використовують різні джерела цифрової інформації, серед яких провідне місце займають соціальні мережі, блоги, відеоконтент та онлайн-платформи. Саме ці канали стають основою формування туристичних рішень та уявлень про дестинації. Ефективне просування туристичних послуг у цифровому середовищі забезпечується за допомогою інструментів цифрового маркетингу, зокрема SMM, SEO, SEM, контент-маркетингу, e-mail розсилки, мобільних додатків, онлайн-реклами та краудсорсингових платформ. У комплексі ці засоби формують цілісну систему цифрової комунікації з потенційним туристом [4, с. 74-75].

У аспекті нашої проблеми Колесник Н., Прохорчук А. розглянуто інтеграцію образотворчих і декоративних принципів у створенні візуального контенту туристичних брендів для соціальних мереж. Встановлено, що поєднання цих підходів підвищує естетичну виразність цифрових матеріалів і сприяє формуванню цілісного та впізнаваного туристичного іміджу в соціальних мережах, що посилює ефективність візуальної комунікації в сучасному цифровому середовищі [2, с. 101].

Соціальні мережі дозволяють не лише демонструвати візуальний контент, а й взаємодіяти з аудиторією, що посилює довіру до бренду та стимулює туристичний інтерес.

Отже, візуальна комунікація є одним із найефективніших інструментів формування сучасного туристичного іміджу. Якісний дизайн контенту у соціальних мережах сприяє підвищенню впізнаваності туристичних брендів, формуванню позитивного емоційного образу та залученню нової аудиторії. Подальший розвиток цього напрямку пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій та інтеграцією мультимедійних форматів у візуальний контент.

Література

1. Долинська О., Шоробура І., Гільберг Т. Цифровий маркетинг у просуванні туристичних послуг // *Економіка та суспільство*. 2025. URL: <https://surl.lt/gimnat>
2. Колесник Н. Є., Прохорчук А. Д. Інтеграція образотворчих і декоративних принципів у візуальному контенті туристичних брендів для соцмереж. Мистецтво та освіта XXI століття: тенденції, проблеми, перспективи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конференції, 30 жовтня 2025 р. Полтава : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2026. С. 100-103. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46992/>
3. Kolesnyk N., Piddubna O., Polishchuk O., Shostachuk T., Breslavska H. Digital art in designing an artistic image / AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. – 2022. – Vol. 12, № 2. – P. 128–133. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/36188/>
4. Tarasiuk H. et al. Digital marketing in tourism: the role of social media and online platforms in shaping tourist flows. 2025. URL: <https://surl.li/rodfoy>

РЕДЬКА АНГЕЛІНА

*Київський столичний університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)
Науковий керівник – канд. пед.наук, доц. Бровченко Анатолій*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВЕБДИЗАЙНІ

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій вебдизайн зазнає суттєвих трансформацій під впливом штучного інтелекту (ШІ). Інтеграція ШІ у сферу дизайну не лише розширює можливості створення вебресурсів, але й формує нові виклики, пов'язані з етикою, креативністю та роллю людини в процесі проектування. В даний час штучний інтелект виступає не лише як допоміжний інструмент, але і як активний учасник творчого процесу, що змінює традиційні підходи до вебдизайну та потребує переосмислення його ролі та перспектив подальшого використання.

Штучний інтелект здатен автоматизувати значну кількість рутинних завдань, зокрема обробку зображень, підбір кольорових рішень, створення макетів та інші повторювані процеси. Це, своєю чергою, може призвести до зменшення попиту на окремі спеціалізації дизайнерів, особливо тих, чия діяльність пов'язана з технічним викона-

нням типових операцій. [1] Наприклад, інструменти на основі ШІ, такі як Adobe Sensei, можуть автоматично виправляти зображення, обирати кольорові схеми, генерувати шаблони та навіть створювати анімації, що дозволяє дизайнерам зосередитися на більш креативних і стратегічних аспектах проєктів [4]. Водночас це відкриває нові можливості для підвищення продуктивності праці та якості кінцевого продукту.

Однією з ключових проблем є трансформація ролі дизайнера, який поступово переходить від безпосереднього виконавця до куратора та стратегічного мислителя у вирішенні поставлених завдань. Використання систем ШІ оптимізує процес створення дизайну, однак формує певну залежність від технологій і може знижувати рівень авторського контролю над результатом [2]. Така трансформація вимагає від фахівців нових компетентностей, зокрема розуміння принципів роботи алгоритмів за якими працює ШІ, критичного аналізу згенерованого контенту та вміння ефективно формулювати запити до систем. Тому разом із розширенням можливостей дизайнера, змінюється і його роль в творчому процесі. Вона зміщується від технічного виконання до рівня стратегічного керівника: робота з промптами, аналіз релевантності згенерованих рішень, формування етичних і стилістичних рамок стають такими ж важливими, як композиція чи типографіка. Саме дизайнер відповідає за те, щоб автоматизовані інструменти не замінили глибину задуму і всієї роботи. [3]

Додатково постає проблема відповідальності за помилки або некоректні рішення, згенеровані ШІ. Якщо автоматизована система створює дизайн, який порушує авторські права або етичні норми, не завжди зрозуміло, хто несе відповідальність: розробник алгоритму, користувач, який використовує систему, чи компанія, яка впроваджує ці рішення. Вирішення цього питання вимагає розробки нових юридичних та етичних меж, які б регулювали використання ШІ у креативних індустріях [5]. Це підкреслює необхідність міждисциплінарного підходу до впровадження ШІ, що поєднує технологічні, правові та гуманітарні аспекти.

Окремої уваги потребує розгляд питання користувацького досвіду в умовах використання штучного інтелекту. ШІ-інструменти часто не враховують емпатійний аспект проєктування, що може призводити до формування рішень, які є технічно ефективними, але недостатньо орієнтованими на реальні потреби користувачів [5]. У результаті інтерфейси можуть втрачати інтуїтивність та адаптивність до різних контекстів використання. У цьому контексті роль вебдизайнера в проєктуванні, з використанням ШІ є надзвичайно важливою, оскільки він працює з користувацьким досвідом. Саме дизайнер досліджує поведінку аудиторії, аналізує її потреби, очікування та сценарії взаємодії з продуктом, формуючи логіку інтерфейсу таким чином, щоб він був інтуїтивно зро-

зумілим, доступним і зручним у використанні. Цей процес передбачає не лише аналіз даних, а й глибоку інтерпретацію людського досвіду, емоцій і контексту, що виходить за межі можливостей сучасних ШС-систем. І це є одним із найважливіших факторів, який, на даному етапі розвитку ШС, не дає йому можливості підмінити всі функції дизайнера.

Отже, в нас час, попри стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту та їх активне впровадження у сферу вебдизайну, повна заміна фахівців цієї галузі штучним інтелектом залишається малоімовірною. ШС ефективно виконує автоматизовані та аналітичні завдання, однак не здатен повною мірою відтворити креативне мислення, емпатійне розуміння користувача та врахування культурного контексту, що є ключовими складовими дизайнерської діяльності.

Література

1. Парфило А. (2024) *Вплив штучного інтелекту на майбутнє дизайнерських професій: Виклики та можливості*. *Desing&Visual art creativity*, 3, С. 16-20. doi:10.5281/zenodo.14577825
2. Рогова, М. О., & Скиба, В. М. (2024). *Ефективність використання систем штучного інтелекту при проектуванні вебпродуктів*. *Технологія і техніка друкарства*, 4(86), 126–136. doi:10.20535/2077-7264.4(86).2024.317413
3. Тарасов А. (2025) *Штучний інтелект у створенні візуального контенту веб-дизайну та трансформація дизайнерських практик*. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 94(2), С. 214-218. doi:10.24919/2308-4863/94-2-30
4. Adobe. (2024). *Adobe Sensei: The intelligent layer of the Adobe Experience Platform*. URL: <https://www.adobe.com/sensei.html>
5. Binns, R., Van Kleek, M., Veale, M., Lyngs, U., Zhao, J., & Shadbolt, N. (2018). "It's reducing a human being to a percentage": *Perceptions of justice in algorithmic decisions*. In *Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '18)* (pp. 1–14). doi:10.1145/3173574.3173951

СИЛЕНОК ЯНА

*Київський університет імені Бориса Грінченка (м. Київ)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Бровченко Анатолій*

МОЖЛИВОСТІ ВПЛИВУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ХУДОЖНИКА

У сучасному світі швидкого розвитку технологій, штучний інтелект (ШІ) дедалі активніше проникає в різні сфери життя людини: від роботи та навчання до повсякденних питань. Ще кілька років тому складно було уявити існування подібного, а зараз користування ШІ стало звичайною та буденною справою. І якщо раніше художник виношував задум та втілював його на полотні або в матеріалі, то сьогодні,

використання ним генератор зображень, дозволяє пришвидшити визрівання його задуму, варіюючи можливі рішення.

Це породжує питання: чи може штучний інтелект у майбутньому замінити художника, чи він залишається лише допоміжним інструментом у руках митця, враховуючи сучасні тенденції в мистецтві та його сприйнятті суспільством.

Актуальність цієї теми зумовлена не лише стрімким розвитком цифрових технологій, особливо штучного інтелекту, але й змінами у самому мистецтві та його сприйнятті.

Метою дослідження є виявлення можливостей штучного інтелекту, при його використанні художником у своїй професійній діяльності в наш час та можливості заміни його ШІ в майбутньому.

З розвитком цифрових технологій вони стають невід'ємною складовою мистецької практики. Особливо це проявляється у використанні штучного інтелекту для створення візуальних образів та пошуку композиційних рішень. Водночас, важливо зазначити, що, за визначенням фахівців, штучний інтелект не створює ідеї у повноцінному розумінні цього поняття, а працює шляхом комбінування вже наявної візуальної інформації.

Штучний інтелект – це комп'ютерні системи, здатні виконувати завдання, що зазвичай потребують людського інтелекту, зокрема розпізнавання образів, обробку мови та створення візуального контенту. Однак принцип його роботи суттєво відрізняється від людської творчості.

Дослідження показують, що сучасні моделі штучного інтелекту не створюють образи на основі власного задуму чи досвіду, а працюють шляхом аналізу великої кількості зображень, які вже існують у мережі. На основі цього вони формують нові варіанти відповідно до заданого запиту. Наприклад, у роботі Denoising Diffusion Probabilistic Models пояснюється, що такі системи відтворюють зображення, спираючись на закономірності в даних, а в дослідженні Generative Adversarial Networks описано, як штучний інтелект навчається створювати нові зображення на основі вже існуючих. Тобто фактично він не творить нове, як це робить художник, а видозмінює, комбінує вже наявну інформацію.

Порівнюючи твори художників та зображення, створені штучним інтелектом за однією і тією ж ідеєю, можна зробити висновок, що між ними існують принципові відмінності. Митець створює роботу, спираючись не лише на технічні навички, досвід, а й на власні переживання, світогляд і цінності, які він прагне передати. Кожен твір є самовираженням, що відображає внутрішній стан автора. Наприклад, у живописі автор може свідомо спотворювати форму, змінювати колір або порушувати пропорції для передачі власного настрою чи світобачення.

Але штучний інтелект не має власного досвіду чи світогляду, а оперує інформацією, яку він знайшов, тому його результати є узагальненими. Він може точно відтворювати стиль або створювати естетично привабливі зображення, однак у них часто відсутня глибина авторського задуму. Це проявляється в тому, що такі зображення можуть виглядати технічно досконало, але не містити чітко вираженого смислового центру або індивідуальної ідеї.

Водночас він має очевидні переваги: швидкість, здатність генерувати велику кількість варіантів виконання завдань та працювати з різними стилями одночасно. Наприклад, за короткий час він може створити десятки варіантів композиції, що значно пришвидшує процес пошуку ідей.

Тому штучний інтелект, на даному етапі його розвитку, потенційно може викликати занепокоєння серед художників та інших творчих професій, щодо виконання ним частини завдань їхньої професійної діяльності, оскільки вони можуть виконуватися швидше за допомогою алгоритмів. Водночас, штучний інтелект слід розглядати як допоміжний інструмент у виконанні професійних завдань художником, коли він може використовуватися для швидкого створення варіантів зображення, пошуку композиційних рішень або в експериментуванні зі стилістикою, але не в творенні смислів та нових концептів.

Отже, штучний інтелект впливає на результати діяльності художника, допомагаючи в прискоренні формування ідеї твору та в частині швидкого виконання технічних моментів в роботі над твором. Він відкриває нові можливості та спрощує окремі етапи роботи.

Проте штучний інтелект не здатен повністю замінити художника, оскільки не має власного досвіду, емоцій, переживань, що формують смисли, котрі художник доносить до глядача через свої роботи. Його роль полягає лише у допомозі та розширенні можливостей художника, а не у повній заміні митця.

Література

1. Artificial intelligence and human creativity. (2024). *Taylor & Francis*. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10400419.2024.2378264>
2. Goodfellow, I., et al. (2014). *Generative adversarial networks*. URL: <https://arxiv.org/abs/1406.2661>
3. Ho, J., Jain, A., & Abbeel, P. (2020). *Denosing diffusion probabilistic models*. URL: <https://arxiv.org/abs/2006.11239>
4. Волинець, В. (2023). Вплив штучного інтелекту на сучасне мистецтво: можливості та виклики. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, 6(1), 21–31. URL: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283933>
5. Штучний інтелект не замінює людську творчість, а підсилює її. URL: <https://surl.lu/wosclf>

ФРИГА КАРІНА

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Марушак Оксана

**ЕВОЛЮЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИКРАС ВІД МАГІЧНОГО
ОБЕРЕГА ДО МАНІФЕСТУ САМОВИРАЖЕННЯ**

Ювелірне мистецтво є одним з найдавніших способів репрезентації людської ідентичності, що виникло задовго до появи писемності. Протягом тисячоліть функції прикрас зазнавали суттєвих трансформацій – від суто прагматичних і магічних до естетичних та концептуальних. Дослідження еволюції цих об'єктів дозволяє простежити не лише розвиток технологій обробки матеріалів, а й зміни у суспільній ієрархії, релігійних поглядах і психології самосприйняття людини. Актуальність цієї теми зумовлена сучасним переосмисленням ролі прикраси як інструменту соціального маніфесту та етичного вибору.

На ранніх етапах розвитку людства прикраса не виконувала естетичної функції в сучасному розумінні, а слугувала специфічною «духовною бронєю». Використання зубів хижаків (рис. 1), мушель і каміння мало на меті створення апотропеїчного захисту – оберега, що покликаний захистити власника від метафізичних загроз або забезпечити прихильність природних сил. У цьому контексті носіння ікла вбитого звіра інтерпретувалося як акт симпатичної магії, спрямований на привласнення вітальної сили та якостей хижака. Водночас, як зазначає Г. Врочинська (2018), прикраси стали першими візуальними маркерами соціальної диференціації, дозволяючи наочно ідентифікувати статус вождя, мисливця чи шамана в межах племінної структури.

Рис. 1. Архаїчне намисто-амулет з іклів хижих тварин

Рис. 2. Ювелірні вироби Стародавнього Єгипту

Відкриття металів і вдосконалення методів їх обробки в епоху Стародавніх цивілізацій призвели до ускладнення семантики ювелірних виробів (Hesse, 2007). У Стародавньому Єгипті золото набуло статусу сакрального матеріалу – «плоті богів», що було тісно пов'язано з культом вічного життя (рис. 2). Розвиток технологій інкрустації та створення скляної пасти свідчив про перехід від випадкових знахідок до цілеспрямованого художнього виробництва. Антична доба, зокрема досвід Стародавньої Греції, привнесла в ювелірну справу витонченість ліній та складні техніки, такі як філігрань (рис. 3). Натомість Римська імперія дала прикрасам прагматичного виміру, впровадивши моду на персні-печатки, які виконували роль юридичного інструмента для завірення документів, остаточно закріпивши за прикрасою функцію соціального індикатора.

Середньовічний період характеризувався певним дуалізмом, зокрема, з одного боку, християнська парадигма стримувала прагнення до надмірної розкоші, з іншого – прикраси стали невід'ємним елементом літургійного життя та релігійних обрядів. Ситуація докорінно змінилася в епоху Ренесансу, коли антропоцентризм знову вивів людину в центр світобудови (Hesse, 2007). Співпраця ювелірів з видатними художниками сприяла створенню багатокомпонентних підвісок з алегоричними сюжетами, що свідчило про інтелектуалізацію дизайну. Саме в цей час формуються професійні цехи майстрів і закладаються основи приватного колекціонування, що сприяло виокремленню ювелірної справи у самостійну галузь мистецтва.

Рис. 3. Ювелірне мистецтво Стародавньої Греції

Рис. 4. Естетика Арт-нуво у виробках Рене Лаліка

Промислова революція XIX–XX ст. радикально змінила доступність прикрас, запровадивши механізоване виробництво. Це призвело до демократизації дизайну, де прикраса перестала бути виключним привілеєм аристократії (Hesse, 2007). Важливим етапом став період Модерну (Арт-нуво), коли майстри на кшталт Рене Лаліка змістили акцент з вартості сировини на художню цінність виробу, використовуючи напівдорогоцінне каміння та органічні матеріали (рис. 4). Подальша деконструкція традиційних уявлень відбулася завдяки діяльності Коко Шанель, яка

легітимізувала біжутерію (рис. 5). Поєднання дорогоцінних каменів з штучними матеріалами ознаменувало завершення епохи, де прикраса розглядалася виключно як об'єкт накопичення капіталу.

На сучасному етапі ювелірна сфера інтегрує передові технології, такі як 3D-друк та алгоритмічне проектування, що дозволяє реалізувати форми (рис. 6), недоступні для традиційного ручного виготовлення (Zhang et al., 2024). Водночас спостерігається зростання етичної свідомості споживачів, що проявляється у попиті на лабораторні діаманти та рецикльовані метали. Сучасна прикраса трансформується у концептуальний маніфест – вона транслює політичні погляди, екологічну позицію або особисту наративну історію власника, де естетична складова підпорядковується ідеї самовираження.

Рис. 5. Деконструкція ювелірних канонів у дизайні Коко Шанель

Рис. 6. Алгоритмічне проектування та 3D-друк у сучасному ювелірному мистецтві

Підсумовуючи еволюційний шлях ювелірних виробів, можна констатувати певну циклічність розвитку. Пройшовши через етапи магічного захисту, демонстрації влади та накопичення багатства, людство у XXI ст. повернулося до сприйняття прикраси як особистого талісмана. Сучасна трансформація галузі свідчить про остаточне розмивання меж між матеріальною цінністю та художнім змістом. Сьогодні ювелірний виріб є не стільки фінансовим активом, а й інструментом комунікації та засобом маніфестації індивідуальної ідентичності в глобалізованому світі.

Література

1. Врочинська, Г. (2018). Освоєння та відтворення художніх традицій українських народних жіночих прикрас у творчості сучасних митців. *Народознавчі зошити*, (1), 242-253. URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2018-1/29.pdf>
2. Hesse, R. W. (2007). *Jewelrymaking through history: An encyclopedia*. Greenwood Press. URL: <https://doi.org/10.5040/9798400674211>
3. Zhang, G., Wang, J., Li, J., Zhou, X., & Zhou, Y. (2024). Research on Key Technologies of Jewelry Design and Manufacturing Based on 3D Printing Technology. *Coatings*, 14(6), 701. URL: <https://doi.org/10.3390/coatings14060701>

ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ І ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МАТЕРІАЛІВ

ЖЕРЕБЕЦЬКИЙ МАКСИМ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Олійник Галина*

ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО ДИЗАЙНУ В СУЧАСНОМУ ГРОМАДСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Сучасний етап розвитку дизайну громадського простору характеризується активним впровадженням «Phygital»-технологій, що стирають межі між фізичним та цифровим просторами. У контексті гуманізації інтер'єрів громадських закладів особливої ваги набуває пошук засобів, які б не лише виконували естетичну функцію, а й активно взаємодіяли з людиною. Системи інтерактивної проєкції, зокрема технологія «інтерактивної підлоги», є одним із найбільш перспективних інструментів створення такого адаптивного середовища, що трансформує статичну поверхню у динамічне реабілітаційне, розважальне та навчальне середовище.

Традиційні підходи до облаштування ігрових та навчальних зон часто не враховують потреби у швидкій трансформації функцій простору та вимоги універсального середовища. Використання статичних меблів чи обладнання обмежує сценарії використання громадського простору. Натомість інтерактивні системи дозволяють миттєво перетворювати підлогу чи поверхню столу на мультимедійний тренажер, ігровий майданчик або інструмент реабілітації.

Технологія інтерактивної проєкції базується на принципах комп'ютерного проєктування та цифрової обробки зображення в реальному часі. На відміну від стандартних мультимедійних рішень, інтерактивна підлога є апаратно-програмним комплексом, конструкція якого забезпечує безперебійну роботу в умовах створення універсального громадського середовища.

Основними конструктивними елементами інтерактивної системи є:

– *Мультимедійний проєктор*. Це ключовий вузол, що відповідає за формування візуального контенту на горизонтальній поверхні. У сучасних системах використовуються проєктори з високою інтенсивністю світлового потоку (від 3000 ANSI-люмен), що дозволяє експлуатувати систему в освітлених приміщеннях без втрати якості зображення. Використання короткофокусних лінз дозволяє розташовувати пристрій на невеликій відстані від підлоги, зберігаючи велику площу проєкції.

– *Обчислювальний блок (вбудований комп'ютер)*. Компактний ПК інтегрований безпосередньо в корпус системи. Його завданням є керування програмним забезпеченням, обробка даних від датчиків та синхронізація візуальних ефектів з рухами користувача. Висока швидкість процесора мінімізує затримку між фізичною дією людини та реакцією проєкції, що створює ефект інтерактивного середовища.

– *Система оптичних датчиків (сенсорів) руху*. Це інтелектуальний центр системи. Зазвичай використовуються інфрачервоні камери або 3D-сенсори, які сканують простір перед проєкцією. Вони фіксують координати дотику, швидкість руху та кількість користувачів одночасно. Оскільки датчики реагують на інфрачервоний спектр, система залишається стабільною навіть при зміні загального освітлення інтер'єру.

– *Система дистанційного керування*. Наявність пульта або бездротового інтерфейсу дозволяє оперативню перемикати режими роботи (наприклад, перехід від освітнього до розважального пакету) та здійснювати калібрування сенсорів під конкретні умови приміщення.

Сучасні датчики та потужні проєктори дозволяють обладнанню стабільно працювати у світлих приміщеннях при денному світлі, не потребуючи повного затемнення вікон. Для досягнення максимальної якості зображення рекомендовано використовувати світлі однотонні поверхні.

Завдяки інтерактивній проєкції на підлозі створюється враження "реальної магії". Особливий інтерес в цій підлозі належить дітям. Діти занурюються з головою в процес гри і самі того не усвідомлюючи, навчаються новим умінням та активно розвиваються.

Технологічна перевага розглянутої вище комплектації полягає у відсутності потреби у спеціальному підлоговому покритті. Система інтерактивної підлоги проєктує зображення на існуюче покриття (ламінат, лінолеум, світлу плитку), що значно спрощує процес монтажу в готових інтер'єрах. Оскільки всі активні технічні вузли розташовані на стелі або у верхній частині стін, вони захищені від випадкових механічних пошкоджень та вологи, що є критичним фактором для приміщень з великою прохідністю.

Перевагою технології є безпека та ергономічність: користувач взаємодіє виключно зі світловою проєкцією на підлозі або столі, що мінімізує ризик травматизму під час активних дій.

Основні переваги інтерактивної проєкції підлоги є стимуляція активної фізичної діяльності; покращення психоемоційного фону; вчить дітей взаємодіяти в командах; стимуляція психомоторного розвитку; релаксація і розслаблення; навчання відбувається під час ігрової діяльності; велика різноманітність пакетів (освітні, розвиваючі, реабілітаційні, розважальні тощо).

Функціональні напрями застосування:

- освітні заклади: використання спеціалізованих пакетів для розвитку когнітивних навичок та засвоєння навчального матеріалу через гру;
- медична та реабілітаційна сфери: робота з дітьми та дорослими, що мають особливі освітні потреби (інклюзивний дизайн);
- розважальні центри: стимуляція рухової активності та розвиток навичок командної взаємодії.

Таким чином, інтеграція інтерактивних проєкційних систем у структуру сучасного громадського простору є перспективним напрямом розвитку візуального середовища. Навички роботи з подібними інноваціями дозволяють майбутнім дизайнерам створювати антропоцентричні простори, що гармонійно поєднують цифрові можливості з фізичними потребами користувачів.

ЖУРАВЛЬОВ ОЛЕКСАНДР

НТУ «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро)

Науковий керівник – канд. техн. наук, доц. Олішевська Валентина

РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ВИСОКОМІЦНИХ СТАЛЕЙ В АВТОМОБІЛЕБУДУВАННІ

У сучасних умовах розвитку транспортної галузі особливого значення набувають питання підвищення енергоефективності, безпеки та екологічності автомобілів. Посилення вимог до зниження викидів CO₂, зростання вартості палива та необхідність оптимізації маси транспортних засобів стимулюють пошук нових конструкційних матеріалів [2], [4].

Незважаючи на активне впровадження алюмінієвих сплавів і композитів, сталь залишається домінуючим матеріалом у автомобілебудуванні, складаючи значну частку маси автомобіля, наприклад, 40...45% сучасного легкового автомобіля [4]. Це обумовлює актуальність удосконалення її властивостей шляхом створення сучасних високоміцних сталей.

Метою роботи є аналіз еволюції високоміцних сталей, систематизація їх сучасних різновидів та визначення особливостей формування механічних властивостей і сфер застосування в конструкціях автомобілів.

Розвиток сталей підвищеної міцності відображає загальну тенденцію переходу від традиційного легування до керованого формування мікроструктури [3].

На початковому етапі (з 1970-років) розроблялися низьколеговані високоміцні сталі (HSLA), властивості яких забезпечувалися за рахунок твердорозчинного та дисперсійного зміцнення (рис. 1). Подальший розвиток був пов'язаний з впровадженням двофазних сталей (DP), що

мають ферито-мартенситну структуру та характеризуються оптимальним співвідношенням міцності і пластичності.

Важливим напрямом стало застосування захисних покриттів, таких як електрооцинкування (EG), гаряче цинкування (GI) та гальваніт (GA), що підвищують корозійну стійкість сталей і розширюють можливості їх використання в агресивних середовищах [4].

Подальший розвиток матеріалознавства привів до створення сучасних високоміцних сталей нового покоління (AHSS), до яких належать TRIP-, TWIP-, AUST SS- та PHS сталі (рис. 1). Їх особливістю є складна багатофазна структура та використання специфічних механізмів зміцнення [2-4].

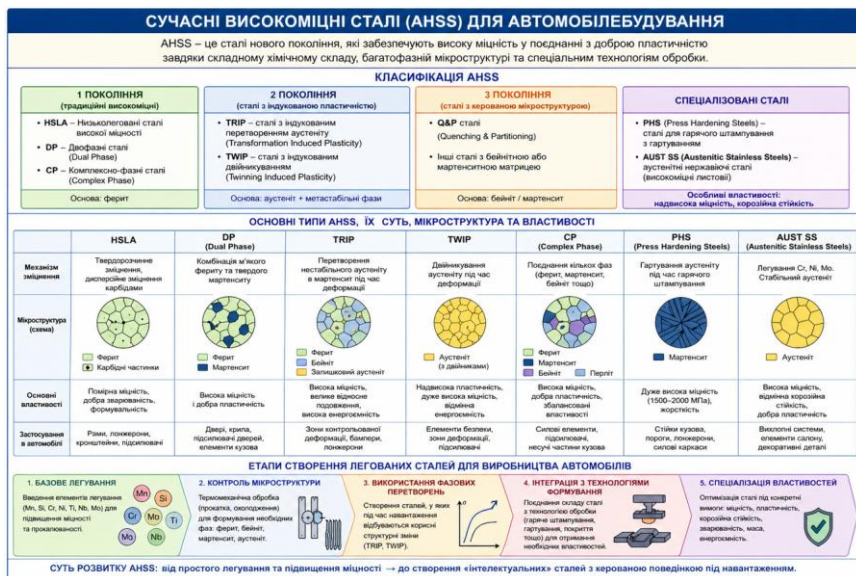

Рис. 1. Класифікація сучасних високоміцних сталей для автомобілебудування

Зокрема, у TRIP-сталях реалізується ефект перетворення залишкового аустеніту в мартенсит під дією навантаження, що забезпечує високу енергоємність деформації. TWIP-сталі характеризуються механізмом дилатометричного аустеніту, який сприяє значному підвищенню пластичності. Аустенітні нержавіючі сталі (AUST SS) забезпечують поєднання міцності та високої корозійної стійкості, тоді як PHS-сталі формують надвисоку міцність завдяки гарячому штампуванню з наступним гартуванням.

Формування високих механічних властивостей сталей досягається завдяки поєднанню декількох механізмів зміцнення, серед яких:

- твердорозчинне зміцнення легуючими елементами;
- дисперсійне зміцнення дрібнодисперсними фазами;
- подрібнення зерна (зернограничне зміцнення);
- утворення мартенситних і бейнітних фаз;
- керовані фазові перетворення під час деформації.

Особливістю сучасного підходу є інтеграція властивостей матеріалу з технологічними процесами виготовлення, що дозволяє отримувати необхідні характеристики безпосередньо під час формування деталей.

Сучасні високоміцні сталі широко застосовуються у виробництві елементів кузова, підсилюючих конструкцій, зон програмованої деформації та елементів пасивної безпеки [1]. Їх використання дозволяє суттєво зменшити масу автомобіля при одночасному підвищенні жорсткості та енергоємності конструкції.

До основних переваг застосування сучасних високоміцних сталей в автомобілебудуванні належать:

- зниження ваги транспортного засобу;
- підвищення рівня пасивної безпеки;
- зменшення витрат паливо-мастильних матеріалів;
- технологічна сумісність із існуючим виробництвом;
- економічна доцільність у порівнянні з альтернативними матеріалами (наприклад, композитами).

Разом із тим, використання високоміцних сталей супроводжується певними труднощами, серед яких:

- зниження пластичності при зростанні міцності;
- складність формування деталей складної геометрії;
- чутливість до режимів термічної та механічної обробки;
- неоднорідність властивостей по об'єму матеріалу;
- підвищена вартість окремих марок сталі.

Сучасні високоміцні сталі є одним із ключових напрямів розвитку матеріалів для автомобілебудування. Їх застосування дозволяє забезпечити оптимальне поєднання міцності, пластичності та безпеки конструкцій при зниженні маси транспортних засобів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані зі створенням сталей Future Opportunity Third Generation of AHSS (сучасних високоміцних сталей третього покоління в майбутньому), удосконаленням їх формуваності, а також впровадженням цифрового моделювання процесів деформації та руйнування.

Література

1. Олішевська, В. Є., Бас, К. М., & Кривда, В. В. (2025). *Основи технології виробництва та ремонту автомобілів. Практикум*. НТУ «ДП». URL: <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/170985>.

2. Олішевська, В. Є., Олішевський, Г. С., & Іванова, Г. П. (2025). Металеві конструкційні матеріали для виробництва і ремонту деталей автомобілів: практика та перспективи. *Наука та прогрес транспорту*, № 3(111), 111–129. URL: <https://doi.org/10.15802/stp2025/341197>.

3. Прокопович, І. В. (2020). *Металознавство*. Екологія.

4. Рудасьов, В. Б., Якубовський, О. М., & Головіна, О. В. (2022). Сучасні тенденції застосування сталей підвищеної міцності в автомобілебудуванні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Технічні науки*, Том 33(72), № 1, 12–18. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-5941/2022.1/03>.

ЛІПКІН ДМИТРО

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Корсхов Артем*

АНАЛІЗ ВПЛИВУ АДИТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (3D-ДРУКУ) НА ВИГОТОВЛЕННЯ АВТОМОБІЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком адитивних технологій та їх активним впровадженням у сучасне автомобілебудування. Умови підвищеної конкуренції, необхідність скорочення виробничих витрат і часу розробки, а також вимоги до індивідуалізації продукції зумовлюють пошук нових підходів до виготовлення деталей і вузлів транспортних засобів. Технології тривимірного друку відкривають можливості для створення складних геометричних форм, оптимізації масогабаритних характеристик та інтеграції функціональних елементів без суттєвого ускладнення виробничого процесу.

Метою дослідження є аналіз технологічних особливостей застосування адитивних методів у виробництві автомобільних компонентів, а також оцінка їх впливу на експлуатаційні характеристики та економічну ефективність виготовлення. У межах дослідження розглядаються основні технології 3D-друку, що використовуються в автомобільній галузі, включаючи селективне лазерне спікання, плавлення металевих порошків лазером та моделювання методом наплавлення розплавленого матеріалу. Особлива увага приділяється аналізу матеріалів, які застосовуються у процесі адитивного виробництва, зокрема полімерів, металевих сплавів та композитів.

Адитивні технології забезпечують принципово новий підхід до формування конструкції автомобільних компонентів. На відміну від традиційних методів обробки, таких як лиття чи механічна обробка, тривимірний друк дозволяє створювати деталі зі складною внутрішньою структурою, включаючи порожнисті елементи, решітчасті конструкції та функціонально-градієнтні матеріали. Це сприяє зниженню маси виробів при збереженні або навіть підвищенні їх міцнісних характеристик.

Зменшення маси транспортного засобу безпосередньо впливає на зниження витрат палива та підвищення енергоефективності, що є особливо важливим у контексті розвитку електромобілів.

Застосування 3D-друку у виробництві автомобільних деталей дозволяє значно скоротити цикл розробки нових моделей. Виготовлення прототипів за допомогою адитивних технологій не потребує створення складної технологічної оснастки, що дає змогу оперативно вносити зміни у конструкцію виробу. Це особливо актуально на етапах проектування та випробувань, коли необхідно швидко оцінити різні варіанти конструктивних рішень. Крім того, можливість виготовлення малосерійних та індивідуалізованих компонентів відкриває нові перспективи для виробництва спеціалізованої техніки та модернізації існуючих транспортних засобів [1].

Важливим аспектом є аналіз матеріалів, що використовуються в адитивному виробництві автомобільних компонентів. Полімерні матеріали, такі як термопласти, широко застосовуються для виготовлення елементів інтер'єру, корпусних деталей та допоміжних вузлів. Металеві матеріали, зокрема алюмінієві та титанові сплави, використовуються для створення відповідальних конструкційних елементів, які працюють під значними механічними навантаженнями. Використання композитних матеріалів дозволяє поєднувати переваги різних типів матеріалів, забезпечуючи високу міцність при малій масі. Разом з тим, існують певні обмеження, пов'язані з анізотропією властивостей матеріалів, що формується в процесі пошарового нанесення, а також із необхідністю додаткової термічної та механічної обробки.

Економічна ефективність застосування адитивних технологій залежить від ряду факторів, серед яких обсяг виробництва, складність геометрії деталі, вартість матеріалів та обладнання. У випадку масового виробництва традиційні технології залишаються більш економічно доцільними. Проте для виготовлення складних, індивідуалізованих або малосерійних виробів адитивні методи демонструють суттєві переваги. Крім того, скорочення кількості технологічних операцій і зменшення відходів матеріалу сприяє підвищенню загальної ефективності виробництва [1].

Окремої уваги заслуговує вплив адитивних технологій на логістику та сервісне обслуговування автомобілів. Використання 3D-друку дозволяє реалізувати концепцію децентралізованого виробництва, коли необхідні запасні частини можуть виготовлятися безпосередньо на місці експлуатації техніки. Це особливо актуально для віддалених регіонів або умов обмеженого доступу до традиційних каналів постачання. Такий підхід дозволяє зменшити час простою техніки та підвищити її готовність до експлуатації [3].

Разом з тим, впровадження адитивних технологій у автомобілебудуванні супроводжується рядом викликів. До них належать необхідність стандартизації процесів, забезпечення стабільності якості продукції, а також розробка методів неруйнівного контролю для оцінки внутрішньої структури виробів. Важливим є також питання сертифікації деталей, виготовлених методом 3D-друку, особливо якщо вони використовуються у відповідальних вузлах транспортних засобів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що адитивні технології мають значний потенціал для трансформації виробничих процесів у автомобільній галузі. Вони забезпечують нові можливості для оптимізації конструкцій, скорочення термінів розробки та підвищення гнучкості виробництва. Разом з тим, їх широке впровадження потребує вирішення низки технічних та організаційних питань, пов'язаних із якістю, надійністю та економічною доцільністю. Подальші дослідження у цій сфері повинні бути спрямовані на вдосконалення матеріалів, технологічних процесів та методів контролю якості, що дозволить розширити сферу застосування адитивних технологій у автомобілебудуванні.

Література

1. Пасічник В. А. (2018). Стан і перспективи адитивного виробництва / В.А. Пасічник // Резание и инструмент в технологических системах : Межд. научн.-техн. сб. Харьков, НТУ «ХПИ». – 2018. – Вып. 89 (101). – С. 134–140 URL: http://library.kpi.kharkov.ua/files/JUR/rez_89_2018.pdf.
2. Design and Engineering Assurance for the Customized Implants Production Using Additive Technologies / V.Pasichnyk, M.Kryvenko, S.Burburska, O.Haluzynskyi // Lecture Notes in Mechanical Engineering. – 2021, pp. 81–94. DOI: 10.1007/978-3-030-77719-7_9
3. Han D. (2020). Recent advances in multi-material additive manufacturing: methods and applications / D.Han, H.Lee // Current Opinion in Chemical Engineering. – 2020. – Vol. 28. – pp. 158–166. DOI: 10.1016/j.coche.2020.03.004.

ЛЯЛЬКА ІЛІЯ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Євген Бохонько*

ТЕХНОЛОГІЇ СЕЗОННОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АВТОМОБІЛІВ

Сучасний автомобіль є складною технічною системою, працездатність якої залежить не лише від конструктивної досконалості вузлів і агрегатів, а й від якості організації технологічних процесів технічного обслуговування. Особливого значення це набуває в умовах сезонної зміни температури, вологості, атмосферних опадів, запиленості та впливу дорожніх реагентів. За таких умов змінюються властивості пально-мастильних матеріалів, активізуються корозійні процеси, зростає

навантаження на систему запуску двигуна, гальмівні механізми, електрообладнання, кузовні елементи та гумотехнічні вироби. Тому сезонне обслуговування автомобілів доцільно розглядати як важливий складник сучасних виробничих процесів у сфері автомобільного сервісу.

За даними U.S. Department of Energy, холодна погода може істотно знижувати паливну економічність автомобілів, особливо під час коротких поїздок, коли двигун не встигає вийти на оптимальний тепловий режим (U.S. Department of Energy, n.d.). Це підтверджує необхідність технологічно обґрунтованої підготовки автомобілів до зимового та літнього періодів експлуатації.

Сезонне обслуговування автомобілів передбачає виконання комплексу контрольно-діагностичних, регулювальних, мастильних і профілактичних операцій, спрямованих на підтримання працездатності транспортного засобу в конкретних умовах експлуатації. До таких операцій належать перевірка технічного стану двигуна, системи охолодження, акумуляторної батареї, гальмівної системи, шин, освітлювальних приладів, електрообладнання, кузовних елементів, гумових ущільнювачів, експлуатаційних рідин і захисних покриттів. Такий підхід відповідає загальній логіці технології виробництва та ремонту автомобілів, де важливе місце посідають діагностика, дефектування, контроль і профілактичне обслуговування деталей та вузлів автомобіля (Митко et al., 2025).

Класифікація SAE J300 визначає межі класів в'язкості моторних олів у реологічних показниках, що дає змогу обґрунтовано добирати мастильні матеріали відповідно до температурних умов експлуатації (SAE International, 2024). Практичне застосування синтетичних або гідрокрекінгових олів класів 0W або 5W у зимовий період дозволяє полегшити запуск двигуна, швидше забезпечити надходження оливи до поверхонь тертя та зменшити інтенсивність пускового зношування. У літній період, навпаки, важливо забезпечити стабільність мастильної плівки за підвищених температур і значних теплових навантажень.

Не менш важливим є використання сезонних видів палива, охолоджувальних і гальмівних рідин. Для дизельних двигунів у зимовий період критичним є застосування зимового дизельного палива або депресорних присадок, які знижують ризик парафінізації палива у фільтрах і паливних магістралях. Охолоджувальні рідини повинні забезпечувати стабільну роботу системи охолодження в широкому температурному діапазоні, запобігати замерзанню, перегріву, кавітації та корозії внутрішніх поверхонь двигуна. Гальмівна рідина потребує регулярного контролю, оскільки вона є гігроскопічною, тобто здатною вбирати вологу. Накопичення вологи знижує температуру кипіння рідини та може призвести до утворення парових проб під час інтенсивного гальмування.

Другим важливим напрямом сезонного обслуговування є антикорозійний захист металевих елементів автомобіля. Вологість повітря,

конденсат, атмосферні опади й дорожні реагенти створюють умови для розвитку електрохімічної корозії кузова, елементів підвіски, гальмівних трубопроводів, кріпильних деталей та електричних контактів. Стандарт ISO 9223:2012 визначає атмосферну корозивність із урахуванням факторів, які впливають на корозію металів і сплавів, зокрема вологості, температури та забруднення середовища (ISO, 2012).

Практичне застосування сучасних матеріалів у цьому напрямі передбачає використання антикорозійних ґрунтів, мастик, воскових консервантів, лакофарбових систем, діелектричних змазок для електричних контактів і захисних покриттів для днища автомобіля. Захисні лакофарбові системи виконують бар'єрну функцію, обмежуючи контакт металу з вологою, киснем і агресивними речовинами. Стандарт ISO 12944-5:2019 описує типи лакофарбових систем, які застосовують для антикорозійного захисту сталевих конструкцій, а також подає рекомендації щодо їх вибору для різних середовищ експлуатації (ISO, 2019).

Третім напрямом є технологія безпосереднього виконання сезонного технічного обслуговування. Підготовка автомобіля до зимового періоду повинна включати перевірку акумуляторної батареї, системи запуску, свічок запалювання або розжарювання, температури кристалізації антифризу, стану гальмівної рідини, шин, склоочисників, освітлювальних приладів, системи обігріву та вентиляції.

Виконання робіт із технічного обслуговування автомобілів потребує обов'язкового дотримання вимог безпеки праці, особливо під час роботи з акумуляторними батареями, експлуатаційними рідинами, підймальним обладнанням, гальмівними системами та електрообладнанням. Правила охорони праці на автомобільному транспорті встановлюють вимоги до безпечної організації робіт, експлуатації обладнання, використання інструменту та проведення технічного обслуговування транспортних засобів (Правила охорони праці на автомобільному транспорті, 2012).

Отже, технології сезонного обслуговування автомобілів є важливим складником сучасних виробничих процесів у сфері автомобільного сервісу. Їх ефективність залежить від науково обґрунтованого добору експлуатаційних матеріалів, використання сучасних засобів діагностики, застосування антикорозійного захисту та дотримання технологічної послідовності обслуговування. Практичне застосування сучасних мастильних, охолоджувальних, гальмівних, антикорозійних і захисних матеріалів дозволяє підвищити надійність автомобіля, продовжити ресурс його вузлів і забезпечити безпечну експлуатацію в різних кліматичних умовах.

Література

1. ISO. (2012). *ISO 9223:2012. Corrosion of metals and alloys – Corrosivity of atmospheres – Classification, determination and estimation*. URL: <https://surli.tgfdsi>

2.ISO. (2019). *ISO 12944-5:2019. Paints and varnishes – Corrosion protection of steel structures by protective paint systems – Part 5: Protective paint systems*. URL: <https://www.iso.org/standard/77795.html>

3.SAE International. (2024). *SAE J300_202405: Engine oil viscosity classification*. URL: <https://surl.li/ijafwt>

4.U.S. Department of Energy. (n.d.). *Fuel economy in cold weather*. URL: <https://surl.li/vtilth>

5.Митко, М. В., Шиліна, О. П., & Цимбал, С. В. (2025). *Основи технології виробництва та ремонту автомобілів: Організація самостійної та практичної роботи* (2-ге вид., перероб. та доп.). ВНТУ. URL: <https://surl.li/pnfsww>

6.Правила охорони праці на автомобільному транспорті. (2012). Наказ Міністерства надзвичайних ситуацій України № 964 від 09 липня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1299-12>

МАСОН АНДРІЙ

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук., доц. Хренова Вікторія*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ МОКРОГО ВАЛЯННЯ З ВОВНИ

Мокре валяння з вовни є однією з найдавніших текстильних технік, історія якої налічує кілька тисячоліть. Перші вироби з вовни були знайдені на території Анатолії та Центральної Азії, де кочові народи використовували вовну для створення одягу, покриттів для житла, килимів та предметів побуту. Особливого розвитку мистецтво валяння набуло в Ірані, Монголії, Туреччині та Киргизстані, де повсякденні вироби стали невід’ємною частиною національної культури [1].

Сьогодні техніка мокрої валяння активно використовується у сучасному декоративно-ужитковому мистецтві та дизайні. Її популярність пояснюється екологічністю матеріалу, пластичністю вовни та можливістю створювати безшовні вироби складної форми. В основі технології виготовлення виробів у цій техніці є здатність натуральної вовни до зчеплення волокон завдяки наявності лускатої структури. Під впливом гарячої води, мильного розчину та механічного тертя лусочки вовни відкриваються й переплітаються між собою, утворюючи щільне неткане полотно – повсть. [3].

Для мокрої валяння використовується переважно непряда вовна різних типів: мериносова, кардочес, фліс або груба овеча вовна. Найціннішою для створення одягу вважається мериносова вовна, оскільки вона має м’яку структуру та дозволяє отримувати тонкі пластичні полотна. Для декоративних виробів часто застосовують додаткові матеріали: шовк, віскозу, льон, натуральні нитки та волокна рослинного походження.

Технологічний процес виготовлення виробів у техніці мокрого валяння з вовни складається з кількох основних етапів. Спочатку виконується підготовка робочої поверхні та розкладка вовни. Волокна викладають тонкими шарами у різних напрямках для забезпечення міцності полотна. Після цього вовна зволожується гарячим мильним розчином і накривається сіткою або плівкою. Наступним етапом є притирання та первинне зчеплення волокон. Майстер поступово збільшує механічний вплив шляхом тертя, катання або скручування матеріалу. У процесі активного валяння вовна ущільнюється, зменшується у розмірах та перетворюється на щільну повсть. Завершальним етапом є полоскання виробу, формування остаточної форми та сушіння.[2].

Здійснене дослідження показало, що існує декілька основних видів мокрого валяння, що відрізняються технологією виконання та сферою застосування. Площинне валяння використовується для створення рівномірних полотен, декоративних панно, килимків, настінних композицій та текстильних картин. У цій техніці вовна викладається шарами у різних напрямках для досягнення рівномірної щільності матеріалу і звальнується з використанням попередньо підготовленого мильного розчину. Такий спосіб дозволяє створювати великі декоративні площини та комбінувати кольорові волокна (див. рисунок 1).

Рисунок 1 – Процес виготовлення площинної композиції у техніці мокрого валяння з вовни

Об'ємне валяння на шаблоні застосовується для виготовлення безшовних тривимірних виробів. За допомогою водонепроникного шаблону створюють сумки, капелюхи, рюкзаки, декоративні вазы, елементи інтер'єру та арт-об'єкти (див. рисунок 2).

Головною особливістю цієї техніки є врахування коефіцієнта усадки вовни, який може становити від 20 до 40 %, залежно від типу матеріалу та інтенсивності валяння.

Одним із найсучасніших напрямів є «нуно-фелтинг» – техніка привалювання тонких шарів вовни до натуральної тканини, переважно

шовку, марлі або шифону. Назва походить від японського слова «пупо», що означає «тканина». У результаті поєднання текстилю та вовни утворюються легкі фактурні полотна з хвилястою поверхнею. Ця техніка широко застосовується у створенні дизайнерського одягу, шарфів, палантинів, суконь та авторських колекцій сучасної моди (див. рисунок 3).

Рисунок 2 – Приклад об'ємного виробу виготовленого у техніці мокрого валяння з вовни

Рисунок 3 – Приклад виробу виготовленого у техніці «нуно-фелтинг»

Окремим напрямом є створення еко-хутра з використанням натурального флісу або довгих вовняних кучерів. Така техніка дозволяє імітувати фактуру натурального хутра та активно використовується у виготовленні декоративного одягу, комірів, аксесуарів і предметів інтер'єру [5].

Отже, мокре валяння з вовни широко застосовується у сучасному мистецтві та дизайні. У текстильному дизайні техніка використовується для створення авторського одягу, декоративних вставок, прикрас і аксесуарів. У дизайні інтер'єру повсть застосовують для виготовлення декоративних панно, подушок, абажурів, килимків та текстильних композицій. Також техніка валяння активно використовується у створенні арт-об'єктів, театрального реквізиту та сувенірної продукції.

Важливою перевагою повсті є її функціональні властивості. Валяні вироби характеризуються високою теплоізоляцією, міцністю, пластичністю та здатністю утримувати форму. Натуральна вовна добре пропускає повітря, зберігає тепло та має водовідштовхувальні властивості, що робить повсть практичним матеріалом для повсякденного використання.[4].

Таким чином, мокре валяння є складною художньо-технологічною системою, що поєднує традиційні ремісничі прийоми та сучасні дизайнерські підходи. Завдяки різноманітності технологій і матеріалів

мокре валяння з вовни дозволяє створювати як функціональні, так і декоративні вироби, які відповідають сучасним естетичним та екологічним тенденціям розвитку декоративно-ужиткового мистецтва.

Література

1. Безугла, Т. В. *Технологія художнього валяння вовни*. – Київ: Ліра-К, 2017.
2. Климко, І. П. *Сучасні техніки художньої обробки вовни*. – Львів: Світ, 2020.
3. Гончарук, Л. *Валяння як вид декоративно-ужиткового мистецтва // Мистецькі обрії*, №2, 2019.
4. Feltmakers Ireland. *Wet Felting Techniques Guide* URL: feltmakersireland.com.
5. European Wool Exchange. *Wool Processing and Felting Manual*. – 2021.

МЕТЕЙКО ЄЛИЗАВЕТА

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Газука Тетяна

МОЛЕКУЛЯРНА КУХНЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах розвитку суспільства особливого значення набуває формування критичного мислення як ключової компетентності майбутнього фахівця. Освітня парадигма сьогодення орієнтується не лише на засвоєння знань, а й на розвиток здатності їх аналізувати, інтерпретувати та застосовувати у нестандартних професійних ситуаціях.

Майбутні фахівці харчової галузі повинні вміти приймати обґрунтовані технологічні рішення, оцінювати якість сировини та продукції, адаптуватися до інноваційних змін у виробництві. Критичне мислення розглядається як невід’ємна складова сучасної професійної компетентності та важлива характеристика інтелектуальної культури особистості [3].

Впровадження в навчальний процес елементів молекулярної кухні виступає ефективним інструментом розвитку критичного мислення учнів закладів професійно-технічної освіти завдяки своїй дослідницькій природі. Її застосування у навчальному процесі змінює характер пізнавальної діяльності учнів від репродуктивного до аналітико-дослідницького. У процесі виконання технологічних операцій здобувачі освіти змушені аналізувати фізико-хімічні властивості інгредієнтів та встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між параметрами процесу і кінцевим результатом. Це сприяє формуванню вмінь висувати гіпотези та перевіряти їх експериментальним шляхом. Варіативність результатів у молекулярній кухні стимулює учнів до порівняння альтернативних

рішень і вибору оптимальних технологічних підходів. Інтеграція знань із хімії, фізики та харчових технологій забезпечує розвиток здатності до міждисциплінарного аналізу. Важливим чинником є також необхідність оцінювання сенсорних характеристик продукту, що формує навички аргументованого судження. Виконання проблемно-орієнтованих завдань сприяє розвитку самостійності мислення та прийняття обґрунтованих рішень. Молекулярна кухня моделює реальні виробничі ситуації, що підвищує практичну спрямованість навчання. Таким чином, її використання забезпечує комплексний розвиток критичного мислення як складової професійної компетентності майбутніх фахівців [1; 3].

Зокрема, молекулярна кухня визначається як інноваційний напрям у кулінарії, що ґрунтується на застосуванні знань із фізики, хімії та біології для дослідження і трансформації властивостей харчових продуктів. Основною метою молекулярної кухні є створення нових текстур, форм, смакових поєднань і візуальних ефектів шляхом керування фізико-хімічними процесами під час приготування страв [1; 2].

На відміну від традиційної кулінарії, де основна увага приділяється рецептурі та технологічній послідовності, молекулярна кухня орієнтована на глибоке розуміння процесів, що відбуваються на молекулярному рівні. Це дозволяє не лише відтворювати відомі страви, а й створювати принципово нові гастрономічні продукти.

Основні особливості молекулярної кухні:

1. Науковий підхід до приготування їжі. Кожен кулінарний процес розглядається з позиції науки. Наприклад, процес гелеутворення пояснюється взаємодією молекул гідроколідів із водою, а емульсифікація – стабілізацією сумішей жирів і води за допомогою емульгаторів.

2. Використання сучасних харчових інгредієнтів. У молекулярній кухні широко застосовуються: гідроколіди (альгінати, агар-агар, каррагінан); емульгатори (лецитин); стабілізатори та загущувачі; ферменти. Ці речовини дозволяють змінювати текстуру продуктів – від рідкої до гелеподібної, пінистої або сферичної [2].

3. Інноваційні технології обробки продуктів. Серед найбільш поширених технологій: сферифікація – створення «ікри» або кульок із рідкою начинкою; гелеутворення – отримання желеподібних структур різної щільності; емульсифікація – створення стабільних соусів і пін; криогенна обробка (рідкий азот) – швидке заморожування продуктів; sous-vide – приготування у вакуумі при низьких температурах [1; 2].

4. Сенсорна та естетична спрямованість. Особлива увага приділяється не лише смаку, а й текстурі, аромату, зовнішньому вигляду страв. Часто створюється ефект несподіванки, коли зовнішній вигляд не відповідає очікуваному смаку.

У сучасних закладах ресторанного господарства молекулярна кухня активно використовується як елемент інноваційного меню та гастрономічного шоу. Там створюють так звану «фруктову ікру» або сфери з соків (наприклад, манго, маракуї), які використовують як гарнір до десертів або коктейлів. Також популярними є «бальзамічні перлини», що додаються до салатів. Завдяки використанню спеціального обладнання молекулярної кухні – сифона та емульгаторів кухарі створюють легкі піни з різних продуктів: сиру, овочів, морепродуктів. Наприклад, піна з пармезану може подаватися як доповнення до пасти або м'ясних страв. У молекулярній кухні використовують рідкий азот, який застосовується для швидкого приготування морозива безпосередньо перед гостем, що створює ефект шоу та підвищує інтерес до страви. Багато сучасних закладів ресторанного господарства використовують вакуумне приготування для досягнення ідеальної текстури м'яса, риби та овочів. Наприклад, стейк, приготований методом *sous-vide*, має рівномірну ступінь прожарювання та високу соковитість. У практиці ресторанного господарства застосовується принцип деконструкції, коли традиційна страва подається у новій формі. Наприклад, «борщ» може бути представлений у вигляді желе, піни та концентрованого бульйону [1; 2].

Отже, молекулярна кухня є не лише інноваційним напрямом гастрономії, а й потужним інструментом трансформації традиційних технологій приготування їжі. Її особливості – науковий підхід, використання сучасних матеріалів і технологій, орієнтація на сенсорний досвід – відкривають широкі можливості як для ресторанного бізнесу, так і для освітнього процесу.

Освітній потенціал впровадження елементів молекулярної кухні відкриває широкі можливості для розвитку пізнавальної активності учнів та критичного мислення. Особливістю є те, що кожен технологічний процес має наукове обґрунтування, що стимулює учнів: ставити запитання «чому?» і «як?»; досліджувати властивості інгредієнтів; аналізувати вплив технологічних параметрів на результат. Таким чином, навчання набуває дослідницького характеру. Учням пропонується вирішити технологічні задачі, наприклад: як змінити текстуру продукту без зміни смаку або як стабілізувати емульсію. Проведення експериментів (сферифікація соків, створення гелів різної щільності) дозволяє учням самостійно перевіряти гіпотези. Оцінювання смаку, текстури, аромату продуктів формує вміння аргументувати власну думку та робити висновки.

Отже, створення учнями ЗПТО страв із використанням молекулярних технологій сприяє розвитку творчого та критичного мислення.

Впровадження в навчальний процес елементів молекулярної кухні сприяє: підвищенню навчальної мотивації; формуванню профе-

сійних компетентностей; розвитку дослідницьких навичок; активізації пізнавальної діяльності; розвитку критичного та творчого мислення.

Впровадження елементів молекулярної кухні є ефективним інструментом розвитку критичного мислення учнів закладів професійно-технічної освіти. Її використання у навчальному процесі дозволяє поєднати теоретичні знання з практичною діяльністю, сприяє формуванню дослідницьких умінь і підвищує якість професійної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі.

Література

1. Банева І. Інноваційні технології в готельно-ресторанному господарстві. Конспект лекцій для здобувачів першого («бакалаврського») рівня вищої освіти спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа» / І.О. Банева, І.О. Піюренко, С.І. Павлюк, В.С. Кушнірук, Т.Я. Іваненко. Миколаївський національний аграрний університет, 2023. 76 с. URL: <https://surl.li/iuojlm>
2. Куниця К. В. Молекулярна кухня як інноваційна ресторанна технологія / Куниця К. В., Якименко-Терещенко Н. В., Болюх І. О. // *Причорноморські економічні студії*. 2024. Вип. 87. С. 193-197. URL: <https://surl.li/bcghvz>
3. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. ред., передм. О. І. Пометун. К.: Вид-во «Плеяди», 2008. 220 с.

МИХАЙЛИК АЛЬОНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник - канд. пед. наук. доц. Хренова Вікторія*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ У ТЕХНІЦІ КИЛИМОВОЇ ВИШИВКИ

Килимова вишивка є однією з актуальних технік декоративно-прикладного мистецтва, яка поєднує відносну простоту виконання з можливістю створення виразних фактурних композицій. У сучасній практиці вона широко застосовується для виготовлення декоративних панно, текстильних елементів інтер'єру, декорування аксесуарів тощо. Саме тому важливим є розгляд технологічних особливостей виконання виробів у цій техніці.

В основі килимової вишивки лежить технологія утворення петель на поверхні тканини за допомогою спеціальної голки для килимової вишивки (punch needle). Принцип виконання петель полягає у проколюванні тканини голкою з попередньо заправленою у неї ниткою, внаслідок чого на лицьовій стороні утворюється петлева або ворсова (при розрізанні петельок ножицями чи формуванні фактури з використанням трімеру) структура. Якість виробу значною мірою залежить від дотри-

мання технології виконання та правильного підбору матеріалів (The Spruce Crafts, 2022).

Важливим технологічним аспектом є вибір тканини-основи. Для роботи використовують щільні, але достатньо пластичні матеріали, що не прорубуються. Такі як льон, бавовна або спеціальна тканина типу monk's cloth. Від щільності тканини залежить чи утворюватимуться петельки і, відповідно, чи будуть вони однаковими за висотою. Адже щільна тканина «утримує» нитку в ході проколювання її голкою. Основу необхідно рівномірно натягнути на п'яльця або раму, оскільки натяг забезпечує стабільність структури та відіграє свою роль в утриманні петель (KnitPro, n.d.). Приклад правильно підготовленої основи для килимової вишивки подано на рисунку 1.

Рисунок 1 – Зап'ялена у п'яльця тканина

Не менш важливим є вибір ниток. У килимовій вишивці застосовують нитки різної товщини та складу – вовняні, бавовняні або синтетичні. Вибір ниток впливає на фактуру виробу: товсті нитки створюють більш рельєфну поверхню, тоді як тонкі дозволяють досягти більшої деталізації зображення. Крім того, властивості ниток визначають зносостійкість і практичність виробу (Craft Yarn Council, 2021).

Основним інструментом є спеціальна голка для килимової вишивки, яка має порожнисту конструкцію. Нитка проходить всередині голки та виводиться через отвір біля її кінчика. Висота петлі, що утворюватиметься під час вишивки, регулюється завдяки фіксації голки на відповідній висоті. Така фіксація передбачена самою конструкцією голки для килимової вишивки. Під час роботи голка вводиться у тканину перпендикулярно до поверхні, що дозволяє формувати рівномірні петлі. Важливо не піднімати голку надто високо після проколу, щоб не порушити структуру вишивки. У такому випадку петля не утвориться, або ж петлі будуть нерівномірними за висотою (DMC, n.d.). Приклад голки для килимової вишивки наведено на рисунку 2. Як бачимо на

прикладі, у наборі йдуть голки різного діаметру. Вибір голки залежить від товщини нитки для вишивки.

Технологічний процес виготовлення виробу включає кілька етапів. Перший етап – підготовчий, який передбачає створення ескізу та його перенесення на тканину. При цьому важливо враховувати композицію, пропорції та кольорове рішення, оскільки зміни у процесі виконання є обмеженими (Yarnplaza, n.d.).

Рисунок 2 – Голка для килимової вишивки зі змінними голками

Другий етап – виконання вишивки. Роботу зазвичай починають із контурів, після чого переходять до заповнення площин. Для досягнення якісного результату необхідно дотримуватися рівномірної відстані між проколами. Адже саме щільність петель забезпечує цілісність поверхні та декоративність виробу. Контроль натягу нитки є важливим для уникнення деформацій (The Spruce Crafts, 2022).

Особливістю килимової вишивки є можливість варіювання висоти петель. Це дозволяє створювати рельєфні та об'ємні композиції, що є важливим засобом художньої виразності. Такий підхід активно використовується у сучасному текстильному мистецтві (Gathered, 2026). Приклади рельєфних фактур у килимовій вишивці подано на рисунку 3.

Проте фактури у цій техніці можна створювати не лише завдяки зміні висоти петель. Одним з цікавих, на наш погляд, прийомів є поєднання лицьового та виворітного боків килимової вишивки. Лицьовим боком вишивки вважається той, з якого утворюються петельки. З виворітного ж боку утворюються стібки, які своїм зовнішнім виглядом нагадують художню гладь. Такий прийом надзвичайно цікаво виглядає у декоративних панно та додає виразності композиції (див. рисунок 4).

Третій етап – закріплення створеного на площині тканини зображення. Оскільки петлі утримуються лише за рахунок натягу нитки, їх необхідно додатково фіксувати з виворітного боку. Для цього використовують спеціальні клеєві засоби, які забезпечують міцність і довговічність виробу (Yarnplaza, n.d.).

Рисунок 3 – Рельєфні фактури у килимовій вишивці

Рисунок 4 – Приклад поєднання виворітного і лицьового боку вишивки у виробі

Завершальний етап передбачає обробку країв і оформлення виробу. Це може бути оброблення країв тканини крайовими швами, додавання підкладки або ж оформлення у рамку. Вибір способу залежить від функціонального призначення виробу та його художнього задуму.

Отже, технологічні особливості килимової вишивки полягають у правильному поєднанні матеріалів, доборі інструментів і дотриманні технічних умов виконання операцій на кожному з етапів виготовлення виробу. Увага ж до деталей дозволяють створювати якісні, довговічні та естетично виразні вироби, що відповідають сучасним вимогам декоративного мистецтва.

Література

- 1.Craft Yarn Council. (2021). *Yarn weight system*. URL: <https://surl.li/yumkql>
- 2.DMC. (n.d.). *How do you start and finish punch needle* Retrieved April 29, 2026, URL: <https://surl.li/goesvy>
- 3.Gathered. (2026). *How to do punch needle embroidery*. URL: <https://surl.li/bzerzs>
- 4.KnitPro. (n.d.). *How to do punch needle embroidery*. URL: <https://surl.li/hyqzdf>
- 5.The Spruce Crafts. (2022). *Punch needle embroidery basics*. URL: <https://surl.cc/sngzhb>
- 6.Yarnplaza. (n.d.). *Punch needle embroidery beginner's guide*. URL: <https://surl.lu/hvowie>

ОСТРІВСЬКА ЮЛІАНА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Хренова Вікторія*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ТОНАЛЬНИХ ПЕРЕХОДІВ У ТЕХНІЦІ ХУДОЖНЬОЇ ГЛАДІ

Художня гладь – це один із найвиразніших видів декоративно-прикладного мистецтва, який фахівці цілком заслужено називають «живописом голкою». На відміну від традиційних лічильних технік, таких як вишивка хрестиком чи низинкою, де малюнок диктується клітинками тканини, художня гладь дозволяє працювати вільними лініями. Майстер може створювати будь-які форми, а головну роль у цій техніці відіграє світлотінь. Саме вона дозволяє перетворити пласке полотно на об'ємне зображення, що ніби оживає. У наш час тотальної цифровізації та машинної вишивки збереження цієї унікальної ручної технології набуває особливого значення. Адже жоден комп'ютерний алгоритм не здатен відтворити ту тонку гру кольорів та індивідуальний почерк, які закладає людина [1]. Збереження такого мистецтва є важливим кроком для передачі української культурної спадщини наступним поколінням.

Щоб повноцінно зрозуміти механіку створення ідеальних тональних переходів, варто звернутися до світових стандартів, серед яких безперечним лідером є китайська вишивка Сучжоу. Її неперевершена якість та фотореалістичність пояснюються глибоким розумінням фізичних властивостей матеріалу. Китайські майстри використовують виключно натуральні шовкові нитки. Секрет полягає в тому, що шовкове волокно у розрізі має форму мікроскопічного трикутника. Воно працює як маленька оптична призма, яка заломлює та розсіює світло, утворюючи характерний м'який блиск [2]. Щоб зробити градієнти кольорів абсолютно непомітними для людського ока, майстри застосовують унікальний прийом: вони розщеплюють одну звичайну шовкову нитку на надтонкі мікрволокна – до 1/16 від її початкової товщини. Завдяки роботі такими тонкими нитками поверхня тканини залишається ідеально гладкою, стібки не відкидають тіней один на одного, а зображення набуває вигляду справжньої фотографії [3].

В Україні концепцію «живопису голкою» яскраво адаптувала та вдосконалила заслужена майстриня Ніна Гончарук. Її авторська техніка кардинально відрізняється від традиційних плоских методів і базується на принципі багатощаровості. Замість того, щоб зашивати ділянку в один шар, майстриня накладає стібки один поверх іншого у два або навіть три яруси. Цей процес дуже нагадує класичне лесування в олійному живописі, коли крізь напівпрозорий верхній шар фарби легко просвічується нижній. Ще однією важливою особливістю є використа-

ння бавовняного муліне. Бавовняна нитка є більш матовою, вона поіншому відбиває світло порівняно з шовковими нитками, які майстриня використовує лише для акцентів. Завдяки такому матеріалу і багатшаровому накладанню стібків з різних ниток вишивка стає фактурною, глибокою та об'ємною. Роботи набувають пастозного ефекту, створюючи повну ілюзію того, що картина намальована справжніми фарбами.

Найскладнішим і найвідповідальнішим етапом у цій роботі є сам алгоритм створення тонального переходу. Оскільки нитка має один стабільний колір, майстру потрібно докласти зусиль, щоб градієнт був плавним. Все починається з підготовки: формується колористична розтяжка, для якої підбирають від 3 до 7 відтінків одного кольору. Чим більше відтінків, тим м'якшим буде перехід. Далі застосовується базовий метод вливання у техніці косої гладі. Алгоритм такий: перший ряд вишивається по контуру, при цьому стібки робляться різної довжини, щоб край вийшов нерівним, зубчастим. Наступний, трохи світліший або темніший відтінок, вшивається безпосередньо у ці залишені проміжки. Нові стібки перекривають попередній ряд на 1/3 або 1/2 їхньої довжини [4]. У цей момент спрацьовує фізичний ефект – оптичне змішування кольорів. Наші очі здалеку не здатні розрізнити окремі мікроскопічні стібки, тому мозок сприймає їх як один суцільний плавний перехід. Для підсилення ефекту об'єму напрямком стібків має завжди йти строго за формою зображуваного предмета.

Підсумовуючи, можна впевнено сказати, що створення тонального переходу в художній гладі – це не просто інтуїтивний творчий порив, а чітка технологічна послідовність. Цей процес вимагає від майстра не лише художнього смаку, а й розуміння базових законів фізики світла та властивостей матеріалів. Як доказує світовий досвід та китайська школа, властивості натурального шовку дозволяють створювати ідеально гладкі оптичні ілюзії. Водночас українська школа в особі Ніни Гончарук демонструє, що використання бавовни та техніки лесування дає не менш вражаючий, але більш живописний і фактурний результат. Основою ж успіху залишається правильне формування розтяжки кольорів та ювелірне використання методу вливання. Дослідження та збереження цих складних ручних технік у сучасних умовах є необхідним елементом синергії та розвитку вітчизняної мистецької освіти.

Література

1. Тітор, Д., Шостак, В. (2023). Еволюція форм та символіка орнаментів української вишивки. Актуальні питання гуманітарних наук, 2 (68), с. 131
2. Традиційна сучжоуська вишивка. URL: <https://surl.li/nzitzkq>
3. Китайська вишивка – досконалість, що пройшла крізь тисячоліття. (2012). URL: <https://surl.li/jhdler>
4. Сусак, К. Р., Стеф'юк, Н. А. (2006). Українське народне вишивання: техніки, методологія, методика (Навч. посібник). Науковий світ. С. 166

СМОЛЯРОВ ВЛАДИСЛАВ

*Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)*

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Корсхов Артем

ВИКОРИСТАННЯ ВТОРИННИХ МАТЕРІАЛІВ У ВИРОБНИЦТВІ АВТОМОБІЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТАХ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до екологічної безпеки виробництва та експлуатації автомобільної техніки, а також необхідністю раціонального використання природних ресурсів. Сучасне автомобілебудування характеризується високим рівнем матеріалоємності, що обумовлює значні обсяги відходів як на етапі виробництва, так і після завершення життєвого циклу транспортних засобів. У цьому контексті використання вторинних матеріалів розглядається як один із ключових напрямів підвищення екологічної ефективності галузі та зниження негативного впливу на довкілля.

Метою роботи є аналіз особливостей застосування вторинних матеріалів у виробництві автомобільних компонентів, а також оцінка їх впливу на технологічні процеси та експлуатаційні характеристики виробів. Дослідження охоплює питання переробки металів, полімерів і композитних матеріалів, що використовуються в конструкції сучасних транспортних засобів. Особлива увага приділяється визначенню доцільності заміни первинних матеріалів вторинними з урахуванням вимог до міцності, довговічності та безпеки.

Використання вторинних матеріалів у автомобілебудуванні базується на принципах циркулярної економіки, що передбачає повторне залучення ресурсів у виробничий цикл. Металеві матеріали, зокрема сталь та алюміній, є найбільш придатними для багаторазової переробки без суттєвої втрати їхніх фізико-механічних властивостей. Переплавлення металобрухту дозволяє значно зменшити енергетичні витрати порівняно з виробництвом металу з первинної сировини. Це сприяє скороченню викидів парникових газів та підвищенню енергоефективності виробництва автомобільних компонентів [1].

Полімерні матеріали також відіграють важливу роль у сучасному автомобілебудуванні, проте їх переробка є більш складною з технологічної точки зору. Вторинні полімери використовуються для виготовлення елементів інтер'єру, облицювання, корпусних деталей та інших компонентів, що не піддаються значним механічним навантаженням. Застосування сучасних методів сортування, очищення та модифікації полімерів дозволяє покращити їх властивості та розширити сферу використання. Разом з тим, існують обмеження, пов'язані з деградацією матеріалу

після багаторазової переробки, що може впливати на його міцність та довговічність.

Композитні матеріали, які широко застосовуються у виробництві автомобілів, створюють додаткові виклики для вторинної переробки через складність їх структури. Поєднання різних компонентів, таких як полімерна матриця та армувальні волокна, ускладнює процес розділення та повторного використання. Проте розвиток нових технологій, зокрема хімічної та термічної переробки, відкриває можливості для ефективного відновлення компонентів композитів та їх повторного застосування у виробництві [2].

Застосування вторинних матеріалів має безпосередній вплив на технологічні процеси виготовлення автомобільних компонентів. Необхідність адаптації існуючих виробничих ліній до роботи з переробленою сировиною може потребувати внесення змін у режими обробки, температурні параметри та контроль якості. Водночас, використання вторинних матеріалів сприяє зменшенню кількості відходів та оптимізації виробничих процесів, що позитивно впливає на загальну ефективність підприємства.

Економічний аспект використання вторинних матеріалів є важливим фактором їх впровадження у виробництво. Зниження витрат на сировину, зменшення витрат на утилізацію відходів та можливість отримання додаткових економічних вигод від переробки сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Разом з тим, початкові інвестиції у впровадження технологій переробки та модернізацію виробничих потужностей можуть бути значними, що потребує комплексного економічного обґрунтування.

Важливим напрямом є оцінка впливу використання вторинних матеріалів на експлуатаційні характеристики автомобільних компонентів. Забезпечення належного рівня якості та надійності є критично важливим, особливо для елементів, що працюють під навантаженням або впливають на безпеку руху. Сучасні методи контролю якості, включаючи неруйнівні випробування та цифрові технології моніторингу, дозволяють забезпечити відповідність виробів встановленим стандартам [3].

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що використання вторинних матеріалів у виробництві автомобільних компонентів є перспективним напрямом розвитку галузі, який поєднує екологічні та економічні переваги. Впровадження таких матеріалів сприяє зниженню навантаження на довкілля, оптимізації використання ресурсів та підвищенню ефективності виробничих процесів. Подальший розвиток цієї сфери пов'язаний із вдосконаленням технологій переробки, підвищенням якості вторинної сировини та розширенням її застосування у відповідальних конструкційних елементах автомобілів.

Література

1. Олішевська В. Є., Іванова Г. П., Олішевський Г. С. (2025). Переробка свинцево-кислотних акумуляторів автомобілів: виклики та перспективи. Наука та прогрес транспорту. 2025. № 1(109). С. 142–151. DOI: <https://doi.org/10.15802/stp2025/325342>
2. Дорошенко В. С., Каложний П. Б. (2024). Ізотермічне гартування залізо-вуглецевих сплавів, суміщене з їх виливанням. Металознавство та обробка металів. 2024. Т. 30. № 1. С. 47–59.
3. Линник І. Е., Лежнева О. І., Дорожко Є. В., Вакуленко К. Є., Соколова Н. А., Афанасьєва І. А. (2020). Екологічні аспекти автотранспортного комплексу : монографія. Харків : Смуґаста типографія, 2020. 194 с.

СОЛОВЕЙ ОЛЕКСАНДРА

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. техн. наук, ст. викладач Міценко Олена*

АПСАЙКЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ТА СВІДОМОГО СПОЖИВАННЯ

Сьогодні процес творчого перероблення старих речей на нові об'єкти високої якості та естетичної цінності є досить актуальним. Відмінною апсайклінгу від ресайклінгу є зберігання структури матеріалу вихідного виробу з додаванням йому нових сенсів. Крім того, апсайклінг дає можливість творчо виразити себе та зробити свій костюм унікальним.

Апсайклінг є ключовим елементом сталої моди (sustainable fashion) та етичного способу життя: зменшуються відходи, відбувається економія ресурсів; формується ціннісне відношення до речей [1].

Ідеальним матеріалом для апсайклінгу завдяки своїй зносостійкості є демін. Тканина залишається міцною, навіть після тривалого використання і придатною для створення нових речей: сумок, предметів інтер'єру.

Особливістю деміну є те, що він з часом стає лише кращим, а перероблені речі можна сприймати як артоб'єкти. В них частиною дизайну стають сліди попереднього життя виробу (зміна фактури, потерті або вицвілі ділянки, художні латки). Все це створює неповторну автентичну річ, яка виходить за межі трендів, що швидко минають.

Апсайклінг деніму сьогодні став високою модою (Haute Couture) та успішним бізнесом.

В цьому напрямку працюють дизайнери всього світу: Ксенія та Антон Шнайтери (Україна), Ksenia Schneider, Marine Serre, Greg Lauren, ELV Denim та Maison Margiela.

Вони перетворили апсайклінг на символ статусу. Тепер носити перероблений демін – це ознака високого культурного капіталу та причетності до глобальних змін у світі моди [2,3].

Автором розроблено ансамбль (рис. 1), концепцією якого є: створення цілісного образу з вживаних речей та дениму. Ансамбль складається з апсайкл-майки, сорочки та джинсів, будується за принципом layers (шарів), що дозволяє поєднати різні фактури матеріалів базових речей. Крім того, всі складові речі ансамблю об'єднанні спільним стильовим рішенням. Для створення цілісного образу застосовано метод контрасту та використання спільних елементів. В якості аксесуарів виготовлено сумку, сережки, браслет виготовлені зі деміну різних відтінків.

Рисунок 1 – Ансамбль одягу «Щоденна легкість»

При виготовленні ансамблю були застосовані наступні методами кастомізації: хімічним (витравлення), художнім (розпис) та декоративним (створення фактур).

Графічні малюнки на джинсах виконано методом депігментації хлоровмісними речовинами, що додало образу візуальної легкості та створило контраст з текстурою деміну.

Розпис акриловими фарбами по сорочці та сумці об'єднало різні елементи ансамблю спільним сюжетом та кольоровою гамою.

Джинсове пір'я по швах джинсів, на сумці, у сережках створює «дизайнерський код» ансамблю, і додає образу динаміку (рух пір'я при ходьбі) та тактильну м'якість.

Завдяки поєднанню витравлення, розпису та об'ємного декору, ансамбль забезпечує перехід від утилітарності до арт-об'єкту, де кожен елемент підпорядкований загальній ідеї «природної трансформації».

Апсайклінг у цьому проекті виступає, як свідомий вибір на користь ексклюзивності. Авторський підхід до трансформації речей дозволив розробити концептуальний гардероб, що відповідає принципам сталого розвитку та високої художньої цінності.

Література

1. Апсайклінг як бізнес-стратегія : веб-сайт. Дія.Бізнес. URL: diia.gov.ua.
2. Як український денім підкорив світ: історія успіху Ksenia Schneider : веб-сайт. Vogue Ukraine. URL: vogue.ua.
3. Апсайклінг: Чому майбутнє моди за переробкою старих речей : веб-сайт. L'Officiel Ukraine. URL: officiel-online.com.

СТЕЦИК АНАСТАСІЯ

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)
Науковий керівник – д-р. пед. наук, проф. Горбатюк Роман*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З РЕМОНТУ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ

За останній період розвиток транспортних засобів значно прискорився, особливо з появою гібридних автомобілів та електромобілів. З огляду на це, система професійної (професійно-технічної) освіти повинна реагувати на нові зміни, зумовлені появою нових функцій на основі електронних і комп'ютерних технологій. Раніше навчання було переважно зосереджене на основах ремонту, головним чином транспортних засобів, що працюють на традиційному паливі. Однак сучасні технології зумовлюють потребу в удосконаленні освітніх програм підготовки нового покоління фахівців з ремонту, які повинні вміти виконувати роботи на транспортних засобах, що частково або повністю працюють на електричній енергії. Наразі попит на таких фахівців значно перевищує пропозицію, особливо з огляду на те, що освоєння нових технологій може викликати труднощі у механіків старшого покоління.

Електромобілі стають дедалі популярнішими, але, як і будь-яка техніка, потребують обслуговування та можуть виходити з ладу під час експлуатації. Ремонт електромобілів відрізняється від аналогічних робіт з автомобілями, оснащеними двигунами внутрішнього згоряння.

Будова електромобілів на перший погляд є простішою, ніж машин з бензиновими чи дизельними двигунами: в електрокарах менше блоків, робочих вузлів і рухомих частин. Проте ремонт електротранспорту – заняття досить ризиковане. Механік має справу з високовольтною системою, зарядними вузлами, електропроводкою, електричними схемами та контролерами. Крім цього, в електрокарах багато схем і пристроїв управління, що регулюють подачу та витрату енергії. Щоб їх полагодити, потрібні глибокі знання електротехніки, електроніки, а в роботі треба використовувати складні діагностичні та ремонтні інструменти, ніж для обслуговування машин з ДВЗ.

Станом на грудень 2025 року загальна кількість автомобілів з електричними двигунами склала понад 55000 одиниць [1]. Майже дві третини з них (біля 36000 од. або 65,5 %) це повноцінні електромобілі і гібриди, що можуть заряджатись. Решта 34,5 % – гібридні моделі без можливості зовнішньої підзарядки батарей. Середній вік електромобіля в Україні становить 4,2 роки, а гібридного автомобіля значно менший – всього 2,9 року. Тому підготовка фахівців з обслуговування електромобілів є важливим питанням і набуває все більшої актуальності.

На сьогоднішній день в закладах професійної (професійно-технічної) освіти підготовка фахівців зі спеціальності «Ремонт та обслуговування електромобілів» не здійснюється. Проаналізувавши освітньо-професійні програми «Обслуговування і ремонт автомобілів та двигунів» закладів фахової передвищої освіти дійшли висновку, що, взагалі, немає окремої навчальної дисципліни для вивчення електромобілів. Тому, в навчальні плани закладів фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахівців з транспортних технологій, доцільно ввести дисципліну «Електромобілі».

Фахівець з ремонту та обслуговування електромобілів має володіти інформацією про типи альтернативних приводів (гібридах, електромобілях, автомобілях на паливних елементах), видах гібридів (мікро, середніх та повних) та їх системах (послідовної, паралельної та з поділом потужностей); принципи безпечної та ефективної роботи з батареями та іншими високовольтними елементами сучасних автомобілів (особливості діагностування та обслуговування, використання програмного забезпечення та засоби захисту персоналу).

Електромобілі – це майбутнє транспортної галузі України, і тому зростає попит на кваліфікованих фахівців, які можуть їх ремонтувати та обслуговувати. Вважаємо важливою складовою їх підготовки є засвоєння знань з будови електромобілів та їх зарядної інфраструктури, а також практичних навичок щодо принципів побудови, експлуатації, обслуговування та діагностики електромобілів. Особливістю підготовки механіків з ремонту електромобілів є акцент, в першу чергу, на роботі з високовольтним обладнанням, що вимагає дотримання суворих правил безпеки.

Література

1. Ринок електромобілів в Україні: підсумки вересня 2025 року. URL: <https://surl.li/ikcbyw>

ЧЛЕК АРТУР

*Хмельницький національний університет (м. Хмельницький)
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Євген Бохонько*

ВИКОРИСТАННЯ ТОКАРНО-ГВИНТОРІЗНИХ ВЕРСТАТІВ ПРИ РЕМОНТІ АВТОМОБІЛІВ

Сучасний автомобіль є складною технічною системою, що складається з великої кількості взаємопов'язаних вузлів, агрегатів і деталей. У процесі експлуатації транспортного засобу його елементи зазнають механічних, теплових, динамічних і вібраційних навантажень. Це спричиняє поступове зношування робочих поверхонь, порушення геометричних параметрів деталей, зниження точності посадкових з'єднань і погіршення експлуатаційних характеристик автомобіля. Унаслідок цього зменшується надійність роботи транспортного засобу, підвищується ризик виникнення несправностей і зростають витрати на технічне обслуговування та ремонт.

Одним із важливих способів забезпечення працездатності автомобіля є відновлення зношених деталей шляхом механічної обробки. Обробка металів різанням передбачає зняття шару матеріалу із заготовки з метою надання їй необхідної форми, розмірів, точності та якості поверхні. У цьому процесі особливе місце посідають токарно-гвинторізні верстати, які належать до універсального металорізального обладнання й широко застосовуються у машинобудуванні та ремонтному виробництві (Лесик et al., 2021; Стискін et al., 1998).

Токарно-гвинторізний верстат призначений для обробки деталей, що мають форму тіл обертання. Його робота ґрунтується на поєднанні обертального руху заготовки та поступального руху різального інструменту. На таких верстатах виконують точіння зовнішніх і внутрішніх циліндричних поверхонь, підрізання торців, свердління, розточування, нарізання різьби, а також обробку конічних і фасонних поверхонь. Завдяки цьому токарно-гвинторізні верстати забезпечують можливість виготовлення нових деталей і відновлення зношених елементів із дотриманням необхідних технічних параметрів (Стискін et al., 1998).

У сфері ремонту автомобілів токарно-гвинторізні верстати використовуються для відновлення валів, втулок, кілець, посадкових поверхонь, різьбових з'єднань, гальмівних барабанів та інших деталей. Їх застосування дозволяє не лише усувати дефекти, а й продовжувати строк служби вузлів і агрегатів автомобіля. Це має важливе економічне значення, оскільки в багатьох випадках відновлення деталі є доцільнішим, ніж її повна заміна (Митко et al., 2025; Чабанний, 2007).

Окремим напрямом застосування токарно-гвинторізних верстатів є виготовлення та відновлення посадкових елементів: втулок, кілець,

ремонтних вставок, дистанційних деталей та інших елементів з'єднань. У разі зношування отворів у корпусних деталях або посадкових місць під підшипники токарна обробка дає змогу виготовити ремонтні елементи з необхідними розмірами, допусками та якістю поверхні. Це забезпечує надійність з'єднань, правильне центрування деталей і стабільну роботу механізмів автомобіля.

Важливою технологічною операцією є нарізання різьби. Під час ремонту автомобілів часто виникає потреба у відновленні пошкоджених різьбових з'єднань, виготовленні нових кріпильних елементів або нарізанні різьби більшого діаметра. Застосування токарно-гвинторізного верстата в таких випадках дозволяє скоротити витрати часу, зменшити потребу в заміні дорогих деталей і підвищити ремонтпридатність окремих вузлів автомобіля.

Перевагами використання токарно-гвинторізних верстатів у ремонтному виробництві є універсальність, достатньо висока точність обробки, можливість виконання широкого спектра операцій, економічність і доцільність застосування в умовах одиничного та дрібносерійного виробництва. Особливо актуальним це є під час ремонту застарілих, рідкісних або спеціалізованих моделей автомобілів, для яких складно швидко знайти готові запасні частини.

Разом із тим ефективність використання токарно-гвинторізних верстатів значною мірою залежить від рівня професійної підготовки працівника. Оператор має знати будову верстата, основи теорії різання, правила вибору різального інструменту, режими обробки, способи закріплення заготовок і методи контролю якості готової деталі. Недотримання технологічних вимог може призвести до погіршення якості ремонту, пошкодження деталі або виникнення виробничих ризиків (Лесик et al., 2021; Стикін et al., 1998).

Особливу увагу під час роботи на токарному обладнанні необхідно приділяти дотриманню вимог охорони праці. Безпечна експлуатація верстатів передбачає перевірку технічного стану обладнання, надійне закріплення заготовки й інструменту, використання засобів індивідуального захисту, дотримання правил видалення стружки та недопущення роботи з несправними захисними пристроями. Оскільки точіння належить до операцій оброблення металів різанням, вимоги безпеки під час таких робіт регламентуються чинними правилами охорони праці під час холодного оброблення металів (Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, 2013).

Отже, токарно-гвинторізні верстати відіграють важливу роль у процесі ремонту автомобілів. Вони забезпечують можливість відновлення зношених деталей, виготовлення ремонтних елементів, підвищення якості ремонтних робіт і зниження економічних витрат. Їх використання

є важливою складовою сучасного технічного обслуговування й ремонту транспортних засобів. Водночас ефективне застосування такого обладнання потребує належної професійної підготовки фахівців, знання технології механічної обробки, уміння працювати з технічною документацією та суворого дотримання вимог безпеки праці.

Література

1. Лесик, Д. А., Джемелінський, В. В., Ключников, Ю. В., & Сердітов, О. Т. (2021). *Технологія конструкційних матеріалів: Обробка металевих виробів різанням: Практикум*. КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: <https://surli.li/lhwczy>
2. Митко, М. В., Шиліна, О. П., & Цимбал, С. В. (2025). *Основи технології виробництва та ремонту автомобілів: Організація самостійної та практичної роботи* (2-ге вид., перероб. та доп.). ВНТУ. URL: <https://surli.li/rfzpgo>
3. Правила охорони праці під час холодного оброблення металів. (2013). Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України № 749 від 16 жовтня 2013 р. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1871-13>
4. Стискін, Г. М., Ревнівцев, М. П., & Мелешик, В. А. (1998). *Технологія токарної обробки*. Либідь. URL: <https://surli.cc/hjfrxb>
5. Чабанний, В. Я. (Упоряд.). (2007). *Ремонт автомобілів: Навчальний посібник*. Кіровоградська районна друкарня. URL: <https://surli.li/dvhgot>

Наукове видання

Технічний редактор: *Яремчук В. С.*

Комп'ютерна верстка: *Герніченко І. І., Зварич Д. В.*

Художнє оформлення обкладинки: *Самборська О. В., Басалюк А. М.,
Басалюк Л. Р.*

Підп. до друку 30.05.2026

Ум. друк. арк.: 24,73. Обл.-вид. арк.: 23,73

Формат 60×90/16, папір офсетний. Друк різнографією

Наклад 50, зам. № 105/25

Віддруковано в редакційно-видавничому центрі ХНУ.

29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 7/1

Свідоцтво про внесення в Державний реєстр, серія ДК № 4489 від 18.02.2013